michel
ZÉVACO

dragoste și ură

MICHEL ZÉVACO
Dragoste şi ură

Coperta de: PUŞA HALPERT

ISBN 973—95108—7—6

MICHEL ZÉVACO
L'HÔTEL SAINT-POL

A. FAYARD EDITEUR PARIS

MICHEL ZÉVACO
Dragoste şi ură

Roman istoric de aventuri
În româneşte de: G. APOSTOIU

Editura I.G.R. — S.R.L
Bucureşti —1992

DRAGOSTE ŞI URĂ[1]

I. Călătoria lui Passavant

După o cumplită încăierare cu oamenii ducelui de Burgundia, cavalerul Passavant poposise dincolo de zidurile Parisului. Era descumpănit. Ratase întâlnirea cu regele Franţei, la Saint-Pol, întâlnire pe care, spre satisfacţia frumoasei Odette, suveranul însuşi o fixase. Felul lui de a judeca oamenii, bruma lui de experienţă de viaţă îl făceau să vadă totul – întâmplări şi fiinţe – cu jumătăţi de măsură. Tocmai de aceea, acum se socotea în faţa unei catastrofe, iar dezamăgirea îi cheltuia şi ultima speranţă. Bietul de el, nu ştia că pe lumea asta un singur lucru poate fi rânduit: moartea. Restul se aranjează, se drege, se cârpeşte chiar, căci aşa-i firea omului: pentru orice încurcătură caută o ieşire.

Se gândi că ar putea să-şi răscumpere ghinionul întorcându-se la Saint-Pol şi, dacă va fi nevoie, să lupte din nou cu vrăjmăşia ducelui de Burgundia. Adică să înfrunte iarăşi moartea. Încălecă. Cum gândurile îi colindau aiurea, uită de Paris şi luă drumul spre Dammartin. În pasul domol al calului avu timp să-şi chinuie sufletul: sunt acuzat de o crimă îngrozitoare, sunt urmărit de răzbunarea reginei şi a lui Jean Temerarul. Acum, pentru că oamenii acestuia m-au împiedicat să ajung la întâlnirea cu regele, sunt dispreţuit de suveran şi de acea frumoasă Odette.

Se lăsase în voia întâmplării.

Cu siguranţă că atunci când se opri în faţa hanului Saint-Eloi, era mai degrabă ademenit de mirosul puternic al bucatelor, ce răzbătea până afară, decât de chipul frumoasei tinere aflată în pragul uşii de la intrare şi care îl privea cu o simpatie neascunsă. Şi cum cavalerul nu scotea nicio vorbă, se hotărî chiar frumoasa hangiţă să atace:

— Dacă sunteţi cumva în căutarea celui mai bun han, apoi să ştiţi că l-aţi şi găsit.

— Nu! Mă interesează drumul spre Villers-Cotterets, spuse Passavant la întâmplare.

---

[1] În acest volum sunt povestite alte aventuri ale personajelor din romanul „Ieșirea din moarte”, de același autor.

— A, da! Păi luaţi-o pe acolo, arătă ea într-o direcţie, dar mă tem că nu puteţi ajunge până la Villers-Cotterets fără să mâncaţi ceva. Parcă asta vă citesc pe faţă!

— Chiar aşa îmi ziceam şi eu, frumoasa mea, numai că… Descălecă şi începu să pună mai mult preţ pe hanul care îi ieşise în cale mai ales că era asaltat de rafalele unui vânt rece. Era frig. Prin uşa deschisă zări flăcările care jucau într-un şemineu. Parcă-i făceau semne. Avea inima zdrobită şi ochii frumoşi ai hangiţei îi promiteau o frumoasă consolare. Ce să facă! Ce ar fi făcut altul în locul lui decât să intre? Intră, deci, şi avu grijă să-i ceară unui băiat să-i ducă în grajd calul obosit. Înainte de a face vreo cunoştinţă, se aşeză la masă, aproape de şemineu. Se simţi asaltat de mirosurile bucătăriei, dar nu se lăsă pradă slăbiciunii ştiind cât de goale îi sunt buzunarele. Nici nu apucă să se necăjească prea mult când hangiţa îi aşeză pe masă o omletă cât toate zilele, rumenită şi tare îmbietoare. Când îi aduse friptura de vânat, stomacul păru că începe să cheme ajutor. Ciupercile fierte la foc potolit şi prăjite apoi într-o tigaie în care se mai aruncase cimbru, busuioc şi rozmarin, îi părură garnitura cea mai potrivită pentru bucata rozalie de căprioară. Un ulcior de vin îl ajută să vadă viaţa mai puţin blestemată. Şi atunci îi apăru în cap o idee care îi aduse întreaga bună dispoziţie:

— La ce bun paftaua asta de argint cu care este fixată panglica pe nenorocita mea de pălărie? Ei, frumoaso, ascultă-mă bine! Nu am nicio leţcaie, e adevărat. Nu te întuneca şi continuă, te rog, să-ţi oboseşti frumoşii ochi uitându-te spre mine. Îmi face tare bine! În loc de bani, te rog să primeşti această pafta de argint, preţul cinei mele şi al unui braţ de fân pentru cal, dacă vei avea bunătatea să te înduri de bietul animal.

Tânăra examina paftaua.

— Pentru paftaua asta, zise ea, domnul meu, dumneavoastră şi calul dumneavoastră mai aveţi dreptul la câte o porţie în plus, la fel de bogată ca aceasta.

— Bine, bine, strigă bucuros cavalerul, atunci pune-mi pentru drum, ovăz pentru animal şi în traistă, pentru mine, un pateu, o pâine şi un ulcior de vin. În felul ăsta suntem chit.

— Precum porunciţi, domnule căpitan.

O jumătate de oră mai târziu Passavant se porni din nou la drum. Tânăra hangiţă îl ajutase să aranjeze bagajele, căutând cu privirea ochii cavalerului. Passavant nu părăsise, nici el, fără regrete hanul în care luase masa copioasă şi în care, în afara gândurilor lui nu se mai găsise decât zâmbetul înflorit în colţul gurii al acestei hangiţe. Câte visuri şi câte pasiuni nemărturisite nu rămân în inima unui bărbat!

Când ajunse la Villers-Cotterets totul intrase în amintire, chiar şi frumoasa de la Saint-Eloi. Ajuns aici, unde cândva micuţa Roselys fusese expusă în faţa bisericii pentru a fi recunoscută sau înfiată, Passavant găsi de cuviinţă să-şi continue drumul spre castelul pe care ducele de Orleans îl construise de curând şi unde ar fi trebuit să-şi găsească refugiu regele Franţei. Cel puţin aşa credea el.

Tot căutând urmele altor călători care mai trecuseră prin acele locuri spre castelul ducelui, se trezi că soarele asfinţise deja. În pădure era frig. Trist şi descumpănit, cavalerul căuta viaţa şi, în jurul lui, nu era decât chipul morţii.

În timp ce ajunsese la această constatare, lui Passavant i se întâmplă singurul lucru posibil în astfel de împrejurări: să se rătăcească. Calul urcă pieptiş coasta unui deal şi ajunse într-un platou unde, ca nişte turnuri de catedrală, se înălţau falnic câţiva stejari. Ici şi colo frunzele tinere rezistaseră frigului şi ploii. Passavant se opri undeva, lângă nişte tăietori de lemne.

— Cum se numeşte locul acesta? întrebă el.

— Voliard, răspunse unul dintre tăietori.

— De aici şi până la castelul ducelui de Orleans mai este mult?

— Ia, priviţi, pe aici, îi ceru un bătrân tăietor, dacă aveţi ochi buni o să vedeţi prin negura serii acolo, departe, acoperişul turnului de pază.

Passavant se uită în direcţia indicată şi, într-adevăr, undeva în depărtare se distingeau contururile unui colos de piatră albă. Descălecă.

— Domnule, spuse tăietorul, este noapte deja şi, pe deasupra, o să înceapă să plouă. N-aţi vrea să înnoptaţi în adăpostul nostru?

Passavant dădu din cap, dar imediat îşi pipăi punga în care nu se mai afla nimic căci amabilul tăietor de lemne şi întinsese mina pentru a avea plata ospitalităţii lui.

— Omule, sunt sărman trecător şi nu am cum să te răsplătesc astăzi pentru generozitatea dumitale. Dacă accepţi altă dată…

— Când doriţi dumneavoastră, o fac din toată inima.

După un semn de mulţumire, tăietorii se îndepărtară, iar cavalerul rămase singur pe platoul Voliard, sub imensele arcade ale catedralei de stejari pe care o ridicase sfânta natură. Îşi întoarse privirea din nou spre locul unde se înălţau, pe o colină abruptă, în apropierea unui lac, turnurile castelului ducelui de Orleans. Abia le mai zărea căci seara se aşternuse încet-încet cuprinzând în întuneric totul.

— Acolo trebuie să ajung!

Un nechezat al calului îl readuse la realitate. Era frig, începuse să plouă, aşa cum prevăzuse tăietorul. Passavant trase calul într-un desiş, luă şaua de pe el şi-l acoperi cu o pătură. Apoi îi agăţă de gât o traistă cu ovăzul luat de la han.

— Ei, spuse el mângâind animalul, iată-te la adăpost, bătrâne! Lovitura tâlharului a fost zdravănă, dar amândoi avem pielea tăbăcită. Şi, apoi, să nu-i vorbim de rău pe tâlhari, tocmai noi!

Calul mesteca liniştit grăunţele de ovăz. Passavant privi în jurul lui şi zări undeva un fuior de fum care se ridica încet spre cer. Se apropie şi văzu că fumul iese din focul abia părăsit de tăietori, înlătură cenuşa, puse lemne şi îl aprinse din nou. Într-o clipă, o flacără vie începu să danseze luminând în jur.

Passavant căută în desaga lui pateul şi pâinea primită la han, apoi scoase ulciorul cu vin. Tot căutând, descoperi pe fundul desagii paftaua de argint.

Frumoasa hangiţă nu acceptase, deci, să fie plătită de sărmanul ei client! Să fi fost mulţumită ea numai cu zâmbetul şi privirile lui?

Căzu din nou pe gânduri. Şi, cum pântecul lui îşi cerea drepturile, se aşeză lângă foc. În faţa flăcărilor roşu-aurii care tăiau întunericul nopţii, în liniştea care se aşternuse pe platoul Voliard, singur, departe de lume, sub săbiile reci ale ploii, cavalerul Passavant găsi de cuviinţă să-şi astâmpere foamea. Niciodată, îşi aminti el mai târziu, nu a mâncat cu mai multă poftă ca atunci.

La adăpostul unui stejar, aşezat pe un lemn doborât de tăietori, acoperit de mantaua lui, care abia îl mai proteja de frig şi de ploaie, mulţumit de cina pe care şi-o oferise, Passavant se lăsă plăcerii de a visa, crezându-se că se află departe, departe de lume. Era, desigur, spectaculos să vezi undeva, în noapte un tânăr răpus de oboseală şi de somn, lângă un foc care murea încet-încet, învins de picăturile mari şi reci ale ploii.

Spre dimineaţă, frigul îl răzbise, şi se trezi. Se uită spre castel şi se hotărî să plece cât mai curând. Căută calul, îi puse şaua şi-l luă de căpăstru, conducându-l prin pădure pe potecă, spre castel. Trecu pe lângă nişte case izolate, ridicate pe malul lacului şi ajunse la un han sărăcăcios. Aici îşi lăsă calul şi continuă singur drumul spre castel. Podul nu era ridicat aşa încât el putu ajunge, fără dificultate, la intrarea în castel. Nimic nu părea să arate că, în această adevărată fortăreaţă, se pregăteşte ceva fie pentru apărare, fie pentru atac. Totul i se păru liniştit şi inofensiv. Numai când se prezentă la a doua intrare, Passavant fu oprit de un post de arcaşi înarmaţi. Erau oamenii contelui Armagnac. Prin poarta larg deschisă, văzu curtea, galeria gotică şi scările majestuoase, păsările şi monştri din piatră de pe zidurile clădirii. Mai mult de trei sute de seniori şi oşteni intrau şi ieşeau. O parte dintre aceştia purtau semnele Casei de Orleans. Aproape toţi aveau eşarfa albă, semnul Casei contelui de Armagnac. Văzându-l, un arcaş care comanda grupul de pază de la intrare, îl întrebă politicos ce doreşte.

— Aş vrea să-i vorbesc regelui, spuse Passavant. Este posibil?

— Regelui? Glumiţi, domnule, şi nu-i cea mai potrivită zi. Regele se află la reşedinţa lui, în Paris. La Saint-Pol.

— Cum! Regele este la Saint-Pol! Nu a venit aici împreună cu domnişoara Champdivers?

— Domnule, spuse oşteanul, aici nu se află decât o nobilă văduvă care-şi plânge soţul ucis mişeleşte. Ei mai sunt oameni care pun la cale o răzbunare. Aşa că, vă cer sa plecaţi. Dar… ia staţi, reveni el bănuitor.

— Dar ce? întrebă Passavant intrigat de politeţea colţuroasă a soldatului. „Să fie oare un spion al Burgunzilor” se întrebă arcaşul.

— Domnule, continuă cavalerul, aş putea obţine o audienţă la ducesa de Orleans? Am informaţii preţioase în legătură cu asasinarea nobilului ei soţ.

Aflând că nici regele şi nici Odette nu au ajuns la castelul ducelui de Orleans, cavalerul rămăsese zăpăcit – decepţionat, dar şi într-un fel bucuros că putea să creadă ca altcineva nu-l înlocuise în misiunea de a-l escorta pe rege. Brusc, ştirea pe care o căpătă de la arcaş îl făcu să ia hotărârea de a se întoarce în Paris.

Se gândea că ducesa va cere răzbunare, îşi aducea aminte că ducele de Orleans îl salvase, ştia că el, Passavant, era acuzat în mod public de moartea ducelui, că Valentina de Milano, văduva, îi va blestema numele. De aceea, se hotărî să se dezvinovăţească.

Arcaşul din garda contelui de Armagnac îl privi atent mai ales de când cavalerul îi ceruse să-l introducă la ducesă. Nu-i citea nimic rău pe chip.

— Domnule, spuse acesta, dacă este adevărat ceea ce spuneţi – Dumnezeu să vă ferească să vă bănuiesc – înseamnă că aţi putea aduce un mare serviciu contelui Armagnac. Aţi auzit, întâmplător, de Passavant?

— Chiar mai mult decât atât, spuse cavalerul. Îl cunosc.

— A! Şi ştiţi, cumva, unde se află?

— Da, ştiu.

— Veniţi!

Cavalerul, surâzând, îl urmă pe arcaş care îl conduse în apartamentele luxoase ale ducesei văduve. Când trecu prin faţa unei uşi, auzi într-o încăpere o gălăgie infernală.

— Ce-i asta? întrebă el.

— Este sala de război. Două mii de oameni înarmaţi s-au adunat aici, fără să-i mai punem la socoteală pe cei din sala de gardă. Dar, urmaţi-mă!

Ajunseră la intrarea de la apartamente. Arcaşul făcu semn să aştepte, dispăru şi reveni pentru a-l invita într-o frumoasă încăpere.

— Domnule, spuse arcaşul, mă numesc Helion de Lignac. Vreţi să-mi spuneţi pe cine să anunţ?

— Cavalerul Hardy de Passavant, dar nu mai aşteptă şi deschise el însuşi uşa, lăsându-l înmărmurit pe Helion de Lignac. Acestuia nu-i era teamă de soarta ducesei, lângă care se aflau opt persoane bine înarmate, dar era uluit de-a binelea de îndrăzneala celui pe care îl ştia de asasin. Acum se îndrepta grăbit spre sala de război, una dintre sălile mari, impozante ale palatului. În şemineu, ardea focul, iar doi bucătari se luptau să învârtă un viţel întreg străpuns cu o ţeapă şi aşezat deasupra jarului. Lângă ziduri erau aşezate statuile unor bravi cavaleri: Tamaris, Semiramis, Panteselie, Menelippe. Aici, aşa cum spusese Helion de Lignac, se aflau două mii de oameni, îmbrăcaţi în zale, pregătiţi de război. Făceau un zgomot îngrozitor, care se răspândea în sălile reci ale castelului. Era un spectacol teribil. Cei aflaţi acolo ascultau un om care, aflat pe o masă, le vorbea cu o voce calmă. Era îmbrăcat în armura de oţel şi nu i se vedea decât capul în care sclipeau doi ochi întunecaţi de ură. Era Coucy, unul dintre cei mai apropiaţi aliaţi ai contelui de Armagnac.

— Neruşinarea oamenilor ducelui de Burgundia nu mai are limită. Nobilimea franceză este pierdută dacă nu se va opune cu toate mijloacele acestor uzurpatori. Ducele, susţinut de regină şi abuzând de slăbiciunea regelui, nu-şi mai ascunde pofta de a domina Parisul şi de a jefui nobilimea Franţei. Le îngăduiţi voi asta?

Un strigăt surd, înjurături şi ameninţări umplură sala după care, cu toţii, cerură: răzbunare! răzbunare!

— Aşa! reluă Coucy cu glas ferm. Ştiţi prea bine că totul ne face să credem că Jean de Burgundia a pus la cale uciderea prinţului, bravului nostru conducător. Pe drept era numit primul gentilom din regat. A căzut, azi noapte, pe o stradă, sub loviturile ucigaşe ale unor asasini care nu vor mai fi găsiţi. Dar adevăratul ucigaş îl cunoaştem.

— Răzbunare! Răzbunare, izbucni din nou mulţimea. Helion de Lignac răzbătând cu greu prin mulţime, se îndrepta spre Coucy.

Passavant văzu o doamnă în doliu, aşezată într-un fotoliu. Câţiva nobili se aflau în jurul ei. Sărmana ducesă, nu mai avea nici lacrimi să plângă. Pe nestatornicul ei soţ, care nu-i adusese decât supărări, îl adorase şi, cu credinţă şi iubire, încercase în van să-i inspire sensul fidelităţii. Îl iubise pe duce cu toată fiinţa ei. Cu el se stingea lumina vieţii ei.

Passavant se opri în faţa ei şi, cu un respect care îi dădea atâta farmec, se aplecă în semn de salut.

— Cine eşti dumneata? întrebă trist nefericita. Pe chipul lui Passavant se citeau, în toată puritatea lor, candoarea şi credinţa.

— Doamnă, răspunse el emoţionat, vă rog să vedeţi în mine un gentilom pe care seniorul, ducele de Orleans, l-a salvat de la moarte.

Valentina fu impresionată de vorbele cavalerului iar amintirea soţului ei o emoţiona şi mai mult.

— Ai putea să-mi dai mai multe amănunte?

— Într-o seară, buna mea doamnă, am fost obligat să scot spada împotriva a patru gentilomi.

— Singur împotriva a patru oameni înarmaţi?

— Doamnă, de fapt cei patru atacau o biată femeie pe stradă. Ducesa de Orleans nu putu să-şi ascundă o privire de simpatie pentru cel care, cu simplitate, îi dăduse un răspuns atât de politicos.

— Continuă, te rog.

— Deci, cei patru socotiseră că nu fac faţă şi cerură în ajutor alte persoane care căutară, să-mi străpungă pieptul sau să mă omoare. Eram aproape pierdut când Dumnezeu a vrut să apară nobilul dumneavoastră soţ care, cu o simplă poruncă, m-a salvat. Ab fost un gest cutezător, doamnă, căci el era adresat unor oameni care aparţineau celui mai crud adversar al ducelui. Probabil acest gest este cauza uciderii ducelui…

— Oh, dragul meu duce, murmură Valentina, curajosul, viteazul meu duce…

— De atunci, doamnă, am făcut ce mi-a stat în putinţă pentru a-mi putea oferi serviciile, viaţa însăşi, salvatorului meu sau celor care îi erau dragi. Am sosit prea târziu în strada Barbette, în ziua nenorocirii, dar sabia aceasta care ar fi trebuit să-l apere pe duce, poate fi în serviciul dumneavoastră acum când ducele nu mai poate să-mi poruncească.

— Mulţumesc, domnule, răspunse ducesa. Fii bun şi spune-mi, atunci, de ce erai atacat? Eşti prea tânăr, după câte văd, să fii în situaţia de a avea duşmani care să-ţi dorească moartea.

— Tânăr?! gândi melancolic cavalerul încercat de prea multe dezamăgiri. Da, să spunem că… Mai mult – şi s-ar putea să nu mă credeţi, doamnă – din scurta mea viaţă, doisprezece ani i-am petrecut în temniţă. Cum aş putea să nu fiu recunoscător – eu care ştiu şi altfel cât preţ are viaţa – amintirii ducelui, care m-a salvat atunci?

— În temniţă?! Atât de tânăr! Şi, pentru care vină, domnule?

— Nici eu nu ştiu. V-am spus aceste lucruri pentru ca să înţelegeţi că ştiu prea puţin despre viaţă şi tocmai de aceea nu pun preţ pe ea. Ceea ce este neapărat nevoie să cunoaşteţi este că recunoştinţa mea pentru nobilul dumneavoastră soţ nu era egalată decât de cea pe care i-o port Majestăţii Sale, regina Isabela.

După aceste cuvinte, Passavant se ridică. Avusese de gând să explice, să protesteze contra abominabilei acuzaţii inventate de oamenii ducelui de Burgundia, dar pronunţarea numelui reginei o făcuse pe ducesa de Orleans să se întunece dintr-o dată. Poate că o idee îi apăruse brusc – instinctul unei femei adesea este mai puternic decât forţa judecăţii ei – şi înţelesese care ar fi putut fi partea de vină a reginei în uciderea soţului ei.

— Adică vrei să spui că şi regina te-a salvat de la ceva?

— Nu, doamnă, ea a făcut ceva şi mai important.

— Ce anume? Ia să vedem!

Vocea cavalerului era marcată de o ciudată emoţie, ceea ce la el se întâmpla rar căci avea grijă întotdeauna ce a-şi struni slăbiciunile.

— Doamnă, dacă regina Isabela mi-ar cere viaţa, i-aş da-o cu aceeaşi smerenie cu care v-aş oferi-o şi dumneavoastră. Şi iată pentru ce: în iunie 1395 o fetiţă de cinci ani a fost luată de la mama ei de aceiaşi oameni care, pe mine, m-au aruncat în temniţa de la turnul Huidelonne.

Ultimele cuvinte o surprinseseră pe ducesă dar, probabil, o ciudată idee îi venise în minte. Se uită cu atenţie la cavaler:

— Spui că era în iunie 1395?

— Da, doamnă. Copilul se chema Roselys, mama ei Laurence d’Amburn şi, pe amândouă, le socoteam din familia mea. Laurence îmi era ca o soră, iar Roselys, ce să vă spun… era viaţa mea… atunci şi… chiar şi acum.

Se opri brusc. Valentina de Milano îl urmări cu şi mai multă atenţie.

— Roselys a fost dusă spre nord, în ţinutul Valois, mai precis la Villers-Cotterets, după cum mi s-a spus.

— Villers-Cotterets, repetă Valentina ridicându-se din fotoliu, în iunie 1395?

— Da, doamnă, încuviinţă Passavant.

— Era o fetiţă cu ochii albaştri, ca azurul, iar în părul ei strânsese tot aurul din lume! spuse ducesa ca pentru ea.

— A, strigă cavalerul, aţi cunoscut-o pe Roselys?

— O copilă care a fost expusă în faţa unei biserici?

— Doamnă! De unde ştiţi toate astea?

— Şi care a fost smulsă din mijlocul unei mulţimi de către o doamnă care trecea pe acolo…

— Această doamnă a fost regina…

— Regina?!

— Da, doamnă, de aceea vă spuneam că-i sunt într-atât de îndatorat şi că aştept ceasul în care, va trebui să mă achit de această datorie.

Ducesa se făcu palidă.

— Da, cunoşteam toată această poveste, mai puţin adevăratul nume al copilului. Dar, dumneata, nu cunoşti adevărul şi tocmai de aceea ar fi un sacrilegiu să te las să crezi că eşti îndatorat reginei, când de fapt…

— Doamnă! Ce spuneţi?! strigă cavalerul aproape pierdut.

— Simt că eşti cu adevărat sincer, continuă ducesa, şi ar fi o insultă la adresa dreptăţii să te las să crezi în această minciună. Orice ar fi, trebuie să-ţi spun adevărul. Doamna care a luat-o din faţa bisericii pe Roselys nu a fost regina Isabela.

Passavant făcu un pas înapoi şi în loc să-l copleşească vestea se simţi uşurat. Îl cuprinsese un fel de bucurie… bucuria de a nu-i datora nimic reginei şi posibilitatea de a lupta împotriva ei.

— Nu era regina! murmură el. Bine, dar cine a fost doamna aceea atât de bună!

— Cea din faţa dumitale, răspunse ducesa de Orleans, cu simplitate.

Ca şi atunci când intrase, Passavant îngenunche. În faţa ducesei, inima îi bătu puternic şi îşi dădu seama că nicio urmă de îndoială nu-l încercă. Între cuvintele acelui vrăjitor dubios, Saitano, şi cele ale acestei fiinţe de o bunătate fermecătoare, nu era loc pentru nicio ezitare. Câteva clipe bune, cavalerul rămase plecat, fără să scoată o vorbă. Şi poate că acesta a fost cel mai frumos mod de a-i mulţumi ducesei.

— Când am să o revăd pe cea pe care dumneata o numeşti Roselys…

Passavant se ridică. Când îl văzu cât este de transfigurat, ducesa scoase un strigăt. Pierdut, nemaiştiind ce face, cavalerul o luă de braţ pe ducesă şi-i ceru fără protocol:

— Doamnă, pe Dumnezeul meu, pe sufletul şi pe viaţă mea, vă rog, fiţi atentă la ceea ce spuneţi! Văd că mă lăsaţi să sper că Roselys trăieşte.

— Trăieşte, da, spuse cu aceeaşi simplitate ducesa.

— Trăieşte! strigă cavalerul. Saitano! Vrăjitor blestemat! Ia bine seama, vei plăti cumplit minciuna ta! Trăieşte! Doamnă, spuneţi că Roselys trăieşte! Unde o pot găsi? Ce ştiţi despre ea? Cum se numeşte acum? Ah, doamnă, iertaţi-mă, dar Roselys a fost viaţa mea!

— Roselys se află la…

În clipa în care ducesa pronunţa ultimele cuvinte, uşa se deschise violent şi contele Armagnac intră urmat de vreo douăzeci de nobili înarmaţi. Înainta spre cavaler, dar i se adresă ducesei:

— Doamnă, ştiţi numele acestui ins care îşi permite să vorbească cu atâta familiaritate? Îl cunoaşteţi?

— Numele? se bâlbâi ducesa.

— Nu vi l-a spus, eram sigur, izbucni contele. Ei bine, cel care se află în faţa dumneavoastră este cavalerul Passavant!

Ducesa făcu câţiva paşi înapoi şi avu un gest de oroare când spuse:

— Asasinul soţului meu!

Palid dar stăpân pe el, Passavant se adresă contelui:

— Da, Hardy, cavaler de Passavant. Acesta este numele meu, acesta este titlul meu. Fiul lui Passavant cel Viteaz. Luaţi seama la ceea ce spuneţi, domnule, şi voi toţi, adăugă el cu o voce dojenitoare. Eu sunt un adevărat Passavant. Ce aveţi să mai spuneţi?

Ducesa Valentina de Milano îl asculta, cu uimire şi simţi cum oroarea o părăseşte şi sentimentul de simpatie revine. Fără să întârzie strigă:

— Nu, nu! Acesta nu poate fi un ucigaş!

— Passavant? întrebă Armagnac. Cel la apariţia căruia s-au retras tâlharii din pădurea Vincennes şi care a salvat-o pe regina Isabela?

— Da, acela răspunse Hardy. Numai că, din câte îmi dau seama, dumneavoastră insinuaţi ceva. Linişte, domnilor, strigă el şi cei din preajmă tăcură. E vorba de ceva mai important decât viaţa mea: onoarea mea, numele meu! Domnule conte, spuneţi că, în pădurea Vincennes tâlharii s-au retras din faţa mea! Greşiţi! Au fugit! Nu este acelaşi lucru! Sper să înţelegeţi ce vreau să spun.

— Passavant? reluă Armagnac. Acelaşi care, la una dintre seratele desfrânate în care se complace regina bavareză, a fost remarcat de aceasta şi s-au întreţinut în taină?

— Întreţinut, da, în taină, nu!

— Passavant, acelaşi care, într-un han din Saint-Martin i-a tratat de toată minunea pe Scas, Ocquetonville, Courteheuse, Guines, oamenii lui Jean de Burgundia.

Cavalerul izbucni în râs.

— Da, i-am „tratat” de minune. Guines ştie el ceva despre asta, dar mă tem că nu mai poate să grăiască.

— Să nu râzi! ceru Armagnac cu o gravitate sinistră. Îţi jur că nu este momentul.

— Ah! răspunse cavalerul şi avu un surâs tragic. Am râs eu cu moartea, de ce să nu rid şi cu dumneavoastră. Şi dacă nu ar fi durerea atât de cumplită care mă încearcă, aş râde şi mai tare. Doamnă, vă rog să iertaţi această ieşire a mea: în faţa acestor domni, îmi dau seama, este ultima dată când râd.

Se făcu linişte. Era o linişte grea, ca într-o sală de tribunal în care se aşteaptă condamnarea la moarte. Undeva, lângă un fotoliu, Valentina rămăsese nemişcată. Lângă ea sta Passavant, palid şi rece, cu privirea aţintită spre Armagnac, aşteptând acuzarea care, deocamdată, nu fusese pronunţată. În spatele lui Armagnac cei douăzeci de gentilomi. Un adevărat tribunal. Armagnac, cu un glas sumbru, spuse:

— Doamnă, şi voi, nobilii mei aţi auzit. Cavalerul Passavant este prietenul reginei, duşmanul celui ucis. Este întovărăşit cu tâlharii şi asupra lui planează o bănuială în legătură cu ce s-a întâmplat în Saint-Martin. Este prieten al burgunzilor care, pentru a acoperi mai bine pe stăpânul lor, au simulat că-l arestează. În realitate, l-au lăsat să fugă. Cavalere, ai putea să juri că nu ai fost pe strada Barbette în noaptea crimei?

Surâsul lui Passavant încremeni.

— Pe Dumnezeul meu, jur că în noaptea crimei m-am aflat nu numai în strada Barbette, dar, mai mult, aproape chiar de duce, spuse Passavant stăpânit de mânie.

O linişte de mormânt căzu în salon.

— Aştept, continuă Passavant, aştept să spuneţi până la capăt ceea ce gândiţi.

— Iată! interveni Armagnac. Cred că dumneata eşti asasinul vărului meu, ducele de Orleans. Bunii mei nobili, aveţi aceeaşi părere?

— Şi noi credem la fel, răspunseră, ca o turmă, cei douăzeci nobili prezenţi.

— Ce pedeapsă merită acest om? întrebă Armagnac.

— Moartea! răspunseră din nou cu toţii. Răzbunare! Răzbunare!

Cu o mişcare fulgerătoare Passavant scoase spada, îi potrivi vârful în podea şi li se adresă furios:

— Şi dumneavoastră, nobile Armagnac şi dumneavoastră, gentilomi, ce meritaţi pentru fals şi lipsă de probe atunci când acuzaţi? Eu vă acuz! Vă acuz de trădare şi de laşitate pentru că acuzaţia pe care mi-o aduceţi este nedreaptă şi că vă mai şi încăpăţânaţi să o susţineţi.

— În ştreang cu el! începură să urle nobilii contelui. Moarte! Să-l spânzurăm numaidecât!

— Moarte? întrebă Passavant. Fie! Ucideţi-mă! Care dintre voi mă va ucide!

Spada lui şuieră în aer.

— Înainte! răcni Armagnac.

Acesta a fost semnalul. Toţi se aruncară spre Passavant. Pumnalele scoase străluceau. În mişcările repezi cu care erau mânuite, strigătele nobililor erau înfiorătoare, insultele şi blestemele umpleau marea sală. Nu mai era nimic de făcut, lui Passavant îi venise sfârşitul. Căzuse deja în încăierarea aceea cumplită când, ca un trăsnet, se auzi vocea Valentinei.

— Opriţi! Nu mai mişcă nimeni! Aici numai eu poruncesc!

— Doamnă, se miră contele Armagnac, în timp ce nobilii se opriseră.

— Acest om este oaspetele meu, reluă Valentina cu o voce suverană.

Passavant îşi aşeză spada la centură de parcă, miraculos cuvintele ducesei ar fi fost sfinte. Oamenii contelui erau însă departe de a crede acelaşi lucru. Pentru o clipă se opriseră şi ei dar, rapid, îşi încrucişară privirile. În acel moment, Valentina deschise o uşă tainică şi-l îndemnă pe Passavant:

— Vino, domnule! spuse ea cu un ton poruncitor continuând, însă, să supravegheze furioşii nobili.

— Domnilor! interveni Passavant. M-aţi insultat. Şi dumneavoastră vă consideraţi într-un fel insultaţi. Vă cer să ne revedem în locul şi la data pe care le veţi fixa dumneavoastră.

Cavalerul ieşi liniştit. Ducesa îl urmă şi în urma ei închise uşa pe care oamenii lui Armagnac începură curând să o asalteze. Câteva minute uşa îi împiedică. Contele însuşi găsi de cuviinţă să o forţeze şi, când intră în sală, o găsi numai pe ducesă.

— Ce aţi făcut? strigă Armagnac.

— L-am salvat, răspunse liniştită Valentina de Milano.

— Doamnă, cred că aţi făcut un rău mai mare decât aţi putea bănui.

Da, Valentina îl salvase pe Passavant. Imediat ce trecuse uşa, îi deschisese o altă uşă secretă care dădea spre una dintre scările castelului. Ea îi ceruse să coboare repede anticipând că cei de dincolo, furioşi, vor forţa.

— Doamnă, prefer să mor aici decât să ştiu că dumneavoastră credeţi că am făcut crima care mi se impută! Pe Dumnezeul meu, doamnă, spuneţi-mi dacă şi dumneavoastră mă credeţi un ucigaş?

— Eu cred că dumneata ai încercat să-l salvezi pe nefericitul meu soţ şi că ai sosit prea târziu, aşa cum mi-ai povestit.

Passavant îngenunche şi îi sărută mâna cu recunoştinţă, iar Valentina simţi lacrimile calde ale bravului cavaler.

— Doamnă, reluă el după ce se ridică, spuneţi-mi dacă mă socotiţi demn să o revăd pe Roselys?

— Da. Şi am să-ţi spun unde o poţi găsi şi sub ce nume. Acum pleacă, nu mai întârzia o clipă! Coboară pe scara asta până jos, unde vei găsi pe ultima treaptă, un paznic. Acestuia îi vei spune: „Protectoarea lui Odette m-a trimis aici…” Hai, du-te! Dumnezeu să te aibă în pază!

— Odette! Numele ăsta mă apără aici aşa cum îngerul acela necunoscut m-a scăpat din temniţa de la Huidelonne. Şi coborî, ca vijelia, pe scară.

— Odette! repetă şi Valentina de Milano, Odette… Roselys. Ajuns la capătul scărilor, Passavant auzi avertismentul paznicului:

— Înapoi, pe aici nu se poate ieşi!

— Eu pot să trec, spuse Passavant. Protectoarea lui Odette m-a trimis la dumneata.

— Atunci se schimbă situaţia, spuse paznicul cu respect. Urmaţi-mă repede! După parolă, înţeleg că situaţia este primejdioasă.

Din adâncul inimii Passavant îi mai mulţumi o dată ducesei şi, urmând paznicul, se trezi traversând un adevărat labirint care îl scoase, pe sub zidurile castelului, în afara fortăreţei, în pivniţa unui han. Era hanul în care îşi lăsase calul. Fără îndoială că stăpânul hanului mai salvase oameni după acelaşi scenariu şi că, hanul însuşi, nu fusese construit la întâmplare, ci, mai degrabă, pentru astfel de isprăvi. Când ieşi din pivniţă şi-l văzu pe hangiu, avu impresia că-i un cunoscut.

— Nu cumva eşti fratele jupânului Thibaud, stăpânul hanului „La scroafa spânzurată”?!

— Nu, răspunse mirat hangiul. Dar te rog să nu mai zăboveşti căci, cum văd, este vorba de o chestiune de viaţă şi de moarte.

Cavalerul găsi sfatul rezonabil, încalecă în grabă şi plecă spre Villers-Cotterets. Numai ce intră în pădure că şi văzu la zidurile castelului oşteni care păreau să fie în căutarea lui. Dar era destul de departe aşa că, oamenii lui Armagnac nu mai avură norocul să-l mai ajungă din urmă.

Scăpat ca prin urechile acului Passavant era acum ameninţat să moară... de foame. Nu mai avea curajul să trăiască aceeaşi aventură ca la Dammartin.

— N-am decât să cad peste o gazdă care să refuze paftaua de pe coif şi, atunci, voi deveni o... datorie ambulantă şi toate fetele frumoase din acest ţinut vor striga după mine: uite statuia ecvestră a Datoriei!

Făcea haz de necaz şi se plimba haihui bucurându-se ca omul care a scăpat de o idee rea. Aproape că nici nu-şi mai aducea aminte de pericolul prin care trecuse şi, mai ales, nu mai gândea la cele care abia îl aşteptau: întâlnirea cu Isabela, cu Jean de Burgundia şi cu Bernard Armagnac, fără a mai pune la socoteală alţi trepăduşi nemernici care-i pot ieşi oricând în cale.

Bucuria lui era îndoită. Mai întâi nu-i datora nimic reginei Isabela pentru că, acum ştia, Roselys fusese salvată de Valentina de Milano. Deci era îndreptăţit şi dezlegat să o apere pe Odette de ura reginei. Apoi, pentru că acum ştia că Roselys trăia. Îl frământa, îl chinuia întrebarea pentru ce Saitano îi spusese că Roselys nu mai trăia, că regina care o salvase de ruşinea pe care i-o provocase expunerea în faţa bisericii, nu putuse să o scape din ghearele morţii.

Se hotărî să se lumineze asupra acestui mister şi, deci, să-l caute pe Saitano. Dar toate planurile lui se destrămau de îndată ce în suflet îi apăru adevărul nou că Roselys trăieşte. Ducesa îi promisese că-i va spune unde o găseşte. Curând, deci, îşi va revedea sufletul copilăriei lui.

Cum hălăduia fără rost având-o în gând numai pe Roselys, îşi dădu seama că, de fapt, el nu o uitase niciodată, că chipul ei adormise în străfundul fiinţei lui. Deodată opri calul, chipul se întunecă, apoi se lumină şi, uluit, avu impresia că, în faţa lui era chiar Odette. Pierdut, neliniştit ca un îndrăgostit care nu-şi poate mărturisi gândul, nu putu spune decât:

— Roselys? … Odette?

Trebuie spus că Passavant nu era dintre cei care să-şi pună prea multe probleme de suflet, dar simţi că adoraţia din copilărie pentru Odette era cu mult mai puternică şi mai chinuitoare, că timpul trecut nu ştersese din sufletul lui nimic ba, din contră, adăugase destul. Chinuit de aceste sentimente se trezi la porţile Parisului. Se înserase şi stomacul îi aduse din nou aminte că prea mult timp a trecut de la cina nemaipomenită din pădure, sus, pe platoul Voliard. Aşa că se duse la hanul „La scroafa spânzurată”, intră în curte, duse calul în grajd, fără să prevină pe cineva.

— Dacă m-ar vedea jupân Thibaud! se gândi el. Ieşi fără să atragă atenţia asupra lui. Pentru nimic în lume nu i-ar fi cerut lui Thibaud ospitalitate dacă nu ar fi fost capabil să plătească. Aşa că ieşi să hoinărească pe străzile Parisului ca omul care nu avea nici unde să doarmă, nici unde să mănânce. Când trecu prin faţa unui restaurant de unde răzbătea un miros ademenitor de friptură, stomacul îi mai aduse aminte că-i datorează ceva. Se făcuse noapte de-a binelea. Era o noapte tristă, străzile erau pustii, învăluite de o ceaţă deasă. Ici-colo, din câte o cârciumă ieşea câte o rază slabă de lumină. Unde să se fi dus obosit, înfometat şi trist? Nici el nu ştia. De o sută de ori se gândi că ar fi mai bine să se întoarcă la hanul „La scroafa spânzurată” şi tot de atâtea ori renunţă din cauza buzunarelor goale. Uitase că, altă dată, fără o leţcaie, îl făcuse pe Thibaud să-i deschidă credit nelimitat. Mergând fără vreo ţintă, îşi dădu seama că a ajuns în Cetate. Aici locuia Saitano. Îşi propuse să-l întrebe de ce i-a spus că Roselys nu mai trăieşte. Se întunecă de necaz. Îşi acoperi faţa cu mâna şi se întrebă dacă ar putea să ia înfăţişarea unui călău. „Sunt eu mai nemernic decât Isabela sau decât Jean Temerarul? Ori încep să regret că Roselys trăieşte!”

Nu, bietul naiv mergea cu gândul prea departe. Era prea necăjit şi avea o rea pornire de a se calomnia singur. Alături de imaginea lui Roselys apărea o altă imagine şi numai foamea reuşi să-l smulgă din aceste frământări. Hotărî să-l caute pe Saitano altă dată iar acum să se ocupe de stomac, acest tiran neiertător.

— În Valea Dragostei, se gândi el, acolo ar trebui să ajung. Îşi schimbă brusc direcţia, intră pe o străduţă şi, deodată simţi că cineva îl prinse de braţ.

— Spuneţi, căpitane, nu-i aşa că pe mine mă căutaţi?

Era în faţa unei ferestre luminate aşa că, întorcându-se, văzu chipul celei care îl acostase: era palidă de atâta îndrăzneală, probabil. O privi atent şi-i spuse:

— Nu, scuză-mă, nu caut pe nimeni. Dar ea nu cedă.

— Cum! Nu-mi veţi face onoarea să vă odihniţi măcar câteva minute la mine?

Se făcu linişte. Tânăra, albă ca varul, lăsă capul în jos şi, cu glasul domol, continuă:

— Puteţi să veniţi fără teamă… Niciodată casa mea nu a fost un loc blestemat. Eu aş putea fi socotită o desfrânată dar casa mea, oricât de săracă, este un loc curat. Dumneavoastră aţi fi primul bărbat care ar intra la mine. Ah, aş fi fericită să vă văd în casa mea, măcar câteva clipe, ca să pot avea şi eu o mulţumire şi o amintire de la dumneavoastră.

Exasperat de insistenţa tinerei, dar şi de cea a stomacului, Passavant făcu un pas înapoi şi spuse: drace, sunt fără o para chioară şi crap de foame. Nu vezi că mor de foame?

— Foame! Vă este foame, se sperie fata.

— Hai, copilă reluă cavalerul, hai, lasă-mă! Uite am chef să mă plimb singur. La revedere.

— Nu! Ochii dumneavoastră ard de febră… văd că tremuraţi tot, nu pot să vă las. Veniţi, altfel voi crede că bravul căpitan care s-a bătut cândva pentru mine şi care, pe deasupra, mi-a dat un galben de aur, da, voi crede că atunci aţi făcut gestul care m-a salvat din orgoliul şi nu din milă pentru biata mea fiinţă.

Cavalerul privi mai atent la tânăra care nu-i da pace şi, uluit, descoperi că era Ermina Valencienne, fata în ajutorul căreia sărise altă dată, riscându-şi viaţa în faţa oamenilor ducelui Jean Temerarul. Ea îl luă din nou de braţ şi-l trăgea hotărâtă pe una din străzile mici şi întunecate, iar el o ascultă supus. Intrară într-un hol, urcară nişte scări la capătul cărora se aflară în faţa unei uşi. Fata deschise şi Passavant intră într-o cameră luminoasă. În mijloc se afla o masă de stejar care strălucea de curăţenie ca şi scaunele, patul, dulapul şi tot ce era în interior. La capătul patului, o ramură de merişor era agăţată sub chipul Sfintei Fecioare. Totul trăda o grijă de om cinstit care îşi iubeşte casa în care trăieşte ca pe o fiinţă.

Passavant se oprise în prag. Era stânjenit şi abia făcu câţiva paşi după ce Ermina insistă ca şi mai înainte. Undeva se afla o sabie, o carte de rugăciuni, un şirag şi alte obiecte preţioase, aranjate cu grijă. Erau amintiri de familie, din copilărie ale sărmanei tinere. Printre aceste obiecte, într-o cutiuţă îmbrăcată în velur, se afla un bănuţ de aur, un galben nou-nouţ. Ermina îl luă şi spuse:

— Este galbenul pe care dumneavoastră mi l-aţi dat; mi-a fost de atâtea ori foame, dar nu am vrut să-l cheltuiesc. Aveam credinţa că având acest bănuţ, în casă se află chiar fericirea, pentru că aţi fost primul bărbat care mi-a vorbit acolo fără ură şi fără dispreţ, pentru că v-aţi riscat viaţa pentru mine.

— Mi-am riscat viaţa! spuse Passavant, dacă ai şti cât de puţin valorează…

— În seara asta va fi altceva: vom cheltui împreună acest mic tezaur.

— Pe onoarea mea, interveni Passavant, sunt de acord să-l prăpădim împreună.

— Alerg la hanul la care v-aţi bătut pentru mine, spune Ermina şi apoi strigă:

— Hei, Îndurare, vino şi ţine companie domnului care a acceptat ospitalitatea noastră.

— Cum o cheamă? întrebă Passavant.

— Se numeşte Jehanne. Este o creatură de toată cinstea care locuieşte cu mine; Jehanne, din strada Îndurării, dar m-am obişnuit să o strig cu numele acelei străzi.

În fundul camerei se deschise o uşă şi, în prag, apăru o femeie. Ermina, veselă şi bucuroasă, dispăru.

Fără să ştie, Hardy de Passavant se găsea acum faţă în faţă, cu Laurence d'Ambrun.

II. Îndurarea

Strada Îndurării se afla ca şi Valea Dragostei într-un cartier căutat de tot felul de lume. Era una dintre străzile care, potrivit unei ordonanţe din 1363, primise autorizaţia să găzduiască cele cinci mii de fete de plăceri câte se găseau atunci în Paris. În acest oraş erau puzderie de astfel de străzi: Champ-Flory, Froid-mantel, Baille-Hoé, Ţyron, Orde-Rue şi multe altele cu nume care trimiteau fără pudoare la rosturile lor.

Laurence d'Ambrun ajunsese, deci, în strada Îndurării, după ce ieşise din Saint-Pol, când o întâlnise pe Odette de Champdivers. Să ne întoarcem însă la altceva. Vrăjitorul Saitano avea o teorie complicată despre memorie. Mai întâi, el credea că este posibil ca printr-o intervenţie asupra creierului să se creeze o memorie artificială, adică să provoci acumularea amintirii unor evenimente care nu au existat. Dacă aşa ceva este posibil, atunci trebuie să fie posibil şi să înlături amintirea unor evenimente care au existat. Concluzia ar fi că poţi să dai astfel unei fiinţe o nouă personalitate. De exemplu: să înlături din memoria lui Laurence d'Ambrun amintirea faptelor succesive care i-au alcătuit viaţa. Atunci Laurence nu mai este… Laurence, pentru că numai amintirile dau personalitate; viitorul nu există şi prezentul este insesizabil atâta timp cât nu a intrat în trecut.

Deci numai trecutul există. Există sub formă de amintiri. Nu mai există amintiri, nu mai există Laurence. În această fiinţă amorfă, dacă creăm în mod artificial amintirea unor lucruri care nu au existat, amintirea unui nume care nu este al ei, a unei case care nu este a ei, a unor întâmplări care nu s-au petrecut în acea casă, atunci acelei fiinţe amorfe i-am dat personalitate. Laurence devine… Jehanne.

A doua parte a teoriei este de un interes mult mai dramatic, dacă se poate spune aşa. Să spunem: nici prezentul, nici viitorul nu există. Numai trecutul este viu şi el trăieşte în amintiri. Aici intervine o descoperire remarcabilă care demonstrează că acest Saitano, nebun, era capabil de uluitoare eforturi de judecată. El spunea: a-ţi aduce aminte înseamnă a crea imagini ale unui eveniment trecut, nu o imagine metaforică ci o imagine reală. Adică să retrăieşti până într-un anumit punct evenimentul pe care l-ai trăit. Această imagine există cu întreaga ei forţă în clipa în care evenimentul s-a produs. O clipă mai târziu, ea începe să slăbească. Amintirea o creează din nou dar, din ce în ce mai slab, până când creierul devine neputincios să o evoce. Dacă, în acest moment, se introduce o forţă nouă în facultatea de realizare a amintirii, imaginea creaţiei va fi mai clară. Dacă această forţă infuzată este suficientă, imaginea devine din ce în ce mai netă, parcurgând în sens invers drumul până când imaginea creată prin amintiri se confundă cu imaginea creată de însuşi evenimentul real. Adică, în acest punct, se va retrăi complet evenimentul. De exemplu: Laurence şi scena din capela din casa Passavant. După doisprezece ani, această scenă nu există decât ca amintire; imaginea creată se afirmă, detaliile se estompează; în mintea lui Laurence scena rămâne ca un fapt de epocă, ea nu este decât un reflex a ceea ce s-a întâmplat altă dată. Să refacem detaliile şi imaginea se va împrospăta; să intensificăm amintirea, introducând câteva gesturi, câteva atitudini, costume, mobile, voci, totul va fi readus în stare de vibraţie şi Laurence va crede că scena de acum doisprezece ani s-a întâmplat acum un an, acum şase luni, acum două zile, acum o zi, acum o oră sau acum un minut. Să intensificăm amintirea mai mult şi ea va crede că acum se petrece evenimentul şi îl retrăieşte cu aceleaşi senzaţii. Şi, acum, să revenim la personajele noastre după această teorie poate plictisitoare, dar necesară pentru a înţelege ceea ce urmează.

Laurence d’Ambrun l-a întâlnit pe Jean Temerarul în momentul în care ieşea din fortăreaţa Saint-Pol. Atunci s-a întâmplat un fenomen pe care Saitano nu l-a prevăzut. Laurence devenise Jehanne din strada Îndurării. Vederea lui Jean Temerarul condusese la înlăturarea… lui Jehanne şi reînvierea lui Laurence. Totuşi, fie din cauza unor substanţe toxice, a unui amestec de stupefiante şi revulsive, fie prin acţiunea directă asupra creierului sau printr-o practică vrăjitorească, Saitano a acţionat atât de puternic asupra memoriei bietei femei încât, câteva momente mai târziu ea nu se mai putu gândi la fostul ei iubit, tatăl copilului ei, adică al lui Roselys.

Mersese pe străzi pe care le cunoştea şi ajunsese în strada Îndurării, şi, deşi nu o văzuse niciodată, ea recunoscu această stradă ca pe una familiară. Ajunsese la o casă, evident necunoscută, şi-şi spuse: ciudat, cum am ajuns să fiu atât de obosită. Noroc că am ajuns acasă. Şi intră în acea casă fără să ezite, urcă la mansardă, scoase o cheie din buzunarul şorţului, deschise şi intră. Făcuse totul mecanic de parcă ar fi făcut aceste gesturi de mii de ori înainte. Apoi aruncase câteva priviri nehotărâte asupra mobilei sărăcăcioase şi avusese un gest de neîncredere. Pentru o clipă, instinctul de lux artistic pe care îl acumulase prin educaţie se luptă cu sugestiile memoriei artificiale. Adică, avu loc o luptă rapidă între Laurence d'Ambrun şi Jehanne – Îndurarea… Ultima câştigase.

În acea zi, Laurence făcu ceea ce Saitano îşi imaginase că trebuie să facă o femeie de condiţia Johannei: spălă vesela şi lenjeria, făcu curăţenie în bucătărie. Când nu mai avu ce face, căută un obiect. Ce anume? Nu ştia. Îşi apăsă cu mâna fruntea.

— Asta era! Cartea mea de rugăciuni! Vreau să citesc. Cartea ei de rugăciuni! Era o sărmană femeie, de unde să aibă carte de rugăciuni! Laurence era cea care încerca, în subconştient, să se trezească. Începu să ridă.

— Ce idee! nici nu ştiu să citesc! Şi de unde să fi avut eu o carte de rugăciuni! Şi, totuşi, o văd, cu coperţile din lemn, cu încuietorile din argint şi cu paginile ei atât de frumos scrise… Dar, de fapt, unde am văzut eu această carte de rugăciuni. Bine, fie. Am văzut-o eu într-o casă bogată, undeva la vreo doamnă. Aici nu e, aşa că nu-i decât o simplă amintire. Acest cuvânt, spus inconştient, era teribil: Da, era o simplă amintire…

Seara, Laurence fu cuprinsă de nelinişte. O tristeţe ucigătoare şi, apoi, o revoltă împotriva a tot ceea ce urma să facă. Nu vroia. În ea, Jehanne îşi amintea de ceea ce avea de făcut în fiecare seară. În ea, Laurence se indigna că a făcut acele lucruri. Încă o dată, Laurence a fost învinsă.

Cu suspine de nelinişte, de ruşine, cu lacrimi fierbinţi, cu ezitări nesfârşite, gata-gata să renunţe, Jehanne se hotărî şi deschise o ladă. Câteva clipe bune rămase cu ochi aţintiţi asupra lucrurilor pe care le vedea. Apoi îşi spuse: e timpul să mă îmbrac, să mă fac frumoasă. În ladă se aflau: un mantou cu guler răsfrânt, o diademă, un costum de blană de hermină şi o centură de argint. Tot ceea ce era mai atrăgător la o fată de plăceri. Laurence se aşeză în faţa unei oglinzi din metal polizat şi începu să-şi aranjeze coafura. Avea părul alb, de un alb strălucitor, ca zăpada curată. Numai părul îmbătrânise. Pe chipul ei, această podoabă nu era decât o nouă înfăţişare a tinereţii. Se grăbi să se îmbrace, îţi puse centura, îţi puse câteva pene la pălărie, cu o dexteritate care trăda o veche obişnuinţă, îşi coloră buzele cu carmin, accentuându-le frumuseţea în contururi precise; îşi aranja genele şi îşi îmbujora obrajii cu o cremă pe care o găsise în ladă. Ei bine, în ciuda acestei dichiseli vulgare nu reuşi, totuşi, să distrugă armonioasa frumuseţe a chipului ei şi nici aerul acela de inocenţă şi candoare, care îi dădea un farmec aparte.

Ieşi din odaia de la mansardă, coborî scara aceea mizerabilă şi ajunsese în stradă, în Strada Îndurării, unde se aflau câteva fete de joasă condiţie care tocmai ademeneau un soldat. Când o văzură pe Laurence rămaseră uimite şi apoi începură să o insulte:

— Cine-i asta? N-am mai văzut-o!

— De unde a ieşit? Ce, vrea *să facă strada* aici? Nu vedeţi ce bine-i îmbrăcată, cu lucruri scumpe şi cu centură de argint, cu haină de hermină! Nu-i este ruşine!

— Asta-i cu siguranţă una din alea din Valea Dragostei. Netrebnica, vine să ne ia pâinea de la gură! Unde o fi jandarmul?

— În Valea Dragostei cu tine, nu aici!

Înfierbântate, o încercuiră devenind din ce în ce mai ameninţătoare. Atunci, Laurence, pierdută, le spuse:

— Dar eu sunt Jehanne, nu mă mai recunoaşteţi?

— Afară, pleacă de aici, urlau fetele. Du-te în Valea Dragostei, întinde-o!

Îşi scoseseră ghearele aşa că Laurence nu avu încotro şi plecă. Unde? Nici ea nu ştia. În urma ei fetele gesticulau vulgar şi urlau. Deîndată ce noua venită plecase, se potoliră. Deci nu erau chiar aşa de rele.

Curând Laurence nu le mai auzi insultele. Părăsise Strada Îndurării şi era frământată de un gând. „Deci, Strada Îndurării nu-i strada mea, nu locuiesc acolo. Deci nu mă pot întoarce acasă. Atunci unde? Ele spuneau să merg în Valea Dragostei. Dar de ce acolo şi nu în altă parte”.

Atunci se produse un fenomen care scăpase până şi perspicacităţii lui Saitano: în afara ambianţei şi amintirilor impuse de vrăjitor, spiritul lui Laurence devenea o epavă, care se lăsa în voia sorţii. I s-a strigat; du-te în Valea Dragostei! Ea s-a îndreptat spre Valea Dragostei. Numai că nu ştia drumul, aşa că se adresă unui sergent de stradă care puse mare preţ pe această frumoasă fată ce nu se sfia să întrebe de un astfel de loc chiar o persoană din autoritatea de ordine. Fata se afla în stare de nesupunere căci purta însemnele meseriei ei în locuri în care nu se putea practica această meserie.

Agentul autorităţii, forţei, moralei, virtuţii, onestităţii, al tuturor atribuţiilor unei societăţi, acest tânăr chipeş rămase perplex în faţa unei astfel de întrebări. De aceea, îşi spuse: datoria mea este să arestez această vagabondă. Da, dar este atât de frumoasă!

Fără să se mai gândească, se trezi mergând spre Valea Dragostei, spunându-şi: mă întreabă despre o stradă pe care ea o cunoaşte mai bine decât mine. E un fel de a-mi arăta că a înţeles dorinţa mea. Aşa că omul ordinii cedă şi conduse delicventa. Sigur că, la capătul străzii, îşi va primi şi răsplata, îşi făcu el socoteala.

Cum mergea lângă sergent, Laurence nu mai fu nici molestată, nici acostată de mulţime sau de alţi reprezentanţi ai ordinii publice.

— Ei bine, frumoaso, asta este strada Valea Dragostei. Acum condu-mă la tine acasă.

— La mine? Dar eu sunt Jehanne din strada Îndurării. Sergentul ridică din sprâncene a mirare şi, furios, îi strigă:

— Îndrăzneşti să-ţi baţi joc de mine? Să ştii, frumoaso, că nu-ţi merge! În tot Parisul noi suntem cu sutele, noi, oamenii de ordine, şi pot să te pun bine pentru totdeauna.

— Ce doriţi de la mine, domnule?

— Să mă duci la tine şi o prinse de braţ. Numai că imediat, cei din stradă începură să-l ameninţe pe sergent şi, curând, acesta fu scos afară, înjurat şi umilit.

„Bine, sunt pedepsit de pomană, îşi spuse el, o să vadă ea, vagabonda! Va plăti cu vârf şi îndesat!”

Vagabonda o luă şi ea la fugă pe o stradă lăturalnică şi când nu mai putu să alerge se opri în faţa unei case. Era chiar casa Erminei Valencienne. Urcase pe treptele scării. Acolo o găsise Ermina. Când o văzu pe nefericită, când se uită la chipul ei, pe care se citea demnitate şi decenţă, Ermina nu se stăpâni să nu-şi pună o firească întrebare: ce-o fi cu fata asta? Aici nu-i Valea Dragostei şi, cu toate astea, ea e îmbrăcată ca cele de acolo. Ea ştia prea bine strada aceea, mult mai arătoasă, cu fete de lux. Fusese şi ea acolo. Cum ajunsese, asta este altceva. Acum reuşise să se smulgă din acea lume. Laurence plângea.

— De unde eşti, unde locuieşti?

— Nu am locuinţă, răspunse Laurence ezitând. „Am avut una în Strada *Îndurării.* Mă numesc Jehanne din Strada *Îndurării* Dar se pare că locuinţa aceea nu este a mea pentru că fetele de acolo m-au alungat în Valea Dragostei. Aici este Valea Dragostei?

Ermina îşi dădu seama că necunoscuta nu avea unde locui şi că nu era ceea ce s-ar fi putut crede, judecând-o după veşminte. Ghici că-i o nefericită şi că nu practicase niciodată meseria de care ea, slavă domnului, reuşise să scape. Misterul acestei întâlniri îi stârni imaginaţia, restul îi dictă inima.

— Ascultă, vrei să locuieşti cu mine, măcar câteva zile? Alături de camera mea este o altă cameră în care a locuit o prietenă de-a mea, Jacqueline, care a fost arestată acum trei zile şi, Dumnezeu ştie când va ieşi din închisoare.

Laurence se lăsă condusă într-o cameră şi, ca niciodată, toată noaptea a dormit liniştită. Se simţea, parcă, protejată.

A doua zi Ermina îi povesti oroarea pe care i-o provoacă Valea Dragostei şi-i spuse:

— De şase luni eu şi Jacqueline am început să învăţăm să brodăm. E greu. Dar când voi şti bine, voi fi liberă şi-mi voi câştiga viaţa căci eu cunosc câteva doamne din nobilime sau negustorime care plătesc bine broderia.

— Broderia? se miră Laurence.

— Da, e o meserie care cere talent şi care nu-i la îndemâna unei fete sărmane ca mine.

— Dar, ştii, cred că… nu sunt sigură… eu ştiu să brodez.

— Ei bine, trebuie să-ţi spun că nu sunt deloc mirată. Şi dacă mi-ai fi spus că ştii să scrii şi să citeşti te-aş fi crezut. Cine te vede şi cine te aude îşi dă seama că eşti din nobilime.

— Eu, se sperie Laurence şi începu să râdă. Dar îţi repet, eu sunt Jehanne din Strada Îndurării. Ermina se bucură mult când află că necunoscuta ştie să brodeze. Din acel moment, cele două trăiră câteva zile o viaţă nouă. Să-şi fi dat seama Laurence că o fată, cândva a pierzaniei, îi oferise ospitalitatea? Greu de spus. Ermina profită pentru a scăpa de sclavia existenţei sale. De a doua zi, noua venită începu să brodeze, iar Ermina ştiu ce trebuie făcut pentru a asigura cele de care aveau nevoie.

Eşarfele, herminele, lenjeria din casele mari cereau din belşug broderia.

III. Mortul îşi caută locul

Deci, cavalerul Passavant intră în camera Erminei care plecă imediat să facă cumpărături. Luase galbenul de aur pe care îl păstrase atâta timp dintr-un frumos sentiment de recunoştinţă.

Cavalerul, hămesit de foame nu avu puterea să se opună acestui sacrificiu. Rămase cu femeia pe care Ermina o chemase din camera de alături, cea care, în mod ciudat, purta numele unei străzi din cartierul rău famat: Jehanne Îndurarea.

— Fiţi bine venit, domnule, îi spuse ea lui Passavant, când intrase în camera Erminei. Prietena mea mi-a povestit frumoasa întâmplare cu galbenul de aur şi încăierarea care a urmat. Fără să vă fi cunoscut, v-am admirat.

Cavalerul rămase împietrit, fără să scoată o vorbă. În sfârşit, după un timp reuşi să-şi revină.

„Jehanne îndurarea… un nume de nefericită pierdută”. Ştiu destul despre acea stradă… Nu, femeia asta nu poate să se numească astfel. „

Atitudinea femeii, vorbele şi felul în care vorbea trădau la Jehanne obişnuinţa unei demnităţi care nu se potrivea deloc cu numele străzii. Numai aşa îşi putu explica Passavant stupoarea pe care i-o provocase vederea acelei fiinţe. Imediat avu cheia acestei enigme.

— Dar… dar eu cunosc numele dumneavoastră. Nu este cel pe care mi-l spuneţi!

— Numele meu? se miră Laurence d’Ambrun.

Cavalerul se frământa. Întreaga lui copilărie o regăsea în apele limpezi ale acelor ochi care-l priveau. Da, a recunoscut-o în ciuda părului ei alb. Nu, nu era nicio îndoială că ea era: ochii, privirea, surâsul, gesturile, totul a recunoscut. Numai costumul era altul. De ce oare îşi luase acest nume fals şi de ce se ascunde? Şi, mai ales, de ce nu mă recunoaşte? Sau de ce se face că nu mă recunoaşte? „

Se apropie de Jehanne, îi luă mâinile, o privi în ochi şi strigă:

— Laurence! Dumneata pe care eu o consideram sora mea, Laurence! Laurence d’Ambrun, uită-te la cel care îţi vorbeşte. Sunt eu, Hardy! Adu-ţi aminte, Hardy de Passavant!

Laurence scutură încăpăţânată din cap. În acelaşi timp începu să tremure şi pe chipul ei apăru umbra care îi trăda neputinţa de a mărturisi. Ar fi preferat moartea decât să recunoască ştiind, probabil, că mărturisirea ar putea-o costa chiar mai mult decât viaţa. Spiritul lui Saitano era în fiinţa ei. Tot ceea ce ţinea de Laurence fusese înlăturat.

În faţa acelor gesturi de negare, Passavant se pierdu, nervii nu-l mai ţinură, nu putea să mai înţeleagă nimic din atitudinea celei pe care o regăsise. El nu se îndoia că este Laurence.

— Dar dumneata eşti Laurence, strigă el din nou. Ai locuit în casa mea, casa Passavant. Nu-ţi aduci aminte de mama mea care te-a adus în casă? Nu mă recunoşti, pe mine care ţi-am fost ca un frate?

— Eu sunt Jehanne, reluă ea, Jehanne îndurarea.

— Ah, se înroşi cavalerul de mânie. Şi fiica dumitale, fiica dumitale care trăieşte, înţelegi! Fiica dumitale pe care o voi revedea curând, mi s-a promis că o voi revedea, şi pe care am să ţi-o aduc! Roselys! Cu Roselys am copilărit!

Când auzi numele lui Roselys, Laurence păru că a fost lovită de un trăsnet. Braţele şi le ridică spre cer şi pe chipul ei se citiră chinurile unui imens efort de a se elibera de ceva. Cu glasul stins, sugrumată, spuse:

— Roselys? Ce nume-i ăsta? Fata mea? Eu nu am nicio fată!

— Roselys! repetă Passavant aproape răcnind de disperare.

— Nu există nicio Roselys!

Passavant făcu un pas înapoi, o privi atent şi căzu din nou în uimirea inexplicabilă cu care o contemplase la început. Dar, acum îşi spuse: ce asemănare extraordinară! Aş fi jurat că… dar văd că nu-i ea!

În acea clipă, Ermina Valencienne intră în cameră şi aşeză pe o măsuţă un talger. Bineînţeles că nu avea o faţă de masă. Singurul obiect necesar era cuţitul, de fapt un briceag care se închidea şi, apoi, se putea pune în buzunar pentru a servi în tot felul de împrejurări, inclusiv pentru a… cresta pielea cuiva. Passavant, aflat încă sub impresia întâlnirii cu cea pe care o credea Laurence, nu reacţiona în niciun fel. Se aşeză liniştit la masă, Ermina îl servi, îi puse într-o cană vin şi mâncând, nu o pierdu din priviri pe Jehanne care îşi recăpătase liniştea sau, mai degrabă, indiferenţa. După ce mâncă bine, se ridică şi spuse:

— Adio, şi-ţi mulţumesc. Ai cheltuit pentru mine şi ultimul bănuţ. Nu am să uit!

Era emoţionat, dar cum nu-i plăcea să-şi trădeze emoţiile, se stăpâni cât putu. Ermina încercă să-l oprească.

— Dar mi-aţi spus că nu aveţi unde să înnoptaţi!

— E adevărat, cel puţin pentru seara asta.

— Aş putea să merg la prietena mea, Jehanne, şi să vă las aici… Ştiu, nu sunt demnă de a oferi ospitalitate unui cavaler ca dumneavoastră, dar…

Passavant o luă de mâini şi, apoi, o sărută pe obraji.

— Eşti demnă să oferi ospitalitate şi unui prinţ, iar eu nu sunt decât un biet amărât. Nu vreau ca mâine dimineaţă să se spună că din locuinţa Erminei Valencienne a ieşit un bărbat.

Ermina lăsă capul în jos şi fu tare bucuroasă să constate că este tratată nu ca o fată de plăceri, ci ca o doamnă a cărei reputaţie trebuie menajată. Avea, deci o reputaţie? Nu era, deci, o fată pierdută? Tânărul cavaler găsise cu cale să o flateze în modul cel mai plăcut. Îl auzi din nou:

— Adio, deci. Am să te mai văd, fii sigură. Aruncând o ultimă privire spre Jehanne, făcu un semn Erminei şi ieşi. Passavant auzi cum bat clopotele de ora unsprezece din noapte.

Cavalerul mărturisise că nu este prinţ, dar Ermina îl tratase cum se cuvine. Cumpărase tot ce era mai rafinat. Mai ales vinul i se păru lui Passavant mai bun decât cel pe care îl băuse la Thibaud şi despre care Gringonneur pretindea că-i rezervat numai regelui. Melancolia îl părăsise. Ajuns în stradă se întrebă de ce hălăduieşte şi nu se duce la hanul „La scroafa spânzurată”.

— Drace, ce tot vreau? Acum am aflat încă un lucru. În fiecare zi învăţ câte ceva. De exemplu, ştiu că o ulcică de vin bun este un remediu pentru o idee neagră. Nu trebuie să uit asta! Dacă nu o găsesc pe Roselys, am să mă cherchelesc ca Gringonneur şi totul se va aranja. Ce simplu!

În timp ce-şi făcu astfel de socoteli, nu departe de el, pe strada Feves, Saitano îşi termina ultimele pregătiri pentru experienţa pe care o pusese la cale: aceeaşi experienţă care eşuase cândva pentru că – cine a citit povestea din „Ieşirea din moarte” ştie – copilul pe care îl ştia mort se ridicase de pe masa de operaţie.

Vrăjitorul era neliniştit şi acum. Oricâtă repulsie ne-ar produce acest personaj, trebuie spus încă odată că Saitano era în căutarea absolutului: elixirul vieţii sau Marea Operă, cum o numea el. Experienţa trebuia să-i probeze că un cadavru poate să reînvie în anumite condiţii. Acesta era punctul final al descoperirii lui. Furase un document de la un alt savant, Nicolas Flamel, în care se spunea că poţi readuce la viaţă un cadavru de adolescent dacă îi infuzezi sânge luat din venele a trei adolescenţi vii.

În casa lui îi avea din nou pe Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon.

Vrăjitorul se obosea şi se necăjea într-un du-te-vino nervos. Îi trebuiau, deci, un mort şi trei adolescenţi vii. Or, chiar dacă putea fi socotit Brancaillon ceva mai mult decât o persoană, Saitano nu-i avea decât pe aceştia. Trebuia ca unul dintre ei să fie… mortul, ceea ce Hardy de Passavant fusese cândva. Trebuia deci, să se mulţumească numai cu… doi vii.

„Mort fără vărsare de sânge, asta era încă o condiţie. Ei bine, o singură picătură din otrava asta este suficientă. Da, dar tot nu-i de ajuns. La carte se spune că este nevoie de sângele a trei adolescenţi vii, şi dacă omor unul, îmi mai rămân numai doi. De ce trei şi nu doi? Nu s-o fi înşelat Flamel? îşi reluă plimbarea nervoasă. Să mai aştepte? Dar dacă ăştia trei scapă şi fug? Şi, pe deasupra, nu sunt adolescenţi. Da, dar eu i-am transformat.” Se adresă celor trei:

— Tu câţi ani ai?

— Paisprezece ani, răspunse Bruscaille căruia îi clănţăneau dinţii de groază.

— Şi tu? Spune drept, tu câţi ani ai?

— Cincisprezece, zise Bragaille.

— Şi tu?

— Şaisprezece, răspunse Brancaillon delirând.

Erau acolo toţi trei. Transformarea pe care o realizase vrăjitorul cu Laurence d’Ambrun o încercase şi cu Brancaillon, Bragaille şi Bruscaille. Cu ajutorul amintirilor supraexcitate îi dăduse cu doisprezece ani în urmă. Senzaţiile pe care le avuseseră în noaptea în care Passavant îi „tratase” îi încercau şi acum. Nu mai spuneau: suntem bărbaţi. Spuneau: dacă eram mai tari, dacă am fi fost bărbaţi!

— Sunt copii, repeta Saitano, pentru că totul din ei a revenit la vârsta adolescenţei. De ce să facă excepţie tocmai sângele? Au sânge de adolescent. Gata; asta era! Am găsit!

Neliniştea care-l cuprinsese îl zgâlţâia puternic. Ar fi avut de gând să nu dea înapoi pentru că esenţial pentru un jucător nu este să câştige ci să păstreze iluzia că va câştiga. Saitano se hotărâse. În joc erau vieţile celor trei diavoli ferecaţi din nou, ca acum doisprezece ani, în scaunele de stejar. Spre ora unsprezece şi jumătate, Saitano se apropie de aceştia şi-i examina din nou.

— Care dintre ei va fi copilul care va muri fără vărsare de sânge?

Îi cercetă cu o atenţie lugubră şi, într-un timp, puse degetul lui scheletic pe fruntea lui Brancaillon. Acesta urlă ca o fiară. El nu ştia ce punea la cale Saitano, dar îşi dădea, însă, seama că era predestinat unui sacrificiu monstruos. Ceilalţi doi priveau îngroziţi, fără să scoată o vorbă. Numai ochii le ardeau.

— La miezul nopţii începem, spuse Saitano. Cei trei începură din nou să urle. Ce trebuia să înceapă la miezul nopţii? Se zbăteau neputincioşi încercând să scape de strânsoarea frânghiilor cu care erau legaţi de scaunele grele de stejar. Se deschise o uşă şi, din prag, o femeie spuse:

— Nu auzi că bate cineva la uşă? Saitano se frământă fără încetare.

— Linişte, sau încep chiar acum! strigă el. Cei trei tăcură. Nu se mai auzeau decât bătăile în uşă.

— Cine-i acolo? întrebă Saitano. Câţi sunt? Geraude ridică din umeri:

— Nu-i decât unul, un tânăr de pe stradă. Are spadă.

— Eşti sigură că-i singur? Cine-i? Nu cumva este o capcană a jandarmului. Linişte, v-am spus. Cine vine aici, la Saitano, la miezul nopţii!

Saitano traversă în grabă cele trei încăperi, ajunse la uşă şi o întredeschise. În întuneric nu putu distinge prea bine silueta celui care continua să bată violent.

— Cine eşti? Întinde-o de aici.

— Nu! Cum să plec când aici am eu de lucru! Deschide!

— Pleacă! îţi spun. Saitano fusese surprins de vocea celui care insista. Ştii dumneata unde te afli? Ştii că în curând va fi miezul nopţii şi, la acest ceas, în casa lui Saitano nu intră cei vii?

— A lui Satan, vrei să spui. Mort sau viu voi intra. Ne cunoaştem, maestre. Este a treia oară când Hardy de Passavant îţi trece pragul.

— Hardy de Passavant?!

— Ei, da! S-ar părea că am un nume magic, care deschide uşile…

Cavalerul râdea. Dacă ar fi citit în sufletul lui Saitano n-ar mai fi râs. Saitano deschise zăvoarele şi acestea căzură cu un zgomot înfiorător.

„Ce întâmplare! Puterea nevăzută mi l-a adus pe acest om ca să-mi pot împlini Marea Operă! Altfel de ce-ar fi venit aici? Păcat, îl păstram pentru răzbunarea mea! El l-a lovit pe Jean Temerarul. Dar aici nu Hardy de Passavant a intrat, ci mortul pe care îl aşteptau cei trei vii.”

— Intră! viteazul meu tovarăş, şi, bucuros, îi făcu semn lui Hardy.

Passavant intră în prima sală unde Geraude aşeza pe o masă un flacon. În urma lui, Saitano încuie uşa cu grijă.

— Ia spune, maestre Saitano, damnaţii care se prezintă ia casa frăţiorului dumitale Satanas, trebuie să aştepte tot atât de mult la uşă, ca şi mine? M-aş mira să nu-şi piardă răbdarea, cum mă mir că iadul ar fi tot la fel de bine baricadat precum este casa dumitale.

— Aici totul e făcut să fie suficient pentru a mă apăra, cavalere.

— Te temi, cumva, de tâlhari?

— Nu, cavalere, mă tem de morţii care ar putea să intre aici, fără voia mea.

— Ah, pe Dumnezeul meu, eu sunt viu, ţi-o jur!

— Cine ştie! spuse rece Saitano.

Hardy de Passavant simţi cum tremură din cap până în picioare, dar depăşi destul de repede această slăbiciune.

— Aşa cum ţi-am spus, mort sau viu vreau să-ţi cer socoteală pentru nişte minciuni.

Saitano se înclină şi gura i se strâmbă într-un surâs cinic.

— Faceţi-mi onoarea şi vă aşezaţi, cavalere, sunt al dumneavoastră în câteva clipe… am de terminat o mică… operaţie… în timpul căreia eram când aţi apărut şi, ca să fiu sincer, m-aţi deranjat.

Passavant luă loc într-un fotoliu, scoase sabia şi o aşeza pe genunchi. Apoi, îi strigă lui Saitano:

— Nu-ţi face griji, vezi-ţi de treabă! Mă simt bine şi cred că voi rămâne aici toată noaptea.

— Da, răspunse Saitano, şi dispăru. Ajunse în sala unde aşteptau îngroziţi cei trei, deschise cu grabă un dulap de unde luă un tifon pe care îl îmbibă cu un lichid incolor, având grijă să nu respire în timp ce făcea această operaţie. Vârî tifonul sub haină şi se întoarse la Passavant.

— Tu eşti vrăjitor? întrebă Hardy.

— Da, domnule, răspunse Saitano şi se aşeză, lângă acesta, pe scaun.

— Atunci, de ce dracu îţi ţii capul dat pe spate? S-ar zice că mantoul pe care îl porţi îţi provoacă teamă. Dar, asta nu are importanţă. Dacă zici că eşti vrăjitor înseamnă că ştii şi ce mă aduce aici.

— Nu-i prea greu să presupun. Veniţi de la castelul ducelui de Orleans şi vreţi să-mi cereţi socoteala pentru anumite minciuni. Pentru mine e clar. Aţi aflat că Roselys a fost salvată de ducesa Valentina de Milano şi nu de către regină şi, mai ales, aţi aflat că Roselys trăieşte.

Pe chipul lui Passavant apăru surâsul acela cinic.

— De ce ai minţit?

— Pentru că, atunci, eu aveam interes să vă mint crezând că… trăiai şi perseverai să trăieşti, termină în gând Saitano.

Passavant se frământă şi mai tare când, inspirând adânc, simţi ceea ce el numea parfumul ororii.

— Ah, deci m-ai crezut viu! Şi pentru asta ai minţit? În seara asta n-o să mai minţi… deci…

— Mi-am dat seama când am văzut cine sunteţi, domnule cavaler.

— Şi, mă rog, cine sunt?

— Eu îndrăznesc să spun că dumneavoastră sunteţi… mortul, răspunse Saitano cu un calm suveran. Dumneavoastră sunteţi mortul pe care îl aşteptau cu nerăbdare cei trei vii.

De data asta Passavant simţi cum sentimentul de teroare care îl încercase la intrare era înlocuit de o furie fără margini.

— Saitano, te-am iertat pentru că ai vrut să mă tai ca pe o găină, pe masa ta blestemată, dar pentru minciună, ai să mi-o plăteşti.

Saitano nu-l pierdu din vedere pe Passavant, îi urmărea fiecare mişcare.

— Sunt vinovat, spuse el. Trebuie să plătesc, e drept, dar cum?

— Să te omor, îşi continuă cavalerul gândul cu glas tare, ar fi să-ţi acord prea multă onoare în această clipă. Acum, pentru că ştiu că Roselys trăieşte, am curajul să iau hotărâri mai aspre: îţi voi tăia urechile!

În clipa următoare Passavant făcu câţiva paşi spre vrăjitor cu intenţia evidentă de a-şi pune planul în aplicare dar Saitano se aruncă asupra lui.

— Zău că aşa îmi place mai mult de tine. Cel puţin nu am remuşcări, se amuză Passavant.

Vrăjitorul i se agăţase de gât, iar Passavant începu să strângă în braţe trupul lui scheletic pentru a scăpa de nebun. Ciudat, simţi cum îl părăsesc puterile, că nu-l mai ţin picioarele, un abur negru i se aşezase pe ochi iar fruntea îi fu inundată cu o transpiraţie rece. Saitano nu făcuse niciun gest de apărare. Chiar se lăsase zdrobit de strânsoarea lui Passavant. Nu-l preocupa decât să-i aplice acestuia, peste gură, un tifon puternic mirositor. În câteva secunde Passavant simţi că-l lasă de tot puterile şi că pică în hău.

Se lăsă într-un fotoliu şi nu mai ştiu nimic. Un somn greu, de plumb, îl doborâse. La rândul lui, Saitano, lac de sudoare, încercă să-şi recapete echilibrul. Ochii îi ardeau.

— Geraude, vino repede şi ajută-mă!

El îl prinse pe Passavant pe sub braţe, iar Geraude îl luă de picioare şi, curând *mortul* fu aşezat pe masa de marmură.

— De dormit, mai doarme cam o oră spuse Saitano. Am destul timp pentru ce vreau eu.

Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon văzuseră totul şi chiar recunoscuseră pe Passavant. Erau şi mai pierduţi şi mai torturaţi de groază.

— Hei, ce tot vă văicăriţi acolo? Nu sunteţi mulţumiţi? Hai, voinicilor, încetaţi odată! Acum am tot ce-mi trebuie, înţelegeţi? Chiar şi mortul îl am acum!

În clipa aceea urletele lor acoperiră totul. Saitano începu, totuşi, să-l dezbrace pe cavaler pentru a-l pregăti pentru operaţie.

IV. „Acta gestaque”

Acesta este titlul unei cronici, al unei cronici vechi la care a trebuit să facem apel pentru a vedea ce se întâmpla în Paris, în momentul în care Saitano îşi pregătea pacientul.

La Saint-Pol, Major, dinele lui Odette, care după cum ne amintim fusese, încuiat într-o cameră cu minunatele plăcinte pregătite de patiserul palatului, părea să rămână un animal obişnuit care a mâncat prea mult. Era un exemplar superb al rasei lui şi pictorul Gringonneur, care îi dăduse numele, chiar îşi propusese să-i facă portretul. Acest câine de lux avea defectul de a fi gurmand, era cum se spune în popor un Flămânzilă. De fapt, tocmai din cauza acestei pofte de mâncare se găsea Major încuiat. Când simţi mândrul animal că i s-a luat libertatea, începu să se zbată, să latre, să urle, trânti rafturile cu atâtea bunătăţi de patiserie pregătite de fapt pentru personalul castelului, într-un cuvânt tăcu un tărăboi de nedescris. Dar, dintr-o dată, tot acest vacarm încetă. Major se culcă, renunţând să mai insiste. De altfel, nici nu se mai putea mişca de cât mâncase. Când se trezi, găsi uşa deschisă şi ieşi în grădină. Era ora la care Honore de Champdivers ar fi trebuit să-i dea să mănânce aşa că, din reflex, se duse în apartamentul lui Odette. Cum nu-i era foame se culcă la picioarele acesteia. Aflată într-un fotoliu, tânăra se lăsase în voia reveriei. Din când în când suspina. Se vedea că era tristă. Nu, nu din cauza regelui Charles, bietul rege nebun pe care îl apucase din nou criza. Nu se gândea nici măcar la Jean Temerarul. Acum ştia că acest om este tatăl ei. Nici din cauza lui Passavant, deşi nu-i ieşea o clipă din sufletul ei chinuit. Nici din cauza reginei. Care, acum, pentru ea, era o mare ameninţare.

Nu se gândea decât la Honore de Champdivers şi la guvernanta ei Margentine. Îi iubise şi îi respectase pe amândoi cu toată tandreţea unui copil. Acum, când nu-i mai avea, totul i se părea pierdut. Dispăruţi? Regele aşa spusese. Dar durerea pe care o simţea îi spunea că realitatea era mult mai teribilă: Champdivers şi Margentine erau morţi. În această clipă, Odette văzu câinele şi începu să-l mângâie: şi, totuşi, tu i-ai apărat, nu-i aşa? întrebă ea bietul animal.

În chiar momentul acela dar într-un alt loc din palatul Saint-Pol, regina Isabela îi spunea tigroaicei sale, Imperia:

— Tu ai să mă răzbuni!

Regina era veselă. O veselie care nu părea să-i liniştească pe servitorii ei căci, în palat, se aşternuse o linişte ciudată. Bois-Redon, marele favorit al reginei fusese de două ori tentat să intre în sala în care regina se amuza cu planurile ei, cu tigroaica ei, dar îşi aducea aminte că, în astfel de momente, nu era primit cu bucurie. Aşa că, regina îşi petrecu ziua cu Imperia, iar noaptea trecu fără niciun incident. Era noaptea pe care Passavant şi-o petrecuse pe platoul Voliard, sub ploaie, aşteptând să poată intra în castelul ducelui de Orleans.

A doua zi, Isabela de Bavaria, încă şi mai veselă şi mai hotărâtă anunţă că peste câteva zile va avea loc la palat o nouă sărbătoare la care, cum spunea ea celor de faţă, va invita tot ce este tânăr şi graţios.

— Nu vreau să am în jurul meu figuri morocănoase sau urâte. Aici este regatul frumuseţii, este capitala dragostei, palatul bucuriei.

Ştirea a fost întâmpinată cu satisfacţie. Spre stupefacţia celor din anturajul ei care începuseră să o laude pentru această hotărâre, regina ceru să rămână singură. Toată lumea înţelese încă o dată că ea, Isabela, este singura stăpână la Saint-Pol. În mai puţin de două minute, palatul reginei, plin de mulţime, animat de bucuria seratei anunţate, căzu brusc într-o linişte grea şi tristă.

În mod obişnuit, Imperia era dusă în fiecare seară în cuşca mare de fier alături de alte sălbăticiuni, sau închisă într-o cameră special amenajată, lângă dormitorul reginei. Dar, în noaptea aceea, Isabela a vrut ca tigroaica să rămână în salonul ei.

Era ora la care paznicul îi aducea animalului mâncarea de prânz. În salon intră Bois-Redon.

— Majestate, soseşte paznicul cu porţia de carne pentru senioria sa Imperia. Căpitanul nu avea obiceiul să glumească cu regina. Această adresare pentru favorita reginei, tigroaica Imperia, o folosea în mod obişnuit. În spatele lui se afla un vlăjgan îmbrăcat în piei de sălbăticiuni, având într-o mână o furcă de fier, iar în cealaltă un paner plin cu hălci de carne. Era paznicul fiarelor.

Imperia se ridicase şi, ademenită de mirosul de sânge, se îndrepta spre uşă.

— Scoate imediat carnea de aici! ceru rece Isabela. Bois-Redon făcu un gest că a înţeles şi se întoarse spre paznic pentru a-l îndepărta dar acesta, aplecându-se în faţa reginei, spuse:

— Majestate, dacă nu-i dăm acum să mănânce, nu se mai poate apropia nimeni de Imperia.

Regina îl privi cu dispreţ.

— Vrei să fii spânzurat?

Paznicul se ridică, lăsă furca într-un colţ, se înclină şi ieşi.

— Veţi avea nevoie curând de arma asta, spuse el şi regina îl aprobă. Sălbăticiunea mersese până la uşă, se întoarse şi acum se uita fioroasă la regină.

— Sigur că da, vei prânzi nu-ţi fie teamă, frumoasa mea. Şi eu vreau asta. Ia, supără-te puţin!

Tigroaica începu să bată aerul cu coada şi să ragă înfiorător.

— În noaptea asta trebuie să-ţi fie foame… şi, cu lovituri de cravaşă, o trimise în sala special amenajată după care se aruncă în divan şi, cu ochii fixaţi în plafon, începu să viseze. Toată ziua a ascultat răgetele fiarei.

Seara, cam la ceasul la care Passavant intra în Paris, flămând ca şi Imperia, Isabela îl chemă pe Bois-Redon. Căpitanul era palid când intră în salon. Răgetele Imperiei se auzeau puternic dar nu asta îl neliniştea. Isabela se uită cu atenţie la el şi, cum îşi dădu seama că nu înţelege prea bine, îl întrebă:

— S-a făcut?

— Da, Majestate, răspunse surd căpitanul, nu a fost uşor dar, ce să o mai lungim, s-a făcut. Drumul este liber… drumul, repetă el încurcat, care duce la camera domnişoarei Champdivers:

Isabela îşi dădu seama că nu-i în apele lui. Îl iscodi cu privirea până în sufletul lui de sălbăticiune, căci la nudul lui şi el, Bois-Redon, era un animal, unul fără complicaţii. Îşi dădea şi el seama dar, ce să facă, nu avea decât să se supună poruncilor reginei. E tot ce i se cerea.

Isabela îşi puse braţele pe umerii lui robuşti.

— Tremuri? Ţi-e frică Bois-Redon?

— Da, mi-e frică, e adevărat! Niciodată nu mi-a fost atât de frică.

Regina îl gratula cu un surâs.

— Ţi-e frică de Imperia?

— Nu, bolborosi căpitanul, şi dacă m-ar devora sub ochii dumneavoastră. Nu mi-e frică de moarte!

— Atunci? Spune, vorbeşte, povesteşte tot ce te frământă. Nu are importanţă, te iert dinainte, orice mi-ai spune.

Căpitanul o cercetă cu atenţie să vadă dacă este sinceră. Apoi şi mai pierdut decât înainte, zise:

— Mi-e teamă de ceea ce vom face. E prea oribil!

Se aplecă, lăsând capul spre pământ pentru a cere iertarea pe care i-o promisese dinainte şi pe care nu conta. Regina făcu un pas înapoi şi ceru:

— Bine, atunci pleacă!

— Majestate!

— Pleacă, dacă ţi-e frică, pleacă şi să nu te mai văd niciodată în faţa ochilor! Te iert, nu te pedepsesc, nu te arunc în temniţa de la Huidelonne care îţi inspiră atâta frică. Nici nu te alung din Paris. Atâta numai, să nu mai fii pe lângă mine. Pleacă!

Vorbea fără să fie furioasă şi tocmai asta îl îngrozea pe Bois-Redon şi mai mult.

De câte ori nu suportase el accesele de nervi ale reginei! Era obişnuit şi ştia că totul se termina cu o mângâiere, chiar şi când îl lovea, ca pe Imperia. Crezu că, acum, faptul că nu era furioasă, ar putea să-l socotească tot o mângâiere.

Niciodată regina nu-i vorbise atât de rece, pe un ton care nu-i lăsa nicio speranţă. Îl alunga. Nu o va mai revedea niciodată, deci. Asta i se păru o adevărată catastrofă.

Bois-Redon nu mai îngenunche în faţa reginei, ca altădată, pentru a-şi cere iertare. Se înclină numai şi rămase aşa de parcă era încremenit.

— Gata! Pleacă Bois-Redon!

Se auzi un muget ca de animal care nu se lăsa doborât.

— Ucideţi-mă! Decât să vă părăsesc, mai bine să mor. Să plec şi să nu vă mai văd. Este cu putinţă, Majestate, să vorbiţi cu atâta uşurinţă! Este cu putinţă să respir un alt aer decât cel din preajma Majestăţii Voastre? Aş putea trăi fără să vă văd? Mai bine să mi se scoată ochii sau să-mi smulgă inima din piept! Ce sunt eu, Majestate? Un gentilom a cărui viaţă a început în acea zi când aţi venit la Champagne şi m-aţi milostivit cu privirea dumneavoastră. De atunci nu sunt decât dinele dumneavoastră. Nu trăiesc decât aşa cum îmi îngăduiţi să trăiesc. Voi muri atunci când veţi porunci sau când veţi dori asta. Înţelegeţi-mă, Majestate, când nu-ţi mai place câinele îl omori, nu îl alungi.

Uriaşul fu el însuşi surprins cât de mult putuse să vorbească. Era emoţionat, lăsa impresia că abia îşi stăpânea plânsul. Avea un amestec de uimire şi de durere pe care regina îl aprecie. De aceea îşi spuse în gând: ăsta este al meu, într-adevăr! Apoi, cu acelaşi ton cu care vorbise cu Imperia, spuse:

— Bine, vei rămâne. Uriaşul suspină de bucurie.

— Da, dar să nu te mai văd că te pierzi, că mai ai privirea aşa de speriată, că mai tresari! Nimic altceva decât supunere, aşa cum ai spus chiar tu. Nu ai spus tu că eu sunt totul pentru tine? Dacă eu mor, mori şi tu, nu-i aşa?

— Da, Majestate.

— Ei bine, dacă tânăra aceea mai rămâne în viaţă, eu îmi iau zilele. Nu vreau ca ea să fie prizoniera ducelui de Burgundia! Eu îl iubesc pe Jean de Burgundia, înţelegi?

Bois-Redon nu fu surprins de declaraţia reginei. În fond, ce-l interesa pe el că ea iubeşte sau nu? El nu era decât un câine.

— Majestate, reluă el cu o candoare imbecilă, dacă nu-i vorba decât să fie omorâtă domnişoara Champdivers…

Cu un gest energic regina îl opri.

— Idiotule, mâine toată lumea va şti că regina, nemernica de regină, a pus la cale uciderea îngerului de la Saint-Pol. Nu, eu nu sunt încă regina care să poată porunci moartea cuiva şi să ceară executarea sentinţei. Un accident, e altceva. O fiară sălbatică poate să scape din cuşcă şi să intre într-un apartament, înţelegi, asta se poate şi chiar s-a mai văzut. Dumnezeu e mare!

Isabela tăcu. Îl privea atent pe Bois-Redon, dar acesta sta nemişcat ceea ce o mulţumi pe regină.

— Ce face regele? întrebă ea calm, schimbând aparent discuţia.

— Regele nu va ieşi în noaptea asta din apartamentele lui. Se află pe mâinile a doi tămăduitori pe care i-a trimis Jean de Burgundia.

Regina avu o tresărire uşoară.

— Pierre Tosant şi Martin Lancelot au şi sosit?

— Aceşti doi sihaştri sunt deja lângă Majestatea Sa, regele, spuse Bois-Redon mişcat de emoţia care o încerca pe regină. Au şi început descântecele care vor dura toată noaptea. Mai mult nu pot să vă spun.

— Bine, destul. Şi, acum, pleacă. Să fii pe aproape, să mă însoţeşti atunci când te voi chema. Ai grijă să fii bine înarmat!

Bois-Redon avu un surâs de învingător şi aruncă o privire cu înţeles spre pumnal de parcă ar fi spus: nicio teamă! Apoi ieşi. Isabela rămase nemişcată, ascultând răgetele tigresei: parcă plângea de foame. Şi se mai gândea la ceva, la ceva care însemna mai mult decât Bois-Redon, Jean Temerarul, Odette sau regele. Se gândea la tânărul acela din pădurea Vincenne, viteaz şi puternic, care o scăpase din mina tâlharilor.

Passavant nu era, deci, mort! Mai mult, cutezase să se aşeze între ea şi Odette. Începu să se frământe şi furia împotriva lui Passavant începu să crească. Dacă nu era el, Odette nu ar fi rezistat atacului oamenilor ducelui.

— Dacă ar fi al meu, ce n-aş putea eu face! Ar putea să mă răzbune împotriva lui Jean Temerarul. M-ar răzbuna şi împotriva acestui… nebun mizerabil! împotriva intrigantei, a ducelui de Berry care, din umbră, conspiră şi-mi vrea pierzania, împotriva ducelui de Bourbon care, cu bunăvoinţa lui, mă insultă. Dacă Passavant ar fi omul meu! îşi mai spuse furată de visuri.

Nu mai suportă singurătatea. Îl chemă pe Bois-Redon şi-i dădu câteva ordine. Acesta plecă. Ştia ce are de făcut: când i se va da drumul tigresei, în calea ei să nu găsească nicio fiinţă. După un sfert de oră, Bois-Redon reveni şi, cum anunţase că intrarea în dormitor era liberă (fără îndoială, prin trădare) anunţă acum că liber este şi drumul care ducea până acolo.

— Bine. Acum ieşi! Când vei vedea că apar, mă vei urma la distanţă. Să fii gata pentru orice.

— Cum să mergeţi singură!

— Ieşi! ţi-am poruncit. Singură… Da. Fii gata. Nu împotriva Imperiei care nu-i decât o tigroaică şi-i pot face faţă, ci împotriva oamenilor, dacă vom întâlni oameni în calea noastră. Şi începu să-şi facă ultimele pregătiri de luptă: aruncă din veşminte tot ce putea să o împiedice sau de care să se agate fiara şi rămase îmbrăcată ca într-o platoşă, ca şi paznicul fiarelor. Luă furca pe care acesta o lăsase. Era mai frumoasă decât zeiţa Diana şi mai gravă decât Hercule. Deschise uşa. Dintr-o săritură, Imperia ajunse în mijlocul salonului. Fără să aştepte, fără să o prevină, fără să-i vorbească, îmblânzitoarea se îndreptă spre fiară, cu furca întinsă. Imperia se retrase într-un colţ şi se ridică furioasă în două picioare. Pentru o clipă cumpăna destinului se clătină: ori va fi sfâşiată regina, ori va fi potolită tigroaica. Imperia lăsă labele grele din nou pe lespezi şi se pregăti de un nou salt. Îngrozită, Isabela atacă prima. Cu mâna dreaptă potrivi furca în faţa botului fioros al animalului, iar cu stânga o lovi puternic cu cravaşa. Vârfurile ascuţite ale furcii se înfipseră în botul animalului care încercă să iasă din colţul în care era. Lupta dură câteva clipe. Dintr-o dată, regina lăsă la picioare furca şi aruncă cravaşa. Tigresa se lungi pe covor, uşurată. În ochii fiarei s-ar fi putut citi tristeţea. Fusese învinsă.

— Vezi, spuse regina, sunt mai puternică. Să nu mai încerci să rezişti! Scoase o zgardă şi o trecu peste gâtul animalului. Totul fusese pregătit dinainte. Prinse un lanţ de zgardă şi apoi îşi luă cravaşa.

— Ridică-te!

Imperia se supuse, dar Isabela simţi furia care o stăpânea, că nu mai era mult până când fiara nu va mai putea fi strunită.

— Hai, mergi! îi porunci. Apoi traversă cu animalul marea galerie, coborî scările majestuoase, traversă grădina. O lovitură violentă de cravaşa o împiedică pe tigroaica să nu-şi dea frâu liber sălbăticiei din ea când simţi aerul rece de afară.

— Mergi! îi cerea din când în când regina animalului. La câţiva paşi în urmă, Bois-Redon venea calm, sigur că regina stăpâneşte bine fiara. Curând ajunseră lângă palatul regelui. La capătul unui lung coridor se deschise o uşă. După ce trecu de uşă tigroaica se simţi dezlegată. Bătu aerul cu coada şi apoi, liniştită, parcurse coridorul spre uşa deschisă de la capătul acestuia.

Să ne întoarcem la Odette de Champdivers şi să ne ţinem cât mai aproape de consemnările cronicarului, a celui care ne-a lăsat atâtea informaţii în Acta gestaque!

În ziua aceea, ca de obicei, Odette se pregătea să primească vizita regelui Charles şi, cum Majestatea Sa nu îşi făcuse apariţia, se hotărî să plece spre palat. Se mai întâmplase în atâtea rânduri. De data asta, la uşa mare a antecamerei apartamentului, oamenii înarmaţi care se găseau acolo nu i-au permis să intre. Odette făcu cale-ntoarsă şi se găsi din nou singură în apartament. Curând apăru o guvernantă care pretindea că-i trimisă de însuşi regele pentru a o înlocui pe Margentine. Odette nu se împotrivi, dar îi ceru să-şi intre în drepturi ceva mai târziu. Îi arătă camera pe care o ocupase

Margentine şi cu asta nu o mai preocupă în niciun fel noua venită. Dădu chiar ordin să nu mai fie deranjată. Vroia să fie singură, deşi simţea un fel de nelinişte. De ce să nu poată intra la rege? De ce nu a venit regele la ea? Şi ce făceau cei doi tămăduitori? I se păru că ceva se întâmplă, dar ce anume? Curând aceste frământări fură înlocuite de durerea pe care o resimţea pentru dispariţia lui Honore de Champdivers şi a Margentinei. Regele, îşi aduse ea aminte, a promis că va cere să fie făcută o anchetă minuţioasă. Spre seară ceru să vină una dintre servitoarele ei favorite cu care avea obiceiul să mai discute. La vremurile acelea servitorii nu erau ţinuţi la distanţă. În locul celei pe care o chemase apăru noua guvernantă care, ciudat, era familiarizată cu obiceiurile lui Odette. Ba, chiar mai mult, cunoştea bine totul: mobilierul, obiectele din apartament. Fără să i se ceară, aceasta aprinse lumânările. Odette ceru să vină servitoarea şi guvernanta o asigură că o cheamă chiar ea. Dispăru şi, după o oră, niciuna nu mai venea.

Odette se aşeză în fotoliu şi se lăsă din nou pradă reveriei. Câinele Major se plimba prin apartament şi, din când în când, mârâia. Era ora nouă. Sunetul clopoţelului care arăta ora o făcu să tresalte. Chemă din nou servitoarea şi din nou apăru guvernanta, care se prezentă liniştită şi surâzătoare. Odette constată că era o femeie robustă. O privi mai atent şi văzând-o atât de umilă şi supusă, simţi cum îi provoacă repulsie.

Câinele mârâi din nou. Odette se uită atent la animal.

— Am spus să vină una dintre subretele mele.

— Subretele? Să mă ierte Dumnezeu, să fi înţeles eu greşit? Le-am lăsat să plece căci mi-aţi spus că doriţi să rămâneţi singură…

Odette se nelinişti. Alergă în antecameră unde, aşa cum poruncise regele, ar fi trebuit să fie oameni de pază în permanenţă. Nu numai că nu era nimeni nici în antecameră, nici în sala de gardă, dar constată că uşile exterioare erau închise şi că nu mai avea pe unde ieşi. Îşi dădu seama că este prizonieră. Nu teama, ci indignarea o cuprinse.

— Unde sunt oamenii mei de pază?

— Regele este stăpân, răspunse guvernanta. Regele a dat ordinele. Păcat, dacă aş fi ştiut că nu vă plac aceste ordine v-aş fi prevenit.

— Ce ordine? Fii mai clară!

— Regele a cerut ca toţi oamenii înarmaţi din palat să fie aduşi în jurul apartamentului său. Nu puteam să fac nimic! Şi văd că vă uitaţi la mine de parcă aş fi vinovată.

Odette era furioasă:

— Majestatea sa, regina, a cerut ieri noapte să fiu ridicată. Numai Dumnezeu ştie cum am scăpat... Dumnezeu şi cineva care a fost lichidat din moment ce el nu este aici să mă apere. Ceea ce nu a putut face atunci încearcă să facă din nou acum. Fie! Deci, în seara asta mi-a sosit sfârşitul căci, îmi dau seama, stăpâna dumitale nu vrea ca eu să trăiesc.

— Stăpâna mea? bolborosi guvernanta.

— Fără îndoială, răspunse Odette, stăpâna dumitale, regina. Guvernanta îşi încrucişa braţele şi izbucni în hohote de plâns.

Câinele începu să latre.

— Te-a trimis aici pentru a mă trăda, pentru a mă preda. Taci! Niciun cuvânt! Ascultă, numai. Înţeleg că ai un interes. Trebuie să-ţi placă banii. Dacă ai acceptat să mă trădezi poţi să-ţi trădezi şi stăpâna. Poţi să o faci fără pericol.

— Doamnă, ce lucruri îngrozitoare puteţi să spuneţi!

— Adevărul este adesea îngrozitor, spuse Odette. Poţi să mă salvezi fără să-ţi fie teamă. Nu-ţi cer să-mi deschizi şi să pot ieşi. Nici nu vreau măcar să ies de aici, deşi ştiu că mă pândeşte moartea. Dumneata poţi să ajungi până la rege şi să-i spui... ce urmează să se întâmple aici.

— Dar ce să-i spun? strigă guvernanta. Este oribil să fiu acuzată.

Odette se întoarse şi dintr-un sipet scoase o cutiuţă, o aşeză pe masă, o deschise şi lăsă să se vadă brăţări, lănţişoare, inele, diamante, pietre preţioase. La lumina flăcărilor din şemineu, acestea străluceau diabolic. Odette n-o slăbi din vedere pe guvernantă, o văzu cum se luptă cu ea însăşi şi, până la urmă, înţelese că este pierdută. Atunci, cu o voce dulce care o făcu pe spioană să tresalte violent, îi ceru:

— Spune-mi, cel puţin, cum voi fi omorâtă.

Guvernanta încetă să mai plângă. Se revoltă sub efectul îngrozitoarei insulte căci ticăloşii nu vor niciodată să-i pui faţă în faţă cu ticăloşia lor, nu se mai stăpânesc pentru a mai putea spera să-şi păcălească victima. Să o înşele! Să o mai mintă! Să nege până la sfârşit, până la moarte. Ăsta este visul oricărui ticălos. Vine o clipă în care ticăloşia apare, ţâşneşte din ei, se mărturiseşte singură. Odette întrebă încă odată:

— Cum voi fi asasinată? Spune-mi, pentru că ştiu că ştii.

— Nu ştiu, răspunse femeia.

Asta a fost totul. Se făcu o linişte înspăimântătoare. Când ridică capul, Odette constată că falsa guvernată dispăruse… Se aşeză din nou în fotoliu şi începu să plângă. Era tributul pe care îl plătea regretului. Regretul pentru viaţă. Atât de tânără, cu inima încărcată de dragoste, frumoasă, cu atâtea vise şi se găsea deja în faţa morţii. Curând reveria ei prinse contururi precise: îşi aminti de temniţa de la Huidelonne, cum se deschisese poarta la ordinul regelui şi ea, îngerul de la Saint-Pol alerga spre acel prizonier pe care nu-l văzuse niciodată. „Nu, nu mai plânge căci nenorocirea dumitale a luat sfârşit.”

De atunci l-a purtat în sufletul ei, în gândurile şi în inima ei. În închipuirea ei se vedea plimbându-se la braţ cu el prin grădina plină de parfumul florilor. În această clipă în care se afla atât de aproape de moarte, Odette înţelese că a regreta viaţa înseamnă a-l regreta pe Passavant.

Câinele Major se plimba nervos prin salon, dar Odette nu îl luă în seamă. Un uşor zgomot îi atrăsese atenţia şi o făcu să tresară. Ridică ochii şi văzu că uşa de la salonaş se deschise şi pe coridor zări o siluetă care fugea. Era femeie. O viziune, desigur, care se şterse rapid.

— O, buna şi draga mea Margentine! murmură Odette. O, sărmanul meu Champdivers, adio, eu am să… Nu-şi termină fraza. Sări în picioare scuturată de groază, cu ochii fixaţi spre coridor, încercă să se desprindă din locul ei şi nu putu. Dezgustul pe care îl provoca teroarea fu atât de mare că nu putu să privească în altă parte. Mai repede decât în vis îşi făcu un calcul complicat cum să ajungă la panoplie, să ia un pumnal şi să se sinucidă. Privind spre uşă rămase încremenită. Era Imperia, tigroaica. Ajunsese la uşă, şi acum o privea cu ochi fioroşi. Era acolo, la câţiva paşi de ea, lovind înspăimântător aerul cu coada ei puternică, încordându-se, gata pentru un salt. Din botul ei căscat ieşea un aer cald care ajungea până la Odette Două-trei răgete… Odette ţipă, picioarele nu o mai ascultară şi se prăbuşi în fotoliu. Închise ochii şi, în aceeaşi clipă aproape, îi deschise din nou şi văzu cum fiara se pregăteşte să sară încât ceea ce urma nu putea fi decât… în momentul în care tigroaica se pregătea să sară, un alt animal, cu o linişte majestuoasă şi teribilă se aşeză în faţa lui Odette. Era Major. Câinele se uita la stăpâna lui de parcă ar fi vrut să-i spună: nu-ţi fie teamă! Apoi se plasă alături, fremătând, cu ochii roşii, cu părul ridicat; Major nu părea să se uite la Imperia. Parcă aştepta. Îngrozită, Odette privea la toată această scenă şi dacă inima nu i-ar fi spart pieptul, cu siguranţă că ar fi spus că Major este întruchiparea devotamentului. Descumpănită pentru o clipă de această întâlnire, tigroaica începu să se târască spre câine. Major fremăta şi continua să privească fiara. Bătând aerul cu coada ei puternică, Imperia răsturnă o masă. Răgetele ei fură şi mai înfricoşătoare… în clipa aceea, Odette auzi două răcnete scurte. Major sărise asupra tigroaicei şi îi smulsese acesteia o ureche. Fiara îi ţintise gâtul şi Major începu să sângereze. Lupta fusese scurtă. În salon se răspândi rapid mirosul de sânge. Acum, cele două animale îşi refăceau poziţiile de atac. Imperia căscă botul şi scoase un răcnet înfricoşător, Major părea să nu-şi vadă adversarul; căscase gura lui imensă, îşi arăta caninii imenşi şi mârâia cu ură. Brusc avu loc al doilea atac. Imperia sărise asupra lui Major care se rostogolea sub fiara fioroasă ca un bulgăre. Era o amestecătură informă din care apăreau, din când în când, rănile pline de sânge ale celor două animale. Urlete ieşeau din acel ghem care când se rostogolea pe dale, când se ridica ca să cadă din nou. Deodată, la fel de brusc cum începuse, lupta luă sfârşit. Acum, cele două animale se aflau despărţite, la câţiva paşi unul de altul. Major tremura, ţinea capul în jos, dar nu slăbea tigroaica din priviri. Imperia răgea, îşi pierduse şi a doua ureche. Sângele curgea din abundenţă şi, din instinct probabil, se aşeză de parcă ar fi vrut să se odihnească. După câteva clipe, lupta începu din nou. Era ceva de neînchipuit, un spectacol îngrozitor de violent. Amândouă animalele erau la capătul puterilor, dar atacau continuu. De data asta însă Imperia nu mai sări prima. Se îndrepta încet spre câine şi parcă nu mai avea forţă. Scosese ghearele şi încerca să le înfigă în craniul inamicului. Ghearele ei puternice deschiseră o nouă rană din care ţâşni sângele. Major ţinti şi el gâtul tigroaicei şi muşcă puternic. O altă fântână de sânge se deschise. Imperia vru să înfigă din nou ghearele dar laba ei căzu neputincioasă şi grea. Cele două animale se priveau cu ură. Sfârşitul acestei lupte fu şi mai ciudat decât lupta însăşi. Animalele se priveau disperate de neputinţa de a fi învins.. Câinele se năpusti încă o dată la gâtul fiarei şi dădu lovitura. De durere tigroaica începu să bată în retragere, urmărită de Major. În urma lor, două dâre de sânge se întindeau pe dale. Tigroaica plecă gemând, iar Major rămase în uşă, parcă să-i supravegheze retragerea. Când Imperia dispăru, Major se lăsă bătut, căzu şi-şi îndreptă ochii spre Odette. Cu fălcile lui puternice, câinele de lux reuşise să-şi onoreze numele pe care i-l dăduse Gringonneur: Major, un câine inteligent şi o fiinţă care a vrut să trăiască şi care a ştiut să scape de moarte.

Cronica spune că, atunci când regina văzu tigroaica întorcându-se, îşi dădu seama că adversara ei scăpase. Îi ceruse lui Bois-Redon să controleze şi acesta se năpustise spre apartamentul lui Odette. În absenţa lui se întâmplase un lucru incredibil. Isabela uitase de Odette, de rege, de Jean Temerarul şi chiar că ea era regină – uitase de tot pentru a da îngrijiri tigroaicei. În cele zece minute cât spălă şi unse rănile animalului regina se simţi mai bucuroasă decât oricând în viaţa ei.

Bois-Redon se întoarse şi-i dădu raportul:

— Imperia s-a întâlnit cu diavolul de Major, cu care s-a luptat. Dacă m-aţi fi lăsat să-l trimit pe lumea ailaltă, ieri seară, acum era altceva…

— Şi ea?

— Teafără şi nevătămată! Era de prevăzut! Major este la fel de puternic ca mine.

— Şi ce face? urlă Isabela nebună de furie.

— Imposibil să te apropii. Regele…

— Ce? Ce vrei să spui, brută?

— Ştiţi, reluă Bois-Redon liniştit, regele este în apartamentul domnişoarei Champdivers. A scăpat din mâinile lui Tosant şi Lancelot. Cum, nu ştiu. Este acolo cu zece-cincisprezece nobili şi cu căpitanul lui.

Isabela tăcu. Era lividă şi fremăta de ură. Îşi muşca buzele şi nu putea scoate o vorbă. Făcea eforturi pentru a-şi stăpâni criza de furie care o imobilizase. Îşi jură că în noaptea aceea Odette va dispare. Cum? Cui să se adreseze, ce mijloc să mai întrebuinţeze acum când alarma fusese dată? Astea erau întrebările pe care şi le punea de îndată ce-şi recăpătase puţin stăpânirea de sine. Ştia că, mai întâi, trebuia să găsească soluţia şi apoi să acţioneze. Dintr-o dată un surâs îi crispa faţa devorată încă de furie. Îşi luă repede un mantou şi-i porunci lui Bois-Redon:

— Să plecăm!

— Unde? întrebă acesta liniştit.

— La Saitano!

În clipa aceea ceasul era aproape unsprezece, adică momentul în care cavalerul Passavant intra la vrăjitor pentru a-i cere socoteală pentru minciunile lui. Întâlnirea se terminase rău pentru cavaler, Saitano reuşise să-l adoarmă punându-i la gură tifonul îmbibat cu lichidul stupefiant. Passavant căzuse într-un somn letargic, apoi Saitano şi Geraude îl duseseră pe masa de marmură, în sala în care mai erau sechestraţi şi legaţi în scaune Brancaillon, Bragaille şi Bruscaille. Saitano începuse să-l dezvelească la piept pe Passavant, cu gesturi liniştite şi metodice. Numai ochii îi aruncau flăcări. În sfârşit, după atâţia ani, începea experienţa pe care o aşteptase cu atâta nerăbdare. Nici nu mai auzea urletele celor trei nefericiţi legaţi în scaune.

— Moarte sau vărsare de sânge? Ei bine, ceea ce trebuia să fac cu ăsta – şi se uită la Brancaillon – voi face cu Passavant. O picătură pe vârful limbii înseamnă moarte fulgerătoare. Nici nu-şi va da seama sărmanul cavaler. La urma-urmei, nici nu mi-ar fi plăcut să-l văd suferind.

Se duse spre Brancaillon care începu să urle şi mai tare, zbătându-se între frânghii. Saitano îl ciupi de urechi.

— Hai, voinice, astâmpără-te! Nu tu *vei face pe mortul,* am dat de altul. Fii liniştit, tu vei avea rolul tău de *viu.* Brancaillon strigă:

— Nu înţeleg!

— O să înţelegi de îndată, fii pe pace! lăsându-l pe acesta să mai încerce încă o dată să-şi rupă frânghiile. Saitano se dusese la un dulap. În acel moment, simţi că cineva îl ia de braţ. Tresări. O văzu în faţa lui pe Geraude şi-i spuse:

— Bine, nu mai am nevoie de tine, poţi să pleci.

— Nu auzi că bate cineva la uşă? zise femeia.

— Bate? urlă Saitano. Toţi diavolii s-au năpustit pe capul meu în noaptea asta? Lasă să bată! Vreau să fiu singur!

— Da, spuse Geraude cu ironie, dar dracii care sunt la uşa dumitale nu sunt din cei pe care să-i alungi cu una cu două. Cei care bat sunt din cei care te pot trimite direct la judecător.

— Ce tot trăncăni, căţea spurcată?

— Îţi spun că mâine vei fi ori spânzurat, ori fiert în cazan sau fript. Asta vreau să spun, maestre. Dar, cum şi eu voi fi spânzurată cu dumneata, merg să deschid.

Saitano luă un cuţit şi se aşeză în faţa lui Geraude.

— Eşti nebun! Ştii cine bate? Regina!

— Regina! Ce vrea?

— Ai să ştii imediat, stai să-i deschid. Încă o dată îţi spun, eu nu ţin să fiu arsă.

Saitano o lăsă să treacă şi bolborosi: regina la mine?! de ce chiar în noaptea asta? Blestemată să fie că a venit!

Auzi cum Geraude trage zăvoarele şi apoi vocea lui Bois-Redon care bombănea nervos.

— Pe toţi dracii, aşa primiţi voi oaspeţi ca noi?

Saitano se înclină slugarnic în faţa reginei, fără să scoată o vorbă. Era disperat. Isabela nu era dintre oamenii pe care să nu-i lase să intre. Aşa cum îi explicase Geraude, regina putea să-l trimită oricând sub ştreang. Acum trebuia să piardă timpul şi să-şi amâne experienţa. Trebuia să facă ceva pentru a o satisface cât mai repede şi a se debarasa de ea. Trase un fotoliu şi o invită, dar regina refuză.

— Să mergem mai departe, maestre, am ceva să-ţi spun.

— Aici, Majestate, sunteţi în siguranţă. Nimeni, în afară de Dumnezeu, nu ne aude.

— Dumnezeu? întrebă regina. Dumnezeu sau Satan? Bois-Redon constată că regina devenise *gravă.* Credinţa sa era sinceră şi profundă. Dar în cine credea ea oare? Acum se afla la un vrăjitor, adică la o fiinţă supusă mai mult sau mai puţin unor forţe infernale. Era contrariată, da, dar pentru ce vrăjitorul îndrăznise să amintească de Dumnezeu?!

Saitano o invită din nou să se aşeze şi ea refuză.

— Vrăjitorule, am venit să implor ştiinţa supraomenească pentru că cea lumească a eşuat. Întâmplarea a făcut ca toate calculele mele să fie răsturnate. Ţie îţi cer să corectezi Hazardul. Dar, mai întâi, aş vrea să ştiu, cu ce drept vorbeşti tu de Dumnezeu, tu care nu ar trebui să vorbeşti decât de Satan.

Răspunsul lui Saitano ar putea să neliniştească scrupulele unor cititori. El este un vrăjitor, adică o fiinţă inteligentă până la nebunie, o floare a unor vremuri în fierbere, aşa cum erau cele de acum cinci secole.

— Majestate, îmi vorbiţi de Dumnezeu şi de Satan. Atitudinea dumneavoastră, tonul şi chiar fizionomia mă fac să cred că acordaţi primului puterea Binelui şi celui de-al doilea pe cea a Răului. Aş putea să vă întreb unde începe Binele şi unde Răul şi dacă aţi descoperit vreodată linia care le separă. Între noi: nu vreau să spun că, în numele acestor noţiuni, oamenii varsă sânge, se distrug. Spun numai că fiecare dintre noi, în subconştient, în credinţa lui tainică ştie ce-i Răul şi ce-i Binele. În societate, oamenii socotesc moartea drept Rău. Şi, acum, vă întreb, care dintre noi nu a avut un duşman căruia să nu-i fi dorit moartea?

Saitano se opri. Îşi aduse aminte că timpul a trecut şi că Passavant ar putea să se trezească. Trebuia să nu ajungă cu regina în sala în care acesta era adormit şi întins pe masă, în aşteptarea experienţei.

Regina asculta explicaţia lui Saitano, fără să-l ia în serios.

— Eu nu am spus Bine şi Rău, ci Dumnezeu şi Satan.

— Ei bine, Majestate, pentru oameni, Binele este Dumnezeu şi Răul este Satan. Dar există Bine şi există Rău, aşa cum există Frumuseţe şi Urâţenie. Unde sunt acestea? Aici se înşeală sau este înşelată omenirea. Dumnezeu există. Satan există. Cine îndrăzneşte să nege? Despre această dublă existenţă eu pot să spun că am probe matematice. Dar, încă o dată: unde este Binele şi unde este Răul? Majestate, umanitatea este regizată de o nemaipomenită eroare, şi oameni ca mine, ca dumneavoastră trebuie să se situeze deasupra erorii. Ascultaţi, pentru că acesta este adevărul care, mai devreme sau mai târziu, va ieşi la lumină.

În sala pe jumătate luminată se lăsă linişte. Numai murmurul lui Bois-Redon se auzea: uriaşul spunea o rugăciune.

Saitano se duse într-un ungher întunecat şi cu degetele ridicate spuse:

— Cândva, nu ştie nimeni când, s-a petrecut o cumplită luptă, Majestate. Două fiinţe îşi împărţeau dominarea lumii, amândouă la fel de frumoase, luminate şi puternice: Satan şi Dumnezeu, doi prinţi ai eternei creaţii. Satan a fost învins şi aruncat în întuneric. Dumnezeu a triumfat şi domneşte. Întrebarea este: ce vor cu noi?

Saitano începu să râdă iar Bois-Redon să tremure.

— Satan vrea Binele, continuă vrăjitorul cu convingere. Dumnezeu, esenţă a egoismului, nu vrea decât binele lui. Judecata bună şi toleranţa ne vin de la Satan. Lui îi place fericirea. Bucuria este mereu cu el. Dumnezeu ne dă gândul rău al urii şi ne inspiră neîncredere în fericire. Cine este adevăratul nostru stăpân? Cel care ne ameninţă, ne pedepseşte, ne porunceşte să suferim de parcă tocmai ca să sufere l-a făcut pe om. Este cel care plânge în fundul infernului partea care i-a fost furată, care plânge nefericirea noastră, care gândeşte ca noi, iubeşte ca noi şi încearcă să îndulcească suferinţele noastre? Alegerea mea este făcută, doamnă. Pentru mine Dumnezeu este Satan! Satan care îmi spune că viaţa e dulce şi că trebuie să-mi trăiesc ceasurile de acum. Satan care nu concepe durerea ca un mijloc de regenerare, Satan care nu-mi cere să-i fiu sclav şi adorator. Iată adevăratul Dumnezeu, doamnă! Se spune că voi ajunge în Infern. Ei bine, aştept ceasul ăla, el va fi gloria mea!

Saitano se opri şi ascultă. Terminase şi Bois-Redon rugăciunea. Regina reflectă la cele spuse de vrăjitor şi, după un timp, spuse:

— Dumnezeu sau Satan, puţin contează. Eu nu vreau să am stăpân… Hai, vrăjitorule. Am să-ţi spun ceva, să vorbim despre ceva care mă chinuie.

— Majestate sunt gata să vă ascult.

— Hai mai departe, ceru regina şi se îndreptă spre a treia sală, făcând totodată un semn discret lui Bois-Redon.

— Fă loc reginei! ceru acesta când îl văzu pe Saitano că stă înţepenit în calea Isabelei. Bois-Redon îl înlătură şi deschise uşa. Vrăjitorul scoase un geamăt când văzu că regina intră. Ajunsese la masa de marmură şi se aplecase asupra lui Passavant. Bois-Redon intră şi el în sală dar făcu rapid doi paşi înapoi. Trase pumnalul şi, dacă nu ar fi fost regina, probabil că Saitano şi-ar fi pus capăt carierei. Cei trei sărmani legaţi de scaune scoaseră strigăte de speranţă.

Regina nu vedea şi nu înţelegea nimic. Îl contempla pe Passavant adormit.

— Ce i-ai făcut, parcă l-ai omorât, întrebă ea.

— L-am adormit, răspunse mohorât vrăjitorul.

— Adormit! Şi ce vrei să-i faci acum?

— Majestate, dumneavoastră mi l-aţi oferit. Aduceţi-vă aminte! Căpitanul Bois-Redon l-a adus aici, pe umeri.

— Eu?

— Dumneavoastră mi l-aţi dat continuă Saitano fără să-l ia în seamă pe Bois-Redon. Şi, cu siguranţă, a fost şi voinţa puterilor care vor să-mi duc la bun sfârşit Marea Operă, pentru că el singur a revenit şi şi-a luat locul…

— Ajutaţi-ne, ajutaţi-ne! strigau Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon.

— Doamnă, continuă Saitano, sunt doisprezece ani de când m-aţi ajutat. A sosit ziua marii experienţe. Îmi trebuiau *trei vii:* iată-i!

Cei trei începură să urle frenetic.

— Îmi trebuia un mort: iată-l! A venit singur-singurel şi şi-a luat locul. Doamnă, în noaptea asta puteţi să vă împliniţi promisiunile de acum doisprezece ani…

— Şi ce trebuie să fac pentru asta?

— Nimic! îndrăzni Saitano să spună. Aproape nimic. Numai să mă lăsaţi să lucrez, atâta tot.

— Şi ce vei face?

— V-am spus de o sută de ori! Ah, Majestate, vă rog, retrageţi-vă! Este timpul. A început deja să tresalte, adăugă el şi arătă spre Passavant. Şi, apoi…

— Apoi ce? întrebă regina izbucnind într-un fel de râs.

— Apoi, nu vedeţi că totul este pierdut? Eu sunt pierdut! Mă veţi omorî! Regină, veţi omorî omul care a găsit secretul vieţii eterne… Saitano izbucni în plâns.

Regina nu-şi lua ochii de la Passavant. Să fi vrut să-l salveze? Nu a spus asta. Mai degrabă îl ura, nu-l putuse ierta. Dar, cine ştie, sub această ură, alte sentimente să fi fost mai puternice.

Dacă vrăjitorul l-ar fi omorât, ea n-ar fi făcut un gest. Numai Saitano era sigur că ea ar fi făcut ceva şi tocmai pentru asta o blestema în gând şi pe ea şi ceasul în care i-a încredinţat secretul: e o ticăloasă, ce-i pasă că ratez iarăşi!

Se apropiase şi el de Passavant şi-l urmărea atent cum începe să-şi revină din somn. Cei trei tăcuseră şi *el* Bois-Redon îşi acoperise faţa cu mâinile pentru a nu vedea. În acel moment, regina scoase un suspin adânc şi întoarse ochii de la Passavant. Îl sacrifica, astfel, îl abandona lui Saitano.

— Ei bine? întrebă Saitano.

— Bine, continuă!

Saitano sări spre dulap cu intenţia de a îmbiba din nou tifonul în lichidul stupefiant pentru a-l adormi mai profund pe Passavant. În clipa aceea auzi un râs foarte puternic. Se întoarse şi-l văzu pe Passavant aşezat pe masa de marmură.

V. Bogăţia lui Passavant

Saitano rămăsese încremenit locului, ca şi cum trezirea lui Passavant era evenimentul cel mai neaşteptat, cel mai monstruos. Scoase un suspin şi simţi nevoia să-şi umezească buzele, atât de mare era febra care îl cuprinsese. Crezu că moare.

— Lasă-l! strigă Passavant aşezat pe masă şi se uită la tifon. Lasă-l, ţi-am spus!

Saitano se supuse, tifonul îi căzu din mână, iar Passavant continuă să râdă. Un râs clar, vesel, fără urmă de ironie. Era mai întâi bucuria de a fi scăpat de ceea ce bănuia numai. Apoi, Passavant nu era o fire melancolică. El vedea la oameni şi la lucruri faţa lor mai veselă. Figura lui Saitano era înspăimântătoare şi râsul cavalerului îl zguduia şi mai mult; Bois-Redon privea cu uimire şi cu un fel de satisfacţie; Isabela se retrăsese şi, cu o privire gravă se uita la Passavant. În acea sală sinistră, unde toate aceste personaje ale unei drame îngrozitoare se adunaseră printr-o macabră fantezie a fatalităţii, în acea sală se auzi deodată o altă cascadă de râs. Erau Brancaillon, Bragaille şi Bruscaille care. Îl redescoperiseră bucuroşi pe cavaler. De altfel li se păru mai mult decât firesc ca el să fie acolo. Aşteptau! Ştiau că trebuie să vină, ca şi acum doisprezece ani, să taie frânghiile cu care erau legaţi şi să-şi recapete libertatea. Râdeau ca şi când asta făcea parte din ritualul acelei seri.

— Dumnezeule! spuse Bois-Redon, mă apucă şi pe mine râsul de atâta bucurie.

Şi izbucni şi el în râs. Saitano nu-şi mai putea controla mişcările. Tremura, era zguduit pur şi simplu. Suferea. Era o insultă la adresa vrăjitoriei lui, a ştiinţei lui. Trăia cele mai grele clipe din viaţa lui. Passavant coborî de pe masă şi încetă să mai râdă. După el, ceilalţi trei tăcură, apoi şi Bois-Redon. Liniştea care urmă era sinistră. Cavalerul trase pumnalul şi se îndreptă spre Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon care se uitau la el cu admiraţie. Nu se mai gândeau că, acum câteva clipe, erau condamnaţi. Fură eliberaţi. Mormăiră ceva, probabil îi mulţumeau cavalerului Passavant pentru fapta lui, sau îl înjurau pe Saitano. Acesta nu făcu niciun gest. Dacă ar fi putut ucide cu gândul, regina ar fi fost prima victimă. Cei trei îşi frecau braţele în locurile în care frânghiile le striviseră carnea. De data asta nu mai fugiră. Nu-l părăseau din priviri pe Passavant. Ce va face el vor face şi ei. Asta-i tot!

— Cavalere, începu regina, îndreptându-se spre Passavant, vrei să mă escortezi până la Saint-Pol?

Passavant se înclină cu aceeaşi graţie cu care o salutase în timpul petrecerii din marea galerie. Surâdea. Regina îl urmărea calmă.

— Majestate, mă invitaţi să vin ca omul dumneavoastră la palat…

— Este pentru a doua oară că-ţi adresez această rugăminte.

— Rugăminte? şi surâsul cavalerului se transformă în ironie. Regina nu roagă… ea porunceşte.

— La care poruncă văd că nu te supui. Ei bine, ordinul pe care ţi l-am dat în camera domnişoarei Champdivers ţi-l repet aici. Îl vei asculta de data asta?

Passavant salută.

— Majestate, daţi-mi ordin să mă omor. Voi vedea eu dacă trebuie să mă supun…

— Te temi că vei fi asasinat în palatul meu!

Passavant răspunse:

— Da, doamnă! Să mă iertaţi, dar am trăit atât de puţin încât simt nevoia să… Mai am destul de trăit, doamnă, fie şi pentru a vedea cu ochii mei dacă în lumea asta nu-i decât corupţie şi răutate.

Isabela îl privi cu răceală. Se apropie de masa de marmură, o atinse şi, brusc, se întoarse spre Passavant.

— Erai aici, spuse ea cu o seriozitate lugubră. Dacă aş fi vrut să te omor, nici măcar nu eram obligată să dau vreun ordin. Nu trebuia decât să-l las să continue… şi eu să tac. Eu te-am salvat, dar nu-mi datorezi nimic, nici măcar ceva din atât de lăudata politeţe franceză. E adevărat, dumneata m-ai salvat în pădurea Vincennes. Acum suntem chit! Ştii ce vrei aşa că ai dreptul să refuzi unei femei cererea de a fi apărată. Adio! Să mergem, Bois-Redon!

Aceste cuvinte îl tulburară puternic pe Passavant. „Ea m-a salvat! Cu siguranţă. Nu se poate altfel.”

— Majestate! binevoiţi să-mi iertaţi această lipsă de curtoazie! Sunt la dispoziţia dumneavoastră. Vă voi conduce până la Saint-Pol. Vrăjitorule, deschide uşile! ceru Passavant şi-i întinse mâna Isabelei.

— Eu aş fi fost îndeajuns, îndrăzni Bois-Redon. Regina îl fulgeră cu privirea.

Saitano, pierdut, se duse să deschidă uşile. Isabela şi Passavant ieşiră primii. În urma lor Bois-Redon, mergea bombănind iar în spate veneau Brancaillon, Bragaille şi Bruscaille. Când îşi dădu seama că şi aceştia vin, Bois-Redon întrebă pe regină:

— Şi ăştia fac parte din escortă, Majestate?

— Aceştia… începu regina.

— Aceştia sunt escorta mea, spuse cavalerul fără ca să-şi dea cineva seama dacă vorbeşte serios.

Un minut mai târziu se aflau cu toţii pe străzile Cetăţii. În urma lor, Saitano închisese toate uşile. Îi tremurau mâinile, îi clănţăneau dinţii. Când termină, încercă să urce în camera în care o ţinuse pe Laurence d’Ambrun. Nu apucă să facă un pas că se prăbuşi. Geraude îl ridică şi-l aşeză într-un fotoliu. Nu-l iertă:

— Ţi-am spus eu că ai greşit atunci când l-ai lăsat pe Passavant să plece.

Regina se îndrepta spre Saint-Pol. Lângă ea Passavant, Bois-Redon care se frământa întrebându-se: „cine ştie dacă ăsta n-o să fie noul ei căpitan de gardă?”. Cei trei ţineau aproape, asigurându-se: „Noi suntem escorta cavalerului!”.

Sosiră la Saint-Pol. Bois-Redon chemă paznicul şi, tot timpul cât acesta coborî podul, înjură şi blestemă.

Regina i se adresă rece lui Passavant.

— Dacă ţi-e teamă, eşti liber să te retragi. În loc de răspuns, cavalerul o luă înainte. Ajunseră în curte şi, rând pe rând, uşile se deschiseră pentru a le face loc să ajungă la castelul reginei. Aproape nimic important nu se întâmplase pe drum, afară de… Da, în momentul în care Passavant trecuse înaintea reginei, Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon încercaseră să ajungă aproape de cavaler, dar Bois-Redon îi oprise şi, când regina şi cavalerul se îndepărtaseră, le strigă:

— Afară de aici, Saint-Pol nu-i coteţ!

— Ia te uită, ce puternic!

— Da, sunt puternic şi vă voi arăta la toţi trei, când veţi dori. Acum întindeţi-o!

— Dar, încercă Brancaillon să folosească argumentul lui Passavant, noi suntem escorta...

— A cui escortă? Vrei să spui escorta reginei? urlă Bois-Redon.

— Escorta cavalerului, interveni Bragaille. Dumneata ai auzit din gura lui asta!

Căpitanul plecase deja. Curând apăru un grup de arcaşi care le ceru să se îndepărteze.

— Drace! făcu Bruscaille. A început să dea cu grindină, hai să plecăm!

— Totuşi, interveni Brancaillon…

Câteva săgeţi fluierară pe la urechile lor şi acum înţelese Bruscaille despre ce grindină e vorba. Era întuneric aşa că arcaşii nu ţintiseră bine.

— Nu avem unde ne adăposti, zise Bruscaille, nu avem o para chioară, suntem sleiţi după păţania din casa vrăjitorului, ne este foame, ne este sete, ne este frig! Ce dracu putem să mai facem?

— Am o idee: mergem să ne petrecem noaptea în biserica Saint-Jacques de la Boucherie, acolo este un azil, spuse Bragaille.

— Da, şi don Gendy, care trebuia spânzurat, a făcut la fel şi, ca să nu-şi mai facă păcat cu el l-au lăsat acolo şi ăsta a crăpat de foame.

— Îl ştiu eu pe paracliser, insistă Bragaille.

— Ne dă ăla să mâncăm şi să bem?

— Nu, deşi are provizii de biscuiţi care i se aduc ca plată pentru lumânările pe care ar trebui să le aprindă pentru sufletul morţilor.

— Bine, iată ce zic eu. Să ne întoarcem la castelul Burgunzilor şi să-i spunem ducelui: uite că noi avem pielea groasă şi că am scăpat din ghearele vrăjitorului!

— Ei, şi?

— Atunci ducele va fi cuprins de admiraţie şi ne va primi…

— Ca să ne spânzure! A, nu, eu nu merg!

— Am o altă idee, interveni Brancaillon, e de mirare că am şi eu idei, dar ce să fac, trebuie să scap de ele, altfel îmi înfierbântă capul.

— Dă-i drumul!

— Uite, vă duc eu la Marion Bonnecoste, o fetişcană care are o mare slăbiciune pentru mine. Este o fată bună, o să ne procure de-ale gurii, ceva de băut şi o să ne dea şi un aşternut.

— Nouă ne convine, mie şi lui Bragaille.

— Şi eu, întrebă Brancaillon, şi se puseră pe o mie de glume dar şi… pe drum spre salvatoarea lor, Marion Bonnecoste. Nici nu mai vorbiră de Passavant, deşi nu se gândeau decât la el. Cântau, glumeau şi erau bucuroşi că scăpaseră iarăşi din ghearele lui Saitano.

Cavalerul intrase în palatul reginei cu senzaţia clară că pătrunde într-o casă şi mai redutabilă decât cea a lui Saitano. Se aflau în puterea nopţii aşa că marea galerie abia era luminată. Linişte era grea şi înfricoşătoare. Plutea un fel de mister, iar Passavant avea impresia că, prin unghere, se mişcă umbrele unor persoane care se ascund, gata să se arunce asupra lui. Chiar auzi câteva şuşoteli.

Era numai ochi şi urechi, decis să-şi vândă scump pielea. „Şi, totuşi, de ce să mă fi salvat la vrăjitor dacă ea îmi vrea moartea” se gândi el.

Isabela îl conduse în sala tigroaicei Imperia. O văzu pe regină cum se aplecă asupra fiarei. Animalul era bandajat cu fâşii mari de pânză. Regina începu să plângă, spre surprinderea cavalerului. Lacrimi de bucurie că animalul se salvase sau de emoţii pentru câte trăise în noaptea aceea. În orice caz, lacrimi sincere şi, când constată acest lucru, pe Passavant îl părăsiră multe din sentimentele lui ostile. Regina se ridică de lângă animalul rănit, şi îl conduse pe cavaler într-un mic salon somptuos, încărcat de obiecte scumpe şi de tapiserii.

— Ia loc, cavalere, îi ceru ea şi se aşeză, la rândul ei, pe o perniţă brodată cu fir de aur, într-un fotoliu.

Passavant se supuse şi avu grijă să-şi verifice pumnalul: „Ce, dracu, vrea? În sfârşit, am să văd eu!

Regina se uita la Passavant, îl studia chiar, cu atenţie şi interes.

— Ei bine, cavalere, ai găsit oamenii care au intrat în casa dumitale, cum mi-ai povestit, şi au ridicat-o pe fetiţa aceea cu numele de Roselys?

„Atenţie! îşi spuse Passavant, să nu cumva să-i arăt că-mi este teamă!”

— Nu, doamnă, nu am găsit acei oameni! Dar, aşa cum v-am mai spus, am găsit îngerul care a salvat-o.

— A, da! Cine este?

— Nobila ducesă de Orleans, răspunse rece cavalerul. Isabela nici măcar nu tresări. Surâdea.

— Dar, reluă ea cu voce dulce, de ce-mi spuneai că eu am salvat-o şi că, pentru asta eşti gata să-mi oferi viaţa. Nu eram, deci, eu cea care am salvat-o?

— Nu doamnă, nu eraţi dumneavoastră. M-am înşelat. Regina surâse şi mai dulce.

— Cu adevărat, mă supăr! Aş fi fost fericită să fi fost eu îngerul acela care a salvat-o. Măcar o dată în viaţa mea. Dar, pentru că nu eu am fost aceea, hai să nu mai vorbim despre asta. Ia spune-mi, dragul meu cavaler…

Se opri. Semăna cu Imperia când îşi pregătea un atac. Şi atacul se produse fulgerător.

— Ai găsit adevăratul ucigaş al nobilului meu văr, ducele de Orleans?

Cavalerul tresări. Îşi dădu seama de marea greşeală pe care o făcuse acceptând să vină la Saint-Pol, dar era prea târziu. Aşa că îşi propuse să-i arate reginei măcar măsura curajului lui.

— Majestate, nu eu trebuie să caut asasinul ducelui. Justiţia oficială şi cea a regelui sunt suficiente. Ştiu, Majestate, ce vreţi să spuneţi. Că sunt acuzat şi că, dacă nu va fi găsit adevăratul asasin, va trebui să fiu eu judecat, condamnat şi executat. Fie! Pot să fiu ridicat, dacă mă predaţi. Pot să fiu judecat şi, dacă cereţi, să fiu dus la Châtelet. Pot să fiu condamnat dacă m-aţi adus la palat. Dar vă jur că adevăratul ucigaş va fi pedepsit. Chiar dacă mă predaţi pe mine, va fi pedepsit! Pedepsit de mine!

Isabela, cu ochii ieşiţi din orbite, ţipă:

— Ah, deci, îl cunoşti?

— Îl cunosc, doamnă!

— Cine este? Vorbeşte! Spune imediat!

— Majestate, nu eu trebuie să-i spun numele şi să-l denunţ justiţiei. Dar va fi pedepsit. Este o afacere între el şi mine. Cât despre cei pe care i-a înarmat pentru a-l ucide pe duce, aceştia vor muri de mâna mea. Le-am promis asta, Majestate.

Isabela asculta cu stupoare acest om care se lăuda că ar cunoaşte pe ucigaş şi pe oamenii lui… care se lăuda că pregăteşte pedeapsa pentru fiecare…

Se făcu linişte. Passavant aştepta liniştit ca regina să-i spună ce doreşte de la el. Era ceea ce nici ea, regina, nu ştia.

În realitate, era nehotărâtă chiar din momentul în care îl văzuse pe masa de marmură a lui Saitano. În sufletul ei căuta ura şi nu o găsea. Era iritată şi simţea în inimă un sentiment pe care nu-l cunoştea. Nu era vorba nici de pasiunea ei nebună care o arunca în braţele amanţilor, nici de pofta de dragoste sau ambiţia pe care le oferea lui Jean Temerarul… Era altceva, ceva care se contrazicea şi se lovea de raţiunea ei. Admira siguranţa rece şi simplă a acestui tânăr care, altfel ar fi trebuit să tremure. Se gândea cu amărăciune că el a împiedicat-o să se debaraseze de Odette. Dar îi venea în minte şi scena din pădurea Vincennes când cavalerul o salvase. Ea îi datora lui viaţa. Începu să plângă la gândul că vrea să-i facă rău şi avu impresia că-şi doreşte moartea. Dar se trezi din reverie hotărâtă: ori este al meu, ori îl ucid! Dilema este o formă de provocare a destinului, dar ea conţine o speranţă. Ori este al meu – şi asta era speranţa, ori îl ucid – şi asta era provocarea destinului. Da, există o mare parte lăsată speranţei şi, din cauza asta, în situaţii disperate, raţiunea umană face apel la dilemă.

— Cavalere, mi-ai spus lucruri teribile… pentru toţi.

— Cred, Majestate: să ştii cine l-a ucis pe duce, şi să afirmi că ştii este, probabil, şi mai periculos decât să fii ucigaşul. Nu sunt eu ucigaşul, Majestate! Eu cunosc numele asasinilor şi al celui care i-a înarmat. Este teribil pentru mine, dar nu am ce să fac!

— Şi spui că vrei să-i pedepseşti?

— Cel puţin este o promisiune pe care mi-am făcut-o mie, chiar şi lor. Dacă nu mă voi ţine de cuvânt înseamnă că voi cădea primul.

— Şi nu vrei să-mi spui numele acelor oameni?

— Nu, Majestate!

— Ei bine, spuse regina cu un accent de ameninţare, am să le spun eu. Ucigaşii se numesc Guines…

— Guines este mort, doamnă!

Isabela tresări. Siguranţa lui Passavant îi provocă teama. I se păru o forţă oarbă a fatalităţii căreia nu are rost să-i reziste. Pentru o clipă teama îi fu mai puternică decât admiraţia. Se smulse repede şi continuă:

— Ceilalţi se numesc Scas, Courteheuse, Ocquetonville. Şi ăştia sunt morţi?

— Nu; dar vor muri. Vor muri de aceeaşi mână care l-a omorât şi pe Guines, doamnă.

Isabela se ridică. Passavant o imită şi rămase în picioare într-o atitudine de respect.

— Stai jos! Îţi ordon!

Passavant se supuse, se aşeză din nou şi îşi aşeză spada între genunchi. O supraveghea pe regină cu coada ochiului şi zâmbea mângâindu-şi arma. Isabela se plimba prin salon.

„Soarta mea se decide aici, se gândi Passavant. Cine ştie ce vrea de la mine? Să mă predea? Poate, dacă nu cumva va pune la cale să fiu înjunghiat. Numai că asta nu se va întâmpla până nu voi cresta şi eu câteva piepturi.”

— Iar cel care a pus la cale uciderea, spuse brusc Isabela, oprindu-se lângă Passavant, acesta se numeşte Jean Temerarul, duce de Burgundia. Taci! Taci şi ascultă-mă! Caută să mă înţelegi, ascultă-mă cu sufletul căci sufletul meu vorbeşte… inimii dumitale, minţii dumitale. Ascultă-mă, că nu-ţi voi mai spune, niciodată nu-ţi voi mai repeta.

Respirând greu, aplecată asupra lui Passavant, cu ochii închişi şi gura arzând, Isabela, poate pradă a unei furtuni de pasiuni care se declanşa din când în când în sufletul ei, îi păru cavalerului ca un geniu al răului încarnat în trupul frumos al unei femei. O emoţie violentă îl sugruma. Da, soarta lui se decidea aici. Isabela vorbea şi vorbele ei ardeau. În acel moment intră Bois-Redon dar regina nu-i acordă nicio atenţie. Era ca un animal familiar, ca un lucru care avea locul lui în casă.

— Pe acest bărbat, spuse ea, aprinsă de pasiune, pe acest Jean care se numeşte şi Temerarul, eu l-am iubit. Mă înţelegi? Vreau să spun că pentru el am fost gata şi la bine şi la rău, în sensul pe care Saitano le dă acestor noţiuni: Bine şi Rău, adică, am fost la fel de bine inspirată şi de Dumnezeu şi de Satan. Îl iubeam. I-am spus asta şi lui. I-am promis imperiul lumii şi i l-aş fi dat. Acest bărbat care se numeşte Temerarul a fost învins de frică şi m-a trădat.

„Oh, se gândi Passavant, acum îmi va cere să-l ucid pe ducele de Burgundia, aşa cum acesta mi-a cerut să-l ucid pe ducele de Orleans”.

— Majestate, spuse Passavant ridicându-se, luaţi seama că sunteţi ascultată!

— Cine? Bois-Redon? El înţelege dar nu ascultă, nu-i aşa Bois-Redon? spuse regina şi izbucni în râs. Uriaşul făcu un pas înainte, se înclină respectuos şi spuse:

— Nu, Majestate, nu ascult dar vreau să vă spun…

— Taci! îmi vei spune ceva mai târziu. Acest Jean Temerarul, cavalere, nu mai reprezintă nimic pentru mine. Că-i viu, că-i mort, tot una! Cel pe care îl caut trebuie să fie gata să facă orice pentru propria lui glorie şi pentru a mea. Trebuie ca eu să fiu totul pentru el aşa cum el trebuie să fie totul pentru mine. Acestui om, cavalere, îi ofer bogăţia cea mai ameţitoare pe care un aventurier a putut vreodată să o vadă… în ce-l priveşte, nu-i cer decât să aibă spadă, curaj, suflet… Pentru a ajunge la treptele tronului, el va avea dragostea mea… Dragostea mea, înţelegi? Dragostea Isabelei! Priveşte-mă şi spune-mi dacă ai văzut pe cineva mai frumoasă la Curtea Franţei. Înţelegi, cavalere, vreau să fiu iubită de un bărbat care să fie deasupra unor ambiţii, să nu fie mânat spre iubiri josnice, să fie capabil să plutească împreună cu mine deasupra lumii pe care să o strivim cu sfidarea noastră! Ce nu am putea să facem noi doi! Ascultă… am să-ţi spun…

Stupefiat, Passavant credea că visează. Era visul somptuos al bogăţiei cu care Isabela putea foarte bine să-l facă bogat. El, sărmanul, care nu avea niciun sfanţ în buzunare, nici casă, nici nimic, să fie iubit de o regină ca Isabela de Bavaria! Acesta era visul.

Realitatea însă pe care Passavant o simţea vie în sufletul lui este că pentru această regină aplecată asupra lui, care vărsa peste el veninul pasiunii ei, el nu simţea decât oroare. Şi tot adevărat este că ar fi dat toate bogăţiile şi toate tronurile pentru un surâs al celei care trăia în sufletul lui. În timp ce regina vorbea, pe chipul lui apărea din când în când un surâs sceptic, o crispare, Regina îl cerceta, atentă să citească fiecare semn de pe faţa lui. În zadar, nu găsi niciun semn al emoţiei la care se aştepta şi pe care încerca să o provoace. Făcu un gest de furie şi se aplecă şi mai tare asupra lui Passavant.

— Ei bine, spune-mi dacă există în lume un astfel de om, aşa cum ţi l-am descris? Aşa cum îl caut? Ar trebui ca acest bărbat să mă înţeleagă iar pentru asta, ar trebui ca el să nu poarte în suflet imaginea lui Odette de Champdivers.

Într-o clipă Passavant sări în picioare. De data asta avu senzaţia teribilă că soarta lui se juca pe un singur cuvânt. Şi acest cuvânt nu putea să-l treacă cu vederea. Nici nu vroia, de altfel. De aceea vru să-i spună cu glas tare.

— Răspunde, insistă Isabela, este adevărat că o iubeşti pe această fată?

— Dacă o iubesc? şopti cavalerul uimit când auzi acest nume, mai uimit decât atunci când regina îi vorbea de bogăţie.

— Nu îndrăzneşti să spui!

— Majestate, jur pe Dumnezeul meu că o iubesc!

— Pe toţi dracii, cavalere, ia seama ce spui, se auzi o voce stridentă.

Regina şi Passavant se întoarseră brusc spre cel care intrase şi spusese acele cuvinte: era Saitano. Purta costumul cu care Passavant îl mai văzuse îmbrăcat la serata de la Saint-Pol.

Regina îl întrebă ceva din priviri pe Bois-Redon, dar acesta ridică din umeri în semn că îşi declina orice răspundere pentru intrarea în salon a vrăjitorului. Abia putu să şoptească: de aceea venisem să vă previn, dar nu aţi vrut să auziţi.

Privirea reginei se îndreptă spre noul venit. Câteva clipe cei doi încercară să se înţeleagă, să-şi spună lucruri care nu puteau fi exprimate. Şi, cu siguranţă, Isabela înţelesese. Intervenţia lui Saitano însemna moartea lui Passavant. El nu venise decât să-l lichideze pe acesta. Asta îşi spunea regina şi un regret imens o cuprinse. În acest moment în care ea nu avea decât să lase să se facă, când gestul ei devenea inutil, când arhanghelul morţii era acolo pentru a lovi, acum ea simţi că o misterioasă legătură o apropia de Passavant. Şi îşi propuse să-l salveze. Palpita de teamă şi de durere gândindu-se la suferinţele care îl puteau aştepta pe cavaler. Tremura de spaimă că ar putea să nu-l mai vadă. Şi, totuşi, ar fi trebuit să-l ucidă. Acum era necesar. Ar fi trebuit să-l predea… Cel puţin vru să facă această ultimă tentativă.

Apropiindu-se fulgerător de Passavant, de care se îndepărtase la intrarea lui Saitano, regina îl apucă de braţ tremurând, uitându-se în ochii lui ca o îndrăgostită ce-şi pierduse capul. Cavalerul se simţi mişcat. Ea nu mai arăta ca mai înainte, nu mai era regina cu ambiţii formidabile, visând la restaurarea unui imperiu, nu mai era nici femeia adulteră, nici desfrânata tragică şi somptuoasă care îl atrăsese pe ducele de Orleans în capcana frumuseţii ei perverse… Acum, ea era numai candoare, numai puritate, femeia în sensul cel mai poetic, o fecioară. Vocea ei rugătoare se auzi ca o muzică:

— Cavalere, această bogăţie ciudată, fabuloasă de care ţi-am vorbit, vrei să ţi-o dăruiesc? Oh, nu te grăbi să-mi răspunzi, este ultima mea rugăminte. Vrei să fii pentru trei zile oaspetele reginei Franţei? Îţi jur că în aceste trei zile vei deveni respectat de toţi, chiar şi de Jean de Burgundia. Îţi jur că, după aceste trei zile dacă vrei să pleci de lângă mine, vei părăsi teafăr şi nevătămat Saint-Pol. Răspunde, cavalere.

Saitano asculta neliniştit, iar Bois-Redon cu groază.

Passavant, fără să, se încline, fără să-i dea iluzia unui respect ipocrit, o privea cu un fel de durere.

— Majestate, să iertaţi un nefericit care ar trebui să se prosterneze la picioarele dumneavoastră pentru a vă mulţumi. Dacă aş accepta să fiu oaspetele dumneavoastră aş minţi, căci ar însemna să vă las să credeţi că aş putea să am vreo ezitare…

Se opri. Palidă, regina făcu câţiva paşi înapoi şi spuse:

— Şi nu eziţi?

— Nu, regină, răspunse Passavant cu hotărâre. Am repulsie faţă de minciună care m-ar îndemna să vă promit ceva, acum când mi-am dat seama cât sunteţi de frumoasă şi de puternică. Orice s-ar întâmpla, nu voi accepta. Când acest om a intrat aici, eram gata să jur…

— Ia seama! spuse Saitano făcând doi paşi spre cavaler şi arătându-l cu mina, ia seama la ce vrei să spui, repetă el şi apoi se uită la regină.

— Acum mi-l predaţi? o întrebă el.

— Nu, răspunse Isabela schimbată complet, aproape de nerecunoscut. Cavalerul văzu că chipul acela dulce şi armonios se transformase, era livid, pietrificat aproape, ochii îi ardeau. Din acest moment, el se găsea gata de luptă. Se întoarse spre vrăjitor şi-i spuse:

— Pe Dumnezeul meu, nu tu mă vei împiedica să mărturisesc că o iubesc pe nobila domnişoară Odette de Champdivers şi…

— Minţi! strigă Saitano.

Regina se apropie de Bois-Redon. Tremura cumplit. Passavant avu un gest furios şi, dintr-o dată, începu să râdă.

— Ei, spuse el, îmi datorezi deja cele două urechi, ţi-am mai spus. Acum văd că mă obligi să-ţi tai şi limba.

— Nu, ţipă Saitano şi râse sinistru. Am spus că ai minţit şi pot să demonstrez! Am probe!

— Să demonstrezi? se înroşi de furie Passavant.

— Da, am probe că nu o iubeşti pe Odette de Champdivers. O iubeşti pe Roselys d’Ambrun. Acum îndrăzneşti să juri!

Passavant simţi că totul se prăbuşeşte în el.

— Ei bine, cavalere, continuă Saitano cu o voce funebră, care dintre noi doi a minţit? Dacă domnişoara Champdivers ar fi fost aici, ai fi cutezat, cu toată onestitatea, să-i fi oferit inima, ştiind că această inimă, din copilărie, a fost dată alteia, pe care acum o cauţi? Ia spune?

„Ăsta este demonul, îşi spuse cavalerul, demonul care mi-a citit în suflet!”

— Acum taci? întrebă Saitano şi se apropie de Passavant. Vrei să o vezi din nou? Aş putea să te conduc la Roselys chiar în noaptea asta.

Cavalerul tresări. Inima îi bătea puternic şi o speranţă începea să crească în el. Îl luă de mână pe Saitano care făcu un gest de triumf.

— Eşti gata să mă urmezi?

— Da, imediat! răspunse Passavant aprins de acest plan. Saitano se întoarse spre regină şi o întrebă din priviri. De data asta, Isabela îi răspunse: „Da, ţi-l predau!” Apoi, făcând un semn lui Bois-Redon, se îndepărtă. Când ieşi pe uşă, se mai întoarse şi-l mai privi odată pe Passavant. Se auzi un suspin. O lacrimă îi căzu pe obraz. Îi trimise un semn de dragoste acestui om pe care îl preda şi apoi dispăru.

VI. În tenebre

— Să mergem, ceru Saitano.

— Unde? întrebă Passavant.

— Să ieşim mai întâi din Saint-Pol. Aici nici eu nici dumneata nu suntem în siguranţă. Aceste cuvinte făcură să dispară orice bănuială din mintea lui Passavant. Aşa cum îl cunoştea el pe Saitano, era sigur că a ştiut şi ştie unde se află Roselys. Conducându-l la Roselys, Saitano urmărea ceva de la el sau vroia să obţină, pentru motive obscure, ceva din partea reginei? Nu are importanţă! Important era că-l conduce la Roselys, îşi spunea cavalerul.

Plecară. Până la ieşirea din Saint-Pol nu-i opriră nimeni, nimeni nu-i întrebă unde merg. Passavant se găsi pe străzile întunecate ale Cetăţii alături de Saitano şi acesta îl asigură că trebuie să aibă speranţă, să fie bucuros. Mergea repede, după el şi nu se mai gândea decât la Roselys. Mai exista, oare, Odette? Nici el nu ştia.

După cum s-a văzut, când regina plecase de la el, Saitano leşinase, necăjit că mortul şi cei trei îi scăpaseră şi că tentativa lui eşuase încă o dată. Geraude avusese grijă de el şi-l făcuse să-şi revină. Cum îşi venise în fire, îşi făcuse o evaluare a ceea ce urma să se întâmple între regină şi Passavant. Era neliniştit: „trebuie să mă răzbun. Să mă răzbun pe Passavant care, pentru mine, este un adversar de moarte acum, şi pe această regină stupidă care pune pasiunile ei vulgare înaintea unei cercetări, a unei splendide descoperiri. Trebuie să o lovesc pe Isabela de Bavaria şi să mă debarasez pentru totdeauna de un om care mă va ucide dacă eu nu-l înlătur. Iată ce am de făcut!”

— Să mă ucidă, izbucnise el în râs. Pe mine! Să ucidă viaţa? Să-l omoare pe cel care-i pe punctul de a duce la capăt Marea Operă! Asta nu se va întâmpla, asta nu trebuie să se întâmple!

În timp ce-şi spunea aceste lucruri, se îmbrăcă. Nu-şi luă nicio armă, dar sub mantou îşi strecură două-trei chei, o lumânare şi ce trebuia pentru a o aprinde, adică amnarul şi fitilul. La un sfert de oră după plecarea reginei, se îndrepta spre Saint-Pol.

Cum ştia parola, intrase în palat şi îi spusese ceva lui Bois-Redon care făcea de gardă în faţa salonului. S-a văzut cum aştepta un moment favorabil pentru a interveni şi care a fost rezultatul acestei intervenţii. Acum el mergea lângă Passavant şi era tare bucuros.

— Unde suntem? întrebă Passavant.

— La Universitate, răspunse vesel Saitano, aproape de mănăstirea Cluny. Promite-mi că orice ai să vezi, oriunde vom ajunge, vei avea încredere în mine şi că nu te vei îngrozi!

— Îngrozi! Maestre, am văzut destule lucruri care mi-au provocat teama. Să-ţi mai aduc aminte de Cetate şi de masa de marmură, de care ştii foarte bine? Am fost în locuri în care frica ar fi trebuit să-mi ia minţile. Ai auzit de temniţa de la Huidelonne? Să fim serioşi! Nu cred că mă vezi deja tremurând. Cât despre încrederea pe care o am în dumneata, ăsta îţi va răspunde în locul meu, spune cavalerul şi-i arătă pumnalul. Saitano începu să râdă încă şi mai vesel.

— Martori îmi sunt toţi diavolii că m-ai învins, cavalere. Ăsta-i adevărul. Mărturisesc chiar eu că sunt învins. Văd, simt, ghicesc că eşti o fiinţă condusă în viaţă de forţe mai redutabile decât cele care mă inspiră pe mine. Ah, drace, nu vreau să intru în luptă cu aceste forţe şi mă declar învins. Ştii că am o întâmplare, la fel de complicată ca a dumitale, din care nu-mi revin?

— Care, adică? întrebă cu o falsă naivitate Passavant.

— Cum, nu ştii? De două ori i-am avut pe cei trei, i-am ferecat în scaunele mele şi tot de două ori dumneata, mortul de neînlocuit, te aflai pe masa mea. Şi de fiecare dată, exact când nu trebuia, te-ai ridicat şi i-ai eliberat şi pe cei trei…

— Ascultă vrăjitorule, nu-mi aduce aminte de întâmplările alea că nu ştiu dacă mă mai pot stăpâni.

— Bine, hai să nu mai vorbim. De altfel am şi ajuns…

— Aici stă Roselys?

— Da, aici.

Saitano se opri, îl luă de braţ şi-l întrebă pe cavalerul Passavant.

— O vei mai recunoaşte? Închipuie-ţi că nu era decât un copil atunci când v-aţi despărţit. De atunci era frumoasă, dar acum, ce crezi? Cu cine să o compar pentru a-ţi face o idee despre frumuseţea şi candoarea ei? Da, am găsit, este frumoasă ca Odette de Champdivers.

Passavant tresări.

— Hai, să mergem mai repede!

— Mergem, mergem răspunse liniştit Saitano. Suntem deci, în Cetate, la Universitate, aproape de mănăstirea Cluny, se gândi Passavant. De ce tocmai aici?

— Am ajuns! îl auzi el pe vrăjitor. Cavalerul se uită atent în jurul lui. La stânga, pe deasupra căsuţelor de pe străzile înguste prin care ajunseseră aici, se vedeau turlele mănăstirii. La dreapta era o casă mică în faţa căreia se opriseră. Vrăjitorul descuie o uşă cu o cheie pe care o scoase de sub mantou şi intră. Passavant îl urmă. Vrăjitorul încuie uşa în urma lui, aprinse lumânarea şi amândoi intrară într-o cameră a cărei uşă fusese închisă şi deschisă de Saitano cu aceeaşi mare grijă. Apoi ridică un chepeng şi coborâră într-o pivniţă bine aerisită, burduşită de sticle de vin frumos aranjate. Saitano nu se mai interesă de cavaler. Se duse la o uşă pe care o deschise cu una dintre cheile sale şi-i făcu semn.

— Ei, ăsta-i drumul spre Infern? întrebă Passavant. Trebuiau să coboare alte scări. Saitano se opri şi-l dojeni:

— Mai avem, cavalere. Dacă vrei, urcăm din nou şi ne despărţim în stradă.

— Ce! Mergem la Roselys, oricum ar fi drumul.

— Atunci, să mergem!

— Nu-i altă cale?

— Pentru dumneata nu, nu-i altă cale spusese vrăjitorul cu o voce ciudată.

Passavant ezită şi se opri. Saitano continua să coboare, dar îşi făcu un calcul rapid: dacă nu coboară, este salvat!

„Drum ciudat, îşi spunea Passavant, dar oricât ar fi de ciudat, trebuie să ajung la Roselys. Şi, la urma-urmei, de ce m-aş teme? La primul semn de trădare, îi înfig pumnalul în inimă. Şi, în grabă, îl prinse din urmă pe vrăjitor. Mergeau printr-o galerie mare, căptuşită cu piatră albă, care trecea prin pântecele Parisului. Alte galerii mai mici se arătau din când în când venind din întunericul cumplit. Passavant, cu capul înfierbântat, îşi făcu toate socotelile posibile şi ajunse la concluzia că accesul la casa lui Roselys era probabil interzis. Da, dar de cine şi pentru ce? Se uită înapoi şi-şi dădu seama că nu ar mai şti pe unde a venit. Începu să-i fie teamă şi îl opri pe Saitano:

— Ei, prietene, unde dracu suntem?

— Ai să vezi, nobile gentilom. Suntem sub Paris, înţelegi?

— Sub Paris?

— Da, sub Paris. Oraşul e mare, are multe case, palate, castele, biserici, mănăstiri. Totul a fost construit încetul cu încetul. Ar fi tare greu acum să spunem de câtă piatră a fost nevoie să fie ridicat oraşul, Cetatea, Universitatea. De unde crezi că a fost luată această piatră dacă nu chiar de sub Paris, din aceste cariere care, acum, sunt abandonate. Înţelegi?

— Prea bine, dar unde mergem noi acum? Unde duc galeriile astea?

Lumânarea aproape că se topise.

— Unde duc? Nicăieri, cavalere, nicăieri. Toate sunt înfundate. Sunt trei-patru ieşiri numai, pe care puţini oameni le cunosc. Eu le ştiu prea bine. Astea sunt venele fără sânge ale marelui oraş, spuse el şi începu să râdă.

Se opriră şi se priveau drept în ochi. Flacăra luminării pâlpâia slab, umbrele siluetelor lor apăreau şi dispăreau pe pereţii reci de piatră.

— Vrăjitorule, sper să nu te roadă ideea unei trădări!

— Pe mine? Ce trădare?

Passavant scoase pumnalul şi spuse simplu:

— Viaţa ta răspunde de viaţa mea. Atât îţi spun!

— Bine, răspunse Saitano şi porni din nou la drum. Să-ţi mai spun de galeriile astea. Trebuie să ştii, bravul meu cavaler, un lucru curios: sunt atât de multe şi atât de lungi, se întretaie în atâtea rânduri fără nicio noimă încât toate la un loc formează un adevărat labirint. Dacă nu cunoşti drumul, de aici nu mai ieşi, spuse vrăjitorul râzând şi privindu-l din nou drept în ochi pe cavaler.

— Dacă ai rămâne singur, ai muri de o moarte înfiorătoare, după o agonie atroce care ar putea să dureze mai multe zile; da, ai muri de foame, de sete şi de spaimă, alergând ca un nebun să găseşti o ieşire; numai că fiecare pas s-ar înfunda şi mai mult în acest labirint. Din fericire, te afli aici cu mine şi eu ştiu prea bine galeriile astea, pe care le-am parcurs în întuneric de sute de ori.

Passavant îl luă din nou de braţ pe vrăjitor.

— Am ajuns sau nu?

— Ajungem curând! răspunse vrăjitorul chiar când intraseră într-un fel de sală rotundă în care dădeau o duzină de alte galerii.

— De o sută de ori am venit aici. Chiar şi fără lumânare aş găsi drumul căci, gândindu-mă că aş fi obligat să mă ascund, mi-am făcut semnele mele pe aceşti pereţi. Dar dumneata nu ai putea să te descurci nici cu o torţă şi ai muri aici de foame, de sete şi de spaimă!

— Destul! Să plecăm! Şi, vezi să ajungem mai repede că mi-am pierdut răbdarea!

— Am ajuns, spuse Saitano. În clipa aceea lumânarea se stinse. Răcnind, Passavant întinse mâinile să se agate de Saitano, dar acesta scăpă. Rămase în întuneric. Avea senzaţia că pluteşte în gol. Începu să alerge în toate sensurile în speranţa că se va lovi de vrăjitor dar, curând se opri convins că acesta se găsea deja departe. Trecerea bruscă în situaţia de catastrofă îl acapara, îl invada; îl apucă ameţeala când nu-i mai auzi vocea lui Saitano. Îşi încorda cât putu auzul, doar-doar ar putea să perceapă vreo mişcare. Credea că vrăjitorul, înainte de a-l părăsi, ar putea să spună ceva, măcar să-l insulte, să-l înjure, să se bucure că i-a făcut-o. Aştepta râsul acestuia strident şi rău.

Nimic. Nimic nu se auzea, nimic nu se întâmpla. Căzuse într-o linişte grea. Şi în întunericul cel mai cumplit. Intrase brusc în tenebre, în întunericul acela total în care nu apare nicio umbră. Nimic, niciun zgomot, nicio lumină. Îşi adună forţele pentru a-şi recăpăta sângele rece. Era tot ce mai putea face. Avu senzaţia că poate, că chiar şi-a învins teama. Îşi dădu seama că terenul pe care îl calcă este nisipos. Îşi încorda auzul. Dacă Saitano era prin preajmă?! Cum de nu face imprudenţa să-i arunce răutăcios câteva cuvinte înainte de a pleca? Atunci…

Asculta, asculta dar nimic. Saitano nu era un imbecil. Cum se stinsese lumânarea, îl şi scosese pe cavaler din preocupările lui. Pentru el, Passavant nu mai exista. Se luase după semnele lui şi plecase imediat. Ajunsese deja la scările care îl scoteau la lumină când Passavant, îl mai aştepta încă…

Cavalerul îşi spuse: nemernicul a ales cea mai groaznică moarte! Dacă scap, îşi va plăti greu trădarea! Va plăti! Şi acum, gata, să văd ce pot face pentru a ieşi de aici!

Începu să facă tot felul de planuri şi-l uită de-a binelea pe Saitano. Se opri la cel mai simplu, la cel mai logic, la singurul care îi oferea o şansă de salvare: să intre în prima dintre galeriile laterale şi să meargă pe ea până unde se va putea. Dacă ar duce undeva! Ce dracu, îşi spuse el, trebuie să ducă într-un loc!

Încercă să-şi stăpânească cât mai bine nervii şi plecă. Se mişca penibil în întuneric, se lovea când într-o parte, când în alta şi pasul îi era nesigur. Călca în gol, avea impresia că pământul urcă şi coboară înaintea pasului lui. Se lovi de un perete şi se opri, făcu doi paşi înapoi şi, apoi, refăcu aceşti doi paşi exact spre locul – aşa credea el – în care se lovise. Dar deşi fusese atât de scurtă distanţa nu mai putu atinge zidul. Întinse mâinile dar nimic. În faţa lui era din nou gol, probabil, o nouă galerie care se deschidea. Atunci înţelesese: de când mergea, el intra în galerii laterale când în dreapta, când în stânga, se întorcea, revenea poate chiar în punctul de plecare, parcurgea locuri fără să înainteze. Îşi dădu seama şi-l apucă greaţa, transpiră. O luă de la capăt de îndată ce-şi înlătură spaima. Era oribil! Avea o senzaţie de neputinţă totală, care îi provoca coşmaruri. Asculta şi nu-şi auzea decât propria respiraţie. Se ridică din nou, din nou luptă cu teama. Apoi, i se păru că a reuşit din nou să se calmeze. Puţin câte puţin îşi linişti tremuratul care îl cuprinsese şi-şi puse ordine în gândire. Îşi spuse cu voce tare: de ce mi-ar fi frică?! Moartea nu mă înspăimântă. Atunci, ce mă înspăimântă? Suferinţa de foame sau de sete! Dar pot să le pun singur capăt atunci când vreau! Am pumnalul şi pot să-mi iau singur zilele când cred că nu mai rezist!

Această alternativă îl întări. Suspină de uşurare, dar groaza se abătu din nou asupra lui. Acum şi mai violent!

Pe malul oceanului, la adăpost de orice pericol, cel care priveşte marea, văzând valurile care urcă şi se retrag, are impresia că ceva misterios îl ameninţă. Fiecare val care se apropie, îl înspăimântă, fiecare val care se retrage îl linişteşte. Acelaşi lucru se petrecea şi cu Passavant. Din nou îl cuprinsese groaza. Posibilitatea de a scăpa acesteia prin sinucidere o înlătură. Nu mai ştiu decât de această senzaţie frenetică de oroare. Unde să meargă? Înainte? Să revină de unde a plecat? Din loc în loc simţi curentul de aer uscat şi crezu că unele galerii se deschideau – spre unde, nu putea şti! — Şi se încrucişau. Din ce în ce mai teribil îl chinuia disperarea că nicio Ariadnă nu-şi lăsase pe aici firul care i-ar fi fost de folos pentru a găsi ieşirea. Şi nimeni nu mai trecea prin împrejurimi! Nu se va mai salva niciodată!

Plecă, totuşi, din nou, cu pas ezitant, cu ochii măriţi, poate zăreşte ceva, cu urechile aţintite poate aude ceva. Nimic, nici măcar mişcări ale vieţuitoarelor mici care trăiesc prin catacombe. Aceste cariere nu ofereau nici cea mai mică posibilitate de hrană. Se hotărî să meargă mai repede. Din când în când scotea câte un strigăt nu pentru a chema, ci din nevoia de a striga. Începu să meargă cu ochii închişi şi constată că nu-i nicio diferenţă. În plus simţi că astfel îşi odihneşte pleoapele.

Cât timp a durat această înspăimântătoare plimbare solitară? Nu putea să spună nici măcar cu aproximaţie de ore. Mergea, asta era tot. Era sigur că dacă se opreşte nu se mai ridică. Mergea. Veni un moment când îl cuprinse o groaznică spaimă că începe să coboare. Până atunci avusese impresia că merge pe drum drept. Acum avea senzaţia că coboară. Se asigură că, în realitate nu era nicio pantă, dar, cum pornea din loc, senzaţia oribilă de coborâre revenea. Continuă să meargă pentru că, oricum era mai bine decât să se oprească. Simţea că oprirea ar putea fi urmată de o cădere în hăurile tenebroase, că toate galeriile coborau. Picioarele abia îl mai ţineau. Se clătina, avea ameţeli. Dar continua să meargă. Asta era singura lui speranţă, ultima dovadă că trăieşte. Brusc, îl copleşi senzaţia de sete. Nu se gândise până atunci la asta. Nu putuse să se gândească la asta şi nici să-şi dea seama că buzele îi ardeau de mult, că i se uscase gâtul. Astea le-a simţit în momentul în care setea devenise un supliciu de nesuportat. Îşi spuse:

— Măcar dacă aş putea să beau ceva!

Cuvântul a bea îi declanşa şi mai mult setea, iar febra începu să-l tortureze. Strigă:

— Jos! Jos se aude un izvor! încercă să se grăbească. Izvorul se depărta. Îl chemă pe Thibaud, comandă vin, se enervă că nu soseşte mai repede şi atunci, în aceste sinistre tenebre, hangiul fu înjurat şi insultat, ameninţat şi blestemat.

Veni rândul foamei. Saitano îi spusese: vei muri de foame, de sete şi de spaimă. Prima se instalase în sufletul lui spaima. Apoi setea, Al treilea spectru se arăta: era mai puţin hidos, mai puţin grav decât celelalte două aşa că, putu mai repede să-l uite: foamea. Setea şi spaima erau netratabile. Setea îi instalase infernul în gât iar spaima îi băgase nebunia în cap.

— Ajutor! Ajutor! Ajutor! începu să urle fără să se oprească. Ce spera? Nimic. Pe cine chema? Pe nimeni. Urla, atâta tot. Ar fi putut să aleagă la fel de bine un alt cuvânt. Aşa şi făcu. Începu să vorbească repede, să povestească unor fiinţe imaginare că este pierdut de mai multe luni în aceste tenebre şi ceru să-i vină în ajutor.

Iluziile dispărură şi ele.

Încă o dată, Passavant, îşi dădu seama că rătăcea în galerii fără început şi fără sfârşit. Începu să simtă cumplit de dureros oboseala acestui mers. Atunci se culcă aşteptându-şi moartea. Trecuse atât de mult de când, în plină forţă încă, îşi dăduse curaj spunând că, la urma-urmei, el îşi este stăpân şi, cu pumnalul, îşi putea pune capăt suferinţei. Acum îi era imposibil să ajute moartea, dar îşi dădu seama foarte bine că va muri curând şi de aceea se culcase. Era un loc cu nisip. Certitudinea morţii nu-i înlătură suferinţa. Poate nu mai avea forţa să gândească distinct. Intolerabila senzaţie a poverii întunericului asupra lui era ultima pe care o percepea.

Cavalerul de Passavant murea.

Murea încercând un suprem efort să-şi amintească ceva din viaţă. Acest efort îl conduse să pronunţe simplu: Roselys. Poate că acesta era o simplă convulsie a puterii de a-şi aminti. Intrase în carieră pentru Roselys... Era firesc ca acest nume să-i vină în minte. Îl pronunţa şi simţi cum vine moartea.

Ce alt termen am putea să întrebuinţăm pentru ceea ce i se întâmplă? Nu fusese o simplă pierdere de cunoştinţă. În el îşi făcuse loc oribil suverana impresie de moarte. Îşi spusese cu o inexprimabilă convingere a agoniei: mor, într-o clipă, totul s-a terminat!

Respira rar. Un horcăit slab se mai putea auzi din când în când, dar orice senzaţie fusese ştearsă. Murise?! Murise.

Învierea se produse brusc.

Într-o secundă, această fiinţă răpusă de oboseală şi de foame, de sete şi de groază, acest om care abia mai respira, care intrase în ghearele morţii, sări în picioare, delirând cu o bucurie supraomenească: ascultând cu întreaga lui fiinţă, undeva departe auzi voci omeneşti! Era ca un murmur.

Le auzea! Ele, aceste voci, îi însufleţiseră. Ele l-au chemat de departe, din îndepărtatele hăuri ale morţii. Aceste murmure atât de slabe îi spărseseră timpanele. Acolo, în tenebrele galeriilor în care trebuia să moară, auzul era ultimul refugiu, ultima speranţă de viaţă.

Răpus de foame şi de sete, aceste murmure au fost suficiente pentru a-i da forţe noi. Teama dispăruse. La foame nu se mai gândea. Oboseala nu o mai simţea. Numai setea persista, dar ea singură nu putu să învingă speranţa uriaşă care apăruse în inima lui Passavant. Îl încercă o spaimă: dacă era o iluzie! Ca şi cea a izvorului.

Se încorda, îşi şterse faţa, îşi muşcă buzele, îşi chemă toate forţele minţii lui pentru a obţine o secundă de calm. Când fu sigur de el, închise ochii, ascultă…

Mâinile lui se strânseră frenetic, un suspin dureros îi sparse pieptul, îl cuprinse nevoia irezistibilă de a striga, de a fugi, dar înfrângându-şi delirul, îşi încorda din nou atenţia să mai audă, să mai audă, să mai…

Ah, aceste murmure îndepărtate! Pentru naufragiatul care rătăceşte în apele oceanului ce poate însemna apariţia la orizont a unei bărci? Foamea şi setea îl torturează. Lumina zilei, lucirea stelelor îi dau semne misterioase de consolare. Ca un naufragiat, Passavant suportase durerea foamei şi tortura setei, care depăşesc în intensitate oroarea oricărui supliciu cunoscut. Numai că, acolo el era în întuneric. Foamea şi setea nu erau singurele care îl chinuiau. Mai erau însoţite şi de spaimă.

Ce puteau fi pentru el aceste murmure de voci necunoscute? Ele îl treziseră şi-l făcuseră să facă primii paşi. Inima îi tremura. Numai la gândul că aceste murmure ar putea să se stingă sau să se piardă simţea că ameţeşte. Mergea cu o nespusă precauţie, cu mâinile întinse, gâtul ridicat, cu întregul lui corp întins spre aceste murmure… spre viaţă. Dacă se rătăceşte acum! Dacă ia o altă cale decât cea care îl duce spre viaţă! Dacă aceşti necunoscuţi se îndepărtează! Nu! Murmurele deveneau mai distincte şi, dintr-o dată, undeva, în fundul acelei galerii, a sfinţilor, a îngerilor, acolo, apăru o rază plăpândă de lumină…

O lumină slabă, dar ce mai conta! Era lumină! Tenebrele nu mai erau tenebre. Aripile spaimei fuseseră retezate.

Din clipa aceea începu să meargă fără precauţie. Era sigur că va ajunge la capăt!

Pe măsură ce avansa, murmurul se desluşea ca o ceartă, apoi ca un strigăt. Lumina slabă deveni o lumină violentă. În fundul galeriei, într-o rotondă mare, Passavant zări vreo sută de oameni care ţineau în mâini torţe aprinse.

„Cine or fi oamenii ăştia? Ce fac ei aici, în carieră?”

Nu-şi mai puse întrebări. Când ajunse la o sută de paşi de ei, nu mai putu să reziste şi începu să alerge. Oricine ar fi fost, aceşti oameni îl vor salva… Brusc, la zece paşi de ei, se opri. Între acele voci i se păru că recunoaşte una, una care striga:

— Meştere Caboche, iată dovada intenţiilor ferme ale stăpânului meu…

Era vocea lui Ocquetonville!

Passavant privi înspre acei oameni aşa cum ar fi privit spre abisuri. Lângă Ocquetonville îl văzu pe Scas şi pe Courteheuse şi apoi o mulţime de nobili şi de negustori pe care nu-i cunoştea. Acum era sigur însă că printre ei se aflau oameni care îi doreau moartea: oamenii ducelui de Burgundia!

În faţa lui se aflau oamenii ducelui, în spate, galeriile, tenebrele, foamea, setea, spaima!

Passavant nu ezită. Îşi spuse că era mai bine să se arunce între oamenii ducelui de Burgundia, decât să suporte supliciile abominabilului labirint.

Înainta câţiva paşi.

Acum, prin bucuria pe care i-o provoca lumina torţelor, în fiinţa lui se declanşa o puternică reacţie: să scape de întuneric însemna să trăiască! Şi, oricât de puţin ar mai fi avut de trăit, pentru el era suficient să-i aprindă din nou dragostea de viaţă.

Mai puternic, mai stăpân pe el, Passavant reveni la prudenţa necesară.

Înainte de a se azvârli în ghearele morţii aruncându-se printre oamenii ducelui de Burgundia, vroi să vadă dacă nu ar mai avea un alt mijloc de a ajunge din nou în lume.

Începu, deci, să privească, să asculte!

VII. Cum a fost decretat războiul civil

Passavant observă imediat lucruri care aveau pentru el un imens interes. Această adunare se ţinea într-o sală rotundă, de mari dimensiuni, aflată în pântecul negru al oraşului. Acolo erau o sută de persoane. Ori, nu erau alte galerii care să ducă în această rotondă decât cea prin care ajunsese el aici. În faţa acesteia la cealaltă extremitate, începea o scară prin care coborâseră oamenii ducelui. Orice pericol de a se pierde din nou în întunericul infernului era înlăturat pentru Passavant. Apoi, posibilitatea de a ieşi la lumină trebuia folosită şi dacă ar fi fost porţile închise: Acolo, în acea sală, cei aproximativ treizeci de negustori şi douăzeci de nobili erau foarte ocupaţi, se vede, cu discursurile. Era posibil, deci, să se strecoare până la ultimul rând de oameni, fără să fie observat şi, când conferinţa va lua sfârşit, să dispară amestecat printre participanţi. Dacă, din contra, era imposibil să intre printre aceştia, ar fi trebuit să aştepte ca sala să fie părăsită şi să încerce să forţeze uşa. De acolo de unde se afla vedea şi auzea tot ce se întâmplă în adunare.

Un anume Caboche, un personaj intrat în istorie, vorbea în numele negustorilor. Ocquetonville îl reprezenta pe ducele de Burgundia, dar asta valora cât cei douăzeci de mii de negustori ai lui Caboche. În discursul lui, acesta se arătă revoltat. Ceea ce cerea el era fundamental: negustorimea dorea să ia locul nobilimii, iar poporului să i se dea mai multă libertate. Era un om rece şi violent.

— Meştere Caboche, am să prezint aici, în faţa dumneavoastră intenţiile seniorului meu, ducele de Burgundia, îl auzi Passavant pe Ocquetonville.

— Domnule, răspunse Caboche cu o voce aspră, stăpânul dumneavoastră a promis că vine aici, în persoană, pentru a discuta cu noi posibilitatea unui război. Fără îndoială, locul acesta e trist şi întunecat, trist ca şi existenţa noastră, întunecat ca şi sufletul nostru. Ce vreţi, noi nu avem fortăreţe, reşedinţe, palate păzite de oameni înarmaţi, unde să putem discuta. Urmăriţi, spionaţi zi şi noapte, a trebuit să căutăm un loc sigur. Această veche carieră este Saint-Pol-ul nostru. Orice ar fi, oaspeţii noştri sunt în siguranţă aici. Poate stăpânului dumneavoastră i-a fost teamă să vină aici, spuse viclean Caboche.

— Se numeşte Jean Temerarul stăpânul meu, spuse cu mândrie Ocquetonville.

— Atunci, de ce nu a venit, strigă Caboche sălbatic? Eu am fost la palatul Burgunzilor! De ce nu a venit şi ducele aici? Eu am băut din vinul lui într-o cupă de aur, de ce nu vine şi el aici să bea dintr-un pahar de cositor? Domnule Ocquetonville, nu dumneavoastră trebuie să ne spuneţi intenţiile ducelui. Să vină el şi noi îl vom asculta!

— Aici sunt! se auzi o voce aspră.

Cei din sală se uitară spre scări, de unde venise acea voce. Şi toţi văzură coborând tacticos, un bărbat îmbrăcat într-un mantou care îl acoperea într-atât încât nu i se vedea faţa. Când ajunse lângă ei, îşi aruncă mantoul şi oamenii lui se înclinară cu respect. Încă şi mai tare se înclinară negustorii. Numai Caboche înclină capul ca pentru salut. Înaintă şi spuse:

— Bine aţi venit, Jean de Burgundia.

Ducele înainta şi el spre masa plină de pahare, luă unul plin şi cu o simplitate teatrală pe care ştia să o adopte ipocrit spuse:

— Maestre Caboche, ai băut la mine pentru prosperitatea mea, pentru gloria mea. Eu beau aici pentru triumful speranţei dumitale care este şi a mea.

Ciocni cu Caboche şi goli paharul pe nerăsuflate. Toţi cei de la masă făcură la fel şi sala fu zguduită de strigăte de entuziasm. Apoi se auziră ameninţări, insulte.

— Moarte lui Armagnac şi oamenilor lui! strigară nobilii lui Jean Temerarul.

— Moarte tiranilor! strigară negustorii arătând astfel că, pentru ei, nu numai oamenii contelui Armagnac le erau duşmani.

— Trăiască libertatea! tună Caboche cu o voce gravă încât ducele şi oamenii lui tresăriră.

Când tumultul se mai potoli, Jean Temerarul se întoarse spre Caboche.

— Domnilor negustori, am sosit ceva mai târziu la întâlnirea la care m-aţi invitat. Nu din teamă şi nici din dispreţ, cum a putut să spună meşterul Caboche. Am vrut să aflu precis ce pregătesc oamenii lui Armagnac. Acum ştiu şi am să vă spun.

Se făcu linişte. Caboche nu pierdu din vedere pe duce şi-şi dădu seama că acesta aducea veşti proaste.

„Dacă omul ăsta a venit aici înseamnă că-i este şi mai mult teamă de Armagnac decât de popor. Am să-i vând cât mai scump alianţa noastră! Cine ştie dacă libertatea noastră nu va ieşi tocmai din această aventură!” îşi spuse Caboche.

— Domnilor, ascultaţi-mă, continuă ducele. Trebuie să fim de acord nu numai asupra luptei pe care o vom duce, dar şi asupra capturii în cazul în care vom obţine victoria! Nu trebuie să spună cineva – nici voi, nici eu – că a fost înşelat!

Aceste cuvinte îl loviră pe Caboche. Ele erau ecoul preocupărilor lui secrete. Nu dorea cu niciun chip să-l ajute pe duce dacă nu ar fi tras un profit pentru popor. Se înclină în faţa ducelui, aşa cum nu o făcuse la sosirea acestuia.

— Seniore, dacă ceea ce spuneţi este dorinţa dumneavoastră sinceră, atunci eu pot să vă asigur de victorie chiar de pe acum! Daţi-mi voie să vă mulţumesc. Pentru prima dată suntem trataţi ca aliaţi, ni se recunoaşte valoarea, se admite că fără popor nimic nu este posibil. Alianţă, deci, şi noi vom da şi ultimul ban şi ultima picătură de sânge! Senior, lăsaţi-mă să vorbesc şi eu despre împărţirea capturii. Dumneavoastră veţi aprecia partea noastră, dar pentru asta ar trebui să cunoaşteţi contribuţia noastră în această operă comună. De aceea, vă rog să ascultaţi. Cine este din Cetate?

— Da, aici sunt răspunse, un negustor.

— Câţi oameni şi câţi bani?

— Două sute de oameni şi trei mii de scuzi de aur.

Când auziră câţi bani dau negustorii din Cetate, nobilii fremătară de bucurie.

— Cum, atât de mulţi bani şi atât de puţini oşteni? întrebă ducele.

— E vorba de Cetate, seniore, spuse Caboche lăsând să se vadă un zâmbet ironic. Este cartierul negustorilor de aur. Fac ceea ce pot şi ei! Ascultaţi, încă! Marina?

Un om mic, slab şi nervos ieşi în faţă şi spuse:

— Patru mii de oameni înarmaţi, toţi hotărâţi să lupte până la ultimul.

— Ah! se bucură ducele. Asta îmi convine mai mult!

— Templul! strigă Caboche.

— Şase sute de oameni, o mie de scuzi de argint.

— Universitatea!

— Patru sute de elevi turbaţi, care nu visează decât să rupă spinările nobilului Armagnac.

— Vor avea de lucru, spuse Jean Temerarul.

Caboche continuă apelul pe cartiere. Fiecare reprezentant răspundea precis câţi oameni şi câţi bani pot aduce. La sfârşit aflară totalul: şaptesprezece mii patru sute de negustori şi meşteşugari, toţi înarmaţi şi aproape o sută de mii de livre bătute la Paris.

— Cu o astfel de armată, adăugă Caboche, noi putem face faţă trupelor regale şi chiar trupelor dumneavoastră. Dar mai mult decât numărul, mai bine decât banii, noi vrem să trăim şi să murim liberi. Iată, duce, cine suntem noi şi ce vrem noi. Şi acum, seniore, trebuie să ştiţi ceea ce dorim.

Jean Temerarul îl asculta cu stupoare pe acest om care vorbea cu orgoliu, cu un fel de familiaritate, cu cutezanţă. Şi nu era decât un meşteşugar de ţară, nici măcar un negustor. El reprezenta o putere necunoscută a cărei furie este şi mai formidabilă decât cea a oceanului: poporul.

După un lung moment de linişte, ducele ridică capul, îl privi ţintă pe Caboche şi spuse:

— Apreciez la valoarea ei alianţa pe care mi-o propuneţi, înainte de a şti ce doriţi voi, trebuie să vă spun ce doresc eu.

— Inutil, seniore, interveni Caboche, scuturându-şi capul lui mare.

— Pe Sfânta Cruce, spuse Jean Temerarul sunteţi atât de orbiţi de orgoliu încât nu puteţi să ascultaţi care este voinţa noastră?

Nobilii începură să murmure şi rândurile se separară în două grupuri distincte. În jurul ducelui se adunară nobilii, cu mâna pe săbii; lângă Caboche se masară negustorii, aşteptând cu o atenţie ameninţătoare.

Caboche ridică mâna şi cu toţi ascultară.

— Duce şi prea înalţi seniori, ceea ce vreţi să spuneţi, noi ştim! De aceea este inutil să mai repetaţi. Suntem gata să vă ducem victorios la Saint-Pol. Cred că am spus totul!

Jean Temerarul tresări. Ura, turbarea, satisfacţia, speranţa se amestecau în sufletul lui. Era mişcat şi umilit că acest ţăran putuse să răstoarne rolurile, că putuse deveni stăpânul acestei întruniri. Dar, tot el îşi spuse: cu astfel de aliaţi, victoria era a lui. Se uită rapid la oamenii lui vrând să spună: „Să-i lăsăm să lucreze; încă o dată avem şansa să profităm de pe urma unui aliat care se impune cu atâta insolenţă!”

— Regele Charles al VI-lea este nebun, reluă Caboche; ducele de Orleans este mort (Jean Temerarul îngălbeni); ducele de Berry este un vulpoi prea viclean pentru noi; ducele de Bourbon, care ar fi fost singurul în măsură să ne ajute fără să ne ceară nimic stă deoparte, retras. În aceste împrejurări, regina este liberă să stoarcă poporul Parisului pentru a-şi satisface plăcerile. Marii nobili trăiesc într-un fast pe care şi l-au câştigat cu sângele nostru. De aceea, noi suntem gata să ajutăm să se urce pe tron un nobil drept care ne poate garanta posibilitatea de a trăi. Căci asta nu e viaţă să munceşti zi şi noapte, ca vitele, pentru a vă îmbogăţi, domnilor nobili!

Vocea lui Caboche devenise ameninţătoare, vinele lui plesneau la tâmple, ochii îi sticleau. Nobilii fremătau înnebuniţi.

— Da, da, ajutaţi-ne să ne debarasăm de tiranii care au pus stăpânire pe Saint-Pol şi veţi putea atunci şi voi să intraţi în reşedinţa regelui, strigă Caboche.

„Iată un adevărat om! „îşi spuse cavalerul Passavant care, din fundul galeriei, auzea tot.

— Deocamdată, reluă Caboche, dumneavoastră sunteţi cu noi şi vă imaginaţi satisfacţia noastră pe care o estimaţi la valoarea ei. Nobilii contelui de Armagnac ne anunţă că este vremea supunerii poporului. Alegerea noastră este făcută: suntem de partea voastră şi împotriva lui Armagnac!

De data asta, fruntea lui Jean Temerarul se lumină. Nobilii uitară că acest Caboche nu era decât un ţăran, îşi întinseră mâinile şi strigară într-un glas:

— Moarte lui Armagnac!

Gălăgia se auzea până în fundul galeriei.

— Moarte lui Armagnac! strigă sec Caboche. Dar, după ce avem prada sub picioare, noi ne vrem partea! Sunteţi pregătiţi să ne-o daţi?

Jean Temerarul ridică mâna pentru a-l asigura prompt.

— Vorbeşte, spuse el, spune fără teamă. Jur pe Dumnezeu că dacă îmi pun pe cap coroana Franţei, voi respecta toate condiţiile pe care le veţi pune.

— Dar, dumneavoastră, nobilii mei?

— Şi noi!

— Ştie vreunul dintre dumneavoastră să scrie, ceru Caboche. Nobilii se priviră, ridicară din umeri şi izbucniră în râs. Nu! Niciunul nu ştia sau nu mărturisea că ştie să scrie.

— Toată adunătura asta crapă de orgoliu murmură unul dintre ei.

— Ei bine, scriu eu, spuse ducele.

Caboche tresări de bucurie. Nu pentru că ar fi crezut că-i mai valabil un tratat scris de mâna acestuia, ci pentru că avu senzaţia că l-a încovoiat pe acest redutabil feudal până la a-l face scribul voinţei populare. Avu loc un spectacol ciudat: ducele de Burgundia se aşeză la masă, iar Caboche îi dicta:

— Mai întâi restabilirea tuturor posesiunilor meseriaşilor şi drepturilor congregaţiilor.

— Sunt drepturi care le-a abolit actualul rege, spuse ducele. E drept să fie restabilite.

— Apoi, să se restabilească funcţia de magistrat, cea de consilier municipal, tribunalul şi jurisdicţia negustorilor. Cerem ca veniturile şi dobânzile comune ale oraşului să nu fie înstrăinate şi ca regele să nu poată să dispună de ele, sub niciun pretext. Cerem ca jurisdicţia, care acum este dreptul magistratului, să fie trecută la primărie.

— Toate sunt îndreptăţite, remarcă ducele cu un surâs zeflemitor pe care Caboche îl remarcă.

— Cerem ca toate meseriile şi toate confreriile să aibă dreptul de a se reuni fără nicio permisiune a regelui sau a nobililor lui. Aceste adunări vor putea să aibă loc atunci şi acolo unde vor hotărî corpurile meşteşugarilor.

De data asta Jean Temerarul întârzie cu pana de scris în aer. Pentru putere şi în acele vremuri, ca şi astăzi, dreptul la libera adunare era inacceptabil. Niciodată nu se ştia ce iese din astfel de adunări! Acolo săreau scântei, se iscau furtuni, izbucneau incendii…

Caboche aştepta liniştit. Negustorii se frământau şi, când ducele scrise fraza, se auzi un murmur de satisfacţie. Caboche continuă:

— Cerem dreptul de a întinde lanţuri pe străzile noastre, să ne înarmăm, să ne alegem magistraţii şi consilierii. Cerem dreptul de a cumpăra sarea de unde ne convine şi la preţurile pe care le acceptăm. Cerem dreptul de a nu mai plăti nimic duhovnicului. Cerem ca luxul doamnelor din nobilime să fie readus la proporţii decente. Vrem ca în Consiliul regal să intre şi oamenii pe care îi vom alege noi şi care să ne reprezinte. Cerem ca regele să nu poată face nimic fără acceptul consilierilor noştri… şi ca, mai ales, impozitele noastre să fie verificate de aceşti consilieri…

Caboche se opri. Vorbise din ce în ce mai aspru.

— Asta-i tot, spuse el în sfârşit, pentru moment, cel puţin. Ducele-scrib scrisese cu furie. Fiecare cuvânt care i-l dicta era pentru el o ofensă de moarte, un privilegiu care se ducea pe apa sâmbetei. Semnă. Trecu apoi pergamentul unui negustor care ştia să citească. Acesta începu să citească cu glas tare şi, când sfârşi, Caboche mai întrebă:

— Seniorilor, sunteţi hotărâţi să ne acordaţi ceea ce cerem noi?

— De acord!

Astfel aprobat acest proiect de acord deveni baza unei monarhii constituţionale. Caboche se întoarse spre ducele de Burgundia şi, cu voce gravă, îi spuse:

— Seniore, din acest moment, sunteţi conducătorul nostru! Vă jurăm supunere până la exterminarea totală a duşmanului nostru comun. Când ne veţi da semnalul, noi vom fi gata de luptă!

— Bine, spuse ducele, unul dintre oamenii mei vă va aduce cuvântul de ordine.

— Cine va fi acela?

— Acesta, spuse ducele şi îl arătă pe Courteheuse.

— Domnilor negustori, reluă ducele, contez pe voi. Contaţi şi voi pe mine!

Aşa se termină întrunirea.

— Uf, răsuflă Passavant, era timpul să termine, crap de foame şi de sete. Acest demn negustor care ceru atât de multe drepturi ar mai fi trebuit să ceară ceva: ca la toate răspântiile să fie întinse mese pline cu bunătăţi şi oamenii sărmani ca mine să poată mânca şi bea câte ceva. În sfârşit, uite că pleacă lumea. Să fiu atent!

Jean Temerarul urcă primul scara, urmat de oamenii lui din nobilime; apoi Caboche şi negustorii; Ocquetonville, Scas şi Courteheuse formau ariergarda. Urcă primul, apoi al doilea. Courteheuse aruncă o ultimă privire înapoi şi începu şi el să urce. În sală torţele continuau să lumineze.

Scările duceau în pivniţa unui negustor, cel care aranjase totul. Acesta aştepta ca invitaţii să iasă şi, apoi, să coboare, să stingă torţele şi să închidă uşa…

Când era pe a cincea sau a şasea treaptă, Courteheuse se simţi luat de braţ. Cineva era în spatele lui. Cineva care îi ceru:

— Un cuvânt, domnule, vă rog…

Courteheuse se întoarse şi văzu un om cu spada în mână, unul dintre gentilomii ducelui fără îndoială. Din cauza întunericului, nu-l recunoscu.

— Ce doreşti?

— Să vă vorbesc. Şi cum nu-i cazul ca prietenii noştri să audă, faceţi-mi plăcerea să coborâţi din nou aceste câteva trepte. Nu vă reţin decât un minut sau două.

Courteheuse crezu că este un duşman care vroia să-i dea întâlnire la Pre-aux-Cleres şi-şi făcu rapid în minte socoteala amintindu-şi de toţi adversarii lui. Cum aceştia erau mulţi, renunţă. Aşa că se hotărî să coboare.

— Chiar de mine ai nevoie?

— Da!

— Courteheuse, strigă Scas. Vino, odată!

— Vin, vă prind imediat din urmă! Hai spune, vezi că sunt aşteptat! Spune repede, te rog. Ce vrei să-mi spui?

Passavant îşi descoperi faţa pe care şi-o ţinuse tot timpul acoperită cu gulerul mantoului şi se aşeză astfel încât să fie văzut în lumina torţelor. Courteheuse înmărmuri:

— Cavalerul de Passavant! reuşi el să spună şi-şi îndreptă privirea spre scară de parcă ar fi vrut să strige după ajutor.

Passavant îşi aruncă mantoul, scoase spada şi spuse cu o voce care răsuna cumplit.

— Guines a murit de mâna mea! Courteheuse, tu eşti aici?

— Aici, răspunse acesta.

— Courteheuse şi tu vei muri de mâna mea, spuse Passavant şi dintr-un salt ajunse în faţa acestuia, împiedicându-l astfel să urce scările. Courteheuse arăta ca un câine turbat. Era suficient să-l asmuţi că se arunca fioros asupra oamenilor. Era trup şi suflet pentru duce, îşi riscase în multe rânduri pielea pentru acesta. Era un laş şi se afla într-o permanentă vânătoare de victime; banii pe care-i primea de la duce nu-i ajungeau. Îşi băga mâna până la cot în punga altora şi când aceştia aveau nevoie de el le întorcea spatele. Nu se formaliza de loc. Azi, în loc de pumnal, venise cu ceea ce se numeşte vulgar un şiş. Acum, când nu mai avea nimic în portofele, îşi găsea escapade de noapte. Evident ieftine. Dar, ca oştean era un viteaz. Nicio luptă nu-i provoca teamă. Aşa că şi acum îşi recapătă repede sângele rece.

— Foarte bine, vrei deci să mă ucizi?

— Aşa cum am făcut-o şi cu Guines şi cum o voi face şi cu Scas şi Ocquetonville.

— Şi de ce m-ai ucide, vreau să ştiu şi eu? Spune-mi, măcar să am conştiinţa împăcată înainte de a-l ajunge din urmă pe amicul Guines, acolo, în lumea aceea care este cu siguranţă mai bună decât cea de aici. Aşa mă face să cred faptul că încă nu eşti şi dumneata acolo.

— Domnule, spuse Passavant surâzând ironic, fii sigur că în ziua în care voi ajunge şi eu acolo, în niciun caz nu dumneata îmi vei arăta drumul. Fii sigur că dacă te voi întâlni şi acolo, voi face cumva să nu te am în calea mea. Este posibil ca ura să supravieţuiască chiar şi morţii, adăugă Passavant cu o voce calmă; în acest caz am să te urăsc şi pe lumea cealaltă aşa cum te urăsc pe lumea asta. Te urăsc pe dumneata, pe oamenii şi pe stăpânul dumitale pentru că aţi ucis mişeleşte, pe la spate, pentru că v-aţi înhăitat douăzeci pentru a ucide un singur om. Ori, pe acest om, eu îl preţuiam… Trebuie să-ţi spun: nu te urăsc decât de puţină vreme. Atunci când l-aţi omorât pe ducele de Orleans, am jurat să-l răzbun pentru că el mi-a salvat viaţa. V-aş fi ucis fără ură.. Astăzi însă este altceva. Şi astăzi vreau să vă ucid, e adevărat, dar acum o voi face cu bucurie. Căci fiecare picătură din sângele vostru trebuie să plătească lacrimile celei pe care am văzut-o plângându-şi mortul. Şi văduva lui Louis d’Orleans a salvat ceva mai scump decât viaţa mea! Acum că ştii, eşti satisfăcut?

— Sunt, răspunse Courteheuse, dar nu înţeleg.

— Ia te uită, vorbeşti chiar ca Brancaillon.

Abia îşi termină vorba că, fără să ia gardă, Courteheuse atacă prin surprindere. Passavant abia avu timp să pareze lovitura extrem de puternică. Omul ducelui încălcase orice cod de luptă, cu sfinţenie respectat chiar şi în acele vremuri.

— A, aşa îmi placi mai mult! Te regăsesc. Loviturile laşe te prind de minune! Ia seama!

Courteheuse nu spunea nimic. Alb de furie, măcinându-şi dinţii, având în ochi pofta de a ucide, ataca cu înverşunare; dintr-o săritură ajunse în dreapta lui Passavant, apoi la stânga; se apleca şi încerca să lovească. Numai că avea de-a face cu un adversar obişnuit cu tenebrele. Nenumăratele dueluri cu paznicul de la Huidelonne dăduseră lui Passavant obişnuinţa tuturor fentelor care se pot imagina contând pe protecţia întunericului. Cavalerul nu se mişca din locul lui. Îi tăia adversarului orice retragere spre scări şi acesta era un punct esenţial.

În această sală întunecată, în acest subteran în care galeriile vărsau un întuneric dens pe care torţele abia îl biruiau, timp de câteva minute nu se auzi decât zgomotul loviturilor de spadă.

Courteheuse, după un ultim atac în care îşi pusese întreaga măiestrie, începu să bată în retragere. Nu mai putea respira, ochii îi ieşeau din cap, era livid.

— E rândul meu, spuse cavalerul de Passavant. Şi avansa un pas pentru a pregăti atacul... în acea clipă simţi că braţul i se înmoaie, spada devine grea şi-i scapă din mână; aceeaşi slăbiciune îi cuprinsese picioarele…

Era foamea, era setea, era contraşocul groazei prin care trecuse, era întreagă acea oboseală pe care i-o provocase oribilul mers prin tenebre.

La vederea luminii, la vederea acelor oameni, bucuria de a se salva îl trezise. Acum reacţia dintâi revenea.

Passavant înţelese că va muri.

Făcuse un pas înainte şi mai făcu încă doi clătinându-se. Courteheuse răcni de bucurie şi aruncându-se asupra adversarului plasă o teribilă lovitură de dreapta…

— Moarte! urla el.

Passavant îngenunchease dar nu fusese atins. Căzuse din cauza slăbiciunii în momentul în care spada lui Courteheuse îi trecea pe deasupra capului.

— Trăiesc! strigă Passavant. În gardă! Ia seama, te ucid! Arăta ca un înger pe care aripa morţii îl ocolise. Ridică fulgerător spada asupra lui şi îl imobiliza. În aceeaşi clipă, se aruncă în urmă. Fără să strige, adunându-şi toate forţele, Passavant îi spintecase pieptul lui Courteheuse în dreptul inimii... Şi, ridicându-se cu greu, contemplă cadavrul pentru o clipă, repetând ultimul cuvânt al lui Courteheuse.

— Mort! mort! mort!

Pentru un minut, în sala aceea se aşternu o linişte înspăimântătoare. Aplecat asupra cadavrului, cavalerul şopti:

— Mort de mâna mea! Mort ca şi Guines. Lovit în inimă, ca şi Guines. Mort fără un suspin, ca Guines.

— Pe toţi dracii, vii sau ce faci acolo Courteheuse, se auzi glasul lui Ocquetonville. Passavant ridică capul spre scări şi strigi:

— Iată-mă, vă prind din urmă!

— Noi plecăm, mai adăugă Ocquetonville. Ne întâlnim la palat.

— Vin! spuse Passavant şi-i luă repede pălăria lui Courteheuse, îşi luă mantoul cu care îşi acoperi din nou faţa, urcă în linişte scările şi ajunse într-o pivniţă unde cineva îi arătă alte scări.

— Grăbiţi-vă, nobile senior. Ai dumneavoastră s-au săturat să vă mai aştepte şi sunt deja pe stradă.

— Întâlnirea este la palatul Burgunzilor, nu-i aşa? întrebă Passavant cu acelaşi surâs ironic.

— Da, domnule.

Passavant urcă şi ajunse într-un fel de prăvălie unde aştepta o bătrână. Se opri, salută politicos şi întrebă:

— Aţi putea să-mi spuneţi ce zi este azi?

— Cu plăcere, răspunse femeia mirată de întrebare, de salutul cuceritor şi de politeţea cu care era tratată: este vineri. Era vineri, era dimineaţa. Îşi aduse aminte că intrase în carieră în noaptea de luni spre marţi. Făcu socoteala zilelor şi se îngrozi.

— Sunt încă viu?!

Se minună, se emoţiona chiar de rezistenţa lui în timpul celor trei zile petrecute în întuneric, înfometat, însetat şi îngrozit. El nu ştia ceea ce ştia Saitano şi anume că agonia din cauza foamei şi a setei este cea mai lungă, poate dura zece sau chiar mai multe zile.

— Vă trebuie ceva, domnule? întrebă femeia. Passavant rămase locului ruşinat de ceea ce urma să spună.

— Ei bine, da, răspunse el, puţină apă… dacă aţi fi amabilă.

— Apă? Iisuse! Un pahar de vin bun, da. Pentru un senior atât de amabil…

— Vă rog, puţină apă… repede! repede! Numai ideea de apă îi declanşa setea. În acele câteva secunde el suferi de sete cum nu suferise în galerii. Femeia îi aduse o cană mare plină cu apă.

— Mai aduceţi, vă rog!

Cinci sau şase căni a băut aduse de femeie în grabă, una după alta, încântată că unui nobil ca acest trecător îi este atât de sete încât preferă apa unui pahar de vin bun.

Passavant simţi că prinde puteri. Îi zâmbi bătrânei, îi mulţumi cu o politeţe care o copleşi şi mai mult. Plecă. Pe străzi lumea mergea nepăsătoare, ca în oricare zi.

Ocquetonville şi banda sa dispăruseră.

Passavant se uită în jurul lui şi nu recunoscu locurile. Numai când văzu că strada este plină de călugăriţe şi de şcolari îşi dădu seama că se află în cartierul Universităţii, la picioarele colinei Sainte-Geneviéve, în partea opusă de Cluny. Calculă distanţa care separa schitul de locul în care se găsea şi constată că se afla foarte aproape. Şi totuşi mersese trei zile. Trei zile şi trei nopţi! Se scutură de groază. Abia acum îşi dădu seama de spaima îngrozitoare prin care trecuse. Îşi dădu seama că a trecut de sute de ori prin aceleaşi galerii, învârtindu-se în cerc în timp ce el credea că parcurge distanţe mari.

Încercă să uite, să scape de aceste impresii, de cumplitele amintiri şi plecă la drum.

VIII. Tămăduitorii regelui

Două zile mai târziu, într-o dimineaţă de duminică. Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon se aflau într-un cabaret mizerabil din strada Francs-Bourgeois (o stradă de hoţi, de tâlhari, de borfaşi). Aveau feţele trase, obosite, arătau slabi şi neîngrijiţi. Cât fusese Brancaillon de solid, chiar gras s-ar putea spune, acum arăta ca un amărât. Bragaille avea alura unui călugăr ieşit din postul mare, iar Bruscaille era un schelet. Le clănţăneau dinţii, iar ochii li se lipiseră de uşa bucătăriei; de unde venea un miros de mâncare proastă. Dar costumele lor! Nu mai arătau ca altădată când erau, mă rog, cineva, la curtea lui Jean Temerarul. Pentru a avea ce mânca îşi vânduseră la preţuri mizerabile ba pălăriile, ba mantourile, ba cizmele. Ultimul cerşetor de la Curtea miracolelor arăta mai bine decât ei. Afară era frig dar lor şi în cabaret le clănţăneau dinţii. Cerul, încărcat de nori prevestitori de zăpadă, era o ameninţare şi un blestem. Se anunţa o iarnă grea, cu multă zăpadă, cu geruri mari.

— Mi-e frig, spuse Bruscaille.

— Mi-e foame, anunţă Bragaille.

— Mi-e sete, adăugă Brancaillon.

Foamea, frigul şi setea erau întreaga lor viaţă de câteva zile căci ideea lui Brancaillon – de a merge la Marion Bonnecoste – nu dăduse rezultatele aşteptate. Nu se întâmplase cum crezuse şi cum se lăudase acesta. Fata le dăduse un pahar de vin prost şi apoi îi aruncase în stradă ocărându-i: am destule greutăţi să răzbat eu, plecaţi şi lăsaţi-mă în pace!

Încercaseră norocul şi în altă parte dar totul fusese la fel de neiertător. Brancaillon ar fi vrut să se angajeze marinar pe Sena, numai că fluviul îngheţase şi lucrul era suspendat! Bragaille îşi oferi serviciile paracliserului de la Saint-Jacques-de-la-Boucherie, dar fu refuzat. La ce-o fi crezut că-l poate ajuta, nu se ştie! Bruscaille îndrăznise să creadă că poate să stea la pândă noaptea pe străzi, pentru a tâlhări pe negustori. Dar, pe vremea asta de câine, nu ieşea nimeni din casă.

În a treia seară, pe strada Mauconseil se întâlniră cu rondul de noapte care îi lovi zdravăn; în a patra seară se întâlniră cu o bandă de francburghezi care nu aveau nici cea mai mică milă pentru concurenţii lor în regatul lui Argot.

Acum, acolo în sala acelei mizerabile crâşme, Bragaille crezu că-i bine să-şi anunţe amicii:

— Suntem morţi!

— Şi să mai spună, să mai îndrăznească blestematul de vrăjitor să ne mai numească *cei trei vii!*

— Ce aveţi? întrebară ei pe stăpânul crâşmei care venise lângă ei şi îşi pusese mâinile pe masă aşteptând.

— Vreţi să mâncaţi sau să beţi?

— Şi una şi alta, făcu Bruscaille. Mâncăm şi bem, dragul nostru stăpân, ceea ce te lasă inima…

— Da… continuă Brancaillon, omletă, paté de cocoş, o friptură de căprioară, peşte, ceva acolo, ce s-o găsi!

— Nu avem friptură!

— Bine, să trecem peste asta. Adu, atunci, măcar omleta, pateul şi…

— Şi de băut?

— Mai nimic, spuse Brancaillon umezindu-şi buzele, în timp ce ceilalţi doi rămăseseră cu gura căscată.

Adu-ne şi nouă din vinul care îl serveşti acolo, la masa aceea.

— Foarte bine! spuse patronul şi începu să facă calculul. Bruscaille se aplecă la urechea lui Bragaille şi-i şopti:

— A spus foarte bine!

— Da, suntem salvaţi. Ce om pe cinste este Brancaillon!

— Foarte bine, reluă gazda, după ce terminase socotelile. Totul face şase livre, doi soli şi un denier.

— Ce? întrebă Bruscaille indignat.

— Ce tot cântă ăsta? spuse şi Bragaille.

— Nu mai înţeleg nimic, adăugă Brancaillon.

— Foarte bine, spuse gazda. Nu avea nevoie de alte explicaţii, le arătă o pancartă.

— Ştiţi să citiţi?

— E simpatic! Nu-i vorba de citit, interveni Brancaillon cu candoare dar hotărât. E vorba de…

— Da. Foarte bine. Nu ştiţi voi să citiţi, nu ştiu nici eu…

— Asta da, se agăţară cei trei de o ultimă speranţă.

— Nu ştiu să citesc, continuă gazda, dar ştiu foarte bine ce vrea să spună pentru că anunţul a fost scris după cum am poruncit eu maestrului Baluche, cel din Strada Scriitorilor. Adică, Baluche a scris: *Creditul a murit.*

Cei trei se uitară unul la altul de parcă vroiau să spună că această ştire i-a uimit profund şi că li se pare ceva de neimaginat. Brancaillon, care avea întotdeauna câte ceva de spus, interveni:

— Dar morţii reînvie. Noi am văzut asta de două ori.

Gazda încetă să mai arate spre nenorocita de pancartă, dar acum se uita atent spre uşă.

— Bine, foarte bine…

— Ce? Ce-i foarte bine? urlară cei trei.

— Afară! ieşiţi afară pentru că am…

În acel moment, în faţa unei uşi apărură trei zdrahoni care păreau pregătiţi să dea o mână de ajutor stăpânului. Cei trei sărmani, lihniţi de foame, îşi dădură seama că în starea în care se aflau, nu aveau nicio şansă. Se ridicară suspinând, cu capul plecat şi ieşiră în stradă.

— Foarte bine, repetă gazda închizând repede uşa în urma lor să nu lase frigul să intre. Lui Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon nu le ieşea din minte acel *foarte bine* spus prosteşte de acel idiot fără suflet. Era o răutate care le sfredelea inima. Când se îndepărtară, Brancaillon se întoarse spre crâşmă şi, spre admiraţia prietenilor lui, îşi desfăcu sacul cu înjurături. Nu uită nici soarta lor nenorocită pe care o amestecă într-o cascadă de insulte.

Mergeau unul în spatele celuilalt prin străzile pustii. Se aşezase, inconştient, după talie: Bruscaille, cel mai mic în faţă, apoi Bragaille şi ultimul Brancaillon a cărui siluetă părea că-i mai protejează cumva.

Începu să ningă. Cădeau încet şi liniştit fulgi mari care curând acoperiră Parisul dându-i un aspect de necropolă.

Bruscaille, cu umerii strânşi, cu o figură neliniştită şi vicleană, pornită mereu spre mizerii implacabile, sonda orizontul uitându-se atent la uşile deschise sau la ferestrele luminate.

Bragaille era sumbru şi gânditor, cu ochii iritaţi ca de criminal. Numai Brancaillon părea mai degajat şi gândul nu-i stătea decât la o mâncare caldă. Asta era tortura stomacului lui.

Unde să fi mers când toate casele erau încuiate ca fericiţii dinăuntru să nu fie deranjaţi nici măcar de frig? Bruscaille încercă să adulmece, să zărească, să facă ceva să scape de mersul ăsta din ce în ce mai greu prin zăpadă, de frigul pătrunzător şi de foamea care le îndoia spinările şi le reteza picioarele. Se opri. Bragaille începu să urle la el, iar Brancaillon, în lipsa unei hrane omeneşti, le mai servi o porţie de înjurături.

— Unde, dracu, suntem?

— La Castelul Burgunzilor.

— Nu mai spune! se miră Bruscaille. Ce-ar fi să intrăm aici? Erau la capătul puterilor şi teama le pătrunsese în suflet.

Schimbară câteva priviri dar nu putură să se mai mişte din faţa porţii palatului. După o oră Bruscaille reuşi să anime din nou discuţia cu calmul pe care îl poate da… disperarea.

— În seara asta vom muri de frig! De-am crăpa mai repede!

— Ei bine, eu zic să intrăm şi să ne lăsăm prinşi! Brancaillon căsca.

— Poate că ai dreptate, cine ştie? Da, poate e bine aşa, zise Bruscaille, intrăm şi cerem să-l vedem pe senior. Odată intraţi, niciun cuvânt să nu aud! Mă lăsaţi pe mine. Şi… să mai vedem! Ori spânzuraţi, ori salvaţi. Să intrăm!

Poarta mare era închisă deşi podul peste canal era lăsat. Brancaillon văzu doi inşi care intrau şi ei în palat. Erau doi călugări care. Înotând în zăpada albă ajunseseră la intrare mai mult alergând şi acum cereau să li se deschidă. Călugării intrară în curtea mică. Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon se strecurară şi ei în urma lor şi dădură nas în nas cu căpitanul de gardă.

În timp ce cei trei nu mai conteneau cu salutările, acest brav soldat luă o atitudine dintre cele mai ciudate: făcu o mutră de om surprins la început apoi se indignă, ridică sprâncenele şi-i certă:

— Cum aşa, simpaticilor, nu aţi murit? Şi mai aveţi îndrăzneala să veniţi şi aici!

— Dar, începu Bruscaille, seniorul a declarat că noi suntem *cei trei vii.*

— Da! Dar trebuia să fiţi morţi, blestemaţilor!

— Fiind noi, cei trei vii, era firesc să venim şi să ne punem în serviciul seniorului.

— Da, dar trebuia să fiţi morţi şi văd că nu sunteţi? Cum se face, hm! Nu prea este clar, spuse căpitanul şi îi cercetă mai atent să vadă dacă nenorociţii sunt cu adevărat vii. Să vedem, adăugă el, e treaba ducelui, ştie el ce trebuie făcut. Eu nu mai înţeleg nimic!

— Nici eu, spuse Brancaillon.

Toţi trei îl urmară pe căpitan şi acesta îi predă unei gărzi de halebardieri care-i înconjură rapid.

— Nu prea-mi miroase a bine, zise Bragaille.

— De, ce să-i faci! Eu aş prefera să fiu spânzurat, spuse Brancaillon. Cel puţin aşa nu ţi-e sete.

— Ce ştii tu despre asta, imbecilule? interveni Bruscaille. Tu n-ai văzut ce limbă scot spânzuraţii de la Montfaucon sau cei de la Greve! De ce crezi că o scot, nu de sete?

Brancaillon nu mai răspunse. Se gândea numai la sete, care i se părea extrem de dezagreabilă.

Câteva minute mai târziu, cei trei prizonieri voluntari se găseau în antecamera sălii armelor.

Căpitanul le ceru să rămână; el intră singur în sala armelor şi reapăru curând.

— Aşteptaţi. Ducele discută cu cei doi sfinţi reverenzi, personaje mai plăcute la vedere şi la ascultat decât voi, zăpăciţilor.

Într-adevăr, Jean Temerarul se sfătuia cu cei doi călugări care intraseră în palat: Pierre Tosant şi Martin Lancelot. Erau sihaştri care fuseseră chemaţi să-l tămăduiască pe regele Charles. Ducele se agita, plimbându-se în jurul lor.

— Misiunea noastră s-a terminat, spunea Tosant. Lui Dumnezeu nu-i place să-l acuz pe rege de rea voinţă. Sărmanul nu cerea decât să lăsăm lucrurile în voia lor.

— Accepta totul, interveni Lancelot.

— A băut? îl întrerupse violent Jean Temerarul. Cei doi sihaştri se uitară mâhniţi.

— Ni s-a spus că nu va fi făcut niciun act de violenţă împotriva noastră, interveni Lancelot. Garda Majestăţii Sale, chiar când eram în timpul rugăciunilor, s-a legat de noi. Câte nu am îndurat! Ne-au dat afară din Saint-Pol, ne-au alungat şi, în loc de mulţumiri, căpitanul gărzii ne-a strigat: duceţi-vă dracului!

— A jurat că vom fi spânzuraţi dacă mai apărem pe acolo.

— Spuneţi-mi cum s-au petrecut lucrurile, dar scurt, ordonă ducele.

Tosant îşi duse mâna la frunte şi începu: *In nomine patris, et filli, et…*

— Încetează odată, ţipă Jean Temerarul. Lasă rugăciunile pentru ceasurile voastre de tihnă. Aici este vorba de sănătatea regelui Franţei pe care trebuie să-l salvăm de la nebunie. Regatul, uite, se prăbuşeşte!

— Cui spuneţi asta, seniore, nouă? Mănăstirea noastră săraca a fost de trei ori jefuită de către păgânii de englezi. De aceea, atunci când au venit trimişii dumneavoastră, eu şi fratele Lancelot, am primit cu entuziasm misiunea care ne-o încredinţaţi… Noi vindecaserăm mulţi bolnavi cărora demonii sau femeile blestemate le luaseră minţile. Pentru mai multă siguranţă am acceptat şi flaconul cu băutura tămăduitoare şi am acceptat să-l facem pe rege să bea din acest lichid.

Jean Temerarul fierbea.

— Am ajuns la porţile acestui mare oraş care este Parisul, am ajuns aici la Saint-Pol, magnifica fortăreaţă unde, trebuie să vă spun, am fost foarte bine primiţi.

— Continuă!

— Şi, deci, am ajuns în preajma regelui. Ar fi trebuit, timp de opt zile, să spunem rugăciuni, să facem descântece, să alungăm demonii. În a opta zi, adică azi, ar fi trebuit să ne încununăm opera, făcându-l pe rege să bea din acest lichid care, aşa cum ne-a asigurat trimisul dumneavoastră, sosea chiar de la Roma. Ori, seniore, până în dimineaţa asta totul a mers normal. Regele era calm. Râdea chiar, din toată inima. Părea fericit. Trăia din nou. Aşa a fost în toate zilele şi nopţile de până acum, în afară de azi noapte când, într-o parte a palatului s-au auzit dintr-o dată nişte strigăte sălbatice. Regele şi oamenii lui au alergat acolo. Adică la domnişoara Champdivers.

Jean Temerarul se făcu alb ca varul.

— Treci peste asta, mai departe! şi un suspin profund îi scăpă. Murmura numele Isabelei şi ochii îi ardeau de ură.

— Descântecele noastre au avut, deci, efectul fericit asupra Majestăţii Sale. Azi dimineaţă, fratele Lancelot şi cu mine ne făceam rugăciunile, îl slăveam pe rege şi ne rugam pentru sănătatea lui, mângâindu-i fruntea. În sfârşit, fratele Lancelot scosese flaconul preţios şi vărsase conţinutul într-o cupă de aur. Atunci eu i-am spus regelui:

„Sire, acest lichior este de la Roma, iar Lancelot a adăugat: „Sau chiar de la Ierusalim „.

„Sfinte Dumnezeule, ne-a spus regele, înseamnă că a călătorit mult şi că vine din locuri sfinte pe care aş vrea tare mult să le văd.”.

„Sire, a spus fratele Lancelot, trebuie să beţi şi vă veţi însănătoşi.”

— Ei, ştiţi ce ne-a întrebat Majestatea Sa? „Este un vin bun?” asta ne-a întrebat şi s-a pornit pe râs. Râdeam şi noi cu el. Regele a luat cupa să bea…

— Ah, exclamă necontrolat Jean Temerarul.

Cei doi sihaştri începură să-şi facă cruce şi să spună rugăciuni cu o profundă sinceritate. Obişnuiţi cu stările de extaz aproape continui, ei nu mai erau capabili să sesizeze realităţile vieţii.

— Regele era gata să bea, când, pe neaşteptate, a intrat diavolul…

— Diavolul, tresări ducele.

— Vârcolacul infernului, spuse Lancelot.

— Vrăjitorul dracului, adăugă Tosant.

— Trimisul lui Belzebuth venit special să ne împiedice să-l vindecăm pe rege.

— Cine? urlă ducele… spuneţi, odată! pentru numele lui Dumnezeu!

— Domnişoara Champdivers! spuse Lancelot precipitat, speriat de intervenţia lui Jean Temerarul.

— Ce nenorocire! *Dragostea şi ura* se luptau sălbatic în sufletul ducelui. Începu să o blesteme dar dacă ea ar fi fost acolo ar fi căzut la picioarele ei.

— Intrase, continuă Tosant, alergă până la rege. Îi smulse cupa şi o goli în cenuşa din foc. Regele o privi fără un cuvânt de revoltă. Surâdea. Duce, nu-i decât o singură cale de a-l tămădui pe rege: să-l scăpăm de acest demon… de…

— Destul, niciun cuvânt despre ea, dacă ţineţi la viaţa voastră!

Tosant şi Lancelot se priviră uimiţi de parcă şi-ar fi spus: ducele are şi el nevoie de descântecele noastre. Să-i ia dracul pe toţi!

— Continuaţi, ceru Jean Temerarul mai calm.

— Ei bine, pentru a sfârşi, după ce a vărsat cupa, domnişoara Champdivers a venit la noi şi ne-a spus: „Ceea ce vreţi să faceţi este oribil”. „Cum?” a întrebat surprins fratele Lancelot. „Tăceţi şi mulţumiţi-i lui Dumnezeu că nu vreau să am moartea voastră pe conştiinţă şi că nu denunţ nelegiuirea voastră. Am să cer să vă alunge. Plecaţi, dispăreţi şi să nu vă mai calce piciorul vreodată pe aici!”

Atunci, seniore, cum noi nu mai aveam grai, căci eram loviţi de oroare, ea s-a întors spre rege şi a zis: „Sire, vă rog să cereţi să fie alungaţi imediat aceşti doi oameni din palat!” Şi regele, care şi-a vândut sufletul acestui dia… acestei domnişoare, zise: „Pentru că doreşti asta, aşa să se facă!” şi a chemat căpitanul de gardă care, cum v-am mai spus, a cerut oamenilor lui să ne aresteze. Aşa am fost noi expulzaţi de la Saint-Pol unde veniserăm din ordinul dumneavoastră să-l tămăduim pe rege, să-l salvăm în numele îngerilor, al fericiţilor, al sfinţilor, al arhanghelilor, al Fecioarei, pe care noi îi rugăm să aibă milă de sufletele noastre, acum şi pururea şi-n vecii-vecilor. Amin! Aşa să ne ajute Dumnezeu!

După ce termină această peroraţie mai mult cântată pe nas, sihastrul îşi trase capişonul peste faţă şi îşi încrucişa braţele. Lancelot îl imită.

Jean Temerarul căzu pe gânduri. Mergea cu pas încet şi obosit prin marea sală a armelor. Se gândea şi în minte nu-i venea decât numele lui Odette. Spuse mai mult ca pentru el:

— Iată-mă încă o dată oprit de fatalitate. Totul era pregătit. Nu aveam decât să-i fac un semn lui Caboche şi oraşul era răsculat. Şi, în timp ce se desfăşura răzmeriţa împotriva Armagnacilor eu mă îndreptam spre Saint-Pol… unde nu ar mai fi existat rege! Din nou trebuie să dau înapoi.

Se opri, palid, cu mantoul într-o mână, cu ochii închişi.

„Şi cine ştie, continuă el, cine ştie dacă mâine, în seara asta, nu se va descoperi că asasinul ducelui de Orleans sunt eu… Şi atunci! Ducele tremura de frică. Este sigur că, în ciuda puterii şi curajului său, dacă se descoperea că el pusese la cale uciderea regelui, afacerea îi era fatală. Fără nicio îndoială ar fi fost arestat şi dat pe mâna călăului…

„Odette nu eşti, deci, numai dragostea mea, tu eşti un obstacol în calea tronului. Odette eşti visul unei ambiţii care… Ei, bine!”

Domnilor, spuse el adresându-se sihaştrilor, acceptaţi până mâine ospitalitatea casei mele, iar mâine vă reîntoarceţi la sihăstrie!

Cei doi se înclinară.

Jean Temerarul chemă:

— Să li se dea acestor doi reverenzi cele mai bune apartamente, ordonă ducele; să fie trataţi cum se cuvine, să li se dea ce poftesc de mâncare căci au postit destul pentru noi. Domnilor, aş vrea ca ospitalitatea la palatul Burgunzilor să vă facă să uitaţi de cea de la Saint-Pol.

Cei doi sihaştri îl urmară pe servitor. Atunci căpitanul gărzii se apropie de duce şi-i spuse:

— Seniore, mai sunt trei sihaştri care aşteaptă să vă vadă.

— Trei sihaştri? întrebă mirat Jean Temerarul.

IX. Sihăstria lui Bruscaille şi Co.

Ducele de Burgundia dădu ordin ca cei trei să intre, bravul căpitan din ce în ce mai zeflemitor îi căută şi-i împinse în faţa stăpânului. Cei trei intraseră în ordinea înălţimii şi încercau să ia o alură cât mai degajată, ca odinioară, pe vremea splendorii lor. Dar erau atât de pierduţi, atât de jerpeliţi, atât de prăpădiţi încât ducele nici nu-i recunoscu. Apoi, privindu-i mai atent, se lumină.

— Bruscaille!

— Da, seniore, eu sunt şi nu din cauza mea nu am murit!

— Bragaille!

— Înviat fără să vreau!

— Brancaillon!

— Mi-a fost sete, seniore şi atunci… Răspunsul lui Brancaillon fu cel mai frumos, deşi nici celelalte două nu duceau lipsă de eleganţă sau de abilitate. Cei trei se aliniară din nou, salutară cu o singură mişcare, parcă, se redresară şi luară poziţia de mâna la spadă. Mâinile căzură pe lângă corp de îndată întrucât nu aveau arme, spadele rămăseseră la Saitano, dacă nu cumva le vânduseră. Câteva clipe bune, ducele de Burgundia nu ştiu ce să mai creadă, ca şi căpitanul. Şi desigur, ca şi acesta le puse aceeaşi întrebare:

— Cum se face că nu sunteţi morţi?

Brancaillon avansă un pas şi, cu calmul lui preţios, răspunse:

— Pentru că seniorul ne-a spus că noi suntem cei trei vii. Atunci…

Bragaille îl trase de mânecă: se înţeleseseră că numai Bruscaille vorbeşte. Brancaillon intră în rând. Ducele se apropie şi apucându-i de haine, cu două degete, spuse:

— Căpitane, priveşte bine la aceşti băieţi răi. De unde vin? Prin ce coclauri au hălăduit? Sunt ei, oare, atât de josnici? Vezi, au îndrăznit să se prezinte la palatul ducelui de Burgundia!

Toţi trei jubilau. Se aşteptau la o primire groaznică şi, în aceste insulte ei vedeau un fel de bucurie secretă a ducelui. Ceea ce se prea poate pentru că personajele erau de domeniul visului. Jean Temerarul avu un moment de cumsecădenie. Bucuria lui de a revedea aceste trei animale domestice nu intra în niciun calcul. Dacă erau morţi, el nu s-ar mai fi gândit la ei. Regăsindu-i vii, el îşi aduse aminte că i-a regretat la un moment dat şi că mutrele lor bune de spânzurat, gesturile lor de fanfaroni, exagerate de devotament îi lipsiseră în ultimele zile. După ce îi beşteli cum îi veni la gură, se apropie de ei şi le spuse:

— Povestiţi-mi cum aţi evadat din carcera palatului Burgunzilor.

— Evadaţi! strigă Bruscaille surprins de-a binelea.

— Eraţi în carcera din pivniţă. Aţi ieşit nu se ştie cum. Aţi evadat.

Bruscaille reflectă un moment. Un răspuns i se părea imposibil. Cât despre Bragaille, nu mai avea glas.

— Aşa este! Am evadat spuse Brancaillon.

— Cum? insistă ducele.

— Dormind, seniore!

Jean Temerarul rămase fără replică. Cuvântul i se păru atât de ironic, încât nu mai putu vorbi. Şi, totuşi, Brancaillon fusese cât se poate de sincer.

— Bine, răspunse ducele. Spuneţi-mi ce vi s-a întâmplat. Să nu cumva să minţiţi!

Venise momentul, pentru Bruscaille să-şi desfăşoare toată ingeniozitatea lui. Se uită aspru la cei doi recomandându-le astfel prudenţă, atenţie şi, mai ales, linişte.

— Seniore, pentru a vă putea face să înţelegeţi mai bine, trebuie să o iau de la capăt.

— Ah, fii scurt măcar, mai scurt decât sihaştri.

— Sihaştri? întrebă Bruscaille.

— Da, sihaştri, râse căpitanul de gardă. Şi voi, voi nu sunteţi sihaştri?

Jean Temerarul tresări şi îi veni o idee.

— Sihaştri, ce tot vă miraţi. De ce nu?

— Ei bine, seniore, e greu de crezut, e teribil de spus, dar omul cu care am avut noi treabă moare sau trăieşte, după cum îi place. Iată unde se adăposteşte diavolul şi cum ne-am ales noi cu pedeapsa şi furia înălţimii voastre.

Jean Temerarul fu surprins. Căpitanul de gardă interveni:

— Adevărat este că eu l-am văzut mort în sac pe cavalerul Passavant, mort-mort, vă jur!

— Brancaillon îl terminase dintr-o singură lovitură de pumnal, se amestecă Bruscaille ridicând mâna. Brancaillon îşi trase manşeta, duse mâna la spate şi spuse:

— Fac proba, iată pumnalul!

— Şi după? ceru Jean Temerarul cu o anumită admiraţie pentru lovitură.

— După! După aceea noi am dus sacul pe malul Senei, cum ne-aţi poruncit. O piatră de gât, una de picioare şi, hop cu el în barcă! Aici, seniore, începe minciuna noastră, spuse Bruscaille. Se aşeză în genunchi, începu să plângă şi să ceară iertare. Bragaille îl imită, dar Brancaillon murmură: de unde toată durerea asta, nu înţeleg nimic!

— Destul! porunci ducele.

Bruscaille se ridică, îşi drese vocea şi continuă:

— Nu am aruncat cadavrul în apă, asta este minciuna. Dar avem o scuză: în momentul în care Bragaille şi Brancaillon se aplecau pentru a-l ridica să-l arunce în apă, cadavrul s-a ridicat în picioare, da, seniore, în picioare în sacul în care se afla şi vă jur că mai bine aş fi văzut în faţa ochilor mei ştreangul spânzurătorii decât să văd sacul acela în picioare.

— V-a fost teamă, nu-i aşa? spuse căpitanul.

— Teamă? Da, cum adică?! Dumneata, căpitane, viteaz cum eşti, n-ai fi tremurat văzând sacul desfăcându-se de sus în jos? Mortul… trăia, şi nu ştiu ce aţi fi făcut în locul nostru. Noi, fără să ne mai gândim, ne-am aruncat în apă. Când am ajuns la mal, ne-am întors să vedem ce este în mijlocul Senei: cadavrul, sacul, barca, totul dispăruse. Ei bine, pentru asta am fost noi băgaţi în carceră.

Căpitanul se amuza ironic, ducele însă rămăsese pe gânduri. Sigur că produsese asupra lui un efect de care aveau nevoie. Bruscaille reluă:

— În carceră, seniorul poate ştie acest lucru, noi am căzut într-un somn adânc. Când am deschis ochii eram ferecaţi în casa vrăjitorului dracului.

Cei trei începură să tremure şi atunci Brancaillon urlă:

— Suntem vii! Trăim!

— Bruscaille mai putea să vorbească, pe masa morţii noi am văzut… mortul. Şi noi, seniore, noi eram… copiii f*erecaţi în scaune.* Ce vroia să facă acest diavol? Nu ştiu. Dar când a trecut la treabă…

— Ce treabă! se miră ducele.

— Nu ştiu ce trebuia să facă dar când a început să facă ceva, *mortul a înviat.* Cavalerul de Passavant ne-a dat drumul. Asta este, senior, şi de atunci noi murim de foame…

— Şi de sete, se repezi Brancaillon.

— Omorâţi-ne, seniore! mai bine să murim decât să rătăcim ca lupii! Asta e, noi suntem…

— Voi sunteţi trei impostori înrăiţi. Să fie duşi în spatele curţii! ceru ducele. Apoi îi şopti ceva la ureche căpitanului şi acesta dispăru. Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon erau pierduţi. Sfârşitul nobilei lor cariere era aproape. Nu fără regret se pregăteau să părăsească această vale a suferinţei: Bruscaille plângea, Bragaille suspina şi Brancaillon începu să cânte foarte tare. Când văzu că ducele se îndepărtase, umplu o cupă cu vin şi o dădu peste cap.

— E grozav. Ei bine, accept să mă spânzure în fiecare dimineaţă dacă mi se mai dă încă o cupă şi tot din vinul ăsta, spuse el ştergându-şi mustaţa.

În acea clipă, garda intră în sală. Cei trei nefericiţi fură înconjuraţi, împinşi afară, duşi cu forţa până în spatele curţii unde văzuseră trei ştreanguri agăţate de spânzurători şi pe executor care, fluierând vesel, ungea frânghiile, desigur, să alunece mai uşor.

— Înalt şi scurt! ordonă căpitanul. Înalt şi scurt. Să fie bine trataţi!

— Hai, grăbiţi-vă, ceru ducele care venise şi el. Terminaţi repede! Aceşti sihaştri sunt de acord să-i spovedească. Le dau cinci minute pentru spovedanie!

Tosant şi Lancelot se apropiară.

— Nu am nimic să spun, făcu brusc Brancaillon şi îşi reluă cântecul cu glas şi mai tare. Bragaille şi Bruscaille începură să se spovedească, primul crezând în eficacitatea acestei ceremonii, al doilea că astfel mai poate amina momentul fatal. Cât aveau ochii deschişi, cât puteau respira fie şi lângă ştreang, mai exista o speranţă. Hazardul este aşa de capricios!

Tosant îl spovedea pe Bruscaille şi Lancelot pe Bragaille. Cele cinci minute se terminară şi căpitanul strigă:

— Destul! Să li se pună ştreangul!

— Dar, protestă Bruscaille, abia începusem. Dacă-mi îngăduie seniorul, aş mai avea destule să spun acestui om sfânt. Accept să fiu spânzurat, dar pe toţi dracii! trebuie să mă gândesc la sufletul meu.

Li se mai acordară încă cinci minute la capătul cărora, cu toate strigătele, lacrimile, implorarea, executorul le trecu ştreangul peste grumaz. La capătul fiecărui ştreang se aflau nişte zdrahoni pregătiţi să tragă pentru a-i ridica pe condamnaţi, după ce se va da porunca. Clipa groaznică sosise. Brancaillon nu mai cânta. Bragaille spunea o rugăciune, iar Bruscaille înjura de mama focului. Toţi trei erau pierduţi.

— Atenţie, strigă bucuros executorul: unu, doi, trei. Trageţi! Trageţi puternic! Cei şase inşi – câte doi la fiecare – începură să tragă. Nodurile se strângeau. Brancaillon scoase limba. Bruscaille urla: nu încă, animalule! Ai destul timp! Ştreangurile fură trase şi cei trei nefericiţi simţiră că nu mai sunt siguri pe picioare. Se apropia sfârşitul şi îi cuprinseseră fiorii morţii, închiseră ochii.

— Opriţi! strigă Jean Temerarul.

Ştreangurile fură slăbite. Brancaillon murmură: „De ce să se oprească? Nu mai înţeleg nimic!” Bragaille nu-şi mai putea stăpâni inima. Bruscaille deschise ochii, se uită la duce şi jubilă: „Ştiam eu!”

— Ia să vedem, spuse ducele, regretaţi ce aţi făcut?

Din gâturile lor abia scăpate de ştreang se auzi o înspăimântătoare rugă de iertare.

— Bine! continuă ducele satisfăcut, vă iert, vă scap de ştreang dar cu o condiţie: vă sihăstriţi!

— Sihaştri, călugări, popi, tot ce doriţi dumneavoastră, nobilul nostru stăpân!

Câteva minute mai târziu cei trei se găseau în bucătăria palatului.

— Să li se dea să mănânce, să li se dea haine potrivite, să doarmă şi mâine mai vedem, ceruse ducele.

— Ei, ăsta da ordin, strigă Bruscaille. Dar de ce dracu trebuie să ne facem sihaştri!

A urmat un chef monstruos şi i-ar fi greu de imaginat unui om obişnuit cât au putut mânca şi cât au putut bea cei trei. La sfârşit, pentru că până la urmă a fost şi un sfârşit, toţi trei au fost duşi, morţi de beţi, într-un dormitor. Când s-au trezit a doua zi îi aştepta un rând de haine.

— De ce ne-o fi dat boarfele astea!

— Să mă ia dracu, dacă mai pricep ceva! într-adevăr se uitară mai atent şi descoperiră că erau straie călugăreşti; aveau chiar şi anteriu, centură şi mătănii.

— Adevăr grăiesc vouă, începu Bruscaille, trebuie să ne sihăstrim, fraţii mei!

Ce să mai facă! Începură să se îmbrace.

— Ah, un pumnal! Mi-au pus şi un pumnal se miră Brancaillon.

— Şi mie!

— Uite, şi mie mi-au pus unul! Asta înseamnă că vom fi numai pe jumătate sihăstriţi. Ce pumnal? Scurt, uşor, ţeapăn… Ehei… fraţii mei, nu s-au terminat zilele noastre frumoase, spuse Bruscaille.

Izbucniră în râs. Veselia fu şi mai mare când îşi puseră anteriele şi îşi ascunseră sub ele pumnalele. În acel moment intrară Tosant şi Lancelot.

— Ţapi bălţaţi, ia veniţi voi şi spovediţi-vă la mine, îi întâmpină Bruscaille.

— Nu, fraţii noştri, noi am fost trimişi să vă învăţăm tainele meseriei.

— Meserie? Ce, dracu, meserie este asta?

— Meseria de sihastru, spuse Lancelot. Trebuie să învăţaţi să tămăduiţi prin descântece şi rugăciuni.

— Etete! zise Bragaille zeflemitor, mângâindu-şi pumnalul. Cu ăsta putem să tămăduim pe oricine, pe toţi nebunii Parisului. Să fim serioşi, părintele, noi ne cam cunoaştem meseria!

— Trebuie să învăţaţi vorbele şi gesturile de sihastru. Ascultaţi, fraţii noştri şi reţineţi!

Cu toată sila pe care le-o provoca, cei trei trebuiră să asculte o lecţie care dură până seara. Se întrerupseră numai la prânz pentru o masă, pe cinste, pe care o împărţiră toţi cinci: şi sihaştrii şi elevii.

În acest timp ducele de Burgundia mersese la Saint-Pol pentru o importantă întâlnire cu regina Isabela de Bavaria. Când se întoarse seara, ceru să-i fie aduşi Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon împreună cu Tosant şi Lancelot.

— Au învăţat ceva?

— Ştiu aproape aşa de bine ca şi noi, răspunse Lancelot.

— Ar putea să vindece chiar şi pe unul pe care a pus stăpânire diavolul.

— Au învăţat să facă mişcările, dar despre tainele sacre…

— Cuvintele nu prea au importanţă. Eu întreb dacă au deprins mişcările.

Bruscaille asculta pasionat. Vocea dură, aspră a stăpânului îi trezea pofta de bătaie.

— Mişcările le ştim, le-am învăţat toţi trei, seniore, interveni el.

— Toţi?

— Da. Şi dacă aceste gesturi pe care le-am învăţat de la prea cuvioasele feţe nu ar fi de ajuns, apoi noi mai cunoaştem unul, îl ştim de multă vreme, seniore, continuă el mângâindu-şi pumnalul şi privindu-l. Ducele avu o scurtă ezitare şi, apoi, răspunse rece:

— Da! De acord!

Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon tresăriră. Cineva era condamnat! Cine?

— Seniore, interveni Bruscaille, apoi nu ne mai rămâne decât să aflăm numele…

— Îl veţi afla, răspunse întunecat Jean Temerarul. Este vorba de un posedat de diavoli care va fi dus la schitul vostru.

— Schitul nostru?

— Da. Schitul în care veţi locui. Urmaţi-mă, am să vă conduc chiar eu acolo!

Era ora şase seara. Afară era întuneric, zăpada acoperise pământul, frigul pătrundea neiertător în oase. Pe străzi nu se afla nimeni, prăvăliile erau închise, nici măcar hoţii nu mai mişunau ca altădată. Numai câţiva câini vagabonzi se plimbau prin zăpadă, căutând un adăpost. O linişte de mormânt stăpânea oraşul. Când se părea că nu s-ar mai putea întâmpla nimic, de după ferestrele luminate, cei care se întâmplase să se uite spre stradă, văzură vreo cincizeci de cavaleri care mergeau la pas, înfăşuraţi în mantale sub care privirile mai agere văzură strălucind lamele pumnalelor şi ale spadelor.

— Ăsta-i ducele de Burgundia care se duce să facă vizită vreunui nobil, îşi spuneau unii.

Da, el era, Jean Temerarul! Mergea înaintea escortei cu câţiva paşi buni, înconjurat de trei cuvioşi călugări şi nimeni nu auzea discuţia lor. Ducele dădea ultimele instrucţiuni lui Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon. Era ceva spectaculos în acel marş al unei mici trupe care înainta prin zăpadă, şi, mai ales, ceva sinistru în vocea celui care vorbea cuvioşilor călugări.

Ajunseră la schit. Podul se lăsă şi ducele intră însoţit de cei trei călugări şi de alţi cinci nobili. Escorta rămăsese în stradă. În strada Saint Antoine. Acest schit era… Saint Pol!

X. La schit

Când Bruscaille se văzu la Saint-Pol începu să tremure; îşi pierdu capul şi fără să-şi dea seama ce face, îl luă pe duce de braţ. Se pare că nici Jean Temerarul nu era în apele lui căci nu sesiză gestul familiar al noului sihastru.

— Deci, începu Bruscaille, omul pe care trebuie…

— Să-l tămăduiţi prin rugăciuni şi descântece… îl întrerupse ducele.

— Da, aşa, să-l tămăduim prin rugăciuni şi descântece… omul ăsta se află în palatul regelui? Jean de Burgundia îl fixă cu o privire de moarte şi-i răspunse:

— Da, este chiar regele! Bruscaille parcă fusese lovit cu parul.

— Viteazule, adu-ţi aminte de ştreangul care a rămas agăţat de spânzurătoare gata pregătit! Apoi, alege!

— Eu am făcut deja alegerea, seniore; noi tămăduim pe rege, pe regină, tot palatul dacă ne cereţi. În sinea lui îşi spuse:

„Acolo, da, sigur, pot fi spânzurat imediat; şi aici pot fi, desigur, spânzurat dar peste câteva zile. Şi, în câteva zile, câte nu se pot întâmpla, chiar şi moartea generosului nostru stăpân.”

— Ai înţeles bine ce misiune ai?

— Ah, seniore, mă umiliţi!

— Ai să-ţi aduci aminte ce trebuie să faci, ce trebuie să zici şi când trebuie să acţionezi?

— Da, răspunse sec Bruscaille. Ne-aţi redat viaţa, noi vom risca pentru dumneavoastră. Ce să mai vorbim! Să mergem mai departe!

Jean Temerarul aprecie asprimea răspunsului, dar observă că Bruscaille tremura tot, era galben la faţă aşa că nu mai insistă.

— Vino, viteazule şi gândeşte-te la bogăţia care te aşteaptă. Restul nu contează!

Bragaille şi Brancaillon îl urmară. Cu siguranţă că aceştia nu presupuneau nimic din ce-i aştepta căci ei erau departe de a trece prin emoţia care îl scutura pe Bruscaille. Traversară grădina şi în drum spre palatul regelui se încrucişară cu o femeie cu care Jean Temerarul schimbă rapid câteva cuvinte. Dacă Bruscaille ar fi putut vedea chipul acesteia ar fi constatat că era însăşi regina. Isabela era însoţită de doi oameni înarmaţi.

— Urmaţi aceşti doi gentilomi porunci Jean Temerarul şi apoi se retrase, dispărând în direcţia palatului reginei. Cei doi primiseră, probabil, instrucţiuni detaliate în cursul zilei. Erau oameni de la curtea regelui… doi trădători, cu siguranţă.

— Veniţi preacucernici părinţi, li se adresă unul dintre aceştia, celor trei… noi călugări. Bragaille şi Brancaillon uitaseră că purtau anterie.

— A, da, noi suntem cucernici! Plecară cu paşi hotărâţi după călăuza lor şi ajunseră la palatul regelui. Intrară şi traversară o sală unde se găseau mulţi oameni înarmaţi care, văzând sfintele feţe, se înclinară cu respect.

Ştirea că trei sihaştri au sosit la palat pentru a-i înlocui pe cuvioşii Tosant şi Lancelot se răspândise repede. Se spunea că cei doi, Tosant şi Lancelot, nu făcuseră nimic bun aşa că a trebuit să fie alungaţi. Cât despre cei trei sosiţi, numai cuvinte bune: erau faimoşi în arta vindecării celor stăpâniţi de diavoli. De aceea, erau priviţi cu simpatie.

Regele însuşi fusese pregătit pentru această vizită de către părintele Celestins, faţa cea mai venerabilă, în care avea mare încredere. Trebuie să se ştie că înainte ca părintele Celestins să fi vorbit cu regele, acesta discutase şi cu Jean Temerarul şi cu regina Isabela!

Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon fură introduşi într-o sală frumoasă unde aproape douăzeci de gentilomi, printre care şi ducele Berry, îl înconjurau pe rege.

— Domnilor, ceru politicos regele când îi văzu pe cei trei, retrageţi-vă şi lăsaţi locul trimişilor lui Dumnezeu.

Toate privirile se îndreptară spre sihaştri care nu ştiau cum să-şi acopere mai bine feţele pentru a nu-şi trăda emoţia. Nobilii fură de acord că aveau de-a face cu oameni de mare prestanţă.

Se gândeau că unui demon nebun i-ar trebui forţă nu glumă să poată scăpa acestor maeştri.

Ducele de Berry însă, nu părea la fel de lămurit.

„Hm! aş da lanţul meu de aur numai să ştiu ce cred regina şi bunul meu văr despre aceşti trei tipi!” Apoi, cu glas tare:

— Sire, noi lăsăm pe Majestatea Voastră în puterile lui Dumnezeu pe care le aduc aceşti cuvioşi. Să dea Domnul să reuşească mai bine decât Tosant şi Lancelot!

Lumea plecase. În salon mai rămăseseră regele, cei trei sihaştri, o tânără şi un lungan.

— Iată, murmură Bruscaille, iat-o pe cea de care trebuie să mă feresc şi căreia trebuie să-i spun…

Era vorba de Odette de Champdivers, iar tipul acela deşirat nu era altul decât Gringonneur.

— Apropiaţi-vă, preacuvioşilor, apropiaţi-vă, le ceru regele. Mergeau, după obiceiul lor, în linie. Salutară toţi, în acelaşi timp, cu gesturi care fură apreciate de rege. Bruscaille îşi păstra sângele rece, dar ceilalţi doi erau înspăimântaţi de-a binelea. Aveau ochii speriaţi şi nu-şi puteau stăpâni emoţiile când se văzură în faţa regelui. Bragaille, care frecventase pe paracliserul de la Saint-Jacques îşi spunea, pentru sufletul lui: iartă-mă Doamne, iartă-mă Doamne! Brancaillon era incapabil de vreun gest: credea că visează şi abia reuşea să se întrebe dacă nu cumva se va trezi într-o realitate şi mai sinistră.

Odette, palidă şi speriată, îi cerceta cu privirea încercând să afle dacă nu cumva cei trei sihaştri nu au venit, ca şi Tosant şi Lancelot, să-l ucidă pe rege. Gringonneur se învârti în jurul celor trei, îi salută cu plecăciuni adânci, iscodind să vadă ce ascund pe sub anterie.

— Nu te atinge! îi spuse Brancaillon, lovindu-l peste mână.

— Ah! ce dracu, înjură acesta printre dinţi, ai mâna la fel de vânjoasă ca a lui Ajax, fiul lui Telamon, cuvioase părinte!

— Ajax?!

— Ia să vedem cum vă cheamă, distinşii mei fraţi, întrebă regele.

Toţi trei se înclinară şi îşi duseră mâinile pe pântece, cum văzuseră la Tosant.

— Sire, eu sunt fratele Bruscaille, faimosul Bruscaille (Gringonneur ciuli urechile) care a scos cincisprezece demoni din pântecele unor nefericiţi.

— Bruscaille, râse regele, ăsta da nume. Şi dumneata?

— Sire, eu sunt fratele Bragaille (hm, scrâşni Gringonneur), celebrul Bragaille care numai punându-le mâna pe cap a vindecat treisprezece sărmani bolnavi.

— Bragaille, se amuză Charles. Asta-i şi mai frumos. Şi dumneata?

— Sire, sunt fratele Brancaillon (nu mai am nicio îndoială, îşi spuse Gringonneur), ilustrul Brancaillon care doboară un bou… nu, drace! care goleşte un burduf…

Sărmanul Brancaillon ieşise complet din lecţia învăţată. Se opri asudat şi rătăcit. Ceilalţi doi rămăseseră consternaţi, lovitura eşuase şi nu mai vedeau decât ştreangul în faţa lor. Deodată îi apucară râsul. Regele însuşi râdea cu poftă. Departe de a se fi supărat pe Brancaillon, el îl privea cu admiraţie.

— Brancaillon! Ah, ăsta da nume de sihastru! Mai ceva decât ale celorlalţi! Bruscaille e bine, Bragaille este ceva mai bine, dar Brancaillon, Sfântă Fecioară! Şi aceste rugăciuni! Ăştia da, sihaştri, ăştia mă vor vindeca!

— Oricând putem intra în ritualul…

— Ritual? Ah, nu cuvioase, lăsaţi ritualurile. Mi s-a acrit de cele ale lui Tosant şi Lancelot! Faceţi-mă să râd ca şi amicul vostru. Mândru de succesul lui, Brancaillon deschise gura, gata să debiteze alte prostii. Bragaille îl călcă pe picior şi Odette, care se uita cu multă atenţie, văzu gestul. Gringonneur nu mai putea să se învârtă în jurul lor şi, cum nu mai avea răbdare, ridică anteriul lui Bruscaille.

— Aha! Ştiam eu că am mai văzut pe undeva pe prea sfinţiile voastre!

— Pe noi? Mănăstirea noastră se află aproape de Tours (ştia de la Lancelot) şi noi n-am ieşit de acolo decât pentru a veni aici.

— Schitul vostru, ţapi împieliţaţi, este la hanul „Scroafa spânzurată”!

Se făcu linişte. Odette se aşeză în faţa regelui de parcă ar fi vrut să-l apere.

— Sire, interveni pictorul Gringonneur, aceşti sihaştri au sub anterie nişte frumuseţi de pumnale!

Charles se ridică, se schimbase la faţă, şi ceru să vină căpitanul de gardă. În clipa când îl văzu Gringonneur că se precipită spre uşă, Bruscaille se apropie de Odette şi-i spuse:

— Cavalerul de Passavant ne-a trimis!

Era cuvântul miracol, una dintre cele mai frumoase idei pe care le avusese Jean Temerarul care îşi spusese că Odette fiind acolo pentru a-l proteja pe rege, din ea trebuia să facă aliata celor trei sihaştri. Plin de furie, ducele îi indicase lui Bruscaille numele lui Passavant ca singurul capabil să-i inspire lui Odette încredere. Dar, el nu ştia în acel moment cât de venerat era numele cavalerului de cei trei. Bruscaille îl pronunţase cu fervoare, cu o sinceritate, cu un devotament care o convinseră pe Odette.

— Sire, interveni ea cu glas sigur, eu ştiu pentru ce sunt înarmaţi aceşti oameni, ştiu că sunt aici pentru a vă proteja, pe Majestatea Voastră şi… pe mine. Sire, vă rog să aveţi încredere! Răspund eu!

Gringonneur rămăsese înmărmurit. Regele ridică mâna şi spuse:

— Destul! tot ce merită încrederea dumitale, fiica mea, o are şi pe a mea. Căpitane, i se adresă celui care tocmai intrase, dă ordin ca aceşti trei cuvioşi să fie găzduiţi în palatul meu; să fie respectaţi şi să nu le lipsească nimic; cum mi se par obosiţi, să li se dea mâncare bună, preparată în bucătăria mea.

Brancaillon, radios, făcu un pas înainte şi zise:

— Şi vinul, Sire?

— Bineînţeles, prieteni. Să fie din cel mai bun!

— *Domine, salvum fac regem nostrum,* cânta Bragaille.

— *Salvum fac bonum vinum,* îl imită Brancaillon.

În antecameră, cei care înţelegeau, ascultau cu respect aceste rugăciuni şi-şi spuneau: preacuvioşii sihaştri au şi început! Nu pierd timpul pentru a-l vindeca pe rege!

Gringonneur se trântise într-un fotoliu şi contempla scena. Totuşi, Odette îl trăsese de-o parte pe Bruscaille.

— L-ai văzut? întrebă ea curioasă.

— Sărmanul, fără el noi am fi fost din nou morţi!

— Unde este? Ce face?

— Ce face? Cu siguranţă că dă târcoale să intre în palat.

— Unde l-ai văzut, spune? Ce zicea? Spune mai repede, vreau să aflu cât mai repede!

Sărmana Odette, spera ca Bruscaille să-i spună: „mi-a vorbit de dumneavoastră”. Dar acesta, oricât de vulpoi era, nu intui ce aştepta Odette de la el. De altfel, se simţea pe un teren nisipos. Un cuvinţel numai şi ar fi putut fi descoperită viclenia la care trebuise să recurgă. În capul lui se dădea o luptă zdravănă: pentru Passavant şi-ar fi pus capul în joc; dacă nu asculta ordinele ducelui, ştreangul era deja pregătit!

— Doamnă, noi l-am văzut pe cavalerul Passavant acum câteva zile. Eram pe moarte. Ne-a salvat de la moartea cea mai îngrozitoare, accentua el. Nu ştiţi ce este o… masă de marmură! Să vă ferească Dumnezeu de a şti vreodată, nobila mea doamnă! Dar, ce să vă mai spun, am fost salvaţi!

— Salvaţi de el!

— Da, doamnă. Şi atunci ne-a spus: sunteţi nişte nătărăi, nişte blestemaţi, nişte franc-burghezi… şi câte nu ne-a mai zis, doamnă, cum ne-a mai dojenit, nu vă mai spun. La sfârşit ne-a zis: dacă vreţi să-mi faceţi o plăcere, căutaţi să intraţi în Saint-Pol şi să rămâneţi acolo. Îl veţi vedea pe rege, o veţi vedea pe domnişoara Odettte de Champdivers şi va trebui să faceţi ceea ce vă va cere ea. Să fiţi bine înarmaţi ca să puteţi face faţă, dacă este nevoie, unei lupte!

— Da, murmură Odette, poate va trebui dată o bătălie! Se prea poate ca cineva să vrea viaţa acestui sărman rege ca, de altfel, şi pe a mea, şi… cea a nefericitului meu…

Îşi adusese aminte de bătrânul Champdivers şi începu să plângă. Bruscaille simţi că îl mişcă suferinţa ei, pe el a cărui inimă nu a bătut niciodată la suferinţa altuia.

— Drace, se gândi el. Dacă nu vom avea încotro, îl vom… termina pe rege, pentru că aşa ni s-a cerut. Dar să nu îndemne diavolul să se atingă cineva de nobilul Passavant şi această nobilă tânără… Doamnă, reluă el, noi am căutat să intrăm aici. Am aflat că Tosant şi Lancelot au fost alungaţi şi ne-am gândit că am putea să-i înlocuim, mai ales că, înainte de a deveni cerşetori, noi am fost câţiva ani buni călugări. Faci ce poţi pentru a-ţi câştiga viaţa. Aş vrea să vă spun, totuşi, că meseria de hoţ este mai agreabilă decât cea de călugăr. Acum să ne lăsaţi să ne facem meseria de sihaştri: ştim totul: şi descântecele şi ritualul şi gesturile.

— Gesturile? întrebă Odette în timp ce Bruscaille încerca să vâslească bine între adevăr şi minciună.

— Gesturile care vindecă, le ştim mai bine decât Tosant sau Lancelot. Uitaţi-vă!

Abia acum Odette era sigură că cei trei ciudaţi sihaştri îl cunoşteau pe Passavant, că îl iubeau şi îl admirau, că erau trimişi de el. Restul nu avea prea mare importanţă. Era hotărâtă să nu se opună intenţiilor lor de exorcism astfel încât, în faţa celorlalţi, ei să treacă mai departe, drept sihaştri veniţi să-l vindece pe rege.

Gesturile, mişcările? Toţi trei le învăţaseră.

Ca să mai scape de presiunea întrebărilor lui Odette, Bruscaille prinse un moment favorabil şi se duse la ceilalţi doi. Gringonneur îl urma cu o curiozitate aparte, cu suspiciune.

XI. Surpriza lui Thibaud Le Poingre

Cum ştim atâtea despre sihaştrii noştri să mai respirăm puţin şi să mai vedem acum ce s-a mai întâmplat cu alţi eroi, în special cu jupânul Thibaud Le Poingre, stăpânul faimosului han „La scroafa spânzurată”.

Frumoasa reclamă a hanului, distrusă de Gringonneur fusese reparată cu destulă bătaie de cap, pusă la locul ei aşa încât nici nu-ţi mai dădeai seama că acolo se dăduse o bătălie în toată regula.

Rumen şi vesel, gazda „Scroafei spânzurate” continua să treacă drept cel mai priceput şi amabil hangiu din împrejurimi.

Suntem a doua zi după ce Passavant a scăpat din labirintul întunericului şi în ajunul zilei când i-am reîntâlnit pe Bruscaille şi Co.

Era sâmbătă, dimineaţa. Jupânul Thibaud Le Poingre se necăjea, ca de obicei, ca hanul să arate bine dar şi să-şi potolească foamea şi, mai ales, să-şi arunce ochii asupra pregătirilor. Din când în când faţa i se mai întuneca; ajungea chiar să nu-şi mai stăpânească neliniştea dar, un pahar de vin bun, o vorbă mai aspră şi totul se îndrepta. Buna dispoziţie este o gazdă de care nu scapi uşor!

— Bine! gata, mă duc de aici. Ce s-o fi întâmplat cu lumea bună care, altădată, nu m-ar fi ocolit! Blestematul de Passavant în veac nu mai vine, şi ăsta-i norocul meu. M-a ruinat, fără să mai spun că, într-o zi, mi-a adus şi moartea în casă! Când îşi aduse aminte de încăierarea ce se încinsese în hanul lui, în timpul căreia se ascunsese în fundul unui cufăr, Thibaud se necăji din nou şi, ca să scape de amărăciune, îşi turnă un pahar de vin.

— Da, le spuse el, pentru a o suta oară lui Perrinet şi Lubin care, ştiind că povestea asta se lăsa cu un pahar de vin, îl ascultau cu toată admiraţia, da, cavalerul Passavant nu este altceva decât un nemernic care, aşa cum ştiţi şi voi, l-a omorât pe bunul nostru duce de Orleans. Să ne rugăm la Dumnezeu pentru sufletul ducelui! În noaptea când au venit să-l ridice, m-am pus curajos în fruntea oamenilor Burgunzilor – erau vreo cincizeci, şaizeci – înspăimântaţi şi ăştia pentru că urmau să lupte cu acel războinic. Copiii mei, a fost un moment teribil. Când am deschis uşa, m-a văzut nemernicul şi mi-a ghicit intenţiile. I-am strigat: predă-te! şi am înaintat spre el. A dat înapoi… în acel moment!

— Jupâne, interveni un valet, a sosit un călător, a descălecat şi se află în faţa hanului.

— Du-te dracului! Nu puteai să mă laşi să termin istoria?

— Nu, călătorul face tărăboi şi ameninţă.

Bine, merg eu la el! spuse Thibaud pus pe harţă. O să vadă el!

Se ridică şi plecă furios spre uşă. Curând dădu nas în nas cu un zdrahon mustăcios care înjura de mama focului.

— Thibaud, luate-ar dracu, calul meu trebuie să aştepte până catadicseşti tu să vii să porunceşti slugilor să-l ducă în grajd! Să ştii, mitocane, că acest nobil animal m-a adus ca vântul şi ca gândul aici! Aşa am poftă să-ţi tai urechile acum, cum nici nu-ţi dai seama!

Cel venit, lăudărosul, avea o înfăţişare cam dubioasă. Renunţând deocamdată la gândul cu care pornise, Thibaud se grăbi să dea satisfacţie acestui prea nerăbdător oaspete: îi ceru unui băiat de la han să ia calul, să-l ducă în grajd, pofti musafirul să intre şi să ia loc la o masă.

— Ceva de mâncat şi ceva de băut, să crape toţi dracii care şi-au găsit culcuş în podul hanului tău. Dar repede! Să lase toată lumea treaba şi să fiu servit mai repede! Şi tu, Thibaud, ştii tu cu cine ai de-a face?

Cum să nu! răspunse hangiul liniştit. Cine nu vă cunoaşte! Sunteţi senior Tanneguy du Chatel, unul dintre nobilii domni de la Casa De Burgundia…

— Gura!

— …căruia seniorul Jean Temerarul…

— Văd că nu-ţi ţii gura, neisprăvitule!

— I-a pus pe Scas, Courteheuse, Ocquetonville şi Guines să-i rupă oasele, termină Thibaud. Pe faţa lui apăruse un surâs răutăcios.

Nu se ştie cât ar fi crescut furia lui du Chatel dacă Thibaud ar mai fi continuat. Adevărul este că chiar hangiul şi-a dat seama că depăşise măsura şi, cum îi stă bine unui negustor care nu trebuie să-şi alunge clienţii, îşi schimbă atitudinea şi, pe cât îi permise imensul pântec, se aplecă respectuos aşteptând poruncile, fără să mai scoată un cuvânt. Într-un timp se hotărî să repare gafa:

— Prea bunule nobil, în bucătăria mea şi sub stricta mea supraveghere a fost făcut un pateu de anghile pe care l-ar pofti până şi Jupiter şi frumoasa Junona, cum ar spune prietenul meu Gringonneur. În orice caz, minunea asta nu este pentru blestemaţii oameni ai Burgunzilor!

— Dar pentru cine?

— Pentru dumneavoastră! Să mă ia dracu şi ar trebui să nu vă îndoiţi: am simţit că veniţi în seara asta aici. Lubin, am zis eu azi dimineaţă, pregăteşte un pateu de anghile, aşa cum îi place seniorului du Chatel. Ai grijă că seniorul nostru se pricepe grozav la pateuri.

Tanneguy du Chatel era un bărbat de patruzeci de ani, aspru, violent şi mâncăcios, un munte de om, amestecat în numeroase bătălii sângeroase din acele vremuri. Era un răzbunător şi ducele Jean Temerarul a constatat asta prea bine la podul Montereau. Aşa cum spusese şi Thibaud, mai întâi fusese unul dintre oamenii ducelui Jean Temerarul. Ce se va fi întâmplat între ei, Dumnezeu ştie! Toată lumea a aflat că Tanneguy s-a despărţit de duce fără însă a-i deveni duşman. Dar, într-o „zi, mai degrabă într-o noapte, a fost atacat de o bandă care l-a lăsat lat în drum, crezând că-i deja mort. Tanneguy nu murise, se alesese cu pielea tăbăcită, numai. Mai mult decât bătaia îl înfuriase bârfa care se răspândise în tot Parisul. Or, îi ştia, îl văzuse pe cei care conduseseră atacul laş: erau oamenii ducelui. Atunci Tanneguy a jurat că se va răzbuna şi, cum era din fire violent, incapabil de a-şi ţine gura, începu războiul înjurând în gura mare peste tot pe unde ajungea, pe ducele de Burgundia, ameninţându-l în toate felurile, ceea ce era o probă de curaj, căci numai atât şi era suficient să-şi rişte viaţa.

În timp ce lui Thibaud îi trăncănea gura despre minunea de pateu de anghile, Tanneguy du Chatel îşi desfăcu centura şi îşi aruncă pălăria şi vestonul, să poată sta comod la masă. Ştia ce-l aşteaptă. Pentru el masa era un fel de bătălie, mânca cu aceeaşi înverşunare cu care se lupta. Mult lăudatul pateu de anghile fu adus.

— Aşează-te lângă mine, jupâne Thibaud.

— Oh, prea multă cinste, căpitane, răspunse acesta neliniştit!

— Stai liniştit, am cu ce să plătesc. Aşa că…

Hangiul se lumină şi, de bucurie, luă loc nu fără să uite că trebuie bine sesizată admiraţia pe care i-o purta oaspetelui. Fariseu cum era, se întreba în sinea lui, totuşi, de ce îi face atâta cinste Tanneguy.

Când terminară de mâncat – vai, ce masă, ce bunătăţi! şi când i se aduse vinul – o ulcică cu vin de Spania – căpitanul îşi aşeză mâinile pe „masă, se aplecă spre Thibaud şi-l cercetă atent.

— Ei, spui, deci, că nu-ţi plac oamenii ducelui de Burgundia? Thibaud, după ce se uită neliniştit spre uşă – se temea să nu apară Ocquetonville şi ai lui – îi răspunse:

— Pentru ăia, cel mult nişte peşti fripţi. Nu-i de nasul lor un pateu de anghile…

— Uite ce, hai să vorbim serios! Spune sincer, îţi plac sau nu oamenii ducelui?

— I-am respectat şi i-am omenit cât s-a putut, spuse hangiul cu tonul cu care i-ar fi spus lui Scas: „Să nu mai aud de oamenii lui Armagnac”.

— Foarte bine! Atunci pot să am încredere în tine. Aş fi putu să mă adresez oricărui alt hangiu, dar mi-am spus: jupânul Thibaud este un om cinstit şi nu mă va trăda niciodată. Şi, în plus, la el se mănâncă cel mai bun pateu din Paris.

Thibaud se simţi măgulit, mai ales pentru laudele aduse pateului lui.

— Spuneţi mai departe, căpitane! Nu puteţi spune că vi s-a întâmplat vreodată să nu fiţi bine primit la „Scroafa spânzurată”. Cât despre trădare, cum să vă spun ca să mă credeţi? Aici se mănâncă prea bine ca să mă gândesc la aşa ceva.

Era o frumoasă filosofie care îl convinse pe Tanneguy.

— Jupâne Thibaud, am aflat că blestemaţii de oameni ai Burgunzilor au de gând să mă atace din nou, chiar la mine acasă. Abia m-am făcut bine după atacul lor mârşav cu care au vrut să mă omoare şi şi-au propus din nou să mă ucidă, chiar în patul meu, urlă Tanneguy.

— Lubin, mai adu o ulcică! ceru Thibaud.

— Vreau să trăiesc, continuă du Chatel dând pe gât ultimul pahar. Asta pentru că eu găsesc că-mi place viaţa, înţelegi? Apoi, pentru că vreau să mă răzbun. Aşteptând, Burgunzii îmi ţin calea la drumul mare şi mie nu-mi mai rămân decât cărările. Sunt hotărât să nu-i aştept în pat şi…

— Să vă culcaţi, interveni Thibaud.

— Jupâne, oameni ca mine nu se ascund! Vreau să mă retrag pentru câteva zile în hanul dumitale pentru a-i atrage pe nemernici. E o capcană, o viclenie!

— Chiar aşa, în război viclean! Sunt gata, căpitane! Gata! Ascult!

— Asta-i tot! Ai o cameră ca lumea pentru opt zile? Plătesc dinainte, spuse căpitanul scuturându-şi chimirul.

Thibaud începu să-şi facă socoteli, pentru că, ce să o mai lungim, era necesar sa se gândească bine.

— O cameră, e cameră bună şi frumoasă? Ei, da! O cameră ca lumea şi plata înainte! Frumoasă afacere! (Dacă ar şti oamenii, Burgunzilor, aş fi terminat, se gândi el. Dau foc la han şi pe mine mă spânzură!) Bineînţeles, căpitane! Dar, spuneaţi de un război viclean. (Dacă refuz, ăsta scoate măruntaiele din mine). Adică, dumneavoastră nu veţi sufla o vorbă şi nu vă veţi arăta prin han?

— Asta este şi interesul meu. Îţi promit că nu va şti nimeni că sunt aici.

— Veniţi cu mine, ceru Thibaud după ce se mai uită înspre uşă. Repede! îl conduse pe Tanneguy du Chatel în fundul sălii unde, după o uşă, se afla o scară. Când ajunseră, Thibaud izbucni în râs. Abia acum se simţea în siguranţă.

— Pe toţi dracii, nu pentru că mi-e frică, am trecut prin atâtea! Am să vă dau camera pe care pusese stăpânire acel blestemat de Passavant. Ce bătălie a fost!

— Passavant?

— Da. Cel care l-a ucis pe ducele de Orleans. Eu l-am prins.

— A, pe asta o vreau! Povesteşte-mi ce-a fost, sunt mort după istorii de-astea.

Thibaud începu să urce scările. Pe fiecare treaptă se oprea şi gesticula. Nici el nu părea să creadă ce spune, dar îl amuza să spună verzi şi uscate.

— Deci, nelegiuitul se refugiase în camera în care vă voi con duce, care este cea mai frumoasă din tot hanul. Oamenii magistratului veniseră deja să-l umfle (El omisese cu prudenţă să mai amintească de oamenii ducelui de Burgundia). Erau peste cincizeci, care îmi goliseră mai întâi două butoaie de bere. Dar, atât de teribilă era reputaţia lui Passavant încât nu aveau curajul să urce…

— A, atunci, ăsta este un luptător de toată isprava, spuse du Chatel interesat.

— Staţi să vă zic, că a fost ca-n poveşti. Zece-douăzeci de spade nici nu contează pentru Passavant. Jur că, după dumneavoastră, el este cel mai viteaz din tot Parisul. Ce s-o tot ocolesc, mie mi-a făcut figura: nu avea para chioară în buzunare şi m-a ruinat. Dar să vă zic mai departe. Deci oamenii înarmaţi veniţi să-l aresteze nu îndrăzneau să urce. I-am făcut semn lui Gringonneur, un prieten de-al meu, să mă urmeze şi am urcat. Nu ştiu dacă îl cunoaşteţi pe Gringonneur, dar trebuie să vă spun că ăstuia nu-i e frică de nimic.

— Îl ştiu, bea de stinge, zise Tanneguy. Nu chiar atât cât mine, asta pot să-ţi spun, pentru că, o dată, l-am băgat sub masă.

— Ce mai, curajos ca şi mine, Gringonneur m-a urmat şi, după el, au venit şi cei trimişi să-l umfle. Eu urcam în fruntea lor: bineînţeles, Gringonneur după mine. Ajungem la uşa asta.

Sosiseră în faţa camerei unde locuise Passavant.

— Aveam numai o baionetă la mine. Gringonneur era chiar aici unde sunteţi dumneavoastră, cu sabia în mină. În spatele lui, scara plină de oameni înarmaţi care-mi strigau să fiu atent, că pot fi ucis pe loc. Cum vă imaginaţi, nu eram eu omul ăla să dau înapoi sau să-i ascult. L-am întrebat pe Gringonneur: Eşti aici? Da! mi-a răspuns şi atunci am deschis uşa.

Thibaud făcu acelaşi lucru şi acum, ca şi atunci, cu o mişcare în stil mare.

— Şi intru strigând cât puteam…

Thibaud strigă pentru a-i arăta lui Tanneguy cât de viteaz a fost atunci:

— Predă-te, nemernicule! Nu te opune, orice rezistenţă e în zadar!

— Ei, nici chiar aşa, jupâne Thibaud, se auzi din cameră o voce. Ce ţi s-a întâmplat de eşti atât de furios şi vii să trezeşti oamenii care dorm. Închide uşa, te rog, că se face frig în cameră.

Thibaud rămăsese năucit, cu gura căscată, cu ochii scoşi din orbită. Se făcu alb ca varul, apoi se roşi de ziceai că-i un bujor. În sfârşit, îşi recâştigă respiraţia:

— Cavalerul Passavant!

— Ţi-am zis să închizi uşa, ce dracu!

— Visez, visez! mormăi Thibaud.

— Ba, dumneata mă împiedici pe mine să visez. Jupâne Thibaud, te previn că dacă nu încetezi, am să părăsesc hanul dumitale, şi am să-mi găsesc o altă gazdă.

— Ce?! Ce văd! Dumneavoastră sunteţi, cu adevărat?!

— Cine vroiai să fie? întrebă cavalerul care izbucni în râs ridicându-se într-un cot. Se afla în pat, îmbrăcat şi părea că se trezise dintr-un somn adânc. Tanneguy intrase, închisese uşa şi avea poftă de discuţii.

— Cavalerul are dreptate. E frig şi dumneata eşti un caraghios, laşi vraişte peste tot. Într-o clipă Passavant fu în picioare şi fără să atragă atenţia merse să vadă dacă spada se mai afla la locul ei. Apoi îl salută pe Tanneguy:

— Domnule, fiţi binevenit la mine…

— Adică, la mine, zise Tanneguy.

— Domnule, reluă Passavant, salutând şi mai reverenţios, în ciuda felului bizar în care văd că aţi intrat aici, la mine, faceţi-mi plăcerea să vă aşezaţi, măcar pentru o clipă.

— Nu vă jenaţi, zise Tanneguy, luaţi scaunul acesta şi, cu toate că sunt surprins că vă aflaţi în camera mea, fiţi bun, aşezaţi-vă şi staţi cât doriţi.

— Doamne, cum o să se termine! se frământa Thibaud. Cavalerul Passavant începu să surâdă, Tanneguy îşi încruntă sprâncenele şi se apucă să-şi răsucească mustaţa. Amândoi se întoarseră spre Thibaud.

— Sunt la mine? în întrebă cavalerul.

— Fără îndoială!

— Eu sunt sau nu la mine? îl întrebă Tanneguy.

— Bineînţeles!

— Atunci nu ne mai rămâne de făcut decât un singur lucru, spuse Tanneguy, adică să-l poftim pe domnul să iasă de aici!

— Iar eu nu văd decât un singur lucru care îmi mai rămâne de făcut, spuse Passavant: să-l arunc pe domnul pe fereastră!

Cei doi adversari se măsurară şi, într-o clipă, fiecare îşi trase spada. Thibaud, rapid şi subtil, se aruncă scurt în dreapta şi dispăru. Tanneguy şi Passavant se puseră în gardă. Spadele străluceau în bătaia luminii. Aproape în aceeaşi clipă se năpusti unul asupra celuilalt. O scurtă încrucişare corp la corp apoi, în urma unei lovituri fulgerătoare, spada lui Tanneguy zbură în aer şi căzu cu zgomot pe capacul cufărului.

— Ah, m-aţi omorât! gemu o voce din cufăr.

Dintr-o mişcare, Passavant se aruncă asupra sabiei lui Tanneguy şi puse piciorul pe ea.

— Domnule, sunteţi învins!

— Mă dau bătut, spuse Tanneguy al cărui braţ, încă nevindecat, nu fusese capabil să ţină spada.

— Bine, luaţi-vă spada. Să continuăm!

Tanneguy se uită la acest tânăr care, după regulile acelor vremi, ar fi avut dreptul să-l ucidă sau să-i ceară o recompensă pe măsură. Ei, bine, nimic din toate acestea. Din contră îi făcuse o propunere generoasă. Îl văzu tânăr, frumos, ager şi sclipitor.

— Tinere, spuse el, ai învins una dintre cele mai bune spade ale Parisului. Văd că ai generozitatea să-mi dai înapoi spada. Este un gest pe care nu am să-l uit niciodată. Aş fi onorat dacă m-aş putea considera prietenul dumitale.

În acea clipă, capacul cufărului se ridică şi din interior ieşi capul lui Thibaud. Cei doi adversari, împăcaţi, izbucniră în râs. Hangiul ieşi din cufăr şi spuse:

— Ea doua oară că-mi salvează viaţa. Dar, ca să revenim la ceea ce vorbeam, bravii mei gentilomi lăsaţi-mă să vă fac o propunere.

— Ia să vedem! Dacă este rezonabilă…

— Este. Dumneavoastră, căpitane, v-am promis această cameră fără să ştiu că nobilul cavaler s-a instalat aici. Nici nu m-a prevenit, măcar. Cu atât mai mult sunteţi îndreptăţit să o aveţi, mai ales că mi-aţi spus că plătiţi înainte.

— Ah, făcu Passavant. Iată de ce…

— Sunt gata să plătesc, interveni Tanneguy, umblând în chimir.

— Dumneavoastră, cavalere, reluă Thibaud, vreţi să mă acoperiţi de glorie şi de onoare încărcând nota cheltuielilor pe care le faceţi la mine. Sunteţi şi dumneavoastră îndreptăţit să aveţi camera, o recunosc din toată inima…

— Bine, bine, îl opri Passavant. Să nu vorbim încă de nota de plată. Ne-am înţeles că o voi achita în ziua în care am să dau de o comoară…

— Ceea ce nu trebuie să vă facă să vă întârziaţi această bucurie. Dar, domnilor, dumneavoastră sunteţi amândoi urmăriţi, amândoi trebuie să vă ascundeţi. De aceea, amândoi sunteţi bine primiţi. Aşa că, rămâneţi amândoi în aceeaşi cameră dacă vă place şi dacă vă înţelegeţi unul cu altul.

— Îţi convine, cavalere? întrebă Tanneguy.

— Da, accept. E timpul să facem cunoştinţă.

— Nobilul Tanneguy du Chatel, spuse căpitanul înclinându-se.

— Cavalerul Passavant.

— Merg să aduc ceva de băut, interveni Thibaud.

— Din ce ai mai bun! strigă după el Passavant.

Cu toate astea pe chipul lui Tanneguy apăru o umbră.

— Cavalere, se hotărî el să reia discuţia, înainte de a accepta ospitalitatea pe care ne-o oferim unul celuilalt, aş vrea să te întreb: eşti cu Armagnac său cu Burgunzii?

— Poftim? Eu sunt Passavant, atâta tot.

— Da, înţeleg, dar eşti în tabăra ducelui Jean Temerarul?

— Este cel mai drag… duşman al meu.

— Cu Ocquetonville?

— Pe ăsta trebuie să-l spintec!

— Cu Scas?

— Am jurat că-l omor!

— Cu Courteheuse?

— E mort, mort de mâna mea!

— Cu Guines?

— Şi pe ăsta l-am ucis!

— A, pentru numele lui Dumnezeu, strigă Tanneguy, în culmea bucuriei, păi trebuie să te îmbrăţişez!

Chiar când se îmbrăţişau, Thibaud intră şi, văzându-i, hangiul se puse pe râs.

— Iată doi oameni care, cu zece minute în urmă vroiau să-şi taie beregăţile. Cavalere, trebuie să vă spun că este ceva care mă nelinişteşte…

— Spune, dar mai repede!

— Ei bine, pentru că dumneavoastră l-aţi… pe seniorul duce de Orleans…

— Ai terminat? întrebă Passavant.

— Nu… nu pot. Nimic, eu nu mai am nimic să spun. Passavant se duse spre nefericitul de Thibaud, îl apucă de urechea dreaptă şi-şi scoase pumnalul.

— Spune, spune ce ai vrut să spui sau îţi tai urechea!

— Seniore! Se spune că dumneavoastră l-aţi ucis pe ducele de Orleans.

Passavant îi dădu drumul şi se întoarse spre du Chatel care asculta interesat căci întreg Parisul începuse să clevetească: ucigaşul este cunoscut dar nu a fost pedepsit.

— Căpitane, spuse cavalerul, eu îi ştiu pe asasini! De mâna mea vor muri! spuse el cu un ton care îl făcu pe Tanneguy să tresară iar pe Thibaud să tremure.

— Iertaţi-mă, se fâstâci hangiul înclinându-se, sunt un ticălos care m-am prostit de tot.

— Cavalere, spuse Tanneguy emoţionat, numai văzându-te mi-a fost suficient să nu dau crezare acestei acuzaţii. În ce mă priveşte, dacă îndrăzneşte vreunul să te acuze în prezenta mea, am să spun că nu am văzut niciodată un gentilom atât de viteaz şi de generos ca dumneata. Şi îţi jur că acuzatorul nu va apuca să mai repete minciuna.

— Mulţumesc, spuse cavalerul întinzând mâna căpitanului. Iar dumneata, (Thibaud îşi ascunse urechile şi scoase un suspin de disperare), dumneata să ne dai de băut…

— Acum, chiar acum, se precipită hangiul şi umplu din nou paharele. Turnând vinul continua să suspine şi faţa lui părea chinuită de spaimă.

— Ce tot boceşti acolo, vrei să te trag şi de urechea stângă? Spune ce te apasă, nu-ţi fie teamă!

— Cavalere, sunteţi prea generos, spuse într-un sfârşit Thibaud, fără să se poată înţelege dacă această generozitate se referă la libertatea pe care i-o dăduse să spună ce-l frământa sau la ameninţarea cu urecheatul. Am să vorbesc. Cu siguranţă că m-a neliniştit faptul că nu ştiam dacă cel pe care îl găzduiesc este sau nu un ucigaş pe care îl caută potera. Dar, mărturisesc că sufletul meu este chinuit de o nelinişte şi mai mare.

— Care? întrebă curios du Chatel. Passavant ridică din umeri şi spuse:

— Iată, jupânul Thibaud vrea să afle cum se face că m-a găsit dormind într-o cameră pe care o ştia neocupată de câteva zile.

— Pe onoarea mea, asta era seniore! Sunteţi un vrăjitor!

— Nu, dar am cunoscut un vrăjitor. Ia, spune, ce te nelinişteşte în toată istoria asta?

— Ei bine, nu ştiu cum aţi intrat, asta-i! Dacă se poate intra în hanul meu atât de uşor şi eu nu ştiu, nu mai pot dormi liniştit. Uşile sunt mereu închise bine.

— Dar eu nu am intrat pe uşă.

— Atunci pe unde?

— Pe unde am ieşit ultima oară, adică, pe fereastră. Ce vrei, eu am un obicei: intru şi ies pe fereastră. Este mai uşor şi mai puţin stânjenitor decât pe uşă.

Nu se ştie dacă explicaţia l-a putut satisface pe stăpânul faimosului han „La scroafa spânzurată”, dar acesta păru că, deocamdată se mulţumeşte cu atât. Salută respectuos şi ieşi cu gândul de a merge la bucătărie pentru a supraveghea pregătirea bucatelor.

Şi, astfel, Tanneguy du Chatel, faimosul căpitan din acele vremuri se instala în hanul lui Thibaud le Poingre şi făcu cunoştinţă cu cavalerul de Passavant.

XII. Martorul

Prietenia dintre Hardy de Passavant şi Tanneguy du Chatel se consolida în zilele pe care aceştia le petrecură împreună la han. La insistenţele lui Tanneguy, cavalerul povesti o parte din aventurile lui şi, mai ales, cum i-a terminat pe Guines şi pe Courteheuse. Povestea o înfrumuseţa cât putu fără să ocolească adevărul şi, mai ales, păstrând o încântătoare modestie care, de fapt, era una dintre calităţile lui. Chiar mai mult, părea că nici el nu credea că trecuse prin atâtea grozăvii şi le învinsese, aşa că exclamaţiile de admiraţie ale lui Tanneguy îl stânjeneau.

— Cea mai frumoasă poveste este întâlnirea cu dumneata… Vezi, scăpând din labirintul întunericului unde mă dusese vrăjitorul ca să-mi găsesc sfârşitul, eram slăbit, îmi era foame, îmi era sete, muream de frig. A fost o zi tristă. Noaptea, cum i-am spus şi hangiului, m-am târât până la han. Crezi sau nu, dar, pentru că aveam buzunarele pustii, iar capul îmi era gol şi nu ştiam ce să povestesc stăpânului casei, când am văzut fereastra deschisă, mi-a venit ideea să fac drumul înapoi pe unde ieşisem cu câteva zile înainte. M-am strecurat cu greu până la fereastră. M-am aruncat în pat şi am căzut într-un somn din care nici acum nu m-aş fi trezit dacă nu venea Thibaud. E admirabil să întâlnesc în această situaţie un om ca dumneata care acceptă să împartă cu mine şi casa şi masa.

Discuţia aceasta se întâmpla seara, după o cină de toată isprava.

— Uiţi, cavalere, că îţi datorez viaţa, spuse Tanneguy. Îşi scoase punga şi o goli pe masă.

— Ia te uită! Asta ce mai este! De fapt un nemernic ca mine…

— Împărţim ce-i aici, spuse du Chatel.

Passavant făcu un gest de refuz, dar când văzu figura căpitanului renunţă.

— Bine, bine. Împărţim! Ei bine, dacă află Thibaud de averea mea, spuse el râzând, mă va sâcâi cumplit. Bine, să vină. Acum am bani şi tare mă tem că acestui cărpănos de hangiu am să-i dau cu ei în cap. Aşa ar merita!

— Să nu faci asta, ceru bucuros Tanneguy, ai pierde toată stima de care te bucuri în faţa hangiului.

Şi, uite aşa, Passavant se găsea din nou cu bani în buzunar, chiar bogat s-ar spune căci Tanneguy îi dăduse destui galbeni de aur. Acum se simţea în siguranţă.

A doua zi, o luară de la capăt cu poveştile, cu confidenţele şi mai ales cu mesele copioase, aşa că Passavant părea complet refăcut după călătoria lui prin infernul negru. Seara se echipă şi se înarma de război din cap până în picioare.

— Unde mergi? Vrei să le vii de hac lui Ocquetonville şi lui Scas? Lasă-mi şi mie unul!

— Nu, spuse Passavant. Scas şi Ocquetonville mai pot dormi liniştiţi, deocamdată. Şi dumneata. Merg la unul căruia i-am promis că-i tai urechile şi limba.

— Aşa, simplu! Drace! Nu aş vrea să mă amestec dar, cred că mergi la infamul acela de vrăjitor. Te însoţesc! insistă el dar în zadar. Passavant scutură din cap şi spuse că vrea să meargă singur. Căpitanul se luă totuşi după urmele lui.

„Nu mă mai recunosc, îşi spunea el înotând prin zăpadă. Altădată eram mai aspru. E adevărat că acest tânăr are un fel de a vorbi şi de a se purta care m-a dat gata. Merită să-mi risc un braţ numai să nu i se întâmple vreo nenorocire!”

Aşa se face că bravul căpitan ajunse, pe urmele lui Passavant, în Cetate şi se opri în faţa porţii lui Saitano. Se gândi că, dacă Passavant ar fi întârziat prea mult înăuntru va trebui să ia cu asalt casa vrăjitorului. Ajuns la Saitano, Passavant bătu în uşă.

— Vin din partea reginei, răspunse el unei întrebări. Cineva deschise şi Passavant dădu nas în nas cu Geraude. Aceasta, când îl văzu, scoase un ţipăt de spaimă, apoi, luându-şi curaj, îl conduse la Saitano. Aplecat deasupra unei mese, absorbit într-o misterioasă treabă, mânuind tot felul de eprubete, vrăjitorul nici nu auzise că intrase cineva. Passavant făcu semn lui Geraude să iasă şi se aşeză într-un fotoliu. Apoi, liniştit, îşi scoase pumnalul şi-i încercă tăişul.

După câteva minute, Saitano vărsa conţinutul unei eprubete într-un borcan umplut deja pe jumătate, puse borcanul în faţa unei flăcări şi începu să-l examineze. Vărsă o picătură în palmă şi gustă. Bombăni ceva şi se întoarse. Abia acum îl văzu pe Passavant. Nu făcu niciun gest, nu scoase o vorbă. Rămăsese fixat la treaba lui blestemată, cu mintea aiurea, la speculaţiile lui inaccesibile omului obişnuit. Nici nu părea mirat. Passavant îşi încercă iarăşi lama şi nu păru, nici el, neliniştit. În sfârşit, cavalerul se ridică din fotoliu. Saitano sări în picioare:

— Înainte de a-mi tăia urechile şi limba, poţi să mai ai puţină răbdare? Câteva minute!

— Ascultă, maestre, eu nu sunt grăbit. Aştept nu câteva minute, aştept şi o oră. Vreau să te previn însă că, de data asta nu-mi mai scapi. De data asta nu vei mai reuşi să scapi nepedepsit orice vei spune, sunt hotărât să nu te iert. Şi acum, te ascult.

— Ia loc, spuse Saitano.

— Bine, mă aşez.

Amândoi îşi reluară locurile. Cavalerul îşi păstră în mâini pumnalul, fiind numai ochi şi urechi. Se aştepta la orice mârşăvie, la o nouă trădare şi se hotărî să-l sugrume la prima mişcare. Saitano îl cerceta pe furiş şi, din când în când, câte un suspin îi umfla pieptul lui slab de strigoi. Se hotărî să deschidă discuţia.

— Poţi să-mi spui cum ai ieşit din carieră?

— Simplu. Cineva mi-a luat locul.

— Cineva!

— Da, Courteheuse. M-am întâlnit cu el într-o sală rotundă din carieră. L-am ucis! îi venise rândul. L-am omorât pe el şi am ieşit eu. Trebuie să-ţi spun că îmi era foame şi îmi era sete, aşa cum m-ai prevenit: cei care se rătăcesc în carieră mor fie de foame, fie de sete, fie de spaimă. Ai avut dreptate, niciuna dintre acestea nu mi-a lipsit. Dar acum vreau să ştiu altceva: de ce m-ai supus unui supliciu ca acela?

Saitano făcu un gest nedesluşit şi apoi spuse:

— Într-adevăr a fost stupid. Am vrut să scap de dumneata. Credeam că eşti cel mai mare obstacol în calea cercetărilor mele pentru Marea Operă şi nu mai vedeam nicio altă cale de a te suprima.

Se lăsă linişte şi Saitano părea că uitase de prezenţa acestui om care era hotărât să nu-i lase nicio speranţă.

— În sfârşit, ai vrut deci să mă omori.

— O dată, spuse rece vrăjitorul, o singură dată: atunci când te conduceam prin labirint.

— Bine, dar atunci când m-ai întins pe masa de marmură ce vroiai? …

— Să te readuc la viaţă, spuse Saitano cu o sinceritate uimitoare.

— Ce?!

— Să te readuc la viaţă… Asta vreau să-ţi spun cerându-ţi câteva minute de răbdare. După care, mă vei omorî, dacă vrei. Vei omorî Marea Operă. Vei omorî viaţa. Înţelegi?!

Passavant ridică ochii şi când îl văzu pe Saitano o inexplicabilă emoţie îl copleşi. Faţa trasă, demonică a acestuia se transfigurase. Flacăra orgoliului îi aprinsese ochii şi era întreţinută de pasiunea cercetărilor în care nelegiuitul credea.

— Ce este viaţa, zise Saitano, ce este această viaţă atât de scurtă încât omul abia are timp să constate că a trăit. O adiere, câteva valuri ale conştiinţei durerii, câteva mizerabile aspiraţii de dominare venite din subconştientul animalic al fiinţei umane. Câteva nenorocite eforturi spre o stare imprecisă pe care o numim fericire fără să ştim ce spunem şi viaţa e gata, moartea se şi prezintă şi spune: gata, ai suferit destul! Intră în neant! Te întreb, asta este viaţă?

Este posibil ca Saitano să nu se mai fi adresat lui Passavant. Vorbea, aproape sigur, lui însuşi. Pe Passavant îl cuprinse brusc mirarea să asculte acest discurs care vorbea despre cruzimea zădărniciei vieţii.

— Omul, reluă savantul, a încercat un efort suprem să afle ce este viaţa. În definitiv, viaţa este aşa de scurtă că nici nu merită să fie trăită. Un om cu o sănătate convenabilă trăieşte şaizeci până la şaptezeci de ani. Din aceştia, trebuie să scazi vreo douăzeci pe care îi dormim. Digestia şi bolile ne mai iau vreo zece. Rămân vreo treizeci, treizeci şi cinci de ani de existenţă efectivă. Mai mult de jumătate din acest timp este petrecută de cea mai mare parte dintre oameni muncind, obligaţie monstruoasă care face din fiinţa umană un animal strivit de poverile infame ale vieţii. Din treizeci şi cinci de ani care îi rămân, omul risipeşte douăzeci dacă nu chiar mai mult, pentru a-şi asigura adăpostul şi hrana. În total… cincisprezece ani pentru a trăi. Te întreb, asta este viaţă?

— Dracu a făcut astfel de calcule! Totuşi, maestre, îţi semnalez că, în ce mă priveşte, printre anii care trebuie scoşi din viaţă, trebuie să scazi şi pe cei pe care i-am petrecut în puşcăria de la Huidelonne, sau timpul pierdut în carierele dumitale.

Saitano nu mai auzea. Căzuse într-o reverie adâncă.

— Spuneam deci, reluă Saitano după o pauză bună, că omului, ca să fie mulţumit de viaţă, i se sugerează că aceasta se poate prelungi în timp. Ajunge să se convingă că el este solidar cu trecutul şi cu viitorul. Prin minciuna asta atât de bine ticluită şi acceptată de lumea întreagă, viaţa omului se prelungeşte în mod fictiv, în realitate, pentru fiecare nu-i decât un simplu suspin, o umbră abia sesizabilă.

Saitano părea luat de un entuziasm violent: invincibila ardoare a descoperirilor lui îi aprinsese ochii.

— Ceea ce caut eu, continuă aşa aprins, este viaţa, viaţa în întregime, eternitatea în faţa mea.

În loc de cincisprezece ani reali de existenţă mizerabilă pe care-i trăieşte omul când trăieşte normal şi nu-i ros de boli, când este ajutat de întâmplare, eu vreau, să am în faţa mea infinitul timpului, infinitul eliberat de această oribilă greutate care este spaima de moarte şi care ne striveşte existenţa! Ce ar putea să devină un om la capătul unei existenţe de câteva secole de viaţă, ce frumuseţi n-ar atinge gândirea noastră, ce perfecţiune ar putea ajunge chiar corpul nostru, ce bucurie, ce fericire! Inutil să ne mai gândim! Dar, ca un om să aibă în faţa lui timpul fără limită, ca liniştea lui să fie eternă, câte nu trebuie să mai facă! Ar mai rămâne vreun obstacol al naturii asupra căruia nu va putea triumfa?! Omul de azi nu percepe decât părticica infimă din feţele naturii. El îşi va perfecţiona vederea şi va vedea magia fermecătoare a culorilor intermediare pe care acum este incapabil să o perceapă. Va intra într-o lume nouă ascultând infinitele, game şi tonalităţi ale muzicii. Va percepe miresmele necunoscute, va descoperi sensuri noi pe care, acum, nu are timp să le afle. Ajuns la apogeul propriei lui glorii, a propriei lui fericiri, se va aventura în cucerirea spaţiului, va schimba planete, va zbura din univers în univers, va cunoaşte natura în sensul adevărat al cuvântului şi, atunci, va putea spune: există Dumnezeu! Eu sunt Dumnezeu!

Saitano avea o privire înspăimântătoare, era transfigurat complet şi, când termină, lăsă impresia că a încremenit, că s-a pietrificat. Întreaga lui fiinţă părea un arc întins care ar fi putut să se rupă din cauza propriei vibraţii. Îşi lăsă brusc capul în jos şi îşi răsuci într-un fel ciudat mâinile.

— Ce-i de făcut? Ce se poate face într-un timp atât de scurt, când, în creierul uman există un tezaur fabulos de senzaţii care trebuie descoperit? Să ne mulţumim cu aceste sărmane senzaţii şi impresii pe care îndrăznim să le numim dragoste, bucurie, delir... ia, spune?! Trebuie să trăieşti! Trebuie să descoperi omul! Trebuie ridicate unul după altul, vălurile groase care-i acoperă vederea, auzul, simţurile... E nevoie de timp! Avem nevoie de eternitate!

Passavant se frământa, îl treceau frigurile. Simţi nevoia de a se asigura şi îşi căută pumnalul. Îl impresionase, îl subjugase Saitano? Nu! Să nu-l facem pe cavaler mai frumos decât era! Simplu, se gândea că-i nebun. Şi, atunci, îşi zise: cum să fac rău unui nebun?!

Avea dreptate? Da, fără îndoială! Nu găseai nicăieri un visător ca sărmanul nostru cavaler. Nu el, ci inima lui judeca. Încet, încet, Saitano se calmase. Înţelesese ceva din gesturile lui Passavant, se apropiase de el şi, cu un glas de miere îi spuse:

— Copile, îmi placi. Nimeni nu mi-a plăcut ca dumneata. Pentru mine eşti o fiinţă extraordinară, ai reuşit să mă încânţi. Ce vrei să faci cu mine are puţină importanţă! Nu mă omorî, asta-i tot! Restul nu contează. Dacă mă mutilezi, aşa cum văd că ţi-ai propus, voi suferi şi suferinţa mea nu-ţi va da nicio satisfacţie... Inima dumitale nu-i făcută pentru plăcerea de a provoca durerea, îţi vorbesc ca unuia dintre cele mai bune suflete pe care le-am cunoscut vreodată.

— Bine, atunci pentru ce dracu ai vrut să mă omori? Nu vorbesc de carieră, vorbesc de blestemata masă de marmură pe care m-ai aşezat...

— Am vrut să-ţi *redau viaţa.* Înţelegi? înţelegi că eu sunt în căutarea Marei Opere care va face omul stăpânul timpului şi al spaţiului. Ţi-ai dat seama că eu încerc cea mai minunată experienţă! Ştii sau nu? spuse vrăjitorul luându-l de braţ pe cavaler.

— Nu înţelegi ce pot să realizez cu transfuzia de sânge! Experienţele încercate de bietul Nicolas Flamel pe animale au dat rezultate capabile să ne scoată din minţi. Or, eu am furat formula lui Flamel. Ca şi el, eu am fabricat aur şi diamante. Ca şi el, prin transfuzii de sânge, de nervi, de muşchi, de creier, am determinat transformări fundamentale la animale. Nu ştii că viaţa, în aparenţă stinsă, poate fi reaprinsă, că dacă în venele unui cadavru introduci sânge viu poţi reînvia un mort… şi atunci… nu vezi că asta este fereastra larg deschisă spre misterul Marii Opere! Nu înţelegi că dacă ajung să fac să-ţi palpite inima, *inima dumitale când abia ai murit,* este proba definitivă că omul poate *face viaţă.*

Vrăjitorul se opri pentru a-şi trage sufletul, apoi continuă cu aceeaşi înflăcărare:

— *Să faci viaţă!* Să suspenzi moartea! Ascultă! Am ajuns deja să pregătesc elixirul sacru capabil să repună în mişcare balanţa oprită – adică inima – care reglează întregul mecanism. Da, îţi spun că sunt capabil să pregătesc acest elixir, această licoare care, în mâinile mele este o armă teribilă, o armă pe care mi-am fabricat-o singur, eu, Saitano, şi am probat-o pe un cadavru care a revenit la viaţă: cadavrul lui Laurence d’Ambrun!

Cavalerul Passavant sări în picioare, palid, tremurând.

— Vrăjitorule, spuse el respirând greu, ai spus cadavrul lui Laurence d’Ambrun!

— Ei, da! Laurence d’Ambrun. Ea însăşi pe care dumneata o socoteşti drept soră. Cea pe care buna dumitale mamă a primit-o în casa voastră, căreia i-ai acordat şi mai târziu ospitalitatea. Eu am văzut-o moartă! Şi eu am văzut-o reînviind!

O teroare ascunsă începea să se infiltreze în sufletul cavalerului în acelaşi timp cu o dorinţă arzătoare de a afla mai mult.

— Ai să vorbeşti, de data asta! Măcar de data asta ai să spui adevărul?

— Da, pe sfânta Cruce! Am să spun tot adevărul pe care pot să-l spun în acest moment! Căci văd că destinul nu te-a marcat pentru marea experienţă, văd că eşti mânat de putere împotriva singurului om care mi-a inspirat ură adevărată.

— Cine-i acela?

— Jean de Burgundia.

— Da, de data asta s-ar putea să ai dreptate! Şi eu îl urăsc pe acest om!

— Şi dacă ai şti motivele pentru care îl urăşti... Ascultă, o iubeşti pe Laurence d’Ambrun ca pe o soră... Ei bine, cel care a înjunghiat-o pe Laurence este ducele Jean Temerarul.

— De ce? De ce să fi făcut el una ca asta? Ce aveau ei de împărţit?

— Ce aveau ei de împărţit? strigă Saitano. Se opri chiar când urma să spună: pentru că Laurence era amanta ducelui, iar Roselys este fiica lui Jean Temerarul!

După câteva clipe de pauză, continuă: regina Isabela a venit la mine şi mi-a cerut otravă pentru a o omorî pe Laurence d’Ambrun. Eu însă i-am dat o licoare a vieţii pe care am pregătit-o după o reţetă specială. Ştiu că Jean Temerarul a înjunghiat-o pe Laurence, dar ea nu a murit tocmai pentru că a băut licoarea vieţii.

— Jean Temerarul, Isabela de Bavaria, rosti cavalerul de Passavant, vă uram din instinct! Iată de unde îmi venea neîncrederea în voi! Şi, acum, unde este Laurence? Ştii unde se află?

— Ştiu, dar nu pot să spun!

— Nemernicule, vrei să...

— Vreau, îl întrerupse Saitano cu o voce bine stăpânită, vreau ca dumneata să rămâi ceea ce destinul a vrut să fii: *martorul!*

— Martorul!

— Da... martorul a ceea ce s-a petrecut în casa Passavant în noaptea în care ai fost adus aici şi pus pe masa de marmură. Dumneata eşti martorul, teribilul martor care poate, cu un simplu cuvânt, să doboare pe puternicul duce de Burgundia. Ascultă, nu vreau să contrariez destinul, de altfel, ce sunt eu? Un om? Nu. Eu sunt ştiinţa. Dar destinul a vrut ca dumneata să-l opreşti pe ducele de Burgundia din zborul lui îndrăzneţ şi să-i retezi aripile. Nu voi mai spune nimic în plus.

— Ai să vorbeşti! strigă Passavant cuprins de o furie care creştea cu fiecare clipă în sufletul lui.

Saitano îl luă de mână, fără să răspundă, îl conduse într-o altă încăpere, unde se afla dulapul său miraculos. Deschise: trei rafturi pline cu tot felul de flacoane şi o ladă de fier. Când văzu, Passavant simţi că o gheară îl strânge de gât.

Saitano reluă discuţia.

— Nu vreau să-ţi spun la ce ai fost martor şi nici ce s-a întâmplat cu Laurence d'Ambrun; nici ce a ajuns Roselys pe care o cauţi. Este un destin! Există o matematică a destinului. Eu nu sunt un om, eu sunt ştiinţa! Nu am nici timpul, nici voinţa să mă amestec în viaţa oamenilor, eu sunt în căutarea Marei Opere şi aceasta explică existenţa mea, minciunile şi reticenţele mele. Eu nu vreau să mă amestec pentru a corecta destinul şi nici rostul matematicii. Dacă destinul te învaţă ceva, e treaba lui. Nu-mi cere mai mult decât dau eu. Ceea ce pot să-ţi spun este asta: mai întâi eşti martorul, martorul, teribilul martor contra ducelui de Burgundia, apoi că Laurence şi Roselys trăiesc. Asta e tot! Nu cere nimic în plus. Reţine, căci asta face parte din viaţa dumitale!

Passavant asculta cu atenţie şi cu uimire. Totul era atât de ciudat în atitudinea şi în vorbele acestui om la care venise cu gândul să-l ucidă; apoi, hotărâse să-l ierte pentru că îl socotea nebun: acum îi apărea ca reprezentatul Destinului cu care nu te poţi lupta!

Saitano arătă spre raftul de sus:

— Aici sunt otrăvurile! Priveşte la acest mic flacon: cu o singură picătură poţi să lichidezi pe cineva. Astea de aici provoacă agonii lungi, muribundul are timp să-şi facă socotelile. Sunt jocuri copilăreşti. Iată lichidul ăsta incolor ca apa: nu are gust, nu are miros. Cine îl bea are impresia că-i apă, nu-l supără cu nimic. Pleacă de lângă tine în perfectă stare. Îşi vede de treabă chiar trei ani, se plimbă, călătoreşte şi, apoi, gata. Ei, ce crezi?

— Dacă am un duşman, am spadă sau pumnal pentru el!

— Şi dacă acest duşman este mai puternic!

— Hai să trecem peste astea! Nu te preocupa de soarta mea.

Saitano se uită ciudat la Passavant şi continuă:

— Să lăsăm otrăvurile şi să vedem elixirurile pe care le caută asiduu domnii de la curte. Iată-le aici pe raftul al doilea. Îţi place o tânără frumoasă care vrei ca, la rândul ei, să te iubească? Iată flaconul ăsta care face cât toate cuvintele de dragoste din lume. Când vei dori să fii iubit, cavalere, fă-mi o vizită!

— Când voi vrea asta, voi oferi viaţa mea celei pe care o va alege inima. Dacă refuză, mă dau deoparte. Asta-i tot, spuse Passavant cu răceală.

Saitano se hotărî să nu mai vorbească mai mult decât Passavant.

— Astea sunt: elixiruri şi otrăvuri! Asta este opera mea! Şi acum să-ţi arăt licoarea vieţii, cea care i-a permis lui Laurence d’Ambrun să reziste deşi a fost lovită mortal cu pumnalul. Iată o altă substanţă care îmi permite să transform un creier, să şterg sau să măresc capacitatea memoriei, să modific sentimentele, să fac dintr-un viteaz ca dumneata un laş. Ce spui despre astea?

— În ziua în care mi se va întâmpla această nenorocire, sper să-mi mai rămână destul curaj pentru a mă sinucide.

Se lăsă din nou o linişte insuportabilă. Saitano se gândi:

„Nu şi-a aruncat măcar o privire spre masa de marmură. De ce nu am un prieten ca acest om!”

Suspină. Passavant aştepta în linişte ca vrăjitorul să continue dar acesta ezita. De trei ori, iată, îi făcuse dovada superiorităţii lui.

— Cavalere, te-am aşezat pe masa asta şi de două ori m-ai învins. A treia oară te-am dus în carieră cu gândul să te las să mori de foame, de sete şi de spaimă. Acum te văd venit aici pentru a te răzbuna. Adineauri m-ai crezut nebun şi ai scos pumnalul. Acum, mă mai crezi nebun?

— Nu!

— De ce nu mă ucizi?

— Pentru că nu mai sunt înfuriat pe dumneata. Nu te înţeleg nu ştiu cine eşti şi nu ştiu ce doreşti, de fapt. Dar văd că nu ura te conduce în ceea pe faci. Pentru un savant care şi-a propus să-şi îndeplinească un vis atât de sublim, eu, un spirit simplu incapabil să se ridice la înălţimea acestor aspiraţii, vreau să-ţi spun un lucru care îţi va părea mizerabil, dar pentru mine este firesc.

— Spune!

— Iată: pentru aţi fi dus la capăt experienţa, ar fi trebuit să-i omori pe cei trei sărmani nevinovaţi pe care îi legaseşi în aceste scaune?

— Aşa e! Aveam nevoie de sângele lor!

— Ei bine, de ce trebuia să faci pentru cercetarea dumitale asupra vieţii eterne calvar din viaţa nenorociţilor de Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon? De ce trebuie suprimat un om ca să trăiască un altul? Dacă aş fi fost Brancaillon mi-aş fi spus: „nu înţeleg de ce trebuie să mor eu pentru alţii, mie, viaţa mea îmi este mai preţioasă decât miile de vieţi care mă înconjoară, fie şi dacă ar fi ele eterne?” Şi m-aş apăra, ţi-o jur. Maestre, desăvârşirea dumitale este, înainte de orice, criminală!

Saitano zâmbi şi puse mâna pe umărul lui Passavant. Zâmbetul şi gestul îl făcură pe cavaler să tresalte.

— Eşti un copil, un nobil copil, spuse vrăjitorul. Nu ştii că războiul, lupta fără milă este legea primordială a brutei umane. Este legea naturii însăşi! Trebuie să omori pentru a trăi! Nu există un om în lumea asta care nu ar avea să-şi reproşeze câteva crime! Nu le ştie, nu se gândeşte la ele! Nu ştii, nu poţi să ştii la ce te duce obligaţia de a-ţi apăra propria viaţă, fie că eşti tigru, fie că eşti om!

Trăieşte liniştit, dragul meu, şi nu te gândi la războaiele pe care le duc oamenii! Retine numai atât: că ai venit aici să mă ucizi! Apoi se aplecă, deschise lada de fier în care Passavant văzu trei sipete mici. Saitano luă unul şi îl puse pe masa de marmură. Din el scoase un pergament vechi. Părea cuprins de alte frământări, faţa îi era din nou convulsionată şi, ca şi altă dată Jean Temerarul, Passavant descoperi pe faţa lui desenul:

— Ce-i asta? Ce ai pe faţă? O mână!

— Mâna însângerată, spuse Saitano fără emoţii.

— Ce mână? Ce vrei să spui? Oh, iată că se roşeşte, este ca sângele! Iată, picură sânge!

Saitano ridică din umeri.

— Am încercat să îmblânzesc în mine bruta umană. Nu am reuşit! Am rămas om prin unele instincte primitive. Mâna?! Este a unui ins care m-a pălmuit. Eu, Saitano, regele ştiinţei, eu care sunt în căutarea Marii Opere am fost lovit, am suportat mojicia acestui individ.

— Da, interveni Passavant, dar cum i-a rămas urma? Asta este vrăjitorie curată! A, iată că dispare!

— Priveşte la substanţele astea. Una am încercat-o chiar eu. Am vrut ca urma palmei aceleia să nu dispară niciodată. Cu acest lichid pot să…

— A dispărut! îl întrerupse Passavant.

— Da, aprobă vrăjitorul râzând diabolic. A dispărut în aparenţă. Dar nu va dispărea în realitate decât în ziua în care dumneata…

— Eu? Ce, dracu, am eu cu asta?

Saitano tăcu. Apoi ridică pergamentul vechi pe care îl scosese din sipet.

— Să nu mai vorbim despre mine, spuse el grav. Să vorbim despre dumneata. Ascultă, ascultă cu toată atenţia ceea ce am să-ţi spun. Mai devreme sau mai târziu, poate curând, te vei lovi de Jean de Burgundia…

— Da! Şi am să-l întreb ce a făcut cu Laurence şi cu Roselys.

— Asta nu mă priveşte. Este opera destinului, a destinului dumitale. Dar reţine altceva: când vei crede că a sosit timpul, nu ezita, vino, bate-mi la uşă şi spune-mi: vreau să-mi dai papirusul în care sunt relatate faptele la care eu am fost martor…

— Fapte? Ce fapte? De ce eşti aşa misterios?

— Eşti martorul! Atâta tot. Când va veni vremea, cere-mi pergamentul. Şi, acum, pleacă. Şi nu uita că eşti martorul. Iar eu nu am să uit că, cu câteva minute în urmă, te pregăteai să mă ucizi. Passavant îşi luă mantoul şi copleşit de ceea ce văzuse, uimit că nu mai simţea niciun fel de ură, se îndreptă spre uşă. Saitano luase un sipet şi mergea în urma cavalerului. În clipa în care oaspetele ieşea pe uşă, îi dădu acel sipet.

— Ce-i ăsta?

Saitano închise uşa lăsându-l pe cavaler în stradă.

— Ce-i în sipetul ăsta?

— Dota lui Roselys, răspunse Saitano. Passavant începu să lovească cu pumnii în uşă.

— Mi-ai promis că mă vei conduce la Roselys, unde este? Dacă mai eşti om, dacă mai ai inimă aşa cum am crezut adineauri, răspunde. Unde este Roselys?

— Du-te la Saint-Pol şi întreabă pe Odette de Champdivers despre Roselys.

Cavalerul simţi că se cutremură pământul sub el. Îl apucă un sentiment amestecat de nelinişte şi de teamă şi rămase fără să mai scoată un cuvânt în faţa blestematei uşi. Căuta în zadar să se liniştească. Deodată simţi că cineva îi pune mâna pe umăr.

— Cine-i? Dă-mi pace!

— Ei, ce dracu, nu-l mai cunoşti pe Tanneguy du Chatel?

— Dumneata… Cum aşa?

— M-am luat pe urmele dumitale de când ai plecat. Aşteptam să ieşi din casa asta blestemată. Dacă mai întârziai puţin scoteam uşa din balamale.

Passavant tăcea. Nu-şi revenea din lovitura pe care i-o dăduse vrăjitorul.

— Hai, îl îndemnă căpitanul. Eşti întreg, asta-i esenţialul. Dar ce ai în mână?

— Da, spuse Passavant râzând bizar, este dota lui Roselys.

— Roselys?

— Da, Roselys, pentru care trebuie să merg la Odette de Champdivers.

— Pe toţi dracii dacă mai înţeleg ceva!

— La Saint-Pol, termină Passavant.

Când auzi, Tanneguy îşi mângâie mustaţa şi începu să se învârtească pe loc prin zăpadă mormăind vorbe urâte şi înjurături în care numele Fecioarei şi al lui Satan erau insistent evocate.

Sunt martorul, se gândea Passavant neîndrăznind încă să-şi ia ochii de la uşa lui Saitano. Martorul cui?

— Tânărul meu prieten, cu mine te-ai purtat ca un adevărat cavaler şi mi-ai inspirat o prietenie căreia nu-i rezist. Merită pentru asta să-ţi dau un sfat.

— Nu, vinde-mi-l!

— Ce?

— Da. Iată ce idee am. Nu suport să mi se dea sfaturi. Atunci, mă înţelegi, ţi-l cumpăr, mai ales dacă este bun.

Şi Passavant, pregătindu-se să plece, începu să râdă bucuros că reuşise să se desprindă de frământările provocate de Saitano.

— Ce fel de om eşti! Orice s-ar zice, iată sfatul meu: evită să mai intri vreodată la Saint-Pol.

— Ceea ce mi s-a mai spus. Ceea ce mi-am spus şi eu: Şi, totuşi, voi merge acolo. Sfatul dumitale nu valorează nimic, dragul meu, dar apreciez buna intenţie. Hai, să mergem!

Pe drum nu-şi mai vorbiră. Când ajunseră la hanul lui Thibaud, se închiseră în camera pe care nu cu mult timp în urmă şi-o disputaseră. Cavalerul puse pe masă sipetul pe care îl primise de la Saitano.

— Dota lui Roselys…

Tanneguy se învârti în jurul mesei scuipă câteva înjurături şi nu mai rabdă:

— Deschide-l, să vedem ce dracu este înăuntru.

Passavant tresări. Părea că vine de departe. Sipetul era închis aşa că Tanneguy trebui să se ajute de pumnal pentru a-l deschide. Căpitanul scoase un strigăt urmat de o ploaie de înjurături. Cavalerul se uita pierdut. Amândoi rămăseseră uimiţi: în interior era o adevărată comoară! Sipetul era plin de diamante! Montate pe inele, pe cercei, în şiraguri, pietrele acelea fascinante îi amuţiseră pe bravii noştri cavaleri. Nu-şi mai puteau dezlipi ochii de la ele.

— Or fi adevărate? întrebă Passavant.

— E de necrezut! se minună du Chatel. La început niciunul nu îndrăzni să le atingă. Într-un târziu, Passavant luă un inel în care era fixat un diamant de toată frumuseţea. Când îl văzu cum îl mângâie, Tanneguy îi strigă:

— Ai grijă!

— La ce?

— Cum la ce, toate astea vin de la vrăjitor. Poate că ard! Eu ştiu o mie de poveşti cu astfel de întâmplări. Dracul are saci plini cu diamante. Îţi dă unul pus pe un inel, pui inelul pe deget, admiri strălucirea lui şi, hop, diamantul se transformă într-un cărbune care arde: îţi arde mâna, îţi arde braţul…

— Ah, atunci să pun la loc inelul pe care tocmai vroiam să ţi-l ofer.

Căpitanul se roşi:

— Ce, să mi-l dai mie? Inelul! Păi ăsta singur este o avere! spuse Tanneguy şi întinse mâna în care Passavant lăsă să cadă inelul.

— Ai grijă să nu ardă, să nu-ţi usuce braţul!

— Mai ştii! o să vedem noi, spuse Tanneguy care primi cu bucurie preţioasa bijuterie şi pe care începu să o admire tare zgomotos.

Urmară noi jurăminte de prietenie, Tanneguy se declară prieten al cavalerului şi-i propuse să-l însoţească la Saint-Pol, chiar dacă ar fi să-şi lase acolo pielea. Apoi îi propuse:

— Acum eşti bogat. Eu nu ştiu dacă ducele de Berry, care a furat bijuteriile regelui Charles al V-lea, are atâtea diamante câte ai dumneata (exagera, desigur), dar, pentru că eşti atât de bogat, lasă-mă să-ţi dau…

— Un sfat! spuse Passavant râzând.

— Da! aprobă Tanneguy dezamăgit. Iată-l! Cândva am avut un diamant, pe care mi-l dăduse o doamnă al cărui nume nu are importanţă. Această doamnă mi-a cerut să jur că îl voi păstra în amintirea ei. Am jurat, dar după trei luni, am avut nevoie de bani şi am mers la Ephraim. Îl cunoşti pe Ephraim?

— Nu. Dar spune mai departe.

— Ephraim este un evreu din Cetate, bătrân ca Mathusalem. L-a luat, l-a întors pe toate feţele, l-a cântărit pe o balanţă de aur pe care cântăreşte numai bijuterii. Apoi a scos un sac plin de ducaţi de aur; eu nu văzusem niciodată în viaţa mea atâţia bani. Ce mai! Mi-a dat douăzeci de ducaţi pe diamantul meu care era numai pe jumătatea ăstuia.

— Foarte bine, mi-a plăcut povestea. Care-i sfatul?

— Iată-l: să te asiguri că aceste frumoase pietre nu se transformă în frunze moarte, spuse Tanneguy.

— Le voi arunca în vânt!

— Sau în simple legume.

— Le vom mânca!

— Ah, să mă zgâlţâie Aghiuţă, la toate ai câte un răspuns!

— Sfatul, căpitane, hai să auzim sfatul!

— Iată-l: du-te la Ephraim, sau mai degrabă, mergem împreună şi schimbăm bijuteriile în scuzi de aur.

— Ei, aşa da, ăsta este un sfat bun.

— Şi plătit înainte, spuse căpitanul şiret. Mergem?

— Când va veni timpul!

— Şi dacă se transformă diamantele în morcovi?

— Le va mânca Ephraim, răspunse Passavant izbucnind în râs.

XIII. Magia

A doua zi Tanneguy şi Passavant părăseau hanul „La scroafa spânzurată”, cu gândul să ducă sipetul lui Ephraim. Thibaud, care îi văzuse ieşind la braţ, cu feţele iradiind de bucurie, nu putu să se abţină de la o răutate.

— Bravii mei, au venit aici să se ascundă, sunt aproape condamnaţi la moarte, sunt urmăriţi, unul de oamenii magistratului, rasă fără milă şi fără Dumnezeu, altul de oamenii Burgunzilor, rasă care nu a iertat niciodată şi, uite-te la ei cât de imprudenţi sunt. O să vedem dacă nu-mi vor aduce pe cap alte nenorociri. Tare mă tem că în câteva zile se alege praful de frumosul meu han!

În timp ce Thibaud se lamenta – era firea lui de a se lamenta pentru orice – în timp ce cavalerul şi căpitanul se îndreptau spre Ephraim, la Saint-Pol se pregătea un eveniment deosebit. Principalul erou era Bois-Redon. Nu avem intenţia de a atrage simpatia cititorilor asupra acestui personaj dar nici nu putem să trecem peste destinul acestui prea credincios om al reginei.

Suntem în ziua în care Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon, sihaştri fără voie, erau introduşi la Saint-Pol de către Jean Temerarul. De îndată ce s-au aflat la palat, cei trei s-au şi apucat de treabă, petrecându-şi timpul în apartamentul regelui. Lângă ei Gringonneur se învârtea lăsând impresia că multe lucruri ţin de el. Bruscaille o convinsese pe Odette că, de fapt, ei au ajuns aici la porunca lui Passavant, de aceea, ea se şi întoarse în apartamentul ei. Cei trei sihaştri se porniră la treabă.

— Sire, începu Bruscaille, *in nomine patris*...

— Da, răspunse regele care se supunea cu un devotament naiv. Mie îmi place tare mult cum povesteşte prea cuviosul Brancaillon. Nu are importanţă ce, daţi-i drumul!

— Bine. Am ruga pe Majestatea Sa să binevoiască să se aşeze în acest fotoliu, să-şi sprijine capul de spetează, da, aşa, şi am să mai rog pe bunul nostru rege să nu se mişte.

— M-am aşezat bine? întrebă grijuliu regele.

— Da, întocmai, Sire. Acum nu mai mişcaţi, închideţi ochii şi spuneţi de douăsprezece ori „Tatăl nostru”.

— De douăsprezece ori?! strigă Gringonneur. De şase ori mai mult decât a cerut Tosant. Sire, aşa veţi fi tămăduit pe loc!

— Şi Tosant nu-mi cerea să închid ochii, adăugă Charles.

— Ah, unde eşti frumoasă Junonă, iată ce bine arată regele nostru! Cu trei tipi simpatici ca aceştia eu aş înnebuni în două ore. Dar, efectul invers contează. Fiţi liniştit, Sire din moment ce sunteţi pe mâna lui Bruscaille, veţi ajunge repede ca monseniorul de Berry.

— Gringonneur, după părerea ta, sunt eu oare, smintit!

— Depinde de zile, Sire. Astăzi îmi păreţi destul de zdruncinat. Regele deschise ochii, privirea lui se tulburase. Criza era aproape. De fiecare dată când se făcea aluzie la nebunia lui, se întâmpla astfel. Fără îndoială că Gringonneur a simţit furtuna aşa că luă hotărârea să-l informeze pe rege că trebuie să meargă la bucătărie.

— Sire, aceşti trei sihaştri se ostenesc în serviciul Majestăţii Voastre. E cinstit şi chiar necesar spun eu, să-i reconfortăm cu ceva plăcut.

— Bine, răspunse regele cu satisfacţie, du-te şi ai grijă să fie bine.

— Să nu uiţi cumva băutura, strigă după el Brancaillon.

— Să fie bun, cel mai bun vin adăugă regele vesel. Acesta era regele Franţei.

Pentru lector această scenă ca şi cea care va urma poate să pară ieşită din comun. Nu poate fi contestată, aşa cum trebuie să se accepte ideea că, în atâtea rânduri, ceea ce pare verosimil nu are nimic comun cu adevărul.

Da, regele Franţei, sărmanul rege al Franţei abandonat, trădat, abia dacă mai era respectat de valeţi, era când stăpânit de delirul sumbru al nebuniei, când pradă gândurilor negre şi disperate. Numai Odette îl putea calma. Odette era raza lui de soare…

În această existenţă de zguduitoare mizerie, în fiecare zi. Când i se oferea ocazia, Charles găsea un prilej de a râde, îl căuta cu insistenţă. Mai mult, este sigur că pentru a se ajunge la vindecarea totală a răului, el accepta, cu o voinţă mişcătoare şi disperată orice încercare. Să nu uităm că, atunci, în acele vremuri, practicarea magiei era curentă. Regele acceptase cu plăcere să fie descântat de către sihaştri ca Tosant sau Lancelot. Cu atât mai mult acceptase nişte tămăduitori ca Bruscaille şi ai lui. Se lăsase în voia magiei practicate cu gravitate de Bruscaille, dar şi mai mult îi plăceau obiceiurile fanteziste ale lui Brancaillon.

Acum sta supus aşezat în fotoliu, cu ochii închişi, capul lăsat pe spate. Cei trei se aliniaseră în jurul lui, cu mâinile întinse murmurând după Bruscaille o invocaţie lungă la sfârşitul căreia regele, cu o voce precipitată, spuse: Amin. Apoi, se aşezară unul în spatele celuilalt, făcură înconjurul scaunului de trei ori spunând o rugăciune cu glas tare. Brancaillon, care nu avea o memorie bună, înlocuia cuvintele latineşti, cu ce-i venea la îndemână, uitându-se lung la uşă să vadă dacă mai vin sau nu bucătarii cu masa. Terminară, bătură de trei ori din mâini şi Bruscaille, singur, cu voce limpede spuse:

— În numele lui Dumnezeu Atotputernicul, diavole care ţi-ai găsit sălaşul în acest corp, îţi poruncesc să ieşi îndată!

Bragaille repetă şi el acest ordin cu o voce mai puţin redutabilă, iar Brancaillon, după ce aşteptă un minut, în loc să repete, se mulţumi să spună:

— Nu iese! Ah, să-l ferească sfântul să pun eu mâna pe el!

— Imbecilule, îl întrerupse Bruscaille.

— Domnilor, spuse Charles deschizând ochii pe jumătate, am terminat de spus, de douăsprezece ori, „Tatăl nostru” …

Bruscaille şi Bragaille se uitară unul la altul. Nu prevăzuseră o astfel de reacţie.

— Ah, făcu Bruscaille, regele a terminat de spus „Tatăl nostru”. Ce-i de făcut?

— Ce-i de făcut? întrebă şi Bragaille.

— Am găsit! sări Brancaillon. Sire, aţi terminat de spus, de douăsprezece ori „Tatăl nostru”? Ei bine, începeţi să-l spuneţi din nou!

Se auzi un strigăt de bucurie şi de descătuşare. Numai regele aruncă o privire de reproş spre Brancaillon. Dar, resemnat şi tenace ca oricare bolnav care vrea şi crede în însănătoşire, închise din nou ochii şi începu din nou să spună rugăciunea.

Atunci Bruscaille se aşeză în spatele fotoliului şi puse mâinile pe capul regelui. Bragaille se plasă la stânga, faţă în faţă cu Brancaillon care luase locul în dreapta regelui. În această poziţie, cei trei sihaştri începură un cântec în latină pe care, bineînţeles, Brancaillon îl transformă rapid într-unui bachic. Apoi, pe rând, fiecare imită demonul care se cuibărise în sărmana fiinţă regală. Fără îndoială ca acel demon era tare surd sau recalcitrant, din moment ce Brancaillon strigă pentru a doua oară:

— Nu vrea să iasă, blestematul. Ah, dacă-mi cade în mână, vede el pe dracu! Şi-şi arătă pumnul mare cât toate zilele.

Bruscaille se mai învârti o dată în jurul fotoliului şi se opri în faţa regelui, întinse mâna până îi atinse pieptul acestuia şi apoi îl trase brusc de parcă ar fi dat de foc; reluă această mişcare de o sută de ori, cu o viteză şi cu o vigoare încât curând ameţi. Îşi şterse fruntea şi spuse:

— Sunt la capătul puterilor. Acum, continuă dumneata cuvioase Bragaille şi caută să-l alungi din acest corp pe diavolul care refuză să iasă.

Bragaille începu să facă aceleaşi gesturi, cu aceeaşi energie.

— Acum, dumneata, cuvioase Brancaillon, spuse terminat şi acesta.

La început, Brancaillon avu o mişcare de-a dreptul elegantă, dar curând începu să scoată limba şi dădu drumul la o primă serie de înjurături; îl blestema pe demonul care se încăpăţâna să iasă. Deodată, regele se ridică parcă atras de ceva. Brancaillon strigă:

— Victorie! Mi-a reuşit! L-am prins! Charles scoase un ţipăt. Uimit, Brancaillon se dădu înapoi.

— Nemernicule! ţipară Bruscaille şi Bragaille. L-ai luat pe rege de piept şi l-ai ridicat din fotoliu. Ah, prostănac ce eşti, strici tot ce-am făcut noi cu atâta trudă.

Regele căzu din nou în fotoliu, iar Bruscaille pregătea o nouă serie de mişcări magice. După un minut, regele Charles socoti că şedinţa a durat destul.

— Suficient, prea cuvioşii mei. Mergeţi să vă refaceţi să vă odihniţi. Gringonneur vă va ţine companie, dar nu-l îndemnaţi să bea!

— Sire, o luă înainte Brancaillon, am eu grijă de el!

Se pare că, dacă Brancaillon îşi propusese să aibă această grijă, Gringonneur îşi propusese şi el să aibă grijă de Brancaillon. Cum masa sihaştrilor se prelungise până noaptea târziu, Bragaille şi Bruscaille avură a doua zi o prestaţie mizerabilă. Li se împleticea limba în gură. Asta nu l-a făcut pe rege să aibă mai puţină încredere în ei.

XIV. Trista aventură a lui Bois-Redon

Noua şedinţă de magie începuse. În timpul acesta, la regina Isabela se petreceau lucruri care aveau cu siguranţă legătură cu osteneala sihaştrilor. Combinarea celor două întâmplări îl atrase pe Bois-Redon într-o aventură neplăcută.

Dimineaţa, regina se trezise într-o bună dispoziţie. Însoţită de domnişoarele ei de onoare, făcu o primă vizită tigroaicei Imperia, îngrijită acum de paznici.

Imperia era departe de a fi vindecată, dar începuse să-şi revină, rănile să se închidă şi chiar îi revenise pofta de mâncare.

Din când în când se ridica în două labe urlând înfiorător. Poate că instinctul ei de animal o îndemna spre revanşă. Domnişoarele de onoare o mângâiau şi-i dădeau tot felul de bunătăţi, de dulciuri.

Regina surâse îngăduitoare, generoasă şi ceru să rămână singură. După ce-şi făcu rondul, Bois-Redon veni să dea raportul.

— Ce fac sihaştrii? întrebă regina.

— Au început practicile magice, răspunse uriaşul. Era un răspuns corect. Ca toată lumea de la Saint-Pol, Bois-Redon era convins că cei trei blestemaţi erau cu adevărat sihaştri, mai înţelepţi decât Lancelot şi Tosant.

— Îi cunoşti pe aceşti sihaştri? întrebă regina.

— Eu?! se miră Bois-Redon. Doamnă, eu nu am cunoştinţe în tagma călugărească.

— Ei bine! continuă regina, trebuie să-i cunoşti, sunt nişte voinici care mănâncă şi beau zdravăn, care practică jocul de cărţi. Nu te plictiseşti câtuşi de puţin cu ei, sunt simpatici şi cu siguranţă îl vor tămădui pe rege.

Bois-Redon lăsă capul în jos.

„Să-l tămăduiască pe rege... De ce-i atât de satisfăcută regina de însănătoşirea regelui. Până acum parcă altceva urmărea.”

— Te vei duce să-i cauţi. De altfel, ei te aşteaptă. Şi-i vei ajuta să-l vindece pe rege. Dacă nu cumva îl vei... vindeca singur.

— Eu! repetă Bois-Redon cu stupoare şi indignare...

— Tu. Ascultă bine ce-ţi spun. Aceşti sihaştri sunt trimişi de Jean Temerarul, ca şi primii doi. Ceea ce nu au reuşit Tosant şi Lancelot poate se repetă şi la aceştia. Or, eu nu vreau să se mai repete. Vreau ca, de data asta, regele să fie cu adevărat tămăduit. Şi cum mă îndoiesc de ştiinţa sihaştrilor lui Jean Temerarul, te vei duce tu să-i ajuţi. Trebuie să-ţi iei câteva măsuri de prevedere: nu te vei arăta niciodată; vei fi condus într-o cameră din palatul regelui de un om de-al meu de încredere; vei aştepta acolo două zile sau cât va fi necesar; nu-ţi fie teamă, nu te voi lăsa să crapi de foame; vei avea veşti de la mine în fiecare dimineaţă. Trebuie să fii gata la orice oră din zi şi din noapte, gata să-l vindeci pe rege prin practicile magiei.

— Să-l vindec prin magie, eu?

— Nu face pe tâmpitul! spuse cu o voce gravă regina. Căpitanul se cutremură. De fiecare dată când îi vorbea astfel, regina punea la cale ceva teribil. De data asta mirarea îl împiedica să ia lucrurile în tragic. I se cerea să-l vindece pe rege prin practici de magie! Nu putu să se abţină şi izbucni în râs. Regina îl privea cu atenţie.

— Vei supraveghea pe sihaştri, repetă ea, şi dacă va fi nevoie, îi vei ajuta la momentul potrivit. Dar, te vei ocupa mai ales de domnişoara Champdivers… Regina părea că-i neliniştită, mai ales, de când îi pronunţase numele lui Odette.

— Domnişoara! se trezi vorbind Bois-Redon. Drace, încep să înţeleg câte ceva.

Isabela, cu mantoul în mână, cu ochii pierduţi, vorbea cu un glas dulce şi monoton.

— Tosant şi Lancelot erau pe punctul de a-l tămădui pe rege. Totul ar fi fost gata. Regele luase cupa şi se pregătea să bea. Vindecarea era asigurată. Numai că a intrat domnişoara Champdivers, i-a smuls cupa şi a vărsat-o. Acum totul trebuie luat de la început. Glasul ei mieros ascundea o ură abia stăpânită. Era ca un şarpe, gata să atace, cu veninul pregătit.

— Oamenii ducelui au încercat să-l salveze pe rege, urmărind să pună mâna mai întâi pe intrigantă, au omorât pe Champdivers bătrânul, pe guvernantă, dar a scăpat domnişoara Odette. Eu am continuat, însă, bătălia. Am încercat cu tigroaica şi nu am reuşit. Odette a rămas. Apoi cu cei doi sihaştri, la fel.

Se uită atent la Bois-Redon şi continuă:

— Acolo unde au eşuat oamenii ducelui, acolo unde a fost învinsă Imperia, tu vei reuşi!

Lui Bois-Redon îi tremura bărbia. Înţelesese totul!

I se cerea să o lichideze pe Odette de Champdivers!

Când regina tăcu şi lăsă să se aşeze liniştea, căpitanul simţi că fiinţa lui îi cerea să nu fie de acord cu această crimă. Apoi, sufletul de slugă îl readuse la condiţia lui din totdeauna.

„La urma-urmei să ştiţi că chiar… îmi place. Mi-a fost teamă o clipă să nu-mi ceară să-l omor pe rege! …”

Isabela se ridică şi se duse la fereastră. Peste zăpada albă, privirea ei căuta să desluşească misterul care ar fi ajutat-o în planurile ei.

— Nu mai pot să aştept. Trebuie să dispară intriganta. Toţi au eşuat, Bois-Redon nu va eşua!

— Da, răspunse acesta ştergându-şi broboanele care-i apăruseră pe frunte.

— Nu mai este vorba să o iei de la Saint-Pol şi să o duci în casa ducelui. Nu mai este vorba să eviţi o crimă în palatul regal. Bois-Redon, îţi cer această probă a dragostei tale. Te voi numi cavalerul meu. Te arunc împotriva acestei zâne a nenorocirii mele. Mergi, cavalere, pleacă, iubitul meu, du-te şi scapă-mă! Mergi şi loveşte!

Avea o voce mieroasă, iar Bois-Redon îi simţi întreaga mângâiere. Ar fi omorât pe oricine dacă Isabela i-ar fi cerut! îşi desfăcu braţele cu o mişcare greoaie. Regina se feri dar îi surâse şi acest surâs îl tulbură pe Bois-Redon. Apoi spuse:

— Deci, o vei lovi! O vei lovi de moarte! De data asta să fie sfârşitul, ceru ea cu furie. Ochii îi scânteiau. Dacă vor fi pe urmele tale oamenii din palat, nu te nelinişti căci…

— Ah! pe Dumnezeul meu, strigă Bois-Redon îmbătat de privirea reginei, numai să vină cineva… O tânără… o doamnă… aş putea să…

— Ce?!

— Aş fi putu să ezit, urlă Bois-Redon dezlănţuit. Dar nu, nu ezit, regină! Voi lovi, voi ucide, cu o singură lovitură. Cât despre ceilalţi…

Se auzi o explozie de râs care făcu să vibreze ferestrele. Bois-Redon scoase fulgerător spada. Avea ochii scoşi din orbite. Instinctele Isabelei se ridicaseră în delir. Pentru acest bărbat, un colos cu figură de păpuşă, regina încerca în aceste clipe o admiraţie violentă pe care nu o mai putea controla. Era cât pe-aci să i se arunce în braţe, dar ca şi atunci când o dresa pe Imperia, ea îşi îmblânzi pornirea. Calmă, îl luă de braţ:

— Vino, viteazul meu. Salvează-ţi regina, amanta ta. Cât despre rege, ascultă…

Ajunseseră în marea galerie. Era pustie. „Regele? Tot ce doreşte dar… regele… Drace!”

— Sihaştrii spuse Isabela, sihaştrii se numesc Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon.

— Ah, se miră Bois-Redon, neisprăviţii ăia…

— Aceşti sihaştri încearcă să-l tămăduiască. Când vor reuşi? Azi, mâine, în opt zile? Tu vei afla, tu trebuie să fii în preajma lor, gata pregătit. Când vor da un semnal, când vei fi căutat, alergi şi loveşti. Mai întâi pe Odette… Şi, apoi, dacă le este frică, dacă sihaştrii ezită…

— Dacă ezită?

— Da, vei lovi tu… îl vei lichida şi pe rege!

Se aflau lângă scările principale, în acelaşi loc unde Isabela îl aşteptase cândva pe Jean Temerarul. Acum era în plină zi. Când se uită la Bois-Redon, regina îl văzu livid. Înţelese repede ce era în sufletul unui soldat instruit în respectul regelui, trimisul lui Dumnezeu pe pământ. Chiar dacă este un om, chiar dacă, pe deasupra nefericitul nu este întreg la minte. Era, totuşi, rege!

Isabela ridică mâinile, îl apucă de umeri şi ceru:

— Jură că loveşti!

Bois-Redon se uită în ochii ei, parfumul părului ei îl îmbăta, pasiunea dezlănţuită urla în el. O luă în braţe pe regină, cu mişcări sălbatice.

— Jură-mi că vei fi întotdeauna a mea!

— Întotdeauna! spuse ea. Voi fi numai a ta! Am să-ţi ocrotesc gelozia, am să-ţi preţuiesc dragostea. Dar, jură-mi că vei lovi! Mai întâi pe ea… apoi pe rege!

— Regele, reluă Bois-Redon, nebun de dragoste, regele Franţei! Am să-l ucid dintr-o singură lovitură! Una singură, în inimă!

Ea se abandonă. Căpitanul o strângea în braţe ca un sălbatic.

Jos, lângă scări, se auzi un plâns trist.

A doua şedinţă de magie la care era supus regele se petrecuse puţin diferit.

Era prezent stareţul Celestinilor, un om cu înfăţişare de războinic, zdravăn deşi se apropia de şaizeci de ani. Avea o barbă colilie; impresia de tinereţe pe care o lăsa era evidentă. E greu de spus care îi era rolul în toată povestea cu tămăduirea regelui Charles. Se ştia însă că regele avea o adevărată veneraţie pentru el, pe care o mărturisea adesea prin cadouri şi donaţii importante oferite mănăstirii Celestinilor. De altfel, celebra capelă a acestei mănăstiri era opera de binefacere a regelui.

Cum şi de ce a fost adus stareţul în tabăra ducelui de Burgundia şi a reginei Isabela nu vom şti niciodată. El venise să examineze pe noii sihaştri. Îi cerceta atent, cu un surâs întunecat de neîncredere. Din când în când intervenea scurt pentru a corecta câte un gest sau intervenea în timpul rugăciunilor cu vocea lui puternică pentru a acoperi improvizaţiile injurioase ale lui Brancaillon.

— Ei, cuvioase stareţ, ce părere ai despre aceşti tămăduitori? îl întrebă regele.

— Grozavi, Sire, se descurcă de minune!

— Mai ales acela, nu? şi regele arătă spre Brancaillon.

— A, acela merită întreaga dumneavoastră încredere, deşi nici ceilalţi doi nu sunt mai prejos. Sire, puteţi fi liniştit. Niciodată Majestatea Voastră nu s-a lăsat pe mâini mai bune.

— Trebuie să-ţi spun că şi mie îmi plac; m-au făcut să rid, mai ales grăsunul ăla.

O clipă stareţul îl cercetă pe rege, pe acest sărman rege pentru care se montase întreaga comedie. Să-şi fi dat el seama ceva mai devreme că toată această poveste se va transforma într-o tragedie! îşi ridică sprâncenele, se înclină în faţa regelui şi spuse:

— Sire, îngăduiţi-mi să plec. Mă voi reîntoarce. Dar, înainte de a pleca, vă rog să-mi spuneţi dacă aveţi cu adevărat încredere în ei.

— Da, răspunse hotărât regele. Mai ales în cel mai solid. Am încredere pentru că ei au câte un talisman.

— Un talisman? Cum adică?

— Nu ai să ştii, cucernice. Pleacă şi ne vom revedea mai târziu. Stareţul se aplecă, făcu semnul crucii, murmură o rugăciune pentru sufletul Majestăţii Sale şi plecă întrebându-se:

— „Ce poate fi acest talisman? Ia, hai să nu mă mai frământ. Cine ştie dacă nu-i o vedenie a nebuniei lui! Dar nu, este teribil să fim obligaţi la astfel de expediente pentru a restaura în Paris şi în regat adevărata autoritate monarhică!”

„Talismanul… se gândea şi Charles, surâzând. Nu este el unul adevărat, dar pentru că Odette răspunde de aceştia…”.

După ce a plecat stareţul, cei trei sihaştri respirară uşuraţi şi reluară cu şi mai multă ardoare gesturile lor de exorcism. Oricât ar părea de curios, începuseră să se ia până şi ei în serios: gesturile lor care nu aveau niciun efect asupra regelui începură să-i influenţeze pe ei. Uitaseră că se aflau acolo pentru un act oribil şi definitiv şi începură să creadă că, la urma urmelor, s-au mai văzut şi miracole. Se întâmpla cu ei un fenomen de autosugestie şi se puseră pe treabă aproape convinşi de importanţa lor. Începură să se învârtă în jurul regelui cu o energie capabilă să alunge o legiune întreagă de demoni conduşi de Belphegor şi de Pursan, sub înalta comandă a lui Satan însuşi. Regele îi admira pe aceşti zeloşi tămăduitori.

— Mai odihniţi-vă, cuvioşilor, odihniţi-vă!

Brancaillon începu să râdă, Bruscaille şi Bragaille îşi frecau mâinile pentru că, blestemaţii, ştiau ei bine la ce-i bună pauza! Deja, undeva într-un ungher al salonului, din porunca regelui, fusese adusă o masă pe care se afla, bineînţeles, şi vin. Din belşug.

Cu o singură mişcare, cei trei se întoarseră spre masă şi, surâzând complice, regele se ridică din fotoliu, se apropie de masă şi turnă el însuşi vinul în cupele mari de argint. Era ceva emoţionant în acest gest familiar, astăzi de neînţeles. Charles al VI-lea, rege absolut, turna vin în cupe pentru oaspeţii lui!

— Apropiaţi-vă, le ceru el, şi aşezaţi-vă. Fără prea mult protocol, cei trei luară loc în fotoliile moi, cu perniţe brodate cu fir de aur. Luaseră fiecare cupa în mână.

— Ne simţim bine aici, spuse simplu Bragaille.

— Da, aprobă Bruscaille care părea că visează, mai bine decât în schitul nostru unde, aşezaţi pe pietre, bem apă de la izvor.

— Ăsta da vin! Nici gând să bei aşa ceva la „Scroafa spânzurată”, spuse Brancaillon.

Regele se plimba gânditor prin salon. Din când în când se apropia de fereastră, îşi lipea fruntea lui fierbinte de vitralii şi privea trist spre grădina acoperită de zăpadă. Se întoarse spre masa la care se aflau cei trei şi constată că vinul fusese terminat. Sihaştri puseseră cupele de argint pe masă. Doi valeţi se prezentară pentru a ridica masa. Regele luă cupele şi le oferi celor trei tămăduitori.

— Păstraţi-le ca amintire de la mine. Chiar dacă nu mă vindecaţi, sunt mulţumit de voi. Tosant şi Lancelot erau severi şi trişti. Voi m-aţi făcut să rid şi de aceea vă socotesc nişte buni şi bravi vindecători.

Uluiţi de acest gest, cei trei contemplară cupele şi nu ştiură ce trebuie să facă.

— Cum, se bâlbâi Bragaille. – Aceste cupe minunate sunt pentru noi!

— Ah, Sire, spuse Bruscaille entuziasmat, ce nenorocire ca un rege atât de bun ca dumneavoastră să fie chinuit de duhurile rele!

— Am o ide! se băgă în vorbă voios şi Brancaillon.

— Bine, o să vedem mai târziu. Acum trebuie să primesc pe sfetnicii mei. Ne vom revedea cât de curând.

— Şi totuşi, insistă Brancaillon, al cărui sânge, ajutat acum de cele câteva cupe de vin, alerga mai vârtos, am o idee bună. Sunt sigur că demonul nu va mai rezista în sălaşul lui şi va ieşi sigur.

Regele tresări. Mirajul care îl atrage fără încetare pe bolnavul fără leac îi apăru în mintea lui întunecată. Există un lucru indestructibil la omul care luptă împotriva unui rău: speranţa de a se vindeca.

— Cine ştie? spuse Charles. Este o practică nouă de exorcism?

— Nouă? Nu, Majestate, eu am verificat-o deja pe mine, răspunse Brancaillon.

— Şi a reuşit? palpită regele.

— Imediat! răspunse Brancaillon izbucnind în râs.

— Sfetnicii mei n-au decât să aştepte! Ia, hai să încercăm! Regele se grăbi să-şi ia locul în fotoliu. Bruscaille şi Bragaille se uitară pierduţi unul la altul. Bragaille mergea pe urmele lui Brancaillon numai că acesta, din cauza vinului, nu prea ţinea pasul drept. Vinul ajuta al dracului de bine.

— Cum de nu m-am gândit mai devreme! îşi spuse el, lovindu-se peste frunte.

— Hai, începeţi odată! ceru regele neliniştit.

— Sire… aici e o poveste. Trebuie să v-o spun.

— O poveste… o poveste pe care ar fi bine să o spunem mâine, interveni neliniştit Bragaille.

— Nu, nu, strigă regele, acum!

— Iat-o, Sire, începu Brancaillon spre disperarea celorlalţi doi. Brancaillon, superb, se încăpăţână să-i povestească regelui iar acesta se aşeză cu plăcere să-l asculte. Se făcu un minut de linişte. În antecameră această linişte era şi mai profundă.

Saint-Pol era în aşteptarea unor întâmplări grave: vindecarea regelui preocupa imensa majoritate a celor care locuiau în interiorul fortăreţei.

— Da, da, se va vindeca, mârâiau unii răutăcioşi, pe ascuns. Brancaillon văzuse prin fumul produs de minunea de vin câteva întâmplări prin care trecuse chiar el numai că euforia le deforma complet. Începu:

— Trebuie să vă, spun că, atunci când mi s-a întâmplat mie eram îndrăgostit de Marion Bonnecoste…

— Hm, făcu Bragaille indignat. Îndrăgostit! Un sihastru îndrăgostit!

— Sire, se grăbi Bruscaille, înainte de a ne sihăstri, cuviosul Brancaillon a purtat platoşă şi a mers la război. Cu siguranţă că atunci…

— Lăsaţi-l, lăsaţi-l, spuse regele râzând. Continuă, dragul meu. Tu ai să mă vindeci pe mine!

— Asta da, aprobă bucuros Brancaillon. Ce tot vor să trăncănească ăştia! Ce, un sihastru nu mai are voie să se îndrăgostească? Sire, nu-i ascultaţi! Demonul care vă stăpâneşte va ieşi curând, răspund eu… Deci, eram îndrăgostit. O cunoaşteţi pe Marion, Sire? Nu? … Curios, toată lumea din Paris o ştie! Ei, ce s-o mai lungesc: este, adică, a fost o fată frumoasă cu ochi negri, o fată împotriva căreia nu aş putea să spun nimic dacă nu s-ar fi întâmplat alaltăieri.

Aici Bragaille îl calcă pe picioare pe Brancaillon atât de tare încât distinsul narator scoase un strigăt şi înţelese că o apucase pe o cale periculoasă.

— Pe scurt, într-o zi, mai bine spus, într-o seară, mă aflam, nu ştiu de ce, trist şi bolnav. Aveam vedenii. Diavolii mă atingeau cu degetele lor păroase, îi auzeam rânjind şi ţopăind în jurul capului meu…

— Oh, murmură regele atent la spovedania sihastrului, la simptomele pe care le relata, oh, ca şi la mine…

— Deodată, continuă Brancaillon, am simţit că unul dintre acei demoni se băgase în corpul meu. Îl auzeam foarte bine cum se aşeza în măruntaiele mele şi cum mă suduia de acolo. M-am întors la cabaretul din care plecasem când mi se întâmplase acea penibilă aventură, şi m-am pus din nou pe băut în speranţa că-l voi îneca pe diavol. Dar, dracul se încăpăţâna să reziste. Cu cât beam mai mult cu atât el se arăta mai obraznic. Curând mi-am dat seama că, pe nesimţite, el trebuia să absoarbă vinul pe măsură ce-l beam. Şi, diavolul se înmuiase în mine încât abia mă mai ţineam pe picioare. Atunci m-am dus la Marion Bonnecoste.

Brancaillon se opri brusc şi se înroşi. Da se înroşi şi, sărmanul, încurcat nu mai ştia cum să continue.

— Hai să plecăm, ne vei povesti sfârşitul altă dată, interveni Bruscaille.

Dar regele nu renunţă. El vroia să se tămăduiască. Regele, ca oricare bolnav de cap nu cerea decât să creadă. Îi ceru sihastrului să continue.

Brancaillon, lăsând deoparte orice scrupul continuă.

— Sire, pe unde să iasă diavolul care mă turmentase dacă nu chiar prin gură?

— Aşa, chiar aşa, Sfântă Fecioară!

— Ei bine, Marion, m-a luat în braţe. Ce fată bună, Doamne! şi sunt obligat să vă spun că am simţit buzele ei dulci şi fierbinţi cum le ating pe ale mele. Or, ce credeţi că s-a întâmplat? Şi acum mă întreb: să se fi sufocat nemernicul de diavol, că nu mai avea aer? să fi fost un gest miraculos, intolerabil pentru el. Ceea ce este sigur, este că m-am simţit vindecat complet, după care m-am dus să mă spovedesc.

— Ah, făcu regele atent, şi ce ţi-a spus duhovnicul?

— Era un om, un savant de toată isprava, Sire. Mi-a spus că am procedat excelent.

— Da, spuse gânditor regele, am mai auzit vorbindu-se de un leac tămăduitor care poate să scoată pe gură demonul nebuniei.

— Aşa, aşa Sire, sări Brancaillon, este chiar aşa cum ziceţi. Numai că trebuie să vă mai spun că, confesorul mi-a spus că ar fi trebuit ca, pentru salvarea sufletului meu, să cer soţiei mele să facă acel gest, adică cea de care am fost legat prin căsătorie. Am încercat să-i spun că nu sunt căsătorit, dar el mi-a făcut o întreagă teorie că am să suport toată viaţa damnaţiunea…

Regele tresări. Cu siguranţă că acum teama de damnaţiune îl influenţa puternic.

— Ar fi trebuit… încercă el să refacă ideea cu o evidentă repulsie dar se opri.

— Da, Sire, ar trebui ca Majestatea Sa, regina, să consimtă să aspire chiar ea demonul. Răspund de reuşită. Nimic mai uşor!

Regele se ridică agitat şi începu să măsoare salonul în lung şi în lat. Părea că se află în faţa unei noi crize.

— Regina! Să consimtă ea aşa ceva! Ea nu mă iubeşte! Ce-i pasă ei că eu sufăr! Regina! reluă şi furia creştea în el. Cine ştie dacă nu s-a îndepărtat de mine tocmai pentru a evita un astfel de gest tămăduitor Ah, Doamne Dumnezeule, aş vrea…

Ochii i se înroşiseră, îşi muşca buzele nervos, izbucni într-un râs strident şi termină plângând deprimat.

Uimiţi de această scenă, cei trei priveau cu milă la sărmanul rege. Până atunci văzuseră un rege bun, tolerant, care asculta cu o politeţe ciudată fanteziile cele mai extravagante. Acum ei vedeau un nebun. Demenţa se dezlănţuise în nefericitul rege.

Brusc, Charles se întoarse spre Brancaillon.

— Spui, deci, că regina… regina, nu-i aşa? Vorbeşte, sihastrule.

— Regina, da, Sire, regina, răspunse speriat Brancaillon.

— Destul, prostănacule, îl opri regele. Am să… iată-l şi pe căpitanul meu!

Căpitanul de gardă intrase şi, dintr-o privire îşi dădu seama ce se pregătea. Îi cercetă atent pe cei trei sihaştri şi se apropie rapid de rege.

— Sire, vreţi să merg să o aduc pe domnişoara Odette de Champdivers?

Adesea numai la auzul acestui nume regele se calma. În plină criză, când apărea Odette şi îi punea mâna pe frunte, sărmanul nefericit se liniştea. Dar, de data asta, începu să urle:

— Sihastrul a spus: regina… Vreau să merg la regină. Căpitane, ia doisprezece oameni şi urmaţi-mă! Veţi vedea, regina mă va vindeca!

Izbucni în râs, un râs trist.

Plecară. Căpitanul, urmat de doisprezece oameni înarmaţi o luă înainte, traversă curtea şi ajunse la palatul reginei.

Regele intră în marele vestibul şi abia se abţinu să nu strige. Capul i se învârtea, picioarele îi tremurau. Printr-un fenomen greu de explicat, criza de nebunie care îl zguduise se oprise pe neaşteptate. Charles lăsă capul în jos. Lacrimile începură să-i stingă obrajii înfierbântaţi de boală.

Sus, în sala galeriei, la capătul scărilor Isabela de Bavaria şi Bois-Redon rămaseră încremeniţi: abia reuşeau să se elibereze din îmbrăţişare. Regina aştepta transfigurată. Moartea îi lumina ochii. Impasibil, Bois-Redon îşi spuse că momentul a sosit. Să fi fost regele Charles sigur de fidelitatea reginei Isabela? Mai degrabă era plauzibil contrariul. De mult trăiau despărţiţi. În orele lui de acalmie şi de luciditate o dispreţuia şi se temea de ea. O bănuia şi bănuiala lui era aproape o certitudine. Dar niciodată această certitudine nu i se arătase atât de clară. Niciodată nu avusese o astfel de probă. De data asta avea proba. Charles, care o iubise pe regină cu pasiune, sfârşise puţin câte puţin prin a se detaşa dar fără să-i poarte ură. Mai păstra totuşi urmele unei vagi afecţiuni.

De data aceasta, în faţa probei, ura din el explodă.

Începu să urce scările.

Regină îl văzu atât de palid, atât de calm, atât de hotărât încât o cuprinse groaza. Nu mai ştia unde se află, nici că este regină, înţelegea numai că se vor petrece lucruri teribile, groaznice. Trebuia să se apere, trebuia să ia pe loc hotărârea definitivă. Se aplecă spre Bois-Redon şi-i porunci:

— Omoară-l!

Căpitanul pierdut începură coboare scările. Părea totuşi sigur pe el, se mişca fără ezitare. Înaintând îşi făcu tot felul de calcule cum ar urma să-l ucidă pe rege. Îşi puse la loc pumnalul spunându-şi: îl sugrum!

În acel moment, în vestibul apăruse deja căpitanul de gardă împreună cu cei doisprezece oameni înarmaţi. Scena era sinistră.

Bois-Redon se opri: pe faţă i se putea citi surâsul învinsului care va muri curând. „Laşule! Du-te odată!”

Regina crezuse că aceste cuvinte le strigase. De fapt, pierdută, nu putuse decât să le spună în gând. Niciun sunet nu reuşi să fie articulat de buzele ei.

Căpitanul se afla deja la mijlocul scărilor aproape de rege intuind pericolul.

— Sire, Bois-Redon, unde mergeţi?

Punând astfel întrebarea, căpitanul lăsă poarta deschisă pentru orice explicaţie capabilă să ducă la o destindere sau la înţelegere. Regele se întoarse spre căpitanul lui şi spuse ceva, gesticulând. Tremurând, întinse spre Bois-Redon mâna. Văzându-l, căpitanul interveni.

— Bois-Redon, în numele regelui, stăpânul meu, predaţi-mi spada!

Bois-Redon se supuse fără o vorbă. Regele continuă să urce, urmat de căpitan şi cei doisprezece oameni înarmaţi. În mijlocul acestora, acum se afla Bois-Redon.

Totul, de când intrase regele în vestibul şi până în această clipă, se petrecuse într-un minut. Ajuns în galerie, regele se opri lângă Isabela. Se priveau, regina era stană de piatră crezând că la primul cuvânt, la primul gest va fi arestată, dacă nu cumva regele o va lichida cu o lovitură de pumnal.

Se priveau tăcuţi. Ce linişte se lăsase peste toate personajele acestei drame! Reproşurile ar fi fost omeneşti. Strigătele, ameninţările ar fi putut duce la o descărcare. Nimic. Niciun cuvânt, niciun gest. Numai încrucişarea celor două priviri era ucigătoare.

Încă odată căpitanul regelui încearcă o salvare.

— Majestate, în ce carceră trebuie condus acest gentilom?

Regele se întoarse spre căpitan, îl fixă rece:

— Gentilom?!

— Majestate, repetă căpitanul unde trebuie dus Bois-Redon? În închisoarea palatului?

Regele izbucni în râs. Era un spectacol teribil. Isabela îşi muşca buzele pentru a se stăpâni să nu urle.

— La Huidelonne? insistă căpitanul.

— La Răscruce! Condamnat la spânzurătoare! Ca un tâlhar! Ca un hoţ! Ca un pungaş prins asupra faptului. La Răscruce! La spânzurătoare!

— Procesul, Sire! Trebuie un proces, se bâlbâi căpitanul.

— Niciun proces pentru un hoţ prins asupra faptului. La drum! La Răscruce! La drum sau cer să vă spânzure şi pe voi pentru crima de rebeliune!

Isabela închise ochii.

Regele se îndrepta spre ea, o atinse de braţ şi tulburat, cu un glas sfârşit, îi ceru:

— Vino, doamnă.

Regina şovăi. Înţelesese ce vroia regele şi încerca să reziste.

— Să vin? Unde, Sire? … Sunt obosită, lăsaţi-mă să mă întorc în apartamentul meu.

— Vino, repetă regele cu aceeaşi căldură.

— Unde? strigă regina. Unde vreţi să mă duceţi?

— Să vezi cum îl spânzură pe amantul dumitale, răspunse regele.

Ea se retrase clătinându-se. Simţea că inima îi sparge pieptul şi că nu-şi mai poate stăpâni plânsul. Era o femeie exasperată de pasiunile ei de dragoste sau de ambiţiile ei, dar era femeie, totuşi, îl iubea pe Bois-Redon? De ce nu? Este posibil. Atât de puternic, atât de robust, atât de ascultător, sfârşise prin a avea pentru el ceva mai mult decât afecţiune, aşa cum ai pentru un câine de casă. El era arma ei de atac şi de apărare. Lângă el, de atâtea ori se hazardase noaptea în Saint-Pol. Cu el, fără altă escortă, se simţea mult mai în siguranţă. Da, îl iubea, ceva mai mult decât pe tigroaica sa.

— Sire, începu ea abia articulând cuvintele, astfel de spectacole, după cum ştiţi prea bine, îmi fac rău. Nu voi merge!

Regele se apropie mai mult de ea; se aflau faţă în faţă, îşi simţeau respiraţia:

— Doamnă, amantul dumitale va fi spânzurat. Vei fi acolo. Îl vei vedea murind. Dacă nu vii, îţi jur că poruncesc să te aresteze pe loc şi că voi cere pentru dumneata pedeapsa pentru adulter. Vei fi urcată goală pe un măgar cu capul spre coada animalului şi vei fi plimbată prin oraş, în cetate, la Universitate. Executorul te va biciui. Hai, doamnă, evită acest scandal pentru regatul Franţei pe care de altfel l-ai dezonorat destul. Vii?

— Vin! răspunse fără ezitare Isabela.

— Căpitane, dă-i mâna reginei, vrea să asiste la spânzurarea nemernicului.

Era şi asta o cumplită insultă. Când regele şi regina apăreau, împreună, protocolul cerea ca numai regele să o poată duce de braţ. Căpitanul închise ochii şi întinse palma convins că regina îl va refuza, dar imediat simţi atingerea unei mâini uşoare şi reci. Deschise ochii şi o văzu pe Isabela surâzând! …

Regina se calmase: Nimeni nu va şti ce îşi spusese în sine şi ce simţea inima ei atunci. Dar tremuratul dispăruse, părea calmă, iar pe buze apăruse un surâs imobil.

Isabela coborî scările cu un pas ferm sprijinindu-se de braţul căpitanului. Lângă ea mergea regele, apoi grupul de oameni înarmaţi care îl duceau pe Bois-Redon. Ieşiră din palat. Cortegiul se orienta spre acel teren necultivat din vecinătatea turnului Huidelonne cunoscut cu numele „La Răscruce”.

Oamenii din fortăreaţa Saint-Pol înţeleseseră rapid drama. După un sfert de ceas, se strânseseră trei-patru mii de spectatori pe terenul de lângă Huidelonne: gentilomi din palat, garda, halebardieri, arcaşi, oficiali, valeţi de toate gradele, o mulţime liniştită. Executorul fusese prevenit în grabă şi, din ordinul regelui, venise cu frânghiile gata pregătite. În primul rând se afla regele şi lângă el fusese plasată regina.

Şi Bois-Redon?

Fără să ne îndoim, bietul căpitan a avut în această dramă un rol mediocru. Actorii interesaţi au fost regele şi regina. El, Bois-Redon a ajuns la spânzurătoare.

Trebuie spus că, în faţa morţii Bois-Redon a arătat un curaj impresionant. Desigur, nu a râs şi nici nu a cântat, dar s-a dus spre spânzurătoare cu pas sigur şi chiar a găsit cu cale să facă unele gesturi de efect. În faţa spânzurătorii şi-a potrivit mustaţa şi a făcut un gest de salut.

— Aş fi preferat să fiu decapitat. Satârul este mai nobil decât ştreangul!

— Da, i-a răspunsa executorul, dar cu ştreangul merge repede. Aţi dori să vă spovediţi?

— Îmi dai o idee! De ce nu? spuse Bois-Redon. Ce aş mai putea face? Să mă las spânzurat fără spovedanie?! Sfânta Fecioară m-ar respinge cu oroare! Vreau un confesor!

Dorinţa a fost transmisă regelui. Era un lucru sfânt. Nu numai că era un drept al condamnaţilor dar şi o obligaţie. Când refuzau erau puşi cu forţa să se mărturisească.

— Un duhovnic?! Da, sigur că da, are dreptul. Acest Bois-Redon nu era chiar păgân. Am să-i dau un duhovnic, unul bun de care nu va avea a se plânge, spuse regele.

Spuse ceva unui gentilom care era în apropiere şi acesta plecă în grabă.

Mulţimea aştepta în linişte. Regele arunca spre Bois-Redon priviri sumbre; regina privea fără să vadă, spre undeva păstrând pe faţă surâsul acela rece. Aşteptând duhovnicul, de douăzeci de ori Bois-Redon şi-a îndreptat privirea lui de câine spre ea, în aşteptarea unei mângâieri. Nici măcar o clipă ochii Isabelei nu s-au oprit asupra lui. Nu pentru că se temea că regele ar fi băgat de seamă. Nu! Pur şi simplu pentru că Bois-Redon nu mai exista pentru ea!

Mulţimea se agita. De spânzurătoare se apropie un călugăr voinic. Avea faţa acoperită şi nimeni nu-l recunoscu. Lumea făcu totuşi remarca răutăcioasă că era tocmai potrivit pentru un munte de om ca Bois-Redon.

Toţi se retrăseseră chiar şi executorul şi ajutoarele lui pentru a-l lăsa liber pe Bois-Redon să se spovedească. Cineva spuse: dacă şi spovedania este la fel de lungă ca şi duhovnicul, apoi stăm aici până mâine!

Unii începură să râdă.

— Grăbeşte-te Bois-Redon!

— Hai, cuvioase părinte, strigă altul.

Apoi tăcură. Neliniştea surdă care apăsa peste Saint-Pol îi împiedică pe cei care, ca în alte daţi, doreau să se amuze. Nici nu mai îndrăznea cineva să râdă.

Duhovnicul se apropie de condamnat şi cei doi schimbară câteva cuvinte care nu fură auzite. Apoi se auzi gălăgie, înjurături: un formidabil duel de înjurături frenetice, insulte.

— Nu vreau, urla Bois-Redon. Câine spurcat!

Nu vreau să mă spovedesc în faţa lui Brancaillon. Pleacă de aici, idiotule, du-te dracului!

— Ei, zăpăucule, ce importanţă ar mai avea acum?! se înfurie duhovnicul. Pe toţi dracii care au trăit vreodată în iad şi pe pământ, eu sunt la fel de bun duhovnic ca oricine altul.

— Piei! strigă Bois-Redon. Duceţi-mă la ştreang! Nu mă las spovedit de un tâlhar!

— A, mizerabile! îl insulţi pe Brancaillon! Lovite-ar copita lui Belzebuth! Ai să vezi tu, câine, că te va costa asta!

Lumea îl văzu pe duhovnic cum îşi suflecă mânecile şi ridică pumnul asupra lui Bois-Redon. Acesta se puse în gardă. Era cât p-aci să se încaiere când mulţimea se mişcă şi făcu loc să poată trece un om îmbrăcat în negru. Curând se auziră înjurături, oamenii îşi făcură cruce şi se întrebară:

— De ce are acces liber la Saint-Pol vrăjitorul din Cetate? Era Saitano care avansa cu paşi grăbiţi.

XV. Misterele Marii Opere

Ajuns lângă spânzurătoare, vrăjitorul se aşeză între cei doi combatanţi şi îl fixă cu privirea pe Brancaillon. Pumnul acestuia, ridicat pentru a-şi strivi adversarul, căzu inert. Sihastrul se retrase şi îşi acoperi faţa:

— Trăiesc, maestre, trăiesc, se trezi el spunând.

Sărmanul lui suflet fusese cuprins de spaimă numai la vederea lui Saitano.

— Pleacă, îi ceru acesta.

— Imediat, imediat răspunse Brancaillon şi plecă scurt spre hazul regelui care izbucni în râs.

— Ei, drace, iată că sihastrul nostru nu vrea să-l spovedească pe bravul căpitan al reginei. Vrăjitorule nu ai vrea dumneata să-l înlocuieşti? întrebă cu o veselie neobişnuită regele.

— Saitano se înclină într-un fel aparte, parcă îşi rupea în două şira spinării:

— Dacă doreşte Majestatea Sa…

— Nu vreau, eu nu vreau! strigă Bois-Redon.

Regina, care păruse că nu o interesează soarta căpitanului, urmărea scena cu atenţie. Îşi făcu tot felul de gânduri şi nu-l scăpă din priviri pe Saitano a cărui apariţie îi dădu o licărire de speranţă.

— Sire, spuse Saitano cu un ton sinistru, Majestatea Voastră m-aţi văzut deja la lucru. Ştiţi că pot să uşurez chinurile acestui om care va muri… Va muri, înţelegeţi. Este un lucru foarte grav, nu-i aşa? Daţi-mi voie să-i fac moartea mai uşoară.

— Fie! Eu vreau să dispară din această lume pentru că a ofensat-o… pe regină. Dar nu ţin neapărat să sufere.

— „Patimi, sărmane patimi cât de uşor provocaţi astfel de schimbări în destinul oamenilor, îşi spuse vrăjitorul. Viaţă imbecilă! Viaţă stupidă!”

— Vanitate fără orizont. Ce sărăcie, ce demenţă printre aceşti atomi care dansează prin praful vieţii! vorbi apoi cu glas tare şi nimeni nu pricepu rostul vorbelor lui. Afară de rege care îl aprobă din cap cu un gest sincer.

Saitano se întoarse spre Bois-Redon.

— Înapoi! Du-te dracului, îi spuse acesta şi apoi ceru călăului:

— Ei, fă-ţi odată datoria! pe sfânta fecioară, cât îţi trebuie să-i pui unui gentilom ştreangul de gât?

— Ascultă, sunt trimis de regină, îi şopti Saitano. Bois-Redon tresări şi pe faţă îi apăru o licărire.

— Regina? întrebă el uimit.

— Vrei să o aduci în pragul disperării?

— Eu? Eu care mor pentru ea? Eu care aş consimţi să fiu de zece ori spânzurat pentru ea?

— Bine, atunci, dacă vrei să-ţi păstreze o frumoasă amintire, bea din licoarea asta, ceru Saitano în şoaptă şi-i plasă un flacon minuscul. Condamnatul îl luă cu discreţie.

— Licoarea asta este…

— Un elixir care te va menţine în viaţă, spuse Saitano agitat. Vei trăi în inima reginei…

— Atât, şi-mi este de ajuns, spuse Bois-Redon privind cu recunoştinţă spre Isabela de parcă ar fi vrut să-i fixeze imaginea în sufletul lui pentru viaţa de dincolo.

— Vrăjitorule, m-am temut, te-am urât pentru legăturile tale cu infernul. Dar dacă ceea ce spui este adevărat, dacă acest elixir poate să mă facă să trăiesc în inima reginei atunci când nu voi mai fi… vrăjitorule, acum în ultimele mele clipe de viaţă, te iert… spuse Bois-Redon şi bău conţinutul flaconului pe care, apoi, îl ţinu în palma lui uriaşă ca pe un talisman.

După această scenă, executorul îi petrecu ştreangul peste cap şi făcu un semn. Ajutoarele lui traseră frânghiile…

Corpul lui Bois-Redon începu să se legene în aerul rece al iernii. Mulţimea rămase o clipă fără grai. În acea linişte se auzi suspinul regelui. Puţini observaseră privirea lui ameninţătoare aruncată spre regină, şi, cu siguranţă nimeni nu ştia cât de mult ar fi dorit să afle de la Saitano ce îi dăduse să bea condamnatului. Numai că vrăjitorul dispăruse. Regele nu mai avu altceva de făcut decât să ceară:

— Căpitane, o vei escorta pe regină până la palatul său, iar acolo vei lua toate măsurile de pază. Acum, când căpitanul de gardă al reginei este mort, noi trebuie să-i asigurăm protecţia.

La auzul acestor cuvinte, a acestui ordin care echivala cu arestarea reginei, cei din jur avură un moment de derută după care îşi spuseră că regele şi-a recăpătat sănătatea şi că s-a reîntors la treburile statului. Această perspectivă nelinişti o parte din cei ce se găseau lângă rege. Se aflau cam patru-cinci sute de oameni ai reginei căreia îi datorau starea şi rangurile lor. Auzind ordinul ca oamenii regelui să asigure protecţia reginei, aceştia îşi îndreptară privirile spre suveran şi nu s-ar putea spune că, în acel moment, aveau prea multă admiraţie pentru acesta.

Regina plecă escortată, mai bine zis înconjurată de oamenii regelui. Pe faţa ei palidă apăru un zâmbet dispreţuitor şi rece. De lângă turnul Huidelonne aflat în apropiere se auzi un hohot de râs. Acolo se afla cineva care privea cu o plăcere răutăcioasă acele scene.

„Recunoştinţa omului, dragostea oamenilor, afecţiune, devotament, oh! cum vă recunosc acum” îşi spuse cu satisfacţie individul.

Regele plecă spre palatul lui însoţit de o mulţime entuziastă, surprins şi mulţumit de această favoare de care se bucura pe neaşteptate. În jurul lui văzu atâtea feţe vesele încât simţi că ceva este nefiresc şi grăbi pasul. Entuziasmul creştea, se striga, oamenii se grăbeau să fie cât mai aproape de rege. Strigătele se auzeau până în grădina palatului din Saint-Pol.

— Regele este vindecat! trăiască regele! În acel entuziasm se auziră apoi alte strigăte:

— Iată-l pe salvator! Iată-l pe cel care l-a vindecat, pe rege! Acesta era colo, în faţa porţii de intrare meditând încă asupra întâlnirii cu vrăjitorul, în Cetate. Freamătul mulţimii era prevestitor şi se întrebă ce nenorocire mai putea să iasă din toate acestea. Curând se văzu înconjurat de oameni care vroiau să-i atingă cu mâna anteriul.

— Ce dracu vor şi ăştia? se supără Brancaillon. Trebuie să plec cât mai departe!

Dar nu putu, rămăsese ţintuit locului, cu ochii umeziţi de lacrimi, şi mâinile întinse spre mulţime.

— Vai, dacă aceste gânduri vă aduc la mine, poftiţi fraţii mei, poftiţi! daţi! daţi şi domnul vă va răsplăti cu mila lui.

Un gentilom fusese primul care îi oferise sihastrului un ban de aur. Şi, cum regele se arătase satisfăcut, un altul pusese două piese în palma mare şi larg deschisă a lui Brancaillon. Apoi, rând pe rând alţi i ofereau bani de argint, bijuterii; doamnele îşi smulgeau de la gât colierele şi le dădeau tămăduitorului regelui. Curând Brancaillon fu nevoit să-şi scoată anteriul şi să-l folosească drept sac pentru ceea ce primise. Era o avere care, la început îl făcu să râdă, iar mai apoi să plângă. Niciodată nu-şi putuse imagina să aibă un astfel de noroc.

— Să fie oare un tămăduitor adevărat! se întrebă regele sceptic când constată mai bine că înfăţişarea de uriaş a lui Brancaillon nu prea se potrivea cu imaginea unui sihastru.

Curând Brancaillon intră în palat ducând în anteriul lui averea pe care o aruncă la picioarele lui Bruscaille şi Bragaille. Aceştia scoaseră un geamăt de animale înjunghiate. Fără să piardă timpul, Bragaille alergă să închidă uşa iar Bruscaille începu să împartă câştigul.

Împărţirea odată făcută, Bruscaille îşi lua partea leului: coliere de aur şi pietre preţioase; Bragaille nu avu nici el de ce să plângă iar Brancaillon contempla cu un ochi jalnic cele câteva piese care îi mai rămăseseră.

— Acum e timpul să spălăm putina, spuse Bruscaille.

— Fără să se prindă careva, adăugă Bragaille.

— Adică, de ce să o întindem? întrebă mirat Brancaillon. Şi mai ales de ce să nu fim văzuţi?

— Imbecilule! îl întrerupse Bruscaille.

— O, după lovitura asta de maestru pe care ai dat-o…

— Ce lovitură? Nu înţeleg nimic!

— După ce ai şterpelit tot ce era în sipet… toţi trei vom fi spânzuraţi.

Urmă o lungă explicaţie şi, când cei doi pricepură cum fusese strânsă colosala avere, amândoi fură cuprinşi de un vag regret: o spargere li se părea mult mai firească şi mai amuzantă. Dar, cum erau nişte oameni practici, terminară prin a constata că nu-i chiar aşa de rău să fii sihastru.

— Are şi meseria asta părţile ei bune.

— Meserie? oricum uite că poţi să dai un ban de-o parte pentru bătrâneţe.

— Nu ne mai rămâne decât să aşteptăm, reluă Bruscaille, să aşteptăm ziua în care vom putea să facem ce-i de făcut.

Acolo, în ştreangul spânzurătorii, pe Bois-Redon îl legăna vântul rece al iernii. Cu gâtul sub ştreang, părea liniştit şi împăcat deşi faţa i se învineţise, iar limba îi atârna de un cot.

Sus pe Huidelonne, pe crestele turnului, un stol de corbi îl priveau aşteptând să atace. Cercetau zarea să vadă dacă nu cumva vor fi deranjaţi când se vor aşeza pe treabă. Un corb îşi ridică gâtul, fâlfâi din aripi dând semnalul unui pericol. Într-adevăr de parul spânzurătorii se apropia un alt stol de corbi. Era ca un nor negru care plana peste albul zăpezii în jurul bietului Bois-Redon, acum nepăsător la tot ce se întâmpla în preajma lui. Stolul de pe turnul Huidelonne începu să se agite. Norul negru fusese alungat şi acum se îndrepta spre crenelurile turnului pentru a-şi găsi loc de odihnă. Cel care alungase stolul era paznicul de la Huidelonne. Trecuse aproape o jumătate de ceas de de când Bois-Redon fusese spânzurat. Paznicul făcu un semn. Un om îmbrăcat într-un mantou roşu se apropie, îl cercetă cu atenţie şi cu mişcări repezi se caţără pe stâlpul spânzurătorii. Era Saitano. Acolo, sus, tăie frânghia şi spânzuratul căzu în braţele paznicului. Vrăjitorul coborî precipitat şi, ajutat de paznic, desfăcu nodul ştreangului şi turnă în gura nefericitului Bois-Redon conţinutul unui flacon mare. Curând transportară cadavrul în camera paznicului şi îl aşezară pe un pat. Saitano scoase douăsprezece piese de aur şi le dădu paznicului spunându-i:

— Dacă vei fi înlăturat, vii la mine; vei fi tot la fel de fericit ca aici.

— Crezi! Dacă se află, nu mai ajung la dumneata. Voi lua locul lui Bois-Redon, acolo sus. Aşa că nu te îngriji de soarta mea.

— Îmi promiţi că nu vei încerca să intri în camera în care l-am lăsat.

— Nu-i decât o cheie. Încuie şi ia-o!

Saitano încuie, luă cheia şi dispăru îndreptându-se spre palatul reginei. Se părea că era aşteptat căci fu introdus de îndată într-un salon în care o găsi pe Isabela. Era aşezată într-o canapea, iar o domnişoară de onoare îi citea dintr-un roman. Alături, alte trei frumoase tinere brodau. Saitano admiră în sinea lui forţa de stăpânire a acestei femei. Se aşteptase să o găsească descumpănită, disperată, furioasă. Nimic din toate acestea. Regina concedie domnişoarele de onoare, se ridică şi, când rămaseră singuri, îl întrebă pe Saitano:

— Ce i-ai dat să bea lui Bois-Redon?

— Un simplu elixir pentru a-i înlătura spaima. Aşa încât a putut să moară fără să-i fie teamă.

Regina căzu pe canapea.

— Ah, numai atât?

— Eu cred că este ceva! Am crezut că vă face plăcere să aflaţi că, astfel, căpitanul dumneavoastră a murit fără spaime.

— Lui Bois-Redon nu-i era frică de moarte, răspunse tăios regina.

Se făcu linişte.

— Aşa cum ştiţi, Tosant şi Lancelot au plecat fără să reuşească să-l facă pe rege să bea din elixirul pe care îl pregătisem cu atâta grijă. Păcat! Aş fi fost curios să aflu efectul acestei licori. Mai întâi ar fi declanşat o criză dementă în timpul căreia…

— Destul… îl opri regina. Îngerul a vegheat. Asta-i tot.

— Vreţi să spuneţi Odette de Champdivers? Ea veghea, nu? Ar fi trebuit să preveniţi asta. Ea veghează încă, de asta să fiţi sigură. Atâta timp cât va fi acolo…

Tăcu şi liniştea se aşternu din nou şi mai grea şi mai profundă. Isabela părea liniştită. Saitano o examina cu atenţie şi-şi spuse: „Dacă aş suferi cât suferă femeia asta nu ştiu dacă aş rezista dorinţei de a-mi pune capăt zilelor.”

— Odette de Champdivers nu poate să rămână mult timp paznicul nebunului, căci va muri şi ea, rupse tăcerea Isabela.

— Bun! Jean Temerarul a trimis patru oameni înarmaţi să o lichideze dar…

— Este adevărat.

— Dumneavoastră aţi trimis cu acelaşi gând pe Imperia.

— Aşa este.

— Eraţi gata să-l trimiteţi pe Bois-Redon şi nu a mai apucat. Acum se leagănă în ştreang spânzurat!

— Da, aşa este.

„Pasiuni, pasiuni sălbatice de brute umane, se gândi Saitano. Spectacol murdar de porniri morbide în care se zbate animalul care nu reuşeşte să ajungă la atitudini superioare. Şi cum să ajungă acolo pentru că nu are timp într-o viaţă de om. Fiecare generaţie o ia de la capăt, ca un Sisif! E nevoie de secole ca efortul să dea o uşoară aparenţă de transformare. Fiecărui om îi trebuie eternitatea pentru a se transforma până la frumuseţea absolută. Aşteptând, trebuie să facem orice pentru distrugerea acestor fiinţe sălbatice. Atâta timp cât Viaţa absolută nu va domni în univers, Moartea îşi va face lucrarea ei cea mai curată. Suferă, omenire, mizerabilă, suferă, disperă şi pieri! „

— Doamnă, reluă el cu voce tare; dacă omenii ducelui şi Imperia nu au reuşit, dacă Bois-Redon este mort cine va înfrunta atunci pe invincibila domnişoară Odette?

— Eu, eu însămi!

„Mă aşteptam la asta” se gândi vrăjitorul.

— Dumneavoastră?!

— Da, eu am s-o ucid! Crezi că îngerul ăsta este de neînvins!

— Da, răspunse scurt Saitano.

Regina se ridică, masca ei de indiferenţă dispăru. Îl luă de braţ pe Saitano şi îl scutură violent:

— Tu ştii ceva, aşa-i?

— Da, doamnă, şi am venit aici să vă spun. Din fericire hazardul m-a adus la timp pentru a-i face un ultim serviciu lui Bois-Redon. Eu vă spun, riscaţi să fiţi învinsă de Odette pentru că, dacă ea veghează asupra regelui şi ea este vegheată, la rândul ei, de cineva. Şi acela este invincibil.

— Un bărbat? Este vorba de ducele de Burgundia?

— Nu doamnă. Cel despre care vă vorbesc va veni la palatul regelui. Vrea să o vadă pe Odette. Vrea să o întrebe ce s-a întâmplat cu… Roselys. Vedeţi, pentru dumneavoastră pericolul se complică. Acest bărbat este cavalerul de Passavant.

Isabela scoase un strigăt al cărui înţeles Saitano nu-l pricepu. Era un strigăt de bucurie şi de înviere.

— Fără îndoială, vestea vă surprinde, continuă vrăjitorul. Când l-am adus pe acest tânăr, el era condamnat la moarte, condamnat de dumneavoastră. L-am dus în catacombe. Nimeni nu a ieşit de acolo. Passavant nu a avut niciun ghid şi, cu toate astea, a reuşit să scape şi de acolo.

— L-ai văzut, dumneata?

— L-am văzut. Şi mai ştiu că trebuie să vină la palatul regelui. El mi-a spus. Şi va veni!

— Să o vadă pe Odette! se frământa regina. Bine, fie şi aşa! Nu are să o mai vadă! Dacă o va mai vedea, eu voi fi acolo. Şi, să încerce să ridice mâna asupra mea dacă are curajul!

Saitano se înclină adânc în faţa reginei. Îşi dădu seama că Isabela era la capătul emoţiilor:

Dragoste şi ură, iată ce citea el în sufletul acestei femei neobişnuite. Dragoste şi ură, gelozie şi furie, bucuria de a şti că Hardy trăieşte, turbarea de a se şti dispreţuită, iată sentimentele care o răvăşeau în acele momente pe regina Franţei, Isabela de Bavaria. Neputincioasă totuşi, în faţa acestor frământări, ea simţi nevoia să rămână singură şi îi ceru lui Saitano să se retragă.

— Doamnă, eu cred că v-am făcut un mare serviciu şi, de aceea, umil, vă rog să aveţi bunătatea să mă răsplătiţi pe măsură.

— Ce! se miră Isabela care nu-l văzuse niciodată pe Saitano cerând bani.

— Daţi-mi, vă rog, o autorizaţie în baza căreia să pot ieşi în noaptea asta din Saint-Pol. Adăugaţi: împreună cu o persoană care va purta o greutate pe umeri.

— Fie! sunt încă regină şi pot să dau o astfel de autorizaţie dacă chiar ai nevoie. Dar şi eu sunt prizonieră. Rămâne deci, să vedem dacă paznicii vor socoti valabilă semnătura mea…

— Doamnă, dumneavoastră aveţi un teanc de ordine în alb semnate de regele Charles…

Isabela tresări. Nu pentru că vrăjitorul rostise vorbe pentru care putea să plătească cu viaţa. Nu! Regina realiza că putea să întocmească un document de graţiere! Plecă de lângă vrăjitor, intră într-o cameră şi se întoarse după câteva minute cu un pergament pe care îl întinse lui Saitano. Acesta îl luă şi-l ascunse grăbit sub mantoul lui roşu. Îi mulţumi reginei şi apoi ieşi din palat ţinând drumul spre Huidelonne. Ajuns aici se duse la temnicer, cu care întinse un lung taifas, fără însă să intre în camera în care se afla cadavrul lui Bois-Redon. Se făcuse seara şi el încă mai aştepta acolo. Spre ora nouă intră în sala în care Bois-Redon, cu ochii deschişi şi ficşi, îşi dormea somnul pe care fiecare creatură a acestui pământ îl cunoaşte o singură dată.

Temnicerul înfăşură cadavrul şi-l târî până la poartă unde îl aşeză într-o şaretă cu două roţi pe care începu să o tragă prin zăpadă. Saitano mergea în faţă şi mormăia fără ca paznicul să înţeleagă ceva. Sosiţi la ieşirea din Saint-Pol, vrăjitorul arătă autorizaţia. Paznicul deschise înjurând şi plângându-se că un mizerabil complice al infernului îi strică somnul în puterea nopţii. Saitano, transportă cadavrul în casă şi-l puse pe masa de marmură. Apoi îl conduse pe paznic la ieşire şi încuie uşa în urma lui. Se întoarse, se aşeză lângă cadavru, începu să contemple. Cine ştie în ce speculaţii filosofice se afundase acest ciudat individ, nebun cu siguranţă, pe care îl frământa ideea să înţeleagă misterele vieţii şi locul sufletului în fiinţa umană.

Într-un târziu se ridică, se duse la dulapul lui, luă manuscrisele furate de la Nicolas Flamel, pe; care le adnotase printre rânduri şi începu să le citească pentru a mia oară, deşi le ştia pe dinafară. O tristeţe nemăsurată i se aşezase pe chip. De trei ori se ridică şi de trei ori se duse la dulapul lui, de fiecare dată aducând un alt flacon. Apoi, cu un gest distrat, aruncă faimoasele manuscrise, se apropie de Bois-Redon şi căzu din nou în contemplare.

„Îl văd ca şi atunci când mi-a adus, aruncat, pe umerii lui puternici, copilul de care aveam nevoie pentru cercetările mele. L-a aruncat pe masă şi a plecat uitându-se la mine de parcă vroia să mă blesteme. Copilul a devenit invincibilul cavaler… Passavant, iar el, Bois-Redon i-a luat locul pe masă. Fii sigur că pe tine nu te aşteaptă bisturiul, spuse Saitano masând fruntea rece a cadavrului. Tu nu-mi vei servi pentru marea tentativă de transfuzie de sânge viu. Tot ce-ţi cer, sărmane, este un semn, un semn oricât de slab ca probă că elixirul vieţii a putut lupta împotriva morţii. Cadavru, tu nu eşti decât un câmp de luptă.”

Se ridică, ridică pumnul spre cer ameninţând:

„Un semn! Nu cer decât un singur semn de viaţă. Vreau ca acest cadavru să dovedească puterea licorii pe care a născocit-o Flamel şi pe care eu am perfecţionat-o.”

Tăcu din nou, ascuţindu-şi auzul.

„Nu, nu a sosit încă momentul. Ce greu trece timpul! La miezul nopţii, atunci se va întâmpla.”

Începu să se plimbe şi nu se mai uită nici la cadavru, nici la manuscris şi nici la cupa în care preparase noua licoare.

„Prostimea crede că timpul este la fel, că ceasurile se scurg, unul după altul, indiferent. Miezul nopţii este altceva: e clipa aceea în care o zi moare şi alta se naşte. Este clipa misterului. Atunci trebuie să se înfăptuiască tot ce ţine de mister.”

Reveni la masă şi iarăşi se abandonă contemplaţiei.

„Ceas după ceas se scurge viaţa omului. Generaţie după generaţie se scurge viaţa umanităţii. Şi fiecare generaţie o ia de la capăt împingând aceeaşi stâncă la poalele muntelui fără să vadă vârful acestuia, pierdut în norii eternităţii.”

Se opri. Orologiile din Cetate băteau miezul nopţii. Saitano luă cupa şi împingându-i bărbia, turnă în gura cadavrului substanţa pe care o pregătise. Aruncă apoi cupa şi neliniştit aşteptă semnul.

Un minut, un altul… Timpul trecea şi durerea *aşteptării* ajunse la paroxism. Vrăjitorul tremura din toată fiinţa lui.

— Nimic! Nimic, niciun semn. Bois-Redon era mort. Numai chipul morţii îl mai percepea acum. Căzu în genunchi şi, urlând, începu să dea cu capul de dalele reci, scoţând strigăte de disperare.

Uşa se deschise şi apăru Geraude. Aceasta se uită la Saitano şi când văzu cadavrul lui Bois-Redon scoase un ţipăt înfiorător care îl aduse la realitate pe vrăjitor.

— Ce faci aici? Ieşi afară! Pleacă! Femeia nu-l ascultă. Arăta cu mâna întinsă spre cadavru.

— Ce s-a întâmplat? răcni Saitano. Femeia nu răspunse şi continuă să ţină mâna întinsă spre masa de marmură. Saitano, dintr-un salt ajunse lângă cadavru.

Bois-Redon palpita; era scuturat parcă de friguri, ceva îi agita mâinile şi picioarele. Cu mâna dreaptă făcea un gest evident de a se ridica… ochii, deschişi până atunci, se închiseseră… un frison îi scutura faţa… Semnele că trăieşte erau vizibile, fără putinţa de a fi tăgăduite. Saitano închise pentru o clipă ochii. Câteva minute vrăjitorul nu mai putu face nimic. Făcu un efort să se controleze şi, când îşi recâştigă calmul, fugi la dulap, luă un flacon şi, cu precauţie, turnă pe limba lui Bois-Redon o picătură. Efectul a fost teribil. Bois-Redon se întinse, se încorda, se ridică în arc sprijinindu-se în cap şi picioare şi scoase un sunet.

— Vorbeşte! se bucură ca un nebun Saitano. Vrea să vorbească! Va vorbi!

Brusc, corpul se înmuie şi redeveni ca mai înainte; un cadavru absolut inert; buzele continuau să se agite; ochii erau închişi, faţa rigidă, numai buzele încercau să articuleze ceva.

— Vorbeşte! răcni Saitano, hai vorbeşte! Mă auzi! înţelegi? Ştii cine sunt?

— Eu… sunt…

Erau, oare, cuvinte? Erau frânturi de sunete, începuturi de vorbe, sunete moarte dacă se poate spune aşa ceva. Dar, Saitano, el înţelegea, auzea? … îşi duse urechea cât mai aproape de gura cadavrului. Cadavrul vorbea! încerca să vorbească!

— Eu sunt… oh! eu… sunt…

— Cine eşti, spune? îi ceru Saitano.

— Oh, lasă-mă! Nu vezi că… de azi dimineaţă eu sunt… mort!

— Mort! reluă Saitano.

În spatele lui se auzi un zgomot surd. Saitano deveni precaut fără să scape din atenţie vorbele cadavrului.

— Lasă-mă… vezi bine… mort… eu sunt… mort… lasă-mă în moarte!

Extenuat de groază, Saitano continuă să asculte. Încet-încet sunetele se stinseseră şi nu se mai putu auzi şi înţelege nimic. Buzele lui Bois-Redon încremeniră pentru vecie.

Vrăjitorul rămase mult timp lângă cadavru luptând împotriva asaltului furios al sentimentelor sale. Era, la rândul lui, insensibil, imobil, cu ochii pierduţi. Se ridică, privi în jurul lui şi constată că se făcuse deja ziuă. Atunci începu să tremure. Acest om care disecase atâtea cadavre şi petrecuse atâtea nopţi lângă morţi, acest căutător pentru care moartea nu era decât o problemă de rezolvat, acum se afla sub imperiul unor emoţii pe care nu le mai cunoscuse niciodată. Şi toate veniseră pe neştiute. Se simţi slab, dezarmat, incapabil de a lupta împotriva acestei impresii pe care niciodată nu o analizase. Era teama. Era nemaipomenita descompunere a organismului gândirii. Teama… Puţini oameni se pot lăuda că au cunoscut cu adevărat teama şi că au putut să o suporte.

— Vorbise? Era adevărat? … Da, elixirul oprise moartea. Da, Bois-Redon fusese suspendat deasupra prăpastiei morţii, fără ca totuşi să poată scăpa. În el supravieţuiseră câteva senzaţii. Vorbise din hăul morţii. Vorbise fără ca viaţa să mai pâlpâie în el…

O groază cumplită îi cuprindea sufletul lui Saitano. Îşi dădu seama că el, omul misterelor, mergea alături de aceste mistere. Se văzu singur şi i se păru că mai bine ar fi murit, mai bine renunţa la visul lui de eternitate decât să rămână lângă acel cadavru. Reuşi să se smulgă din acel loc şi o chemă pe Geraude. Propriul lui strigăt, repetat imediat, îl făcu să tresară:

— Geraude!

Alergă, se împiedică de ceva; înţelese imediat de ce se împiedicase şi începu să urle:

— Geraude! deşi ştia că femeia se afla acolo, jos, la picioarele lui, căzută pe pragul uşii. Îngenunche şi constată că Geraude murise, murise de teamă, în clipa în care constatase că Bois-Redon începuse să vorbească. Braţul ei rămăsese întins spre masa de marmură de parcă ar fi vrut să denunţe înspăimântătorul mister.

Saitano se aplecă deasupra femeii. Capul îi plesnea de durere, mintea îi rătăcea, pierdu sensul lucrurilor obişnuite. Alte sensuri îl frământau... sensul lucrurilor pe care nu le ştia, sensuri necunoscute care făceau din el un om fără pereche.

Forţa care îl strângea de gât, îl doborî. Se aplecă până atinse corpul lui Geraude, moartă, moartă de frică, din care ţâşnea ca un fluviu sentimentul groazei.

XVI. Averea lui Passavant

Într-o dimineaţă, la opt zile după ce se cunoscuseră, Tanneguy du Chatel şi cavalerul Passavant se aşezară la taifas. Mâncau la han şi se bucurau de vinul bun al lui Thibaud.

La al treilea rând de vin, Tanneguy socoti că a venit vremea să-l bârfească pe hangiu.

— Imaginează-ţi că acest zgârie-brânză pretinde să păstreze pentru el cele treizeci sau patruzeci de vedre din vinul ăsta. Este adus de jupânul Froissart de la Champagne. Îţi spun p-a dreaptă că după cel roşu nu mă prea dau în vânt; ăsta alb mă înnebuneşte; se urcă uşor la cap! Ce zici de ăsta alb?

— Ce să zic, ne luptăm din greu cu ce avem pe masă.

— Da, am băut tot. Când o să vadă Thibaud pică jos ca trăsnit.

— Nu-l vaiet eu. Se drege cu cel roşu. Tanneguy mai dădu peste cap încă un pahar.

Îţi ardea să mergi la Saint-Pol dar acum, în aceste clipe, eu găsesc că viaţa îşi are aici farmecul ei. Le dau cu tifla Burgunzilor; mâncăm bine, bem bine. Dormim rău, însă. Ah, prietene, de ce tot dăm noi târcoale fortăreţei ăleia numai noaptea?

— Păi ziua dormim!

— Da, da, aşa, că bine zici!

— Trebuie să o găsesc pe Roselys.

— Cine este această Roselys? Şi de ce o cauţi?

— Să-i dau dota, spuse Passavant surâzând. Ori, pentru asta trebuie să o găsesc mai întâi pe domnişoara Champdivers, care se găseşte în Saint-Pol. Acum înţelegi? Este logic?

Da, bineînţeles, dar o să vezi că logica dumitale ne va conduce la ştreang.

În acea clipă Thibaud îşi făcu apariţia în pragul uşii. Surâdea satisfăcut. Tanneguy îi făcu semn. Preacinstitul hangiu se apropie şi schimbă veselia cu regretul.

— Preabunii mei nobili, spuse el fără menajamente, trebuie să aflaţi că am văzut dând târcoale hanului nişte figuri care bănuiesc a fi rău intenţionate. Să fi aflat, oare, de prezenţa domniilor voastre aici?!

— Drace! strigă Tanneguy. Passavant se ridică, îşi trase spada şi se duse să arunce o privire prin curte.

— Jupâne Thibaud, în cazul în care va fi scandal, te previn că de data asta nu mai poţi să te ascunzi în cufăr.

— De ce, mă rog?

— Pentru că acolo am ascuns eu averea mea. Priveşte! Passavant ridică capacul. Când văzu ce se afla în cufăr Thibaud scoase un strigăt de bucurie după care ieşi alergând.

— S-a ţicnit, spuse Passavant văzându-l cum aleargă fără să spună un cuvânt.

— Din cauza ducaţilor lui Ephraim. Dar ia spune-mi, dragă prietene, de ce dracu i-ai arătat toţi banii. Ia, uite-l că se întoarce! Auzi-l cum urcă scările gâfâind.

— Numai să nu fie un nebun violent…

Thibaud reapăru, dar nu aşa cum îşi imaginau cei doi, ci cu un pergament de toată frumuseţea:

— Iată, domnii mei, nota de plată a cavalerului Passavant. Nota domnului cavaler se ridică la suma…

— Bine, bine jupâne. Nu am nevoie să-mi arăţi suma pentru că nu pot încă să-ţi plătesc.

Thibaud ridică sprâncenele bănuitor.

— Domnia ta nu se mulţumeşte numai că mă ruinează, îşi mai şi bate joc de mine.

— Domnia mea nu te ruinează, pentru că în fiecare zi, căpitanul plăteşte şi cota mea. Domnia mea nu-şi bate joc de dumneata…

— Dar… averea de acolo? arătă Thibaud spre cufăr, dumneavoastră sunteţi un om bogat.

— Averea asta nu este a mea, jupâne.

— Da, spuse Tanneguy, este dota lui Roselys.

Passavant nu minţea. Ar fi crăpat de foame şi nu s-ar fi atins de banii de dotă a lui Roselys. Este adevărat că, un diamant îl oferise lui Tanneguy dar aceasta era o recompensă pentru că îl ajuta să păzească importantul tezaur. Bijuteriile le schimbase la Ephraim pe scuzi de aur aflaţi acum în acest cufăr al lui Thibaud. A doua zi după ce făcuseră schimbul, însoţit de Tanneguy, Passavant luă drumul castelului Pierrfonds în speranţa de a primi de la ducesa de Orleans alte amănunte despre Roselys. Ajuns la castel, decepţia a fost mare: ducesa, pradă unei tristeţi sfâşietoare trebui să plece, sub escortă, undeva. Unde? Nimeni nu putu să-i spună.

— Mai avem o şansă, spuse Passavant, dacă-mi aduc eu aminte, vrăjitorul mi-a zis să întreb la Saint-Pol despre Roselys şi acolo să o caut pe domnişoara Odette de Champdivers. Aşa că, înapoi, la Saint-Pol! Trei ore le trebuiră să-şi odihnească şi să-şi hrănească frumoşii lor cai. La întoarcere spre Paris, au luat drumul prin Dammartin şi s-au oprit la hanul Bienheureux Saint Eloi. Passavant lăsă impresia că nu mai recunoaşte pe tânăra şi frumoasa hangiţă care, atât de delicat, refuzase cândva să primească plata pentru masa care i-o oferise.

După formula lui Tanneguy, cei doi călători au mâncat bine şi au băut şi mai bine.

Tânăra frumoasă îi servi cu discreţie. Îl recunoscuse pe Passavant şi îşi spuse că, nici de data asta, nu se va îmbogăţi de pe urma unor astfel de clienţi. Totuşi, îi servi cu ce avea mai bun. La sfârşitul mesei, Tanneguy plăti bine.

După masă, ajutaţi de tânăra hangiţă, cei doi urcară în şa. Era seară. În faţa peronului înainte de a pleca, hangiţa aduse încă două ulcele cu vin pentru cei doi călători. O umbră de tristeţe îi întuneca privirea. După ce bău, Passavant lăsă să cadă în ulcică un obiect. Zgomotul îi atrase atenţia tinerei care se uită curioasă şi spre uimirea ei, descoperi că-i un obiect preţios. Passavant se aplecă şi o sărută.

— Un diamant! se sperie ea.

— Nu-i de la mine, răspunse Passavant, este din partea sărmanului cavaler care, acolo, pe platoul Voliard, a mâncat cu atâta poftă la masa pe care i-ai servit-o cândva…

— Şi sărutul? întrebă hangiţa râzând.

— Asta da, este din partea mea. O fac din toată inima, frumoasă gazdă şi nu am să te uit niciodată.

Cei doi plecară. Întunericul îi înghiţise de mult dar tânăra hangiţă se afla încă în drum încercând să le mai zărească măcar umbrele.

Câteva zile la rând Passavant încercă să pătrundă în fortăreaţa Saint-Pol. În zadar.

— Dacă merg la intrarea principală, ştiu, există poruncă de la regină să nu intre nimeni. Ei, şi, ce poate să mi se întâmple? Ajung la Huidelonne, îi spuse el lui Tanneguy. Trebuie să fac ceva ca să-i pot da lui Roselys dota care îi aparţine.

— Îi aparţine… hm… mormăi Tanneguy. Te sfătuiesc să nu te arăţi ziua la Saint-Pol.

Acum să ne întoarcem la momentul în care Thibaud i-a prevenit pe cei doi că, afară, împrejurul hanului au apărut figuri suspecte. Când acesta coborâse a doua oară pentru a aduce acea faimoasă notă de plată care, şi de data asta, avu atât de puţin succes, Tanneguy începu să cerceteze de la fereastră mişcările din jurul hanului.

— Ei bine, dragul meu, trebuie să ne mutăm cuibul.

— Da, dar nu înainte de a pune la adăpost tezaurul.

— Drace, aşa e, tezaurul frumoasei invizibile, micuţei zeiţe. Dar unde nobilul meu prieten, unde să ascundem dota Roselindei.

— Roselys, îl corectă Passavant.

— Gata, ştiu. Transportăm toţi aceşti ducaţi ai lui Ephraim la mine. Casa mea nu este supravegheată. Nimeni nu ştie că suntem în Paris.

— Bine. Hei, jupâne Thibaud!

— Hei, hangiul infernului, strigă Tanneguy.

Thibaud nu avea de unde să ştie ce-i frământa pe oaspeţii lui aşa că nu se grăbi. Urcă scara ţinând în mână două ulcele cu vin. Când îl văzură, cei doi izbucniră în râs.

— Ehei, iată un alt vin. Tot alb. Dacă aţi intra în pivniţele mele!

— Asta ce mai este?

— Vin din Saumur, răspunse grav Thibaud. Le umplu paharele, radiind de satisfacţie.

— Te rog, pune şi în paharul dumitale, ceru Passavant cu politeţea lui de mare senior.

Thibaud salută şi se supuse cu familiaritate invitaţiei, bucuros de gestul care îl flata atât de mult.

Tanneguy băuse şi acum jura că este în stare să taie urechile oricărui crâşmar din Paris care ar cuteza să susţină că are un vin comparabil cu cele de la „Scroafa spânzurată”.

— Acum, jupâne Thibaud, trebuie să ştii că hanul dumitale va fi atacat de oameni care ne vor răul. Nu te teme! Suntem aici pentru a-l apăra.

— În cazul ăsta nu mai rămâne piatră pe piatră.

— Nu-ţi fie teamă! Te rugăm, însă, altceva. Ia sacul acesta cu bani, coboară-l cu grijă şi pune-l cu alţi saci pe un cal. Caută-l pe Perinet şi spune-i să conducă el calul. Vom fi cu el, îl vom escorta noi şi-i vom arăta drumul.

Lăsând în grija lui Thibaud toată această pregătire, cei doi se echipară şi coborâră în faţa hanului. Când ajunseră jos, Perinet apărea din curte ţinând de frâu un cal pe spinarea căruia se legănau doi saci obişnuiţi. Thibaud, de a cărei onestitate nu s-au îndoit o clipă cei doi, se ocupase de toate: coborâse în grabă preţioasa dotă a lui Roselys, pregătise calul şi-i ceruse lui Perinet să aibă grijă de animal şi de bagaje. Văzându-i plecând, o mică nelinişte îi rămăsese în suflet: se vor întoarce ei în două ore pentru a-i apăra hanul?

— Ei, nu-i nimic! Mai bine să apere averea aceea. Aici, mă descurc eu singur.

Cei trei plecaseră. Străzile erau liniştite. Passavant şi Tanneguy inspectau cu grijă drumul. Casa lui Tanneguy se afla în Saint-Antoine aşa că nu avură prea mult de călătorit. Povara preţioasă fu transportată în casa lui Tanneguy. Pe drum Perinet îşi aduse aminte că, atunci când a descărcat sacul, s-a auzit un zgomot ciudat. „Să fi pierdut eu ocazia de a mă fi îmbogăţit?!” se întrebă el. Tot frământându-se nici nu văzu pe cei doi oameni care păzeau casa la care duseseră sacii. Unul dintre aceştia se îndepărtă, celălalt, rămase să spioneze în continuare.

Casa lui Tanneguy era o construcţie solidă, placată de două turnuri spre vest. Căpitanul trăia aici singur, ca oricare burlac căruia nu-i place să-şi complice existenţa cu o femeie sau cu copii; avea doi valeţi, opt oameni cu escortă de război şi trei femei care se ocupau de bucătărie şi de întreţinere. Toţi, însă, fuseseră învoiţi pe perioada în care căpitanul luase hotărârea de a-şi păcăli duşmanii cu plecarea lui în afara Parisului. Deci, micul castel era în aceste zile pustiu.

Tanneguy îşi făcu o plăcere din a-i arăta încăperile lui Passavant. Din pod până în sala de onoare, totul era aranjat, mobilat cu gust. Sala de arme îl incintă în mod deosebit pe Passavant. Aproape două ore îşi pierduseră cu vizitarea casei, cu aranjatul tezaurului şi, bineînţeles, cu degustatul vinului. După care, se hotărâră să se întoarcă din nou la „Scroafa spânzurată.”

Erau pe punctul de a pleca când, din stradă, auziră:

— Îndepărtaţi-vă de aici, nemernicilor! Lăsaţi strada liberă dacă nu vreţi să fiţi rupţi în bătaie!

— Asta-i vocea lui Ocquetonville, spuse Tanneguy.

— Este şi Scas cu el, îl aud cum dă ordine.

Erau într-un vestibul mare în care se aflau îngrămădite tot felul de mobilă şi obiecte care nu-şi găsiseră încă locul potrivit. Îşi făcură repede un plan şi baricadară cu aceste obiecte intrarea.

— Acolo! arătă Tanneguy.

— Ferestrele? întrebă Passavant.

— Nu, lasă-le că sunt întărite cu bare de fier, nu pot ei să intre pe acolo.

— Ah, nu pot să facă ceea ce am făcut eu?

Tanneguy nu înţelesese întrebarea; de acum era obişnuit cu vorbele în doi peri ale lui Passavant. Urcară amândoi la etaj. Tanneguy se apropie de fereastră şi privi spre stradă.

— Pe toţi dracii!

— Ce? Te pomeneşti că nici în seara asta nu ajungem la Saint-Pol!

— Nici mâine!

— Nici poimâine, niciodată, conchise Passavant. Ah, sărmanul meu căpitan, am impresia că din cauza mea ai nimerit într-un roi de viespi.

— Aş, mai degrabă dumneata eşti păgubit că te-am adus aici.

— Să nu spunem prostii! îl întrerupse Passavant. Ia să vedem câţi sunt şi să vedem ce şanse avem.

— Crezi că avem vreo şansă?

— Da, eu ştiu să calculez ca lumea.

Cei doi se aplecară peste fereastră şi în acel moment, la apariţia lor cei din stradă începură să urle. Un grup de oameni înarmaţi, care purtau însemnele casei de Burgundia, ocupa strada chiar în faţa intrării în casa lui Tanneguy.

— Iată-i, iată-i strigară aceştia.

— Predaţi-vă desfrânaţilor, urlă Scas.

— Tanneguy, nemernicule, ţi-am adus restul, strigă Ocquetonville.

— Domnul vrea pielea lui Passavant pentru a-şi tapiţa scaunul. Insultele, înjurăturile, râsul batjocoritor veneau din toate părţile.

— Ptiu, ce urlete, spuse Tanneguy. Suntem pierduţi.

— Sunt douăzeci – treizeci, spuse Passavant.

— Să-mi fie cu iertare, i-am numărat şi eu şi sunt şaizeci.

— Da, dar Scas şi Ocquetonville nu contează. Ei vor muri de mâna mea.

— Chiar crezi ce spui?

— Sunt sigur!

— Bine, dar după mine mai rămân cincizeci şi opt.

— Da, căpitane, dar vei fi de acord cu mine că, la prima ciocnire, fiecare din noi va doborî şase. Asta face doisprezece. Mai rămân, deci patruzeci şi şase, nu.

— Aha, deci asta era. Bine, şase de căciulă!

— Rămân patruzeci şi şase. Noi suntem doi, deci fiecăruia îi revin douăzeci şi trei.

— Ah, drace! asta înseamnă la dumneata să calculezi bine?

— Am făcut vreo greşeală? Ia bine seama, noi facem, fiecare, cât doisprezece din cei care aşteaptă să ne jupoaie.

Era ceva nefiresc în toată această discuţie, o fanfaronadă în realitate care pe mulţi i-ar fi făcut să râdă dacă ar fi auzit-o. Dar Passavant vorbea cu atâta fermitate încât Tanneguy se lăsă convins de acele calcule. Îşi trase spada şi se hotărî:

— Bătălie ca în iad, asta va fi. Dacă o fi să mor, cavalere, apoi nu-mi va părea rău. Voi fi alături de dumneata până în ultima clipă.

— Ia te uită, aduc o bârnă. Ce, vor să forţeze uşa?!

— Uşa mea? Uşa mea frumoasă, din stejar sculptat?!

— Aşteaptă!

Un zgomot surd răbufni în stradă, urmat de strigăte furioase.

— Da, ăştia vor să intre chiar pe uşă, continuă Passavant. Ia să vedem, nu ai nimic prin casă cu care să spargem fereastra asta. Trebuie să o degajăm cât mai repede.

Fereastra de care vorbea Passavant era chiar deasupra intrării pe care cei din stradă o luaseră cu asalt.

Tanneguy aduse două topoare şi, în timp ce jos, oamenii lui Scas loveau puternic în uşă, cei doi demolară fereastra.

— Vai, fereastra mea! se vaită Tanneguy.

— Aşteaptă, ce dracu! Ai să faci la sfârşit socotelile. Mai târziu şi, bineînţeles, la sfârşit.

La căderea ferestrei, cei de jos se aruncară în lături şi chiar începură să bată în retragere, urlând şi înjurând, întrebându-se dacă cei asediaţi nu înnebuniseră deja.

— Bine! strigă Scas, izbucnind în râs. Îşi sapă singuri groapa, teama i-a înnebunit.

— Atacaţi, spargeţi uşa, porunci Ocquetonville. După prima lovitură Tanneguy coborî rapid şi întări baricada.

— Atenţie, strigă Passavant.

— Trece şi asta!

— Trece pentru că am dărâmat fereastra care te-a costat... Bârna lovea puternic în uşă. Atunci, cei doi ridicară un dulap pe fereastră şi îl împinseră. Un urlet înfiorător se auzi din stradă. Passavant se aplecă şi numără:

— Cinci.

— Scoşi din luptă? întrebă Tanneguy.

— Doborâţi, striviţi, nu ştiu, dar îi văd cum se târăsc pe stradă ca viermii. Să continuăm.

Jos, cei cinci erau scoşi din zona periculoasă. Bârna fusese abandonată, iar atacatorii se retrăgeau în dezordine. Ocquetonville strigă ameninţător:

— Înapoi, nu plecaţi. Ridicaţi bârna asta şi daţi-mi-o mie! Câini blestemaţi, vă este frică...

— Ei, da, asta este, îl aprobă Passavant.

Vreo zece oameni ridicară berbecul şi îndemnându-se cu strigăte de ura! ura! loviră cu sete. Uşa cedă, o fantă mare se făcu prin desprinderea unor scânduri masive de stejar şi prin această fantă, cei din stradă putură să privească în interior. Un imens cufăr baricada în continuare intrarea. Alţi oameni luară berbecul şi se precipitară spre uşă. Cei doi prăbuşiră un cufăr care strivi trei dintre asediatori. Uşa cedă. Scas şi Ocquetonville se lansară urlând, fiecare având în mână topoare cu care loveau cu furie în dreapta şi în stânga. În urma lor, cei mai curajoşi încercau să-şi facă loc printre obiectele răsturnate. De sus, cei doi aruncau cu scaune în cei care dădeau năvală. Din nou aceştia bătură în retragere. Câteva minute se produse o confuzie de nedescris şi, brusc, bătălia încetă.

— Asaltul n-a reuşit, spuse Passavant.

— Da, încep şi eu să cred că ai dreptate… Ocquetonville se pregătea, totuşi, pentru un nou atac.

În acel moment, Passavant apăru la fereastră. Era lac de sudoare. Ochii îi sticleau. Ridică mâna şi mulţimea tăcu.

— Scas, Ocquetonville!

— Ce i-ai făcut lui Courteheuse, răcni Ocquetonville.

— Ceea ce vă voi face şi vouă, răspunse Passavant. Mai devreme sau mai târziu, de mâna mea veţi muri amândoi. Dar, iată ce vă propun. Voi coborî în stradă. Cei care vă însoţesc să promită că nu mă atacă. Şi eu mă voi lupta cu voi amândoi…

— Să avem iertare, interveni Tanneguy, trebuie să am şi eu partea mea.

— Linişte! ceru Passavant şi căpitanul se retrase. Aici, eu vorbesc. Scas şi Ocquetonville, amândoi împotriva mea!

— Câine blestemat, urlă Scas alb de furie, cine te crezi?

— Coboară! îi porunci Ocquetonville. Coboară şi voi scoate măruntaiele din tine.

— În doi poate reuşiţi să scăpaţi de mine…

— Poate? urlară cei doi.

— Acceptaţi? Dacă da, salvaţi viaţa la atâţi oameni de ai voştri. Şi voi, cei care aţi venit aici, ascultaţi! Noi putem să rezistăm zile întregi. Avem tot ce ne trebuie, iar voi aţi văzut ce vă aşteaptă. Dacă reuşiţi să treceţi de intrare, nu puteţi urca scările. Sau nu înainte de două ceasuri. Apoi, mai sunt şi alte ieşiri. Casa are două etaje. Vă lăsaţi oasele de pomană pe aici. Gândiţi-vă bine şi hotărâţi. Cereţi stăpânilor voştri să accepte propunerea mea. Dacă refuză, vă voi considera nişte bravi condamnaţi dar pe ei îi voi considera nişte laşi ordinari.

La aceste cuvinte, Ocquetonville şi Scas, turbaţi, se năpustiră spre uşă, lovind cu putere în baricada ridicată. Un nou tumult cuprinse strada. Passavant dispăru de la fereastră şi mulţimea, ca trăsnită, încetă să mai urle.

— Pe toţi aghiotanţii lui Scaraoţchi, crezi că am să te las să coborî singur?

— Da, numai să accepte. Taci odată, căpitane. Asta este singura şi ultima mea şansă să mă ţin de jurământul pe care l-am făcut la căpătâiul ducelui de Orleans.

— Dar, înţelege pentru numele lui Dumnezeu, că vei fi ucis. Scas şi Ocquetonville sunt vicleni şi puternici.

— Taci, te rog. Îi voi ucide… Şi, atunci, suntem şi noi salvaţi. Fără căpetenie, oamenii lor nu vor mai îndrăzni să atace. Şi, la urma urmei, dacă voi fi omorât, îţi mai rămâne şi dumitale ceva de făcut. Coborî în pivniţă!

— Asta da, acum înţeleg şi sunt de acord.

— Bine.

Passavant apăru din nou la fereastră. Cei de jos se împărţiseră în două grupuri care baricadau strada în dreapta şi în stângă casei lui Tanneguy, lăsând între ele un spaţiu mare. În spatele lor, se adunase mulţimea atentă la fiecare vorbă, la fiecare mişcare.

Scas şi Ocquetonville apărură în spaţiul gol, pregătiţi de luptă.

— Bine, acceptăm lupta spuse Ocquetonville.

— Unul după altul, adăugă Scas.

— Domnilor, nu am nevoie de generozitate. Nu accept. Nu vreau nimic de la voi. Mă voi lupta cu amândoi.

Cavalerul Passavant coborî. În urma lui Tanneguy îi împuia capul cu tot felul de sfaturi: ai grijă! Satanele astea sunt capabile de orice.

Passavant nu-l lăsă să iasă în stradă.

— Ascultă, dacă mă însoţeşti, ăştia sunt capabili să creadă că am pus ceva la cale. Atunci se consideră dezlegaţi de promisiune şi ne vor masacra.

— Aşa e, aprobă Tanneguy cu regret. Du-te şi Dumnezeu să te aibă în pază!

Cei doi se îmbrăţişară după care căpitanul urcă în grabă la primul etaj pentru a asista la luptă. Passavant se strecură prin baricadă; ajunse în stradă şi-şi salută adversarii.

— În sfârşit, respiră cu năduf Ocquetonville. În acelaşi timp cele două grupuri se puseră în mişcare. Passavant se găsi înconjurat înainte de a-şi da seama că fusese trădat. Trebuie spus că mulţi dintre cei prezenţi refuzară să se alăture acestei tactici şi rămaseră pe loc, pretextând credinţă în jurământ. O vor plăti scump.

— Trădare, trădare urlă Tanneguy, coborând scările ca o vijelie. Dar oricât de repede alerga, când ajunse în stradă era prea târziu: el îl văzu pe prietenul lui ferecat deja cu frânghii groase, luat pe sus de câţiva oameni înarmaţi în timp ce restul se grupase în jurul lor asigurând protecţia deplasării spre

Saint-Pol. Scas şi Ocquetonville se plasaseră în dreapta şi în stânga lui Passavant, cu pumnalele pregătite pentru orice mişcare. Atunci, a venit rândul lui Tanneguy pentru cea mai frumoasă aventură din viaţa lui de căpitan.

Când văzu că Passavant nu mai poate face nimic, scoase spada şi începu să urle:

— Sunt aici! Sunt şi eu aici, arestaţi-mă şi pe mine! Scas! Ocquetonville, câinilor, otrepe ale ducelui de Burgundia, viermi ai pământului, urla el alergând în urma caravanei. Când îi ajunse din urmă începu să înjure şi să blesteme, chiar să lovească pe cei din urmă. Nimic. Nimeni nu-l băga în seamă. Scas şi Ocquetonville erau prea mulţumiţi de captura lor. Şi, tot aşa, bravul căpitan ajunse cu ceata lui Scas la poarta fortăreţei Saint-Pol şi aştepta să se lase podul de la intrare.

Ei bine, Tanneguy a fost profund umilit, din aventura asta a ieşit de-a dreptul ulcerat. Îşi aduse aminte de bătaia care o primise de la oamenii lui Jean Temerarul şi consideră că, de data asta, era încă şi mai nenorocit. Se întoarse trist la hanul lui Thibaud. Străzile îşi recăpătaseră liniştea obişnuită, isprăvi ca cea de adineauri se petreceau destul de curent. Oricât ar fi fost de necăjit, se aşeză la masă şi trase un festin pe cinste. Thibaud se tot învârtea în jurul lui şi nu îndrăznea să-l atace. Până la urmă se hotărî:

— Nu ţi se pare, căpitane, că faci o mare imprudenţă să mănânci în sala mare a restaurantului şi nu în cameră, ca de obicei?

— Cum adică?

— Păi nu mi-aţi spus că… oamenii ducelui… ştii foarte bine!

Thibaud nu pricepu cum de Tanneguy era aşa de nemulţumit că oamenii ducelui nu mai vroiau să-l bage în seamă.

— Sper, adăugă el, că vor ajunge la aceeaşi concluzie şi cu Passavant, spuse Thibaud.

— Ei bine, aici nu înţelegi dumneata nimic, aici te înşeli. Pielea lui este în mare pericol!

— Cred că nu i s-a întâmplat nimic rău.

— Este arestat şi se află prizonier la Saint-Pol, răspunse căpitanul care turna pahar după pahar.

Thibaud îngălbeni. Se gândea la hanul lui: dacă Passavant se află arestat, înseamnă că va mărturisi că locuieşte la „Scroafa spânzurată”.

— Ah, pe toţi dracii, aş da zece ani din viaţă dacă aş putea intra în Saint-Pol, spuse cu glas tare Tanneguy.

Cineva de la o masă alăturată se ridică şi veni lângă el.

— În loc de zece ani, cu care nici nu am ce face, ai fi dispus să-mi dai zece scuzi de argint? Dacă da, mă ocup eu de restul.

— Zece scuzi de aur, nu de argint. Zici că ai putea…

— Nu, eu cunosc pe unul care nu refuză… să-mi câştig şi eu viaţa.

— Bine, de fapt puţin îmi pasă!

— Banii mai întâi.

Tanneguy urcă în cameră, luă banii şi oftă: este tot ce mai am, dar îi recuperez eu din dota lui Roselys. Plecară.

— Unde mergem?

— În Cetate, îi răspunse necunoscutul.

— Hm… ai grijă! Ce vrei să faci?

— Ascultă, nu mă descoase. Nici nu mai ştiu cum mă cheamă. Eu îmi câştig viaţa cu ce primesc când dă Domnul să-l mai spânzure pe unul şi pe altul. Înţelegi?

— Nu, dar presupun.

— Nu presupune nimic. Îţi spun adevărul: mă strecor noaptea până la spânzurătoare, desfac spânzuratul şi-l duc cuiva în Cetate. Ce face insul cu morţii nici nu mă interesează. Mă plăteşte şi atâta tot!

— Omul din Cetate? întrebă Tanneguy neliniştit.

— Da, la ăsta mergem. E singurul pe lumea asta care te poate ajuta să intri în fortăreaţă.

— Şi dacă refuză?

— Nicio grijă. Îi este teamă să nu-l denunţ la judecător. Iată, am ajuns.

— Ce?

— Aici stă insul. Nu ai auzit niciodată de Saitano?

— Casa vrăjitorului! mormăi Tanneguy care recunoscu acum locul. Da, ăsta poate să mă ajute!

XVII. Dispozitivul de luptă

Jean Temerarul aştepta la Saint-Pol, lângă poarta de la intrarea principală. Aici dăduse ordin să-l aducă pe Passavant. De câteva zile cavalerul era supravegheat peste tot. Scas şi Ocquetonville fiind gata în orice moment să-l captureze. Se promiseseră onoruri şi recompense fabuloase celor care îl vor prinde şi aduce pe duşman.

Trebuie spus că ducele era confuz şi nervos, regina era neputincioasă, iar oamenii lui Armagnac îl pândeau peste tot. Era aproape deschis acuzat de uciderea ducelui de Orleans şi, de aceea, trebuia să acţioneze repede.

„Dacă ar fi prins şi condamnat, s-ar demonstra că eu sunt nevinovat. Passavant captiv o va face pe regină să-şi recapete încrederea în mine. Voi rămâne singurul om la care suverana mai poate spera. Dacă îl predau eu pe Passavant judecătorilor, regele mă va crede salvatorul lui. Passavant mort, înseamnă că Odette se întoarce la mine…”

După această meditaţie, trase şi o concluzie:

„Vrăjitorul s-a ţinut de cuvânt: această fată care mă ura, acum se uită cu tandreţe la mine. De ce să nu se împlinească şi ultima lui promisiune? Nu am decât să-i spun lui Odette: *ştiu cine eşti* şi ea mă va urma. Pe toţi dracii, de ce nu i-am spus deja asta până acum?! De ce, numai când o văd, mă pierd şi încep să tremur?

Îşi aruncă privirea în curtea palatului regal unde o mulţime de oameni se duceau şi veneau; unii îl salutau cu deferentă – erau oamenii ducelui de Berry – alţii îl ignorau – aceştia erau oamenii lui Armagnac. În schimb, nu era niciunul dintre oamenii lui. Toţi erau masaţi în palatul lui aşteptând ordinul, aşa încât să nu fie bănuit în niciun fel.

Patrulele se schimbau, valeţii plimbau câinii şi toţi îl salutau gândindu-se că poate nu peste mult timp le va fi stăpân. Şi el, cu interes şi cu tristeţe se uita la palatul regal. Cineva ar fi putut crede că s-a aşezat acolo să-şi aranjeze patrulele pentru un eventual atac. Ducele îşi întoarse privirile spre apartamentul lui Odette ignorând complet orice mişcare din jurul lut. Fu trezit din reverie când auzi gălăgia care o făcea un grup ce se apropia de intrare. Erau oamenii lui care îl aduceau pe Passavant. Prima victorie! Se trezi de-a binelea şi luă repede o atitudine de stăpân. Passavant, legat fedeleş, era dus de şase zdrahoni pe umeri, ca un sac.

Cavalerul avu chef de glumă şi-şi spuse: şi eu care de opt zile caut să ajung aici. Cei care îl aduceau îl depuseră în faţa ducelui ca pe o captură de preţ. Passavant se întoarse spre Scas şi Ocquetonville cărora le spuse zâmbind:

— Nu uitaţi, Guines şi Courteheuse vă aşteaptă! Cei doi se abţinură de la orice fel de reacţie.

— Seniore, iată omul! A fost prins în flagrantă stare de rebeliune, spuse Scas.

— Şi-a agravat şi mai mult situaţia în faţa judecătorului, adăugă Ocquetonville.

Jean Temerarul şi Passavant se aflau faţă în faţă, în mijlocul unei mulţimi de oameni înarmaţi. Ducele îl cercetă atent şi apoi i se adresă:

— Este adevărat că l-ai omorât pe Guines?

— Cu o singură lovitură şi bine plasată: drept în inimă, răspunse Passavant. A murit ca un viteaz.

— Dumneata l-ai omorât pe Courteheuse?

— Cu aceeaşi lovitură. Şi acela a murit tot ca un viteaz, Dar ăştilalţi doi, se întoarse spre Scas şi Ocquetonville, şi-i măsură atent, ăştia vor muri ca nişte laşi. Tot loviţi în inimă şi de aceeaşi mână.

De furie şi de frică, cei doi avansară spre Passavant.

— Înapoi! le porunci ducele. Dumneata l-ai omorât pe… iubitul meu văr, ducele de Orleans?

Passavant se apropie de Jean Temerarul şi îi spuse ceva în şoaptă. Ducele se făcu alb ca varul, Mâinile Îi tremurau, se uită în jurul lui ca un animal încolţit. Passavant spusese:

— L-am ucis pe Guines în faţa casei mele, venise cu oamenii lui să mă omoare; l-am ucis pe Courteheuse acolo… unde vă aflaţi dumneavoastră cu oamenii dumneavoastră, şi conspiraţi împotriva vieţii regelui, iubitul dumneavoastră văr, Nu vă fie teamă: nu vă voi denunţa. Dar, în ceea ce îl priveşte pe nobilul duce de Orleans, împotriva căruia vreţi să mă folosiţi, dumneavoastră l-aţi omorât. Eu nu vorbesc de aceşti oameni aflaţi aici care nu au fost decât coada toporului care a lovit. Dumneavoastră aţi fost braţul călăului care a ţinut acest topor. Nu tremuraţi, nu vă voi denunţa. Dar luaţi aminte! Aşa cum este de adevărat că-i voi lichida pe Scas şi pe Ocquetonville cu o singură lovitură, tot la fel pot să vă dobor şi pe dumneavoastră. Cred că ştiţi că mai este un martor care a văzut ceea ce aţi făcut… şi acel martor sunt eu!

— Să fie dus de aici! răcni Jean Temerarul.

— Unde? întrebă Scas.

— Ei, cum nu ştiţi? izbucni Passavant în râs, acolo unde, acum doisprezece ani, stăpânul vostru m-a mai aruncat: la Huidelonne.

Ducele încuviinţă făcând un semn din cap şi cavalerul, înconjurat de douăzeci de oameni înarmaţi, porni de bună voie. Pe drum se gândi:

„Se pare că, într-adevăr, martorul sunt eu. Dar să fiu jupuit de viu dacă ştiu la ce am fost martor!”

Câteva minute mai târziu, Passavant era închis la al doilea nivel din adâncul turnului Huidelonne, într-una din carcerele în care după cum îi spusese temnicerul, nimeni nu putea rezista mai mult de patru luni.

Podul fusese lăsat şi strada îşi reluase înfăţişarea liniştită.

„Martorul! se frământă ducele ştergându-şi fruntea de sudoare. Saitano m-a prevenit cândva de asta. Există un martor al celor ce s-au întâmplat în capela din locuinţa lui Passavant. Am semnat un act de căsătorie, eu, soţul Margaretei de Hainaut… Este un sacrilegiu. I se tăie răsuflarea… Este, deci, un martor. Da, adăugă el râzând sarcastic, dar cine va pune preţ pe mărturia unui asasin? Unde sunt actele de căsătorie semnate de mine? Păi chiar eu le-am ars! Martorul va muri, iar Laurence…”

Jos, dincolo de pod, se afla o femeie… Era aceeaşi pe care, cândva o mai zărise în acelaşi loc… chiar se lovise de ea… Era fantoma lui Laurence d’Ambrun. Ce făcea acolo? Ce aştepta? La ce se uita? Furios, ducele îi ceru paznicului:

— Ce-i cu femeia aceea? Da, aceea! Aresteaz-o!

Dar, înainte ca arcaşii să fi părăsit postul, femeia plecă şi dispăru pe străduţele mici din apropiere. Arcaşii controlară peste tot şi ca să nu fie pedepsiţi, aduseră trei păsări de noapte pe care le găsiră prin apropiere. Nefericitele urlau cât le ţinea gura aşa că fură eliberate imediat. Jean Temerarul nu putea să-şi limpezească mintea cu niciun chip: ce văzuse el era o fantomă sau… Se resemna şi plecă spre palatul reginei.

„Imaginaţie şi nebunie! se consolă el. Mi s-a întunecat mintea, încă un efort şi voi fi stăpânul atotputernic. Caboche aşteaptă. Oamenii mei sunt gata. Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon îl vor lichida pe… nebun. Hai, curaj în faţa acestei fantome mult mai reale, mult mai redutabile care se numeşte Isabela de Bavaria”.

Informată din oră în oră de armata ei de spioni de tot ceea ce se întâmpla la Saint-Pol, regina era deja la curent cu arestarea lui Passavant. Ce se petrecea în sufletul ei acum era greu de aflat! îl primi pe duce înconjurată de domnişoarele de onoare şi de câţiva gentilomi. Cu noul oaspete se arătă deosebit de veselă.

— Vezi, dragul meu văr, ne bucurăm de protecţia perfectă pe care ne-a fost asigurată la porunca bunului meu stăpân şi soţ, regele Charles. La toate uşile sunt puşi oameni de pază, bine înarmaţi. Hai, fă şi dumneata ca noi şi poftim să jucăm cărţi.

Jean Temerarul se înclină.

— Majestate, vă rog să mă iertaţi, azi nu pot, am alte jocuri în cap…

Gentilomii şi domnişoarele, antrenaţi în miza jocului, mai ales că erau destul de mulţi bani în pot, ascultaseră cu multă atenţie cele spuse de duce. Era un spectacol încântător. În sala mare, mobilată cu gust, în care se găsea un şemineu ce încălzea plăcut şi lumina în jocul flăcărilor tapiseriile şi tablourile de pe pereţi, acel grup de oameni, bărbaţi şi femei, părea din altă lume. Doamnele erau îmbrăcate în costume frumoase şi scumpe, domnii îşi cheltuiau galanteriile cu generozitate. O muzică blândă le întreţinea veselia şi plăcerile vieţii.

Jean Temerarul îi admira. Scena îi dădea o altă idee despre curajul şi forţa reginei.

Îşi spuse că dacă regina este atât de calmă în acele ceasuri în care libertatea şi chiar viaţa ei erau în primejdie, înseamnă că ceva îi dădea această siguranţă.

Atitudinea Isabelei era de toată admiraţia. Ducele era cucerit de frumuseţea ei, de curajul şi de puterea ei; se tulburase până la halucinaţie; îi apărea în diferite ipostaze, învăluită în mister. Odette dispăruse din inima lui. Se uită la gentilomii din jurul mesei şi descoperi că şi aceştia erau pierduţi în admiraţia lor faţă de regină. Se apropie şi lăsă impresia că-l interesează jocul de cărţi.

— Nu vreţi să-mi fiţi partener, senior, îl întrebă o frumoasă doamnă.

Ducele îşi goli pe masă, în dreptul acesteia, punga cu scuzi de aur, beat de poftă de a se amesteca într-un joc care ar fi putut să-l smulgă din gândurile lui. Regina jucă pe ofensata:

— Dar, bunul meu duce, mie ar fi trebuit să-mi fii partener. Jean Temerarul, îşi smulse lanţul de la gât, lanţ de o fabuloasă valoare, bătut în diamante şi îl depuse în faţa reginei. Se auzi un murmur. Isabela zâmbi, luă lanţul şi îl puse la gât. Era atât de mare îndrăzneala încât Jean Temerarul înmărmuri, iar cei de la masă se opriră din joc ca trăsniţi.

Regina se ridică. În acelaşi timp, aproape, toţi se ridicară în picioare.

— Majestate, începu ducele cu o voce gravă, îmi pare rău că am tulburat această distinsă societate şi poate chiar plăcerea reginei. Am venit să vă solicit o audienţă particulară pentru că, nu ştiu dacă sunteţi la curent, dar acum se petrec evenimente care privesc securitatea regelui nostru.

Cei prezenţi înţeleseră din privirea reginei că ar dori să fie lăsată singură. În câteva clipe în salon rămaseră numai ducele şi regina.

— Te ascult, spuse regina.

Ducele făcu un efort să se concentreze, să scape de atâtea gânduri care îl frământau.

— Regină, ziua s-a apropiat. În toate cartierele Parisului armate de negustori înarmaţi sunt pregătiţi să strige: trăiască Burgundia. Am douăsprezece mii de oameni înarmaţi şi o singură noapte mi-ar fi de ajuns să strivesc toţi duşmanii dumneavoastră şi pe ai mei.

— Ştiu asta. Continuă!

— Cei trei oameni pe care i-am plasat pe lângă rege vor acţiona la primul semn. L-am văzut în dimineaţa asta pe şeful lor, un anume Bruscaille. Doamnă, vă asigur că regele este condamnat. Veţi rămâne văduvă când veţi dori. Va fi în acelaşi timp cu masacrarea oamenilor lui Armagnac.

— Mai departe, ştiu şi asta.

Jean Temerarul se apropie şi vorbi mai încet. Dacă numai un cuvânt din ceea ce spunea ajungea la urechea unui duşman, ducele ar fi fost pasibil de condamnare la moarte.

— Ucigaşul ducelui de Orleans a fost arestat. Arestat de oamenii mei, oameni care aveau însemnele Casei de Burgundia. Nicio acuzaţie nu mai poate să *ne aducă atingere* pe viitor. Avem nevoie de încrederea Curţii şi a oamenilor de pe stradă. Acum o avem. Semnalul de atac va fi dat în ziua în care va cădea capul ucigaşului. Loviturii satârului călăului îi vor răspunde clopotele tuturor bisericilor.

De data asta regina rămase fără replică. Jean Temerarul, care o examina cu atenţie, nu putu să sesizeze nicio reacţie, nicio tresărire. Şi mai încet, şi mai în taină, îi spuse:

— În felul ăsta parizienii nu vor mai cere să afle cine este ucigaşul. Astfel se va termina şi pentru el şi pentru mine coşmarul de a şti în viaţă acest om pe care dumneavoastră… Ah, am să vă spun tot ce am pe suflet. Acest om vă…

— Ce vei face cu Odette? îl întrerupse regina.

Ducele se opri pierdut. Întreaga forţă a Isabelei – forţa oricărei femei care luptă – se manifestase printr-o lovitură teribilă: nu-i lăsă timp ducelui pentru a-i dovedi că ştia că-l iubeşte pe Passavant, ci îl plasă în faţa unei pasiuni nemărturisite. Acuzatorul deveni astfel acuzat.

— Odette, se bâlbâi ducele dând înapoi.

— Da, aprobă regina. Întreaga poveste acolo se află. Înţelegi? Trădător, aşa cum te-ai dovedit la prima noastră acţiune, ieri ucigaş al vărului dumitale, ducele de Orleans, mâine ucigaş al regelui Franţei, conspirator, avid după putere, competitor nemilos decis să iei şi din valuri de sânge coroana pe care, altădată ţi-am oferit-o fără riscuri, ipocrit cerşetor de dragoste care ai venit aici punându-ţi o mască de pasiune pentru a-mi ascunde adevărata faţă, aşa te ştiu şi de aceea îţi declar: ori eşti numai al meu, ori te abandonez. Dumneata îmi rezervi trădarea supremă. Regele asasinat, soţia dumitale otrăvită, moartă de ruşine sau de durere; Parisul redus la tăcere; Armagnac doborât; Burgundia, în sfârşit, stăpânul regatului. Ce va deveni Odette de Champdivers? Ce va deveni Isabela de Bavaria? Ce-i dai uneia, ce-i dai celeilalte? Vreau să-ţi spun: intrigantei, care a făcut din mine o prizonieră, îi vei da coroana. Şi mie, care te-am salvat, te-am ridicat treaptă cu treaptă, îmi vei oferi cupa cu otravă, pe care prima dumitale amantă a refuzat să o bea. Vezi, Jean Temerarul, eu mărturisesc tot ce gândesc. Dacă mi-aş fi propus să te trădez mi-aş fi ascuns aceste gânduri. În privinţa asta, cel puţin eu sunt loială. Îţi vorbesc în toată sinceritatea. Iată ce vreau: înainte de a se atinge cineva de rege, înainte de a bate clopotele, ceea ce ar însemna semnalul pentru masacrarea armatei lui Armagnac dar şi a gloriei dumitale, înainte de a cădea capul omului pe care ai pus să-l aresteze şi să-l arunce în temniţa Huidelonne, eu vreau să fiu sigură de fidelitatea dumitale. Nu vreau jurăminte. Nu vreau nici convenţii scrise, ca cea pe care ai încheiat-o cu ţăranul acela, măcelarul acela de Caboche. Vreau un act, unul singur. Vreau să moară cea pe care o iubeşti. Cât timp Odette este în viaţă, duce, eu sunt duşmanul dumitale! Îmi retrag, deci, orice bănuială, dar aceasta este condiţia. Altfel, în clipa în care vei întinde mâna, în loc de coroană vei da de laţul care ţi se va pune pe grumaz. Odette moartă, asta înseamnă că eu îţi voi fi amanta. Voi fi soţia dumitale. Voi fi geniul care te va conduce pe culmile ameţitoare unde niciun picior de rege nu a călcat.

Jean de Burgundia asculta pierdut, ca într-un vis. În schimb niciun accent care să trădeze vreo stare anume în sufletul reginei. În tot ce făcuse şi spusese, ea era întruchiparea unei forţe pe care nimeni în lume nu ar fi putut să o învingă. Formidabila sinceritate a Isabelei îl strivise pe duce.

Isabela tăcu. Spusese totul. Acum îl cerceta calmă.

— Hotărârea mea este luată, am să v-o spun, se hotărî ducele să răspundă.

Minţea şi se minţea şi pe el. Era incapabil de a mai decide ceva în acele momente. În sufletul lui simţea cum creşte un sentiment de revoltă.

— Odette de Champdivers… continuă el cu voce stinsă. Furia îl cuprinse din nou. Îi venea să se arunce şi să smulgă de la gât şiragul preţios pe care i-l dăduse reginei, să se detaşeze de Isabela şi să strige: am să o salvez pe această tânără pe care dumneata, regină, vrei să o distrugi.

Ducele căzu la picioarele reginei, protestând:

— Să moară, nu să fie salvată!

Frumuseţea reginei îl subjuga. Tulburarea ducelui pricinuită de groază, cu ură, cu revoltă, nu dură prea mult, ea nu era decât o agitaţie sterilă pe care o consumase deja înainte de a intra în salon. Acum, pentru el nu mai exista decât regina, cu frumuseţea şi pasiunile ei.

Isabela privea cu bucurie la scena pe care i-o provoca puternicul duce prosternat la picioarele ei.

Câştigase? Atunci ce tristeţe îi brăzda chipul? Întinse mâna ducelui şi-l invită să se ridice. Erau faţă în faţă. Îl vedea arzând de hotărârea de a ucide; avu impresia că ar putea îneca întregul oraş în sânge. Îi plăcea, îl iubea. Îl vedea mai puternic şi, în consecinţă mai frumos decât. Toţi cei din jurul ei. Ridică braţele şi în clipa aceea renunţă… Un alt chip îi apăruse în imaginaţie: cel al lui Passavant… Jean Temerarul uimit, tremurând, privea mai departe decât Isabela şi, pierdut, începu să bâlbâie: ce? am condamnat-o pe Odette! Va muri…

Se îndepărtară unul de celălalt. Preţ de un minut îşi recâştigară nu sângele rece, ci atitudinea de luptători aliaţi care îi pusese în contact. Amândoi luaseră hotărârea.

— Ai spus: să moară! Ia seama, asta îţi şi cer!

Obosită şi iritată de atâtea eforturi şi întâmplări, Isabela vorbise nervos.

— Am mai spus-o, răspunse ducele şi repet: puţin contează că moare această tânără. Pe dumneata te iubesc. De atâţia ani caut să aflu dacă mă înşeală inima. Ştiu şi am ştiut dintotdeauna că te iubesc. Ştiu unde merg… Merg acolo unde mă trimiţi, fac ceea ce vrei. Visul dumitale este visul meu. Puterea mea regală va fi întărită de puterea dumitale. Orgoliul meu se va hrăni din dragostea dumitale. Gloria mea va fi frumuseţea dumitale. Restul nu mai contează! Că tânăra aceea m-a aşteptat, că am crezut într-o zi că o iubesc, cu ce poate să modifice destinul meu care este şi destinul dumitale? Să trăiască, dacă asta doreşti! Să moară, dacă asta îţi place! În această lume, pe mine nu mă interesează decât Isabela de Bavaria pentru că ea este viaţa mea.

Ar fi putut continua mult timp pe această temă pentru că minciuna este fecundă şi gălăgioasă.

— Bine, nu mai continua, îi ceru regina. Du-te, termină de grabă ultimele pregătiri. Dacă spui că îmi aparţii, atunci şi eu îţi aparţin. Nicio forţă nu va putea să împiedice destinul nostru! Du-te şi nu uita: cucerirea tronului înseamnă cucerirea Isabelei.

Se despărţiră. Ducele se frământa: „trebuie să o duc pe Odette la palatul meu.”

Rămasă singură, regina îşi făcu socotelile: „în seara asta voi coborî în temniţa în care se află Passavant. Şi totuşi, dacă ducele era sincer? … Sincer sau nu, dacă vrea sau nu să o salveze pe intrigantă, ea tot va muri.”

Ieşind din palat, fără să-şi ia vreo măsură de prevedere, ducele merse la palatul regelui. Ştia că regina va afla imediat, încă îi mai stăruia în minte imaginea ei de femeie frumoasă şi puternică. Aerul rece de afară îl trezi. Era hotărât să o salveze pe Odette. Un alt plan care îl urzea acum era în jurul posibilităţii uciderii reginei în acelaşi timp cu uciderea regelui.

Când ajunse în antecamera apartamentului regal, i se spuse că regele se află în tratament. Nu era el omul să aştepte pe la uşi. Curând fu condus în salonul în care Bruscaille şi fraţii lui întru tămăduire se aflau în plină practică exorcistă. Când îl văzură pe duce, toţi trei avură o strângere de inimă.

„Atenţie, te pomeneşti că a venit momentul!” îşi spuse Bruscaille.

Cu toţii se refugiară într-un ungher de unde pândeau atenţi să vadă dacă, în urma ducelui, nu apare executorul care trebuia să le facă semnul hotărârii.

Fără să le arunce măcar o privire, ducele se înclină în faţa regelui care îl primi cu plăcere.

— Îi vezi pe aceşti trei oameni? i se adresă regele. Ei bine, vărul meu drag, sunt pe punctul de a mă vindeca, de a-mi salva viaţa. Şi ştii cum?

— Prin rugăciuni, Sire.

— Nu… cu ajutorul râsului. Mai ales cel voinic. Se numeşte Brancaillon. Îl vezi…

Brancaillon tresări, Bragaille invocă toţi sfinţii, Bruscaille oftă şi-şi spuse: de data asta s-a terminat. Regele pe care îl ajutăm să moară declară că noi îl salvăm.

Jean Temerarul se duse lângă cei trei şi le spuse:

— Este bine, vă faceţi minunat datoria. Continuaţi… continuaţi ridică el glasul ca să-l audă clar regele, continuaţi să vă rugaţi pentru Majestatea Sa. Mâine am să vă trimit câte un cadou pentru fiecare.

Sihaştrii se mai liniştiră.

— În felul ăsta, întrebă încet Bruscaille, putem să continuăm? Trebuie să-l facem să râdă pe Majestatea Sa…

— Da… da până la momentul apropiat… Fiţi gata!

— Suntem pregătiţi, se fâstâci Bruscaille electrizat de privirea stăpânului lor.

— Sire, se adresă ducele regelui, noii tămăduitori îmi par oameni de toată încrederea. Am auzit multe despre ei şi despre minunile lor. Rugăciunile lor vă vor vindeca.

— Dar nu aşa, vărul meu. Nu cu rugăciuni, ci cu râsul pe care mi-l provoacă. Nu ştii cât sunt de simpatici! Eu îi ştiu îi ştie şi pivnicerul meu. Ah, sfinte Dumnezeule, câte bărdace nu le trebuie ca să-şi stingă setea! Dar, te ascult, nobilul meu văr. Citesc pe faţa dumitale că ai venit pentru a-mi spune ceva serios, poate chiar probleme de stat. Veniţi şi voi, apropiaţi-vă! Eu vă socotesc consilierii mei.

— Sire, nu înţeleg nimic, spuse Brancaillon care se apropie urmărindu-l atent pe duce. Acesta rămase impasibil.

— Pentru numele lui Dumnezeu, am vorbit serios: vreau ca dumneata să-mi fii consilier. Continuă, duce!

— Vă aduc o veste care vă va bucura, Majestate.

— Ah, ce veste fericită, ia să vedem? Nu cumva regina doamna începe să-şi iubească şi să-şi onoreze soţul. (Jean Temerarul tresări). Nu cumva nobilii din regatul meu au încetat să mai conspire, să-mi pregătească sfârşitul, moartea, pentru a pune în locul meu un rege care nu este nebun? (ducele îngălbeni) Nebuni ce sunt! reluă Charles ridicându-se. Demenţi! Au un rege care îi lasă să trăiască în pace şi caută unul care… Ia, hai să auzim vestea!

— Sire, ucigaşul iubitului nostru văr a fost prins.

— Adevărat? spuse regele nebun uitându-se cu o privire ciudată, pe furiş la duce. Ucigaşul?!

— Da, chiar el. A fost prins acum câteva zile în stare de rebeliune şi a fost dus la Huidelonne.

Regele căzu pe gânduri căutând să pătrundă sensurile ascunse ale acestei dezvăluiri.

— Da, asta da, este o veste bună. Fratele meu ducele de Orleans nu mă iubea, era prieten cu duşmanii mei. Dar, în sfârşit, nu există nicio dovadă că ar fi complotat împotriva mea, că-mi dorea moartea şi asta este de ajuns pentru a considera că a fost un bun frate. Mă bucur că a fost prins ucigaşul lui. Ai grijă, duce, ca procesul lui să fie cât mai repede instituit.

— În trei zile, Sire, totul va fi terminat, spuse ducele cu o voce care îl făcu pe Bruscaille să tresară.

— Trei zile, reluă regele. Procesele durează mai mult. În sfârşit, în cazul unuia care a omorât pe fratele regelui niciodată nu se acţionează prea repede. Cum spui că se numeşte?

— Cavalerul de Passavant.

— Ah, murmură regele, am auzit acest nume. Dar unde şi când?

— Va fi condamnat, continuă Jean Temerarul. Probe sunt destule. Dacă Majestatea Voastră doreşte, execuţia va avea loc a doua zi după judecarea lui.

— Da, desigur, răspunse regele.

Ducele se retrase. Avusese abilitatea să anunţe primul arestarea lui Passavant şi de a nu se lăuda că el a pregătit sau a înfăptuit arestarea, fapt care ar fi urmat ca procesul să-l pună în evidenţă.

Încântat că a rămas cu cei trei tămăduitori, regele le făcu semn să se apropie.

— Hai să continuăm. Acum povestiţi-mi snoave populare cât mai hazlii. Ce? Ce se întâmplă? V-am cerut să mă faceţi să râd, golanilor, şi văd că v-a apucat plânsul… Sunt destule lacrimi în acest palat, nu mai am nevoie şi de ale voastre.

Bruscaille rămase consternat, Bragaille îşi muşca limba să nu înjure, Brancaillon plângea în hohote. Sărmanii diavoli erau demoralizaţi de necazul care se abătuse pe capul cavalerului de Passavant.

— Ce înseamnă asta? Strigă furios nebunul. Ce se întâmplă? V-aţi pornit pe plâns acum când eu am poftă să rid? Sunt sau nu regele Franţei?

— Ah, Sire, începu Bragaille, este îngrozitor…

— Ce este atât de îngrozitor?

Brancaillon se apropie cu gândul să se explice, dar Bruscaille i-o luă înainte; el nu-şi pierdea capul aşa de uşor. Îşi dădu seama că Brancaillon mărturisind, va da de înţeles că ei sunt complici ai ucigaşului ducelui de Orleans.

— Sire, este o nouă formă de a vă face să râdeţi…

— Ah, se miră Charles. Să faceţi pe cineva să râdă în felul ăsta este, ce-i drept, o nouă metodă. La urma urmei, ce-i mai de râs decât durerea?

— Priviţi, Sire, la mutrele noastre. Ia plângi, Bragaille! Plângi şi tu Brancaillon! Plângeţi, nătărăilor pentru a-l face pe rege să râdă! Priviţi-i, Sire!

Adevărul este că Brancaillon plângând, avea o înfăţişare de tot hazul. Nimic tragic pe faţa lui. Oricât ar fi fost de sinceră durerea, faţa lui arăta bizar.

Regele se uita la fiecare şi izbucni cu adevărat în râs. Cei trei se aşezară în faţa suveranului şi boceau. Regele râdea de se prăpădea.

În acest timp, printre sughiţuri, Bruscaille se gândi: Se apropie clipa în care trebuie făcut marele gest de… exorcism… gestul care omoară… Un conflict teribil se ducea în sufletul lui, iar spectacolul era de-a dreptul sinistru.

În acest timp, Jean Temerarul intră la Odette. De când dispăruseră bătrânul Champdivers şi guvernanta Margentine, Odette trăia retrasă în apartamentul ei. Sufletul îi era zdrobit de tristeţe. Nu numai moartea celor pe care ea îi iubise atât de mult o deprima, dar sentimentul că ea însăşi este condamnată o determinase să se izoleze. De la atacul tigroaicei Imperia trăia un coşmar permanent. Paznicul sălbăticiunilor venise la ea, îngenunchease şi îi spusese: Dumnezeu a vrut ca dumneavoastră să fiţi salvată. Nu este mai puţin adevărat că, din cauza mea, aţi fost într-un mare pericol. Pedepsiţi-mă! Cereţi să fiu spânzurat! Şi regina îşi doreşte asta…

După ce îi explicase că-şi aştepta moartea, dar că deocamdată, singurul motiv pentru care se află în viaţă este cel legat de starea sănătăţii regelui, Odette îi ceru paznicului să plece.

În inima ei mai era şi un alt motiv.

În acea zi, în micul ei salon unde regele Charles venea adesea să o vadă, Odette se afla împreună cu câteva doamne de la curte. La uşă şi la ferestre patru oameni înarmaţi făceau de gardă din porunca regelui. În felul acesta şi ea, Odette, putea să se socotească prizonieră ca şi regina.

Jean Temerarul intră în salon, se apropie de ea şi se înclină. Capul îi ardea, avea sentimentul că împlineşte un lucru neobişnuit.

— Doamnă, poţi avea atâta încredere în mine să rămânem singuri? Am ceva confidenţial să-ţi comunic.

Odette făcu semn oamenilor înarmaţi să se depărteze; la fel procedă şi cu doamnele din salon. Apoi, din instinct, de parcă ar fi vrut să fie pregătită pentru orice, se ridică din fotoliu. Îşi spuse: este tatăl meu şi totuşi trebuie să mă feresc de el ca de un duşman.

Câteva clipe se priviră atent. Amândoi erau palizi, pierduţi.

— Doamnă, înainte de toate, o întrebare: crezi în interesul imens pe care ţi-l port? Ghiceşti în inima ducelui de Burgundia voinţa lui de a te face fericită, puternică şi respectată?

Odette îl privi blând şi Jean Temerarul tresări; nu se aştepta la atâta tandreţe.

— Domnule, respectată cred că sunt; puternică, nu doresc să fiu; fericită, nu cred că sunt făcută pentru aşa ceva. Cât despre interesul pe care mi-l purtaţi, da, cred în el…

Asta-i de ajuns. Dacă crezi în asta, înseamnă că mă vei asculta. Te pândeşte un mare pericol. Doamnă, trebuie să părăseşti cât mai repede Saint-Pol şi să mă urmezi. La palatul Burgunzilor vei fi în siguranţă. Acolo nimeni nu va îndrăzni şi nici nu va putea să se atingă de dumneata. Şi nu mâine, ci acum trebuie să părăseşti acest palat blestemat. Spune-mi: ai încredere în mine?

— Ştiu că sunt ameninţată şi, de aceea, vă cred. Dar se află în acest palat o fiinţă care este încă şi mai ameninţată decât mine şi care a avut încredere în mine. Slab, trist, abandonat, în mijlocul unor ambiţii care devorează totul în jurul lui, aşteptând momentul să-l lichideze şi pe el, acest om a făcut apel la o fiinţă slabă ca mine pentru a-l proteja. Dacă eu plec, cine mai rămâne lângă el?

— Regele, mormăi surd Jean Temerarul.

— Regele, da, domnule, regele care nu are în jurul lui decât doi sau trei oameni capabili şi dispuşi să-l facă din când în când să zâmbească. Ciudaţii sihaştri pe care am încetat să-i mai bănuiesc, pentru că ştiu cine i-a trimis…

— Ştii, deci, spuse ducele. „Ştie că eu l-am trimis pe Bruscaille şi de aceea are încredere în ei” se gândi el.

— Acest rege, care nu are lângă el decât pe aceşti caraghioşi, pe pictorul acela trăsnit şi pe mine, acest rege reuşeşte din când în când, în tovărăşia noastră, să schimbe lacrimile în râs. Îl iubesc, domnule, pentru că are un suflet bun. Nebunia lui îmi pare mai puţin periculoasă decât înaltele raţiuni de stat care îl înconjoară. Nu, domnule, nu voi pleca de lângă el.

— Şi, cum, nu accepţi să vii cu mine? strigă ducele violent. Pasiunea se descătuşase în el dar reuşi să păstreze atitudinea respectuoasă pe care o avusese de cum intrase în salon.

„Vrăjitorule, acum să te văd dacă poţi sau nu să faci minuni, să văd dacă ai avut dreptate când mi-ai spus acele cuvinte cu care trebuie să triumf”, se frământă ducele.

— Doamnă, continuă el ferm, cu glas tare, pentru că pericolul care te aşteaptă nu pare să te neliniştească, vreau să-ţi spun că, pe mine, acest pericol mă loveşte în inimă..

— În inimă?!

— Mă vei urma! Am dreptul să-ţi poruncesc pentru că, ascultă-mă bine, eu ştiu cine eşti…

Odette rămase înmărmurită, scoase un ţipăt, încercă să se retragă, reveni.

— Ştiţi deci că eu sunt… pentru dumneavoastră? Ştiaţi?

— Ştiu!

„Ştie că sunt fiica lui” strigă în sinea ei Odette şi izbucni în hohote de plâns. Jean Temerarul asista încremenit la scena pe care el însuşi o declanşase, la transformarea tinerei fete: se uita la el cu teamă şi nu avea curajul să i se arunce în braţe. În ochii ducelui, scena avea alte înţelesuri. „Mă iubeşte… mă iubeşte!”

Odette se calmă. Se apropie de tatăl ei, îi luă mâinile într-ale ei şi cu o voce caldă îi spuse:

— Pentru că ştiţi, acum sunt gata să vă ascult. Totul îmi spune că trebuie. Este datoria şi bucuria mea. Adesea, domnule, cu mult timp înainte de a vă fi cunoscut, aveam dorinţa arzătoare de a vă vedea. Vă aşteptam. Ştiam că, într-o bună zi, veţi apărea pentru a mă proteja, pentru a vă lua drepturile pe care le aveţi asupra mea. Ah, m-am temut de clipa asta, m-am temut de dumneavoastră… iertaţi-mă! Uitaţi-vă la mine cât sunt de fericită!

„Ce spune? Am înnebunit sau nu mai înţeleg nimic?” Apoi, cu timiditate care o cuceri pe Odette, spuse cu glas tare.

— Deci, consimţi să mă urmezi?

— Trebuie, spuse ea zâmbind, pentru că acum ştiţi că aveţi dreptul să-mi porunciţi şi că eu am datoria de a mă supune.

„Sfinte Dumnezeule, se gândi el, vrăjitorul a făcut minuni. Dacă m-aş găsi acum faţă în faţă cu Satan şi încă nu aş da înapoi”.

— Vă urmez pentru că este de datoria mea, continuă Odette. V-aş urma şi dacă mi-aţi da ordin. Dar regele, domnule… regele…

— Regele! mormăi ducele, nu te mai gândi la el, gândeşte-te la dumneata… şi la mine, copilul meu!

Copilul meu, cuvântul atât de adevărat răspundea aşteptărilor lui Odette încât cu un gest nu prea potrivit se apropie de *tatăl ei.* Îngrozitoarea neînţelegere îşi urmă cursul ei stupid şi tragic. În acele clipe de afecţiune adevărată, Jean Temerarul simţi că i se întunecă mintea.

— Regele va fi neatins, nevătămat dacă asta vrei. Tu vei porunci de acum înainte. Dacă vrei ca regele să fie respectat, voi face să se aplece toate capetele în faţa lui. Îi voi reda puterea… Îi voi… dar să nu mai vorbim. Să vorbim despre noi… despre tine…

Odette nu înţelese nimic din răvăşeala care îl cuprinsese pe duce. Mai degrabă mirată decât îngrozită, înţelegea dar nu desluşea sensurile vorbelor înflăcărate ale ducelui. Înfierbântat, acesta trecu de la vorbe la gesturi de îndrăgostit pierdut. Îi luă mâinile într-un gest tandru şi, parcă îi jură:

— Pe această regină care vrea să te ucidă, o voi ucide eu. Pe acest rege, pe acest nefericit rege pe care vrei să-l salvezi, îl voi face să trăiască fericit într-o mănăstire, unde va fi mai liniştit decât în acest palat. Va fi un alt rege şi acela voi fi eu! Va fi o altă regină şi aceea vei fi tu!

Spaima, groaza începu să o cuprindă pe Odette:

— Regină, eu? strigă ea.

— Tu! răspunse înflăcărat ducele. Şi cine va îndrăzni să nu se supună dacă asta este dorinţa mea? Sunt stăpânul întregului Paris, într-o oră, dacă vreau, pot să fiu stăpânul acestei fortăreţe care este Saint-Pol, scaunul regelui Franţei, inima regatului. Iar tu vei fi stăpâna!

Dumnezeule, imploră Odette, tatăl meu este lovit de aceeaşi demenţă ca şi regele. A înnebunit, Doamne sfinte! Domnule dacă ai înţelege…

— Da, da reluă nebun Jean Temerarul, te temi pentru mine. Bine, te ascult, nu mai vorbesc despre… Sunt al tău, numai al tău. Şi dacă vrei, voi renunţa la orice ambiţie. Plecăm din Paris, mergem la palatul meu din Dijon. Acolo, simplu duce de Burgundia, contemplându-te, voi uita că aş fi putut pretinde să domin lumea. Vino, să plecăm, fericirea este în faţa noastră pentru că te iubesc şi tu mă iubeşti.

Cu o mişcare energică Odette se smulse din îmbrăţişarea ducelui. Sări în lături lovită de groază şi îl cercetă pe duce cu durere şi uimire.

— Să nu-ţi fie teamă de nimic! Te-am speriat! nu am vrut!

— Ce aţi spus? întrebă Odette îngrozită. Că mă iubiţi! Dumneavoastră! Ah, am impresia că ceva oribil… Spuneţi-mi, spuneţi-mi repede ce sens daţi acestui cuvânt?

— Cum ce sens? Te iubesc aşa cum am crezut că o iubesc pe regină! Cum am crezut cândva că o iubeam pe Laurence d'Ambrun! Te iubesc! Acest cuvânt spune totul. Tu eşti stăpâna inimii mele. Noaptea, când te chem, eu Jean Temerarul, plâng, plâng că nu eşti cu mine…

Odette îşi acoperi faţa de ruşine.

— Plecaţi, domnule, plecaţi cât mai repede, vă implor. Faceţi cumva să nu vă mai văd niciodată… aş muri de ruşine şi de disperare.

— Ce? Ce spui?! Ce se întâmplă cu dumneata?

Cu faţa acoperită în mâinile care-i tremurau, Odette adaugă:

— Îl voi ruga pe bunul Dumnezeu să mă ajute să uit aceste lucruri atroce care mi s-au întâmplat. Ah, plecaţi cât mai repede, domnule!

— Drace, am impresia că fetişcana asta îşi bate joc de mine! Ea se retrase strigând, fără să-şi descopere faţa. Nu mai putea să-l vadă.

— Plecaţi, ieşiţi de aici, altfel jur că chem pe toţi cei care mă păzesc şi mă ocrotesc şi le spun cât aţi fost de josnic. Le voi spune cu riscul de a fi omorâţi amândoi. Le voi spune cine sunteţi, cine sunt eu şi de câtă neruşinare aţi fost capabil. Plecaţi, ieşiţi de aici mai repede!

Dintr-un pas, Jean Temerarul ajunse la Odette, care scoase un strigăt şi îngenunche.

— Mă alungi după ce m-ai înnebunit cu minciuna iubirii tale. Bine, voi pleca. Dar să ştii, vei fi a mea. Şi îţi jur, curând vei cunoaşte forţa mea! Nimeni nu va rezista lui Jean Temerarul! Adio! Pe curând! Ne vom revedea destul de curând şi, orice ai face, vei fi a mea! Ducele plecă beat de furie şi de dragoste. Odette se prăbuşi pe covor, sfârşită…

XVIII. Isabela

De după o perdea care acoperea o intrare discretă, în salon îşi făcu apariţia o femeie. Aruncă o privire asupra lui Odette şi asigurându-se că ducele se îndepărtase, merse să deschidă uşile. Era una dintre subretele lui Odette, o tânără şi frumoasă fată la care stăpâna casei ţinea mult. La un semn al ei intrară şi celelalte doamne. Subreta ieşi, plecă la palatul reginei şi, folosindu-se de o parolă, ajunse la Isabela. O jumătate de oră mai târziu se întoarse în salon şi Odette o văzu cât de grijulie se arăta cu ea.

Isabela îşi petrecu ziua singură, în apartamentul ei.

„Trebuie să o lichidez”, îşi jură ea furioasă. Spre seară îşi recapătă calmul, deveni mai destinsă, mai plăcută. Spre ora zece palatul părea pustiu. Înfăşurată într-un mantou, coborî scările, traversă grădina, ajunse la turnul Huidelonne şi, ajutată de temnicer, la lumina unei torţe, coborî spre celula lui Passavant.

— Unde se află? întrebă ea când ajunse la primul nivel.

— Mai jos, Majestate.

Nu îi spusese nimic temnicerului despre intenţiile ei. Îi ceruse numai să-şi ia cheile. Dar acesta nu se înşela. Regina, pentru un motiv care îi scăpa, vroia să intre în carcera unuia dintre cei şase întemniţaţi.

Nu apucă să coboare nici două trepte că, speriată, se văzu nevoită să întrebe pe temnicer:

— Cum se poate trăi aici?

— Nu se trăieşte, Majestate, aici se moare. Nu-i decât o chestiune de zile. Iată, aici, o carceră în care nu a rezistat nimeni mai mult de patru luni. De fier să fi fost şi nu putea să se salveze.

— Cine este închis în ea?

— Cavalerul Passavant, răspunse temnicerul calm. A fost aleasă special de nobilii domni Scas şi Ocquetonville. Mă îndoiesc că sărmanul om rezistă aici patru luni, spuse el cu o voce bizară care o făcu pe regină să tresară.

— Şi de ce? Este mai slab decât alţii?

— Nu vreau să spun asta. Se pare că prizonierul va fi judecat şi, fără îndoială, dat pe mâna executorului chiar înainte de opt zile, ceea ce-i va scurta din agonie. Eu sunt bucuros pentru el…

— Deschide uşa, ceru regina sec. Temnicerul se înclină respectuos.

— Majestate, începu el cu un glas umil, regina cred că nu ştie că fără ordinul regelui…

— Iată-l!

— Să mă ierte Majestatea Voastră… eu nu vreau să fiu spânzurat! spuse el şi vârî cheia în închizătoarea uşii.

— Nu vrei să fii spânzurat? îl întrebă regina luându-l de braţ.

— Oricât de ticăloasă mi-ar fi viaţa, eu ţin la ea, Majestate.

— Atunci ce ai făcut cu cadavrul lui Bois-Redon? Temnicerul sări ca ars dar îşi recâştigă repede sângele rece.

— Aveam slăbiciunea să ţin la acest nefericit căpitan… Majestatea voastră o să mă ierte!

— Da, spune fără teamă.

— Ei bine, am vrut să-l scutesc de nefericitul sfârşit al oricărui spânzurat…

— Cum?

— Ştiţi, corbii…

— Ah, da, şi?

— Şi l-am dat jos, am săpat o groapă lângă Huidelonne şi l-am înmormântat. După care am spus o rugăciune de sufletul celui dispărut.

Regina rămase pe gânduri.

— Ce spui tu nu prea seamănă cu ce mi-a povestit Saitano. Îţi dai seama, viteazule, că ai merita şi tu un ştreang? Bine, bine nu mai tremura, te iert că ai încercat să mă înşeli şi pentru că i-ai dat vrăjitorului corpul neînsufleţit al lui Bois-Redon. Pentru asta contez pe recunoştinţa ta. Hai, deschide!

Temnicerul se grăbi să se supună. Deschise şi, la lumina torţei, regina îl văzu pe Passavant. Sta în picioare, sprijinit de zidurile carcerei. Cavalerul o recunoscu; făcu doi paşi, luă torţa din mâna temnicerului şi o ridică de parcă ar fi vrut să-i lumineze mai bine calea reginei.

— Mulţumesc, Majestate, mulţumesc pentru marea favoare pe care mi-o faceţi în acest moment.

Apoi aşeză torţa pe un suport de fier fixat în zid şi se înclină graţios în faţa reginei. Isabela îi făcu semn temnicerului să iasă. Acesta ieşi şi rămase în spatele uşii, gata să intervină dacă va fi nevoie. Regina îl studie atent pe Passavant.

— Admir curajul dumitale, spuse ea cu amărăciune. De unde credeam că am să găsesc un prizonier învins şi disperat, gata să accepte orice pentru a-şi câştiga viaţa şi libertatea, văd un om care mă înfruntă… Nu protesta… mă înfrunţi cu atitudinea dumitale liniştită, mă insulţi cu surâsul dumitale neruşinat.

— Nu, doamnă, primul cuvânt pe care l-aţi rostit este mult mai exact: curaj. Cât despre înfruntarea reginei, asta poate să se întâmple unui om care ştie că nu mai are ce pierde şi că va muri curând, dar nu şi mie. Aştept cu respect ofertele pe care regina vrea să mi le facă şi pentru care a cutezat să intre într-o temniţă.

— Şi cine îţi spune că aş vrea să-ţi propun ceva?

— Iertaţi-mă. Atunci regina Franţei a coborât în temniţă numai pentru plăcerea de a vedea figura unui acuzat, aproape convins de un atentat la adresa suveranului şi condamnat dinainte la supliciu… Ei bine, nu este generos, doamnă. Ştiam că dumneavoastră căutaţi să vă răzbunaţi pentru insolenţa care mi-am permis-o de a refuza şansa pe care mi-aţi oferit-o, dar bănuiam că sunteţi dintre cei care vă alegeţi o răzbunare mai aspră sau mai nobilă. M-am înşelat. Iertaţi-mă, doamnă…

Regina se redresa.

— Ai dreptate, am venit să-ţi ofer viaţa, dar am impresia că nu am înţeles prea bine poziţia dumitale faţă de gestul meu.

Cavalerul îşi încrucişa braţele. Furia începea să-l înfierbânte.

— Şi cine vă spune că voi accepta iertarea dumneavoastră spuse furios. Regina venise cu speranţa de a-l supune, cu convingerea că îl preocupă viaţa şi libertatea lui. Ea găsea un turbat care o respingea, o insulta, o exaspera cu calmul lui.

— Ia seama! îl ameninţă ea. Încă mai ai timp. Ştii că…

— Ştiu, o întrerupse Passavant hotărât. Doamnă, îmi provocaţi milă, vă asigur. Sunteţi regină… Sunteţi atotputernică şi, pentru a învinge un duşman atât de nevolnic ca mine, recurgeţi la minciună. Aţi putea, ar trebui să mă striviţi cu un gest. Şi pentru a mă zdrobi, mă calomniaţi, mă acuzaţi de un omor făcut de aliatul dumneavoastră, ducele de Burgundia. Hai, să fim serioşi! Eu aveam o altă imagine despre Isabela, care mă îngrozea…

— Şi acum? …

— Acum o plâng de milă, o socotesc o sărmană fiinţă care nu ştie nici ce vrea, nici unde se îndreaptă, pradă capriciilor pasiunilor. Poate voi muri, Majestate, deşi nu este chiar atât de sigur, dar de un lucru sunt sigur: în suferinţa mea pe care mi-aţi pregătit-o chiar dumneavoastră, eu voi suferi mai puţin decât dumneavoastră care trăiţi numai într-o sărbătoare. Ce doriţi de la mine? reluă el cu şi mai multă hotărâre, Am să vă spun eu, pentru că văd că dumneavoastră nu îndrăzniţi!

Isabela simţi că se prăbuşeşte. Niciodată nu i se vorbise cu atâta lipsă de respect nu numai faţă de puterea pe care i-o dădea demnitatea ei de regină, dar şi faţă de puterea frumuseţii ei. Speranţa ei vagă, pe care şi-o pusese în el, în lupta împotriva lui Jean Temerarul, se năruia aici, în întunericul temniţei. Era mai nefericită decât atunci când regele îi spusese: „vreau să asişti la pedeapsa amantului dumitale”. Totul se prăbuşea. De la spionul ei, ştia că ducele de Burgundia încerca să o trădeze chiar în momentul în care îi jura alianţă şi iubire. În plus, era prizoniera regelui. Iar acum Passavant o ridiculiza.

— Ia să vedem, spuse ea cu o voce amară, ia să vedem până unde merge aroganţa dumitale.

— Fiţi liniştită, aroganţa mea nu va depăşi limitele pe care chiar dumneavoastră i le-aţi fixat.

— Bine, fie! Spune-mi, deci, ce aştept eu de la dumneata, dacă tot zici că ştii!

— Ştiu pentru că tot dumneavoastră mi-aţi spus! Aţi venit, doamnă, să-mi propuneţi să o asasinez pe Odette de Champdivers pentru că nu îndrăzniţi să o ucideţi dumneavoastră înşivă. Pentru uciderea celei căreia i-am dat inima şi pentru care visez să-mi vărs sângele, dumneavoastră mi-aţi promis că-mi daţi glorie şi iubirea dumneavoastră. Uitaţi-vă la mine, doamnă, în comparaţie cu dumneavoastră eu sunt un sărman amărât; nu mai am nimic pe lumea asta, nici măcar, o casă; sunt închis în temniţa asta de unde nu voi ieşi decât să-mi ascult sentinţa că aş fi ucis. Ei bine iată răspunsul meu: prefer să mor decât să vă servesc. Numai dacă mi-ar trece prin minte un gând rău împotriva celei pe care o iubesc mi-aş smulge inima din piept cu mâinile mele. Prefer îmbrăţişarea călăului decât pe a dumneavoastră. Sunteţi mulţumită? Dacă nu, vorbiţi şi voi avea şi alte răspunsuri să vă dau. Dacă da, atunci plecaţi şi lăsaţi-mă să mor în linişte!

Aceste cuvinte, Passavant le spuse întorcându-se spre colţul în care îl găsise regina.

Turbată de furie şi, poate şi de iubire, Isabela se duse la el, îi puse mâna pe umăr. Cavalerul Passavant tresări dar nu se întoarse.

— Ce mai doriţi?

— Să-ţi spun adio. Poate nu ştii ceea ce se ascunde în acest adio. Îl vei afla curând… peste trei zile. Executorul ţi-o va spune.

Passavant făcu un gest şi nu mai scoase o vorbă.

Regina se retrase încet şi, în mijlocul celulei înţelese că nu-şi va putea stăpâni plânsul şi că asta ar însemna sfârşitul a tot ceea ce ar fi fost orgoliu în fiinţa ei. O clipă lăsă impresia că se întoarce la Passavant apoi, cu paşi repezi, plecă. Temnicerul încuie uşa şi o conduse până afară. Aerul rece al iernii o calmă dar câteva minute bune nu fu capabilă să se mişte din loc. În sfârşit, întrebă:

— Au fost luate toate măsurile de prevedere?

— Ce măsuri? întrebă temnicerul mirat.

— Ar putea să evadeze prizonierul?

— Să evadeze?! Nu, doamnă! Ar trebui ca bătrânul turn să fie răsturnat de cine ştie ce potop dar şi aşa, ar rămâne sub dărâmături. Sau numai dacă i-aş da eu drumul.

— Dar şi aşa ceva este imposibil, doamnă!

— Da, este imposibil? Dacă se întâmplă ca acest prizonier să iasă…

— Voi fi spânzurat, ştiu.

— Nu! spuse regina. Vei suporta pedeapsa celor acuzaţi de atentat la adresa suveranului. Temnicerul încremeni. Isabela plecase deja. Curând, silueta ei dispăru în albul zăpezii.

— Pedeapsa celor care au atentat la adresa suveranului! se scutură temnicerul. Drace! Ţi se smulge limba din gură, ţi se taie degetele, eşti ars la foc domol… Drace… Cine ar putea să înfrunte o astfel de moarte?!

Isabela intră în palatul ei printr-o uşă secretă care nu era păzită. Îi trecuse furia. Chemă domnişoarele de onoare şi o bună parte din noapte se întreţinu cu ele fără să trădeze măcar o umbră de tulburare. Asculta lectura unui roman despre isprăvi cavalereşti… În realitate îi era teamă să rămână singură. Sosi, totuşi, un moment când avu o criză, după ce rămase singură. Zorii o găsiseră deprimată, învinsă. Toată ziua şi toată noaptea care urmară rămase singură, furioasă, neliniştită, pradă unor sinistre acalmii sau unor accese delirante. În sfârşit, după două zile, îşi reveni, era din nou tare, nemiloasă, gata de orice.

„Dacă Jean Temerarul ar vrea să o apere, atunci vor fi două cadavre în loc de unul…” Era singurul ei gând în această a treia zi. Passavant dispăruse cu totul din preocupările ei.

Dimineaţa îşi chemă spionii plasaţi pe lângă Odette şi le dădu noi instrucţiuni. De altfel foarte simple: să facă în aşa fel ca la prânz, domnişoara Odette de Champdivers să fie singură. Apoi ceru să fie ajutată să se îmbrace. La ora nouă era gata.

În acel moment, se auzi dangătul clopotelor. Se auziră zgomote care creşteau, apoi izbucni un tumult, se auziră rafale, zgomote neobişnuite. În interiorul fortăreţei Saint-Pol era încă linişte. Brusc, însă oamenii înarmaţi începură să alerge încoace şi încolo; se auzeau strigăte, ordine.

— Ce se întâmplă? se sperie Isabela. Asculta şi nu înţelegea nimic. Chemă căpitanul de gardă care îl înlocuia pe Bois-Redon, dar nici acesta nu-i putu da nicio lămurire. Timp de două ore Isabela alergă de la o fereastră la alta încercând să vadă sau să înţeleagă ceva. Dar nu vedea decât arcaşii de la palat care se pregăteau de luptă; nu desluşea nicicum sensul tumultului care acum acoperea chiar şi sunetele clopotelor.

Nicio lămurire, de nicăieri. Atunci nu o mai preocupă decât Odette de Champdivers. Sosise timpul!

Isabela îşi strecură sub centură pumnalul scurt – pe care îl purta destul de frecvent – şi se duse spre uşă. Era palidă dar niciodată nu se arătase atât de calmă. Se adresă domnişoarelor de onoare:

— Aceste zgomote mă neliniştesc. Merg la rege să mă asigur că… Nu termină. Domnişoarele de onoare o urmară.

Regina ieşi şi ajunse în marea galerie. În acel moment Jean Temerarul apăru pe scări. Era alb ca varul; se opri în faţa ei şi-i spuse:

— Trimiteţi înapoi toţi oamenii care vă însoţesc.

Regina făcu un semn celor care o escortau. Când rămaseră singuri, ducele o întrebă:

— Vă duceţi la Odette?

— Da, răspunse printre dinţi regina şi mâna i se crispa pe mânerul pumnalului. Ducele era de nerecunoscut. S-ar fi putut crede că-l frământa ideea de a o sugruma pe regină. Dar şi el, cu siguranţă, îşi făcuse deja socotelile. O luă de braţ pe regină şi-i spuse:

— V-o predau…

Isabela simţi că este scuturată de friguri. Speranţa renăştea în sufletul ei, avu senzaţia că din nou ar putea să-l mai iubească pe duce, ca altădată.

— Ia seama, spuse ea cu o voce sugrumată de ură.

— Ştiu! Poţi să te temi de mine, ştiu, am încercat să te trădez. Am încercat să conving pe această fată să mă însoţească în aceeaşi zi în care ţi-am jurat că-ţi aparţin… S-a terminat! Repet, ţi-o predau, ucide-o, scoate-o din viaţa mea.

Tăcu. Tremura tot.

— Smulge-mi inima, dacă este nevoie, dar să fiu rege… stăpân… Şi dumneata ai vrut să mă trădezi în ziua în care mi-ai jurat credinţă. Te-ai dus în temniţa de la Huidelonne. În schimb îţi cer pe Passavant!

Regina zâmbi. În această clipă ea era superioară ducelui care nu mai contenea cu tremuratul de groază că avusese ideea să o predea pe Odette pentru a fi ucisă. Ea însă îl condamnase de mult pe Passavant.

— Să moară, zise ea rece. Ce importanţă are pentru mine? Dacă am avut cândva milă pentru acest nefericit care mi-a salvat viaţa, acum această milă nu o mai am. Dar nu trebuie să i se facă un proces?

Jean Temerarul desfăcu uşor mantoul şi scoase un pergament. Regina îl citi cu atenţie, fără emoţie.

— Totul este în ordine! Între mine şi dumneata nu mai rămâne nimeni viu…

Pergamentul era ordinul prin care Passavant urma să fie executat chiar în ziua aceea pentru asasinarea ducelui de Orleans, fratele regelui.

— Procesul s-a terminat, explică Jean Temerarul. Totul s-a terminat. Două şedinţe au fost suficiente pentru a convinge; martorii au fost destui… Peste o oră va fi dus în Piaţa Greve. Şi dumneata… da, ai dreptate… între noi nu mai este nimeni în viaţă.

— Nimeni în afara regelui şi a Margaretei de Hainaut, spuse rece Isabela.

— La prânz, Bruscaille va face supremul gest de exorcism… asupra regelui. Cât despre Margareta… îşi termină ideea cu un gest dispreţuitor.

— A sosit ziua, continuă el. Am dat semnalul. Poporul întreg al Parisului a ieşit pe străzi iar oamenii lui Caboche au pus mâna pe câţiva perceptori şi oameni ai puterii. Imediat, lovitura de la prânz, în acelaşi timp cu cea a satirului călăului pe gâtul lui Passavant şi adevărata bătălie va începe. Ziua de astăzi este pentru exterminarea armatei lui Armagnac, moartea tuturor celor pe care îi urăsc. Astăzi Parisul va fi roşu de sânge şi totul va începe cu moartea ticălosului de Passavant. În gând, adăugă: omul pe care tu îl iubeai, pentru care ai vrut să mă trădezi şi să mă ucizi.

Era înfierbântat, ochii îi sticleau înroşiţi. Nu vedea decât marele masacru, valurile de sânge inundând străzile Parisului, moartea lui Passavant, a lui Odette, a tuturor celor pe care îi socotea obstacole în visul lui de mărire. Isabela îl admira.

— Hai, spuse ea, mergi şi fă ceea ce trebuie să faci. Şi eu voi face ceea ce îmi revine mie. Dumneata condu-l pe Passavant la eşafod, eu o voi înlătura pe Odette din viaţa dumitale şi a mea şi, când drumul nostru va fi curăţit, să ne dăm mâna pentru cucerirea lumii…

Regina se întoarse brusc, coborî scările care conduceau la ieşirea secretă iar ducele îşi cuprinse capul între mâini, disperat.

— Unde s-o fi ducând? Oare este adevărat, va muri Odette?! Plecă răvăşit, cu sufletul cuprins de groază, frământat de tot felul de întrebări şi nelinişti. Merse chiar pe urmele reginei şi, trecând prin mica uşă, văzu că drumul duce la palatul regelui.

O linişte apăsătoare se aşternuse peste Paris, o linişte înşelătoare ca înainte de furtunile care distrug totul. Ducele se opri împietrit. Cineva alerga în calea lui şi, la capătul puterii, îi spuse:

— Seniore, prizonierul… cavalerul Passavant…

— Ei, spune odată… Să fie luat imediat şi dus în Piaţa Greve! adăugă el dacă văzu că celălalt nu mai scoase o vorbă. Începu să alerge spre palat când Isabela tocmai intra. Trecu ca fulgerul prin uşa cea mare şi se precipită spre apartamentul lui Odette.

Regina îl privea rece. În dreptul celor care o salutau făcea eforturi pentru a le putea zâmbi şi a le răspunde la salut. Toţi se întrebau miraţi de ce vine la palat neînsoţită. Dar ea nu-şi mai dădea seama de reacţiile celorlalţi. Cu paşi egali, se îndrepta spre apartamentul lui Odette de Champdivers. Ajunse în faţa uşii. Fără să ezite, intră…

XIX. Temnicerul

Cavalerul Passavant fusese, deci, întemniţat într-o încăpere, undeva la al doilea nivel subteran al turnului Huidelonne. Îi mai putreziseră oasele în acest turn doisprezece ani, dar faţă de condiţiile de acum, putea să socotească uşor că atunci locuise într-un palat. Aici, în celulă, abia avea aer să respire. Jos era noroi, iar pe pereţi curgea fără încetare apă. Din fericire îşi da el curaj, nu rămân aici decât câteva zile: curând, foarte curând moartea mă va scuti de această nenorocită pedeapsă. Aşa gândea, făcându-şi socotelile că foarte greu va putea scăpa de judecată şi de condamnare. Dar, o mică speranţă tot mai lumina în sufletul lui.

În prima zi a fost vizitat de doi indivizi: primul a fost temnicerul care îi adusese ceva de mâncare.

— Deci aţi revenit aici, spusese acesta cu o voce indiferentă.

— Te deranjează? întrebă Passavant. Nu sunt eu un deţinut inofensiv, incapabil să-şi pună în minte, măcar, să evadeze?

— Hm! Puteţi să încercaţi dar nu vă serveşte la nimic. V-am mai spus şi atunci: din Huidelonne nu se iese decât cu picioarele înainte. Şi apoi, nici nu mai aveţi timp, ascultaţi-mă pe mine. Auzind de ici, de colo ce se spune despre dumneavoastră, am înţeles că o să vă judece, pentru nu ştiu ce crimă, şi că în trei-patru zile veţi fi predat pentru execuţie.

— Ah… asta mă consolează!

— Da, mai bine pe mâna călăului. Aici, agonia durează câteva luni.

Passavant se porni pe râs.

— Bine, cu cât mă predă mai repede jupânului Capeluche, nu vom avea timp…

— Pentru ce să avem timp?

— Nimic, răspunse Passavant trist. Spune-mi, când m-ai ajutat să mă caţăr pe fereastra domnişoarei Odette de Champdivers… îţi mai aduci aminte?

— Da. Dacă ar trebui să vă ajut încă odată, aş lua-o de la capăt. Passavant oftă.

— Ascultă, am impresia că ţii la mine, este adevărat?

— Aşa e, mai mult decât aţi crede. Pentru dumneavoastră sunt în stare să risc şi moartea.

Passavant se întoarse cu spatele la temnicer. S-ar fi putut crede că afecţiunea temnicerului i-ar fi provocat o violentă decepţie.

— Acum plec.

— Nu, sări cavalerul speriat. Ascultă… Pentru că ţi-ai riscat viaţa pentru mine, pentru că pretinzi că ţi-am inspirat un dram de prietenie, pentru că mi-ai vorbit de veneraţia pe care o ai pentru domnişoara Champdivers… de ea ar fi vorba.

— Ce aţi dori?

— Ajută-mă să fug. Temnicerul scutură din cap.

— Nu vrei? întrebă Passavant.

— Imposibil!

Cei doi se priveau cu disperare. Fiecare avea un gând ascuns.

— Imposibil… din cauză că temniţa este supravegheată… şi apoi, să vă spun: am jurat. Nu ştiţi ce înseamnă asta? Ei bine, un temnicer depune jurământ să nu favorizeze evadarea puşcăriaşilor. Un jurământ… Ia spuneţi-mi credeţi în blestemul veşnic?

— Cred, spuse grav cavalerul.

— Păi vedeţi!

— Ce să văd?

— Că nu pot să vă ajut să fugiţi, pentru că am prestat jurământul în capelă, în prezenţa unui preot.

Passavant rămase pe gânduri: sărmanul… am vrut să evit… dar dacă nu se poate altfel…

— Deci, îţi spun că avem timp destul.

— Da, aprobă temnicerul cu un aer ciudat. Îmi veţi spune ceva mai târziu. Dar nu mi-aţi spus despre ce-i vorba, pentru ce mai avem timp…

Râzând, Passavant îi răspunse.

— Timp să mai facem o partidă de spadă.

— Ah, ah! Asta era? Ei bine, îmi faceţi o mare plăcere, gentilome!

— Sărmanul, spuse în gândul lui Passavant, şi-şi şterse fruntea de sudoare. Se uitase atent la temnicer şi descoperise pe faţa lui semnul unei nesfârşite mile, poate chiar de sacrificiu.

— Trebuie. Dacă asta îţi face plăcere?

— Bineînţeles, răspunse temnicerul cu o ciudată bunătate, fără îndoială că îmi face plăcere. Nu mă supără că aţi făcut mari progrese. La urma urmei cavalere, eu sunt profesorul dumneavoastră. Eu v-am învăţat, de fapt, să ucideţi un om dintr-o singură lovitură, drept în inima.

Cavalerul tresări.

— Am aflat că această lovitură v-a servit şi că nobilii Guines şi Courteheuse au încasat-o. Dumnezeu să le odihnească sufletele! Am auzit asta de la nobilul Ocquetonville. Este adevărat?

— Adevărat! Dumneata m-ai învăţat acea lovitură.

— V-a fost de folos şi poate o să vă mai fie, cine ştie! Passavant tresări din nou.

— Deci, continuă temnicerul; nu numai că-mi va face plăcere să încrucişez spada cu dumneavoastră dar, mai mult, voi fi onorat. Dar, cum aici sunteţi prizonier, nu aveţi spadă. Nu v-aţi mai măsurat puterile cu inşi de condiţia mea. Nu aveţi încotro, trebuie să mă înnobilaţi!

Era un fel de ironie în vocea temnicerului.

— Bine, atunci dacă-i aşa, spune când putem să începem.

— Am să aduc două spade, ca şi altădată, nepătate. Cred că nu se pune problema vreunui risc.

— Nu, nu riscăm nimic.

— Am să aduc două spade bune; am oroare de cele care se frâng la prima lovire.

— Când?

— Deîndată ce va fi posibil, răspunse temnicerul şi se retrase liniştit, ca de obicei. Cavalerul Passavant se retrase între două ziduri ca să se sprijine şi aşa îl găsise mai târziu Isabela.

— Drace, voi avea curajul? Trebuie, pentru Odette şi... pentru Roselys.

Mult timp se frământase cu astfel de întrebări până când uşa celulei se deschise pentru cea de a doua vizită. De data asta, temnicerul rămăsese afară, pe coridor. În celulă intrară patru indivizi ţinând în mână torţe care luminau puternic interiorul. Apoi, apărură opt gardieni înarmaţi care se aşezară la perete. În sfârşit, doi valeţi aduseră o măsuţă şi patru scaune. Când totul fu gata, Passavant văzu pe Scas şi pe Ocquetonville intrând, apoi încă trei sau patru din oamenii ducelui de Burgundia. Passavant îi cercetă pe rând. Discuţia cu temnicerul îi lăsase o impresie profundă. Căuta privirile lui Scas şi Ocquetonville, dar aceştia se uitau în altă parte, evitau deliberat să-l privească.

Un om îmbrăcat în negru, mic şi slab, intră, salută şi aşeză pe masă cele necesare scrisului: era grefierul. Alţi trei inşi, tot în negru, gravi şi solemni, apărură şi luară loc la masă. Erau judecătorii.

Unul dintre ei citi un pergament din care reieşea că, din cauza gravităţii crimei, ucigaşul nu putea fi transportat la judecătorie, că legitima furie a poporului l-ar fi sustras pe scelerat de la pedeapsa pe care o merita şi că, în consecinţă, procesul trebuia să aibă loc în secret. Se mai spunea că, în acele împrejurări, carcera ucigaşului ţinea loc de judecătorie. Passavant interveni şi spuse că, întrucât carcera era prea mică, nu puteau să asiste toţi cei chemaţi să asigure procesul. Judecătorul îi atrase atenţia că nu are dreptul să facă astfel de comentarii.

— La urma urmei tot una este, spuse Passavant râzând.

— Scrieţi că a afirmat că este de acord, ceru judecătorul grefierului.

Aşa începu procesul. La toate întrebările care i se puseseră, Passavant răspundea uitându-se la Scas şi Ocquetonville.

— Întrebaţi pe cei doi cine sunt ucigaşii.

Se stabili că acuzatul se afla în strada Barbette, în ziua crimei, chiar în momentul în care ducele de Orleans a fost omorât.

A doua zi, o nouă vizită, o nouă şedinţă; martorii care au depus mărturie au spus toţi acelaşi lucru: acuzatul a fost văzut fugind, plin de sânge; Scas a povestit că Passavant îi spusese că îl ura pe duce; Ocquetonville a arătat că Guines şi Courteheuse îi relataseră cum l-au auzit pe duce strigând şi cum au alergat după ucigaş – acuzatul – care avea în mână baltagul cu care lovise. Au încercat să-l aresteze dar nu au reuşit. Passavant a jurat atunci să-l lichideze şi, din nefericire, a reuşit.

A fost şi o a treia şedinţă, în ziua următoare. O şedinţă scurtă în care s-a dat citire actului de acuzare. După care, notarul îl anunţă pe condamnat că va fi executat în ziua următoare, la prânz, în Piaţa Greve.

Trebuie spus că temnicerul a fost de faţă la această ultimă şedinţă, la care au venit numai judecătorii şi gardienii, dar nu şi martorii.

După lectura actului de condamnare, judecătorii s-au retras, escortaţi de gardă. Rămăsese grefierul singur.

— Prin graţia şi compasiunea bunului nostru rege, puteţi să petreceţi noaptea în capela Celestinilor pentru a vă putea face rugăciunile, dacă vreţi.

Passavant avu impresia că temnicerul îi face semn să refuze.

— Mă voi ruga aici, în celulă.

Grefierul plecă, Passavant rămase din nou singur, iar uşa fu încuiată.

— Mâine! Mâine totul va fi sfârşit… îşi spuse el disperat. Temnicerul nu-şi ţinuse promisiunea să vină pentru partida pe care i-o promisese; fusese singura lui speranţă. Acum era prea târziu. La urma urmei, cu atât mai bine, îşi spuse el. Nu ar fi fost un lucru oribil să-mi fi cucerit în felul ăsta libertatea?!

Începu să se gândească la Odette, la Roselys pe care nu o va mai revedea niciodată şi căzu într-un somn greu, presărat cu vise sângeroase. Se sculă tremurând:

— O fi noapte? Sau a sosit momentul? Nu era convins că sosise momentul. I se părea absurd. În mintea lui îşi imagină amânări, catastrofe care ar fi putut să-l salveze.

Se auziră paşi.

— Vin să mă ia, se gândi el. Ei bine, este o distanţă, totuşi, între Saint-Pol şi Piaţa Greve. Dacă nu reuşesc să scap, am să fac în aşa fel încât să fiu ucis de oamenii de pază. Am să-i smulg unuia sabia, pumnalul sau altceva, şi voi muri cu arma în mână, ca un adevărat Passavant.

Uşa fu deschisă şi, apoi, închisă din nou. Passavant tresări „Deci nu veniseră să-l ridice! Era temnicerul.

— Ultima vizită a temnicerului, spuse Passavant. Dar ce are sub braţ… două spade? … Da, temnicerul intrase, fixă torţa la locul ei, şi-i arătă lui Passavant spadele.

Acesta făcu un efort să pară indiferent.

— Spune-mi, s-a făcut deja ziuă?

— Da, e ziuă. Curând va fi ora unsprezece. În câteva minute vor veni gardienii să vă ridice.

— Şi cu spada asta?

— Ei, aţi uitat că mi-aţi promis că vă veţi măsura cu mine pentru ultima dată? Avem timp. Dar trebuie să vă cer şi eu o favoare. V-am spus că voi fi mândru să mă lupt cu un adevărat gentilom… Ori, un gentilom fără costum…

— Costum! râse Passavant.

— Bineînţeles! Să mă iertaţi dar acum nu prea arătaţi ca un gentilom, aşa că v-am adus un costum… dacă doriţi…

Passavant se strădui să ghicească intenţiile temnicerului. Vrea acest om să-l salveze?! Îi adusese un costum care îl făcea de nerecunoscut şi care i-ar fi permis să traverseze grădina fortăreţei fără dificultăţi. Îl privi atent când îi întinse pachetul, temnicerul păru indiferent.

— Dacă vreţi să-mi faceţi cu adevărat o plăcere, vă rog să vă grăbiţi. Curând va fi prea târziu.

Passavant nu aşteptă să fie rugat a doua oară. În câteva minute se schimbă. Noul costum îl făcea şi mai frumos.

— Puneţi-vă şi pumnalul acesta la centură. Passavant luă pumnalul şi-l plasă cu grijă.

— Acum spada dumneavoastră. Temnicerul îi ataşă chiar el o foarte frumoasă armă precum şi o centură în care se aflau douăzeci de scuzi de aur. Passavant nu se opuse deşi nu înţelegea prea bine ce se întâmplă.

— Ăştia sunt ultimii bani pe care mi i-a dat răposatul Bois-Redon. Nu ştiţi despre ce este vorba, dar nu are importanţă. Acum da, arătaţi ca un adevărat gentilom. Nu vă lipseşte nimic: costumul, spada, pumnalul, centura. Vă rog să-mi faceţi onoarea de a vă ţine promisiunea. Deci, în gardă!

Şi temnicerul luă poziţia de atac. Automat, Passavant îl imită.

— Ei, se gândi Passavant, blocând spada adversarului, o lovitură de dreapta adâncă, drept în inimă… şi tipul ar fi terminat; îi iau cheile urc şi cu un costum ca ăsta mă pierd în lume, nimeni nu mă va recunoaşte; cu banii care mi i-a dat pot să… Da, o singură lovitură şi…

— Apăraţi-vă, pentru numele lui Dumnezeu, apăraţi-vă! ceru temnicerul care se lansă în atac. Passavant făcu paşi înapoi. Lovitura care îl obseda ar fi putut-o plasa de zece ori până acum, aproape că îi era oferită, adversarul se descoperea mereu…

— Atacaţi, odată, pe toţi dracii din lume, atacaţi până nu va fi prea târziu!

— Prea târziu? Pentru ce prea târziu? întrebă Passavant.

— Pentru a fugi!

Se făcu linişte, combatanţii se priveau ca doi duşmani pentru că şi sacrificiul şi devotamentul au furia lor ca şi ura. Temnicerul parcă orbise. Furia lui părea să spună: ucide-mă, odată, ia cheile şi fugi mai repede!

— Nu se poate decât în acest fel? întrebă Passavant ghicindu-i gândul.

— Da, numai în felul ăsta, răspunse calm temnicerul. Şi grăbiţi-vă odată!

Passavant îşi ataşă spada. Simţea că îi explodează inima, lacrimile îi umeziră ochii.

— Ce faceţi? în gardă, în gardă! Atât de mult îmi doream să văd cum mai luptaţi? De ce nu vreţi să luptaţi? Nu înţeleg nimic!

— Iartă-mă, răspunse cavalerul. Vocea îi tremura. Este adevărat: am avut un vis înfiorător pe care văd că l-ai ghicit: de a-mi câştiga libertatea, sacrificându-te pe dumneata.

— Mare pagubă viaţa mea! Şi aşa am trăit destul. Câţiva ani în plus pentru o viaţă ca a mea, pe care văd că vreţi să o protejaţi… la ce mai este bună?! Un temnicer este aproape un călău. Nu mai am chef să mai trăiesc o astfel de viaţă. Dacă n-ar fi nenorocitul ăsta de jurământ v-aş deschide uşa cu mâna mea. Nu pot. Şi, totuşi, dumneavoastră trebuie să vă salvaţi, să trăiţi. Trebuie! Dacă nu pentru dumneavoastră, atunci pentru ea… Vă aşteaptă! Ştiu bine asta. Şi ştiu, de asemenea, ce o pândeşte. Iată, aici la centură am cheile. Nu fiţi copil! O simplă lovitură, cea pe care v-am arătat-o chiar eu, şi luaţi cheile. Atât vă cer, să nu rataţi lovitura.

Passavant asculta cu capul plecat. Temnicerul se apropie de uşă, ascultă o clipă şi reveni:

— Mar avem numai un sfert de oră…

— Ultima lecţie, spuse pierdut Passavant. Ultima lecţie de arme mi-ai predat-o chiar acum. Mă gândesc ce ar fi fost viaţa mea dacă te-aş fi ucis; din fericire, nu-i aşa, asta nu s-a întâmplat, *nici măcar pentru ea…* Şi nu se va întâmpla. Gata, omule, mulţumesc că m-ai îmbrăcat pentru a putea arăta bine în Piaţa Greve.

— Nu vreţi să fugiţi? se revoltă sincer temnicerul. Passavant făcu un pas spre acesta şi-i întinse mâna.

— Ce? întrebă şi mai contrariat acesta.

— Nu vrei să-mi dai mâna?

— Eu? Un blestemat de temnicer! spuse el şi-i întinse mâna, cu gândul aiurea, crezând chiar că ar putea fi vorba de o tactică. Passavant zâmbi trist. Nu, nu accepta să fugă.

— Te socotesc un viteaz, egal oricărui baron, îi spuse cavalerul. Ai vrut să-ţi oferi viaţa pentru a face posibilă evadarea mea…

— Dându-mi mâna, spuse acesta cu sinceritatea pe care condiţia lui umilă o făcea şi mai lăudabilă, ridicându-mă astfel deasupra condiţiei mele, m-aţi plătit cu vârf şi îndesat. Şi, acum pot să risc…

Se opri. Era palid, aşa cum nu fusese când îşi lăsase pieptul ţintă loviturii mortale.

— Să rişti ce?

— Ei drace! Să-mi risc sufletul!

— Hai, spuse Passavant îndreptându-se hotărât spre uşă. Temnicerul îl cercetă mirat: refuză să mă ucidă, dar acceptă să-mi pierd sufletul încălcând jurământul… Ah, salvarea sufletului este totuşi ceva mai grav decât salvarea corpului, ceea ce mi-am spus întotdeauna…

Câteva clipe mai târziu ieşeau amândoi din celulă; temnicerul avu grijă să închidă uşa; era un gest maşinal, din obişnuinţă.

Urcară, Passavant nevenindu-şi în fire, iar temnicerul gândindu-se cum îşi va ispăşi păcatele.

— Era timpul! spuse el.

— Ce?

— Iată-i, vin să vă ridice.

Cavalerul privi spre palatul regal. O trupă de arcaşi erau în drum spre Huidelonne. Acum, liber şi cu o spadă de toată frumuseţea, nu se mai temea de nimic.

— Da, era timpul, într-adevăr. Să plecăm! Vii cu mine?

— Trebuie, mormăi temnicerul. Dacă plecaţi singur, vă ciocniţi sigur cu cei care vin. Trebuie să vă conduc. După care, adăugă el suspinând, revin să-mi iau locul aici! Hai, unde vreţi să vă duc?

— La palatul regelui, spuse Passavant.

— Eram sigur!

Porniră la drum, ferindu-se de trupa care se îndrepta spre Huidelonne; apoi ajunseră la o mică poartă pe care Passavant mai intrase cândva. De acolo, pe drumuri ocolite, traversând grădina palatului, se îndreptară spre palatul regal.

XX. Pergamentul

Să revenim la momentul în care Tanneguy du Chatel sosea la casa lui Saitano. Viteazul căpitan avea destule emoţii ştiind că intră într-un loc aparte, blestemat şi unde, cu siguranţă că existau destule riscuri să dea nas în nas cu diavolul. Cel care se oferise să-l conducă nu avea aceleaşi temeri; el bătea deja la uşă. Un schimb de replici şi uşa se deschise.

— Maestre, spuse ghidul, am adus un om care vrea să vă ceară ceva. I-am promis ajutorul dumneavoastră.

— Inutil, spuse vrăjitorul. Am hotărât să nu mai fac nimic, să nu mă mai ocup de nimeni. Dacă vreţi ierburi, leacuri pentru dragoste, otrăvuri pentru moarte, dacă vreţi să vindecaţi, în sfârşit, dacă aţi dori ceva, căutaţi-vă de drum. Aici nu mai este locuinţă de vrăjitor.

— Ah, spuse ghidul dezamăgit, şi eu ce să fac acum? Ce vi s-a întâmplat, maestre? Pe cuvântul meu, sunteţi palid de parcă aţi veni de pe lumea ailaltă. Nu vă mai recunosc. V-a părăsit Satan?!

Saitano îi aruncă o privire ciudată insului.

— Tu ai spus-o! Satan nu mai este cu mine! Peste opt zile voi pleca din Paris. Astfel, căpitane, continuă el adresându-se lui Tanneguy, nu mai conta pe sărmana mea ştiinţă. Este moartă! Este un miracol că eu mă aflu încă în viaţă.

— Vrăjitorule, spuse Tanneguy, nu vin pentru mine…

— Ah! pentru care înălţime? Pentru ce damă frumoasă? Prinţesă, rege, regină, negustor, cerşetor, curvă? Nu are importanţă, de fapt. Ori pentru cine ai venit, ai venit degeaba. Pleacă!

— Saitano se duse spre uşă pentru a le da de înţeles că nu mai are nimic de discutat.

— Vrăjitorule, am venit pentru cel căruia i-ai încredinţat dota lui Roselys.

Dintr-o dată, ceva se schimbă în atitudinea lui Saitano. Se apropie de Tanneguy.

— Passavant? întrebă el cu un interes nebănuit.

— Da, pentru el. Are încredere în dumneata, mi-a spus asta.

— Da. Şi ce vrea? Spune repede!

— Eu vreau, nu el. Passavant a fost prins chiar în casa mea, în stare de rebeliune. În plus, este acuzat de uciderea ducelui de Orleans. Dacă nu reuşesc să-l scot din ghearele ducelui de Burgundia, este pierdut. Şi ducele, după cum ştii, este un câine care nu dă drumul uşor la osul la care roade. Trebuie să facem ceva, prin forţă, prin vicleşug. Deocamdată prietenul meu a fost dus la Saint-Pol.

Saitano asculta atent; Tanneguy observă că ştirea îl tulburase.

— Acest om, continuă căpitanul, m-a asigurat că numai dumneata poţi să mă ajuţi să intru la Saint-Pol. Aşa este?

— Nu a minţit, răspunse Saitano, vârându-şi mâna în punga de la centură de unde scoase câteva piese de aur.

— Ţine, omule, ai făcut bine că l-ai adus pe căpitan aici. Asta este recompensa mea.

— Ei drace, i-am dat şi eu!

— Nu contează! mulţumesc maestre, spuse ghidul luând banii.

— Nu contează câteva piese de aur? spuse Saitano. Bine, acum du-te şi lasă-mă cu acest senior.

Omul salută bucuros şi plecă. În urma lui, Saitano închise uşa.

— Deci cavalerul Passavant este arestat.

— Da şi l-au dus la Saint-Pol. Poţi, într-adevăr, să mă ajuţi să intru în fortăreaţă?

Saitano începu să se plimbe îngândurat. Tanneguy îi trase câteva înjurături zdravene în gând când îl văzu că nu se grăbeşte nicicum cu răspunsul.

— Iată situaţia aşa cum o ştiu eu, începu Saitano. Cavalerul Passavant se află în pericol de moarte dacă a fost dus la Saint-Pol. Vrei să-l salvezi, din prietenie, iar eu vreau să-l salvez din cauza urii pe care i-o port ducelui de Burgundia.

— Ei bine, atunci să unim ura cu prietenia. Amândoi putem să-l scoatem de acolo; eu cu forţa braţelor, dumneata cu forţa demonilor.

Saitano dădu din cap.

— Eu pot să te introduc în fortăreaţă dar spune-mi ce vrei să faci?

— Ce vreau să fac?! Să-l eliberez pe Passavant.

— Ştiu, dar cum?

— Cum! Cum! Dau foc, omor tot ce-mi iese în cale.

— Da... Dai foc la zece-cincisprezece palate? Ştii unde este închis prietenul dumitale? Fiecare palat are temniţa lui, fără să mai socotim şi pe cea de la Huidelonne. Şi dacă ar fi acolo, încearcă numai să te apropii de temnicer! Este incoruptibil pentru că teama de spânzurătoare este mai mare decât dorinţa de a fi plătit bine. Încearcă să ucizi oamenii de pază care sunt plasaţi în jurul temniţei, fără să se dea alarma?!

Tanneguy asculta uimit.

— Desigur, aşa este. Ei bine, îmi dau viaţa numai să ajung să fac ceva pentru a-l salva. Asta-i tot! Cel puţin, el va şti că…

— El nu va şti nimic, spuse rece Saitano. Nu va putea profita de generozitatea dumitale. Sau dumneata, căpitane, ai să cazi în prima încăierare şi vei muri fără glorie. Moartea dumitale va fi inutilă.

— Atunci, ce să fac?

— Să stai liniştit până trimit după dumneata. Nu-ţi cer să-mi spui dacă eşti în stare să-ţi dai viaţa pentru a salva viaţa prietenului dumitale. Te văd om serios, eşti gata să mori. Dar trebuie ca moartea dumitale să fie bună la ceva. Iată ce-ţi cer: eşti capabil să aştepţi liniştit până te chem?

— Şi ce să fac în acest timp? întrebă morocănos Tanneguy. Bine, aştept!

— Unde trebuie să te caut?

— La jupân Thibaud, la hanul „La scroafa spânzurată”. Îl ştii? Am impresia că oameni ca dumneata beau numai apă.

— Îl cunosc, răspunse rece Saitano. Şi ştiu şi casa dumitale din Saint-Antoine, nobile du Chatel, casa dumitale acum pustie, de când i-ai luat frica ducelui de Burgundia. Acolo să mă aştepţi, hanul e prea departe de Saint-Pol.

— Ai dreptate, sări uimit căpitanul. Dar ia spune, ticălosule, cui adică am luat frica…

— Oamenilor ducelui. Aşa este, dar nu te-ai dat în lături.

Tanneguy îl cercetă mai atent pe Saitano şi îşi dădu seama că nu-şi bate joc de el.

— E ceva ciudat. Văd că ştii mai bine decât mine istoria aia. Este adevărat, mi-a fost teamă dar nu m-am dat înapoi. Mai mult, asta ţine de vrăjitorie.

— Hai, acum întoarce-te în castelul dumitale din Saint-Antoine şi aşteaptă-mă acolo. Cel care te va căuta îţi va spune şi ce trebuie să faci.

Tanneguy, care nu primise niciodată ordin de la cineva, se aplecă cuviincios când auzi aceste cuvinte şi respectă întocmai staturile vrăjitorului, întorcându-se în castelul lui. Nu era un sacrificiu oarecare. Zilele pe care le petrecuse la han îi dăduseră ocazia de a cunoaşte aproape toate vinurile lui Thibaud şi timpul trecuse fără să se plictisească. În plus oricât de bun ar fi, vinul trebuie băut în doi. Aici, în Saint-Antoine, era singur. Şi singur nu putea să bea.

În prima zi trebui să se lupte cu plictiseala. Coborî în pivniţa plină de bunătăţi.

A doua zi, mai-mai să creadă că Saitano şi-a bătut joc de el; apoi îi trecu prin cap o idee: ducele, în acord cu Saitano, a vrut să-l îndepărteze pentru a-l împiedica să ajungă la Passavant. Drept pentru care se îmbrăcă şi, înjurând de mama focului, vru să iasă din casă şi să plece spre Saitano cu gândul să-i rupă oasele. Străzile erau pline de lume, se auzeau clopotele şi curând un freamăt cuprinsese totul.

— Clopotele?! îşi spuse căpitanul. Ce s-o fi întâmplat.

De câte ori auzea clopotele, se neliniştea. De undeva auzi mulţimea strigând:

— Libertate! Libertate pentru popor!

— Ah, ce o fi libertatea? îşi bătu joc Tanneguy de cei care ţipau. Apoi auzi alte sloganuri. Jos impozitele! Ei bine, asta da, dar aia cu libertatea! Ce dracu o fi libertatea? Acum se auzea:

— Trăiască ducele de Burgundia!

— Negustori, luaţi armele! Strângeţi rândurile!

— Ducele este cu poporul! Suntem salvaţi! striga mulţimea.

— Dacă vin aici sunt pierdut! îşi spuse el. Îşi făcea tot felul de idei, fiind frământat de gândul că ducele de Burgundia încerca o lovitură mare şi cine nu era cu el era lichidat. Se hazarda să arunce o privire pe fereastră. În acel moment, prin dreptul casei lui trecea un grup de oameni simpli. Unii dintre ei erau înarmaţi. Erau multe femei şi copii şi grupul nu părea prea ameninţător. Atâta numai că strigau:

— Ducele de Burgundia! Ducele de Burgundia!

— Este sigur, îşi spuse căpitanul. Sunt oamenii ducelui. Aceste femei vor veni aici, aproape sigur. Voi fi prins ca o vulpe şi nu voi putea să mă apăr. Concluzia acestor prea puţin agreabile reflecţii fu o cascadă de înjurături după care îşi propuse să le facă festa oamenilor ducelui plecând de acasă.

— Să aştept aici înseamnă să mă predau briganzilor ducelui. Dar dacă plec şi ticălosul de Saitano trimite, totuşi, după mine? Ei bine, merg şi mă instalez, pur şi simplu, la vrăjitor. Zis şi făcut, dar, înainte de a pleca din casă, am să fac o ultimă vizită în pivniţă. Îi era tare sete şi nici nu mai avea para chioară în buzunare.

Fără să ezite merse la locul unde îngropase cu Passavant dota lui Roselys, luă atâţia scuzi cât crezu el că i-ar fi de folos şi îi acoperi cu cea mai mare grijă. Nu-şi făcea niciun fel de griji, nici nu se gândea măcar că ceea ce face nu este prea cinstit. Numai ce părăsise casa că şi sosise omul lui Saitano. Dar Tanneguy era deja prin mulţime, printre oamenii înarmaţi care, acum, spre deosebire de dimineaţă, nu mai păreau atât de gălăgioşi. Nici clopotele nu mai băteau.

Era spre prânz. Magazinele erau închise; negustorii ambulanţi formaseră grupuri care discutau aprins; grupurile care treceau nu mai strigau, treceau liniştite; adevărul este că aceste grupuri erau formate numai din femei şi copii; femeile erau prost îmbrăcate, copii slabi şi murdari, mulţi umblau cu picioarele goale prin zăpadă. Forţa care îi adusese acolo în stradă se numea mizerie.

Unde se duceau aceste bande liniştite?

Fără îndoială, nici ele nu ştiau, auziseră clopotele şi ieşiseră în stradă, la întâmplare. Era evident însă că bărbaţii aveau o idee, un cuvânt de ordine. Ideea şi cuvântul de ordine se confundau cu un nume: Burgundia.

Tanneguy îi, văzu cum sunt aşezaţi rânduri-rânduri, cu armele în mână, gata de atac. Ajunse în Piaţa Greve. Acolo, căpitanul descoperi un alt spectacol. Grupurile erau mai dense, mai ameninţătoare, mulţimea aştepta cu privirea aţintită spre mijlocul pieţei. Când se uită în acea direcţie, Tanneguy descoperi uimit un eşafod. Se uită mai atent şi constată că executorul nu era faimosul Capeluche, ci un ins subţire, deşirat care vorbea tare şi striga la ajutoarele lui ocupate cu ultimele pregătiri. La douăzeci de paşi în spatele eşafodului spre Sena, se ridicase un rug.

— Ce dracu se petrece aici? mormăi Tanneguy.

Un negustor care se afla lângă el şi auzise, nu avu ce face şi intră în discuţie. Era dintre cei cu limbariţă.

— Cum adică, nu ştii ce se pregăteşte. Sau poate abia ai venit?

— Aşa e… şi vin de departe.

— Bine, întâi să-mi dai voie să-ţi dau un sfat, cinstite gentilom.

— Ia să vedem, intră în joc Tanneguy.

— Ei bine, grăbeşte-te şi pune-ţi pe mantou crucea roşie a Sfântului Anton, fără de care tare mă tem că ai putea fi luat… mă înţelegi.

— Nu, să mă ia dracu dacă înţeleg. Noroc că te-am întâlnit pe dumneata şi, uite, mă lămureşti.

— Da, bine, atunci trebuie să-ţi spun că fără acest semn ai putea să fii luat drept omul lui Armagnac.

— Unul de al lui Armagnac?! se amuză căpitanul. Ce spui frate!

— Ei, văd eu că eşti din cei buni. Trăiască Burgundia, nu-i aşa?

— Drace! Te cred şi eu. Am atâtea obligaţii faţă de Jean de Burgundia! Dar sper să-mi plătesc datoria într-o bună zi.

— Ai putea să ai o ocazie chiar azi. Dar să revenim la eşafodul pe care îl vezi: la prânz, acolo, va fi pedepsit cumplit condamnatul. Mai întâi i se va scoate limba.

— Oh, n-aş vrea să fiu în locul lui.

— Nici eu. Apoi, vezi colo, în spate, grupul celor îmbrăcaţi în alb?

— Da.

— Unul are în mână o torţă.

— Da, văd.

— Ei bine, ăla dă foc rugului. După ce îi smulge limba, condamnatul va fi aruncat pe rug.

— Buuun! Şi cum sărmanul diavol nu mai are limbă nu va putea cere de băut când i se va face sete în căldura aia!

Negustorul se porni pe râs.

— La timpul potrivit o să râzi şi dumneata. Nu eşti dintre câinii lui Armagnac care ne privesc de sus şi se consideră dezonoraţi dacă vorbesc cu noi. Cât despre călduri, aş, va fi ars la foc mic.

— La foc mic?

— Da. Păi, ce să-ţi spun, condamnatul o şi merită. Este un nelegiuit şi, se pare, un duşman al ducelui de Burgundia.

— Nu mai spune. Cum îl cheamă?

— Pe cine? Pe condamnat?

— Da. Eu nu ştiu nimic din ce se întâmplă aici, că abia am sosit.

— Da, aşa e. Ei bine, condamnatul este cavalerul Passavant. Tanneguy nu-şi mai putu stăpâni furia şi slobozi o înjurătură cumplită.

— Ei, acum nu mai râzi. Eşti alb ca varul. Ce se întâmplă cu dumneata?

— Nimic, o să-mi treacă.

— Parcă ai fi femeie: odată zici că-şi dă duhul şi, hop, imediat se schimbă.

Căpitanul nu se schimbase aşa de repede. Încremenise. Aproape că nu-l mai auzea pe vecinul lui atât de vorbăreţ şi căruia îi trăncănea gura ca o moară. Înţelegea, totuşi, că Passavant fusese condamnat la moarte, că procesul fusese instruit repede datorită ducelui de Burgundia, în cel mai mare secret şi că totul se va termina curând cu o executare pe toată cinstea, în ciuda incidentului care a avut loc de dimineaţă.

— Adică?

— Ei bine, de dimineaţă, când l-au căutat pe meşterul Capeluche, l-au găsit mort în patul lui. Peste noapte făcuse o febră cumplită şi dimineaţa a fost gata. Din fericire chiar el, Capeluche, lăsase pe unul dintre fii, lui să-l înlocuiască. E lunganul ăla de acolo, de pe eşafod.

Tanneguy făcu semn că nu-i mai trebuie nicio lămurire şi se duse spre eşafod. Înainta greu, era în mijlocul unei mulţimi agitate. Era turbat, îi părea rău că a făcut prostia să-l creadă pe vrăjitor.

— E clar, ticălosul m-a ţinut trei zile departe de orice, ca să nu aflu nimic, ca să nu ştiu ce i se pregăteşte sărmanului meu prieten, înfuriat, îşi făcu planul să plece imediat şi să-l ia cu asalt pe Saitano. O curiozitate bolnavă îl ţinea locului. Îi era cu neputinţă să asiste la supliciul care i se pregătea prietenului lui, dar îşi dădu seama că nici nu era capabil, nu avea curajul să plece. Îşi făcea tot felul de planuri să se răzbune pe Saitano şi pe ducele de Burgundia. Înainta încet, încet astfel încât se trezi lângă eşafod. Îl despărţea de scândurile acestuia numai rândul de arcaşi puşi să păzească. Ajuns atât de aproape, vru să se retragă, să fugă Nu putea nici să vadă, nici să audă corul de maici care cânta un cântec funebru. Un singur lucru ştia că poate să mai facă: să plătească trădarea lui Saitano. Dar, rămase în continuare de parcă cineva îl bătuse în cuie. Se auziră clopotele. Băteau ora doisprezece.

— Iată-l! Iată-l striga înspăimântată mulţimea.

Tanneguy se uita în toate direcţiile dar nu putu să vadă pe condamnat. Sigur că nefericitul cavaler va fi târât pe eşafod, toată mila, toată prietenia pe care i-o purta îl făcură să strige, să urle de furie.

— Ei bine, nu! Cât timp sunt în viaţă el nu va fi executat. Mor cu el sau îl scap!

Când Tanneguy auzise din casă primele strigăte în stradă şi văzuse grupurile de femei şi copii mergând pe străzi, Saitano intrase la Ermina Valencienne. Să vedem însă ce făcuse vrăjitorul din momentul în care Tanneguy îl vizitase acasă şi aflase că Passavant fusese arestat.

După plecarea căpitanului, Saitano fusese cuprins de nelinişte şi se întreba dacă nu ar fi interesat să-l salveze pe Passavant.

„El era răzbunarea mea. În planul meu el trebuie să-l lovească pe Jean Temerarul. A ajuns pe mâinile Isabelei care nu i-a iertat că o iubea pe Odette. E clar, este pierdut. Orice încercare este în zadar. Şi totuşi… da… totuşi…”

A doua zi, Saitano se dusese la Saint-Pol unde rămăsese mai multe ceasuri. Când ieşise de acolo era convins că nimic nu-l mai poate salva pe Passavant. Totuşi, mai avea o idee.

Întors acasă, deschise dulapul şi luă din cufăr pergamentul care îl privea pe cavaler.

— Iată arma cu care, mai bine decât cu un pumnal, îl pot doborî pe Jean Temerarul. Acuzat de sacrilegiu! Asta îl poate duce sub ştreang mai repede decât pe Passavant, acuzat de complicitate în uciderea ducelui de Orleans. Da, asta este o armă teribilă. Dar cine o poate mânui atâta timp cât Passavant este cu lanţurile de mâini? Cine alta decât Laurence d’Ambrun?

Strânse cu grijă pergamentul, îl puse bine sub centură şi-şi făcu socotelile.

— Da, Laurence d’Ambrun… mama lui Odette de Champdivers! Numai ea! Dar unde să o găsesc. Măcar dacă ar fi fos Geraude aici, ea putea să mă descurce în cartierul ăla desfrânat.

Plecă, totuşi, de acasă unde nu se mai întoarse curând.

A fost văzut pe Strada Plăcerilor. Încerca el să-şi ascundă faţa, dar degeaba. Apoi a fost văzut intrând în casa în care locuia Jehanne; întreba în dreapta şi în stânga, dar nimeni nu-l putea îndruma. Află că sărmana fată fusese alungată din Strada Plăcerii de către clientele de acolo, grijulii să nu aibă concurente.

Ceea ce a mai făcut în continuare, e greu de ştiut. Fără îndoială forţa lui de deducţie îl puseseră pe calea cea bună căci, până la urmă, iată-l în casa Erminei Valencienne. Şi în casa Erminei locuia Jehanne, adică Laurence d’Ambrun, adică mama lui Roselys, adică mama lui Odette de Champdivers.

XXI. În palatul regelui

Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon locuiau într-o cameră comună, aflată în apropierea apartamentului regelui pentru ca Charles, în cazul în care ar fi dorit, să poată lua legătura cu ei. Trebuie spus că cei trei năstruşnici sihaştri erau favoriţii regelui. Nebunul nu mai putea să-i ignore. De fapt nici nu mai era vorba de descântece şi rugăciuni. Chiar şi ca pretext acestea fuseseră abandonate. Regele dorea să-l facă să râdă şi Brancaillon singur era capabil de minuni. Este adevărat că cei trei blestemaţi îşi purtau încă anteriele.

Când Tanneguy du Chatel se oprise lângă eşafodul ridicat pentru supliciul cavalerului Passavant, în ziua în care Saitano intra în casa Erminei, Bruscaille şi ai lui se aflau în camera lor. Fusese servit un prânz copios, după porunca regelui. Curios, niciunul nu se aşeză la masă. Mai mult, nici lui Brancaillon nu-i era foame. Este adevărat că, în schimb, îi era sete. Şi o sete chiar mai afurisită decât altădată. Din când în când lua paharul care-i cădea la îndemână şi îl turna pe gât. Bragaille, nici el, nu se afla în apele lui şi bolborosea nişte rugăciuni întrerupte din când în când de înjurături.

Numai Bruscaille îşi păstra sângele rece, probabil pentru că avea inima ceva mai tare decât ceilalţi doi sau pentru că el îşi dădea mai bine seama de situaţie.

— Nu se mai poate da înapoi, le explica el. A venit ziua, acum sună ceasul, trimisul stăpânului nostru, ducele, mi-a spus: lovitura de prânz. Deci, la prânz, îi vom face marea rugăciune regelui; ultimul gest va fi făcut şi nebunul va părăsi lumea asta şi va trece în lumea cealaltă.

— Să omorâm un rege atât de bun, se lamenta Bragaille.

— Unul care ne-a dat atâta de băut! Şi ce vin! adăugă Brancaillon.

— Hei, făcu Bruscaille, ştiu că-i greu… dar pe toţi dracii din lume, nu ar fi pentru prima dată că pumnalele noastre l-ar servi pe ducele de Burgundia.

Brancaillon răsturnă o ulcică întreagă pe gât şi spuse:

— Da, am omorât, este adevărat, dar pumnal contra pumnal. Ne-am riscat şi noi pielea. Şi, apoi, pe oamenii cu care ne-am bătut, nici nu-i cunoşteam. Ştiam numai atât: sunt duşmanii stăpânului care ne dădea de mâncat şi de băut, care ne îmbrăca şi ne dădea adăpost, care ne dădea banii de care aveam nevoie. Pentru Dumnezeu, când atacam un senior escortat de valeţii lui înarmaţi, când le vedeam lamele săbiilor lucind, când îmi dădeam seama că şi ei îmi vroiau pielea, nu-mi era ruşine, nu-mi era teamă să ucid. Oho, câte am primit şi eu! Cum îmi este pielea de ciuruită! Dar era ca la război. Sărmanul rege şi-a pus toată încrederea în noi şi noi îl înjunghiem, ca pe un berbec… asta mă înnebuneşte, mă loveşte drept în inimă. Ia gândiţi-vă: aşezat într-un fotoliu, îmi va spune: vino, cucernice Brancaillon, vino şi fă-mă să râd! Şi eu să-i înfig pumnalul în piept? Nu! Să o facă cine vrea, eu nu pot!

Brancaillon îşi scoase pumnalul, se uita la tovarăşii lui şi adăugă:

— Şi mai mult… nici nu vă voi lăsa să faceţi voi asta! Cei doi nu mai ştiau ce să creadă.

— Ah, iată cine va aranja lucrurile, interveni Bragaille. Brancaillon se va aşeza în faţa regelui, noi vom fi obligaţi să-l ucidem şi pe el şi aşa va începe bătaia…

— Deci, bătaie! Bine, eu nu vreau să se atingă cineva de rege. Aveţi grijă…

— Ce? întrebă Bragaille.

Într-o clipă îşi scoaseră pumnalele şi se aflau unul în faţa celuilalt. Ciocnirea era iminentă. Bruscaille se aruncă între ei şi-i îndepărtă.

— Puneţi-vă pumnalele la loc! Ascultaţi-mă, nu putem să facem nimic, înţelegeţi? Regele este condamnat şi va muri. Eu voi lovi! Lăsaţi-mă pe mine. Brancaillon, tu vei închide ochii, atâta tot. Să presupunem că noi refuzăm să executăm ordinul… vom fi repede înlocuiţi, regele va pieri şi, noi, imbecilule, noi vom fi arşi de vii. Inutil să rezistăm!

După această demonstraţie, Brancaillon îşi puse sub centură pumnalul.

— Bine, spuse el, în cazul ăsta noi trebuie să spălăm putina. Suntem destul de bogaţi ca să nu ne mai pese de duce. Să plecăm! Dacă moare regele, cel puţin nu-l am pe conştiinţă.

— Să fugim! strigă Bruscaille. M-am gândit la asta înaintea ta. Căci nici mie nu-mi este prea simplu să înfig pumnalul… în rege. Dar nu putem să fugim. Ştiţi cine este de un ceas comandantul palatului? Ocquetonville. Garda de corp a regelui a fost înlocuită cu oamenii ducelui. În realitate, regele este prizonier. Nimeni nu-l mai poate salva. Dar nici pe noi!

Bragaille se agita. Brancaillon lăsă capul în jos şi spuse:

— Sărmanul rege!

Aceste cuvinte fură înţelese de Bruscaille drept acord pentru libertatea de a acţiona.

— Bun, spuse el. Nu mai avem decât să aşteptăm ora prânzului. Curaj, curaj, vor fi ultimele noastre fapte de arme. Mâine, bogaţi cu ceea ce am mai primit şi cu ceea ce vom mai primi de la duce… Ce? Ce tot mai vrei?

Brancaillon ridicase mâna. Avea chipul răvăşit.

— Mi-a venit o idee.. Eu care nu înţeleg nimic din tot ce se întâmplă aici, acum am priceput că suntem pierduţi, chiar dacă îl lichidăm pe rege… dar, mai ales dacă îl lichidăm!

Cei doi nu spuseră nimic. Ascultau.

— Să cadă toate blestemele pe capul ducelui, continuă Brancaillon. Tot ce a pus la cale el este îngrozitor! Pentru că oamenii lui au ocupat palatul, pentru că Ocquetonville a ajuns să comande aici de ce nu este luat regele şi închis sau chiar condamnat la moarte de către câinii ducelui? Hai, ia să văd acum ce-mi mai răspundeţi?

Era atât de simplu, atât de clar, de o logică impecabilă încât cei doi nu găsiră niciun răspuns.

— Ei, nu mai glăsuiţi? Atunci să vă spun tot eu. Păi nu o fac ei pentru ca să nu apară Jean Temerarul ca asasin al regelui Franţei! înţelegeţi? Pentru că vrea el să fie rege! Nu vrea să-şi pună în cap poporul. El vrea să arate parizienilor pe asasinii lui Charles… Regele fiind mort, coroana îi revine ducelui! Şi primul act pe care trebuie să-l facă este acela de a trimite călăului pe asasinii regelui. Şi ăştia se numesc Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon!

Bragaille şi Bruscaille rămaseră ca trăsniţi. Bragaille îşi reveni primul.

— Suntem pierduţi…

— Cum nu m-am gândit la asta? îşi reproşa Bruscaille.

— Cum? reluă Brancaillon, nici eu nu ştiu.

— Nu ştii? Nu ştii? se agăţă Bruscaille de raţionamentul lui Brancaillon. Păi dacă fugim înainte ca regele să fie lichidat, noi vom fi primii judecaţi şi executaţi. Fierţi, fripţi, spânzuraţi! înţelegi? Dacă vrei să rămâi aici, bine. Eu fug.

— Păi spuneai că…

— Spuneam că trebuie să o întindem şi asta repede. Uite că în curând va fi ora doisprezece!

Îşi dezbrăcară anteriele, le strânseră şi le aruncară într-un colţ. Rămaseră îmbrăcaţi ca nişte oameni de rând. Îşi luară nişte săbii care erau puse într-o panoplie, îşi împărţiră averea, în părţi egale de data asta şi Bruscaille le porunci:

— La drum! în câteva clipe va ploua cu ocări!

În acel moment, uşa se deschise şi apăru Ocquetonville. Cei trei încremeniră.

— Nu sunteţi gata? se încruntă cel care intrase.

— Gata, cum să nu! Gata pentru orice, răspunse Bruscaille care îşi recâştigase primul sângele rece. Vedeţi, noi aşteptam semnalul.

— Bine. Chiar aşa, nu mai aveţi nevoie de anterie, prea cuvioşilor sihaştri!

— Ne stânjeneau.

— Bine, aprobă Ocquetonville. Acum ascultaţi: seniorul vrea ca după ce faceţi cele necesare să o ştergeţi din Paris.

— Ah! interveni Bruscaille uitându-se la cei doi.

— Şi, pentru a putea să fugiţi, luaţi asta adăugă Ocquetonville şi puse pe masă o pungă cu bani. O împărţiţi cum ştiţi voi, neisprăviţilor!

Ceea ce şi făcură, pe loc.

— Ce tot spuneai, nemernicule, că va ploua cu înjurături. Ia uite cu ce plouă! spuse Bragaille. Numai Brancaillon nu era în apele lui.

— Acum, iată şi sfârşitul, spuse Ocquetonville. Coborâţi pe scara mică şi ajungeţi la zidul dinspre Sena. Acolo vă aşteaptă un om care a pregătit caii. Săriţi, ieşiţi prin poarta Saint-Antoine şi vă topiţi unde vă este lumea mai dragă.

— Amin, adăugă Bragaille.

— Domnule, interveni Bruscaille. Ordinele vor fi executate. După o jumătate de oră, vom fi în afara Parisului, iar pe seară vom fi departe. Nimeni nu ne va mai găsi. Acum, trebuie să facem ultimele pregătiri, dacă aţi binevoi să ne lăsaţi singuri.

— Vă las, spuse Ocquetonville. Dar, cu toată încrederea pe care ducele o are în voi, s-a gândit să vă dea o mână de ajutor. Ia priviţi…

Ocquetonville deschise o uşă care da într-un salon vecin, singurul loc prin care se putea ieşi. Acolo se aflau doisprezece oameni înarmaţi până în dinţi.

Bruscaille aruncă o privire spre Ocquetonville şi pe faţa acestuia îi citi un zâmbet ironic, o irevocabilă condamnare. Fără îndoială că şi ceilalţi doi înţeleseseră acelaşi lucru, căci erau pierduţi.

Ocquetonville dispăru, în urma lui se aşternu o linişte de mormânt. Cei aduşi să asigure reuşita ultimului act se aşezară strategic spre groaza lui Brancaillon, Bragaille şi Bruscaille.

Liniştea aceea de mormânt fu întreruptă de bătăile clopotelor şi de un strigăt puternic: era regele.

— Hei, unde sunt preacuvioşii mei sihaştri?! Vreau să vină sihaştri! Vreau să râd! Unde…

Şeful gărzii se apropie de Bruscaille. În timp ce bătăile orologiului se opriră la doisprezece, regele îşi chema asasinii!

— Auzi? îl întrebă şeful gărzii pe Bruscaille.

— Da, răspunse acesta tremurând tot. Este ora prânzului.

— Vă cheamă regele… Hai, plecaţi… Mergeţi şi-l faceţi pe rege să râdă… hai, tămăduiţi-l!

Bruscaille izbucni în râs, şi brusc, îşi trase pumnalul. Se uită spre Bragaille şi Brancaillon şi, hotărât, el ceru:

— Mergem!

Cu pumnalele pregătite, cei trei se îndreptară spre apartamentul regelui.

În acel moment, un strigăt trist se auzi undeva în palat, dinspre apartamentul lui Odette de Champdivers. Charles auzi şi el acel strigăt! Se ridică înspăimântat şi spuse:

— Undeva, cineva este ucis! cine îndrăzneşte să ucidă în palatul meu?

Făcu câţiva paşi spre uşă… Uşa se deschise brusc şi apărură cei trei sihaştri.

XXII. Coincidenţe

Se întâmplă adesea ca, în situaţii dintre cele mai limpezi, în condiţiile unor pregătiri minuţioase, când au fost luate măsurile cele mai stricte de prevedere, printre cei pe care destinul îi orânduise în rostul lucrurilor să apară o voinţă a întâmplării sau a misterului însuşi, ceva care să schimbe toate planurile. Trebuie să ne uimim, căci numai uimirea poate să ne facă să iertăm forţa întâmplării, trebuie să ne uimim cum se poate că în aceeaşi zi, la aceeaşi oră, în acelaşi loc să se afle Jean Temerarul, Charles al VI-lea, cavalerul Passavant, vrăjitorul Saitano, Isabela de Bavaria, Odette de Champdivers, Laurence d'Ambrun. Fără să mai punem la socoteală personaje fără importanţă ca Scas şi Ocquetonville, Brancaillon şi ai lui şi câţi alţii. Ce forţă i-a condus în acelaşi punct al întâmplării?! Să rămânem cu uimirea şi să nu aşteptăm un răspuns. Să ne reamintim şi să facem o analiză riguroasă a tuturor întâmplărilor. Să separăm elementele dispersate şi nesemnificative şi să reţinem numai faptele personajelor, acţiunile şi intenţiile lor la aceeaşi oră.

Isabela de Bavaria

Am văzut-o intrând în palatul regelui, hotărâtă să-şi joace întreaga ei existenţă pe o singură carte, decisă să o lichideze pe Odette sau să fie ea însăşi lichidată, ajunsă la acea stare de excitare nervoasă când nimic nu mai funcţionează logic, când pasiunea devine singurul ghid al actelor, ghid orb, beat, înrăit, care se lasă pradă numai impulsivităţii, răutăţii.

Abia intrată în palat, Isabela se lovi de Scas. Imediat bănui că Jean Temerarul pregăteşte ceva pentru a o păzi pe Odette.

— Ce faci aici? îl întrebă regina furioasa.

— Ei, Majestate, Suntem vreo treizeci dintre oamenii ducelui, dintre cei mai buni, şi făcu cu ochiul complice. Insul credea că regina cunoaşte planul ducelui. Începu să râdă, ceea ce însemna că pierduse şi noţiunea de respect.

— Ce faceţi în palatul lui Odette de Champdivers? răcni regina ieşită din minţi.

— Palatul lui Odette de Champdivers, repetă Scas zăpăcit. Nu înţelegea dar văzu foarte bine că regina era nebună de furie şi că pusese mâna pe pumnal. Se înclină şi, cu glas pierdut, spuse:

— Palatul regelui! Noi suntem pentru rege. Principalele căpetenii sunt câştigate şi ne lasă stăpâni peste câmpul de luptă.

Regina suspină adânc. Dacă aşa stăteau lucrurile, Jean Temerarul revenise la starea lui de luptător pe care o admirase cândva. Dar aşa stăteau lucrurile?

— Nu te mişca de aici, îi ceru ea lui Scas şi făcu câţiva paşi spre apartamentul lui Odette, supraveghindu-l pe acesta.

— Ordinul ăsta l-am mai primit, răspunse Scas.

Regina tresări de bucurie. Continuă drumul spre apartamentul lui Odette. Toate uşile erau descuiate, toate încăperile erau pustii, ca în ziua în care pusese la cale atacul cu Imperia. Acum, în locul sălbăticiunii venea chiar ea.

De cum o văzu, Odette îi înţelese intenţia. Întâlnirea s-a produs în marele salon de onoare pe care regele i-l oferise pentru serate şi petreceri. Cu tactul şi cu modestia ei fără egal, Odette nu folosise niciodată acest salon, ba chiar mai mult, intra rar aici.

Regina se îndreptă spre ea, Odette citea pe faţa ei pornirea spre crimă. Nu scoase o vorbă, se gândi dacă are vreo şansă de salvare, un mijloc de apărare şi înţelese că nu mai era nimic de făcut.

Poate că, în acea secundă când spunea adio vieţii, ceva îi reveni în amintire căci faţa i se lumină ca într-un vis plăcut.

Regina vorbi rece, tăios. Şi vorbi nu pentru că simţea nevoia să comunice, să se exprime ci pentru că, în faţa unei victime care nu se apăra, ca orice scelerat simţea instinctiv nevoia de a demonstra victimei că este drept ce i se întâmplă. Dacă nu ar fi făcut aşa, aş fi iertat-o, îşi spuse ea în gând.

— Iată-ne pentru ultima dată faţă în faţă. Te mai întreb odată: Vrei să pleci? Vrei să mă laşi singură, stăpână în casa mea? Vrei să renunţi la rege?

Era o insultă banală pe care Odette refuză să o ia în seamă. Se ridică, îşi încrucişa mâinile şi întoarse capul.

Isabela trase pumnalul. Tremura, faţa îi era lividă, ochii îşi pierduseră orice expresie. Răcni:

— Vrei să renunţi la Passavant?

Era, în sfârşit, adevărata ei durere. Pusese toată ura ei în această întrebare. Odette se sperie, dar o rază de lumină îi învălui sufletul.

— Passavant?

— Da, replică Isabela. Cel pe care îl iubim şi eu şi tu. Renunţi la el?

Într-o încăpere alăturată se auzi un zgomot. Cineva alerga, se precipita. Isabela întoarse capul şi, prin uşa deschisă larg, îl văzu pe Jean Temerarul. În acel moment Odette răspunse calm, grav şi cu o profundă sinceritate:

— Cum să renunţ la Passavant dacă îl iubesc? Şi repetă strigând: îl iubesc! Odette nu ştia că îl iubeşte pe cavaler; teama de moartea care era atât de aproape lumina cu o ultimă rază imaginea pe care sufletul ei o proiecta; şi cuvântul acela, pe care îl pronunţase cu atâta convingere o emoţiona, o transfigura… Pumnalul Isabelei lovi sec.

Odette căzu. Se auzi un geamăt ca de sălbăticiune, retezată de aripa morţii. În aceeaşi clipă Jean Temerarul se afla lângă Isabela.

Jean Temerarul

O urmărise pe regină de la distanţă, intrase în urma ei în palat, îl refuzase pe Scas care dorea să-i vorbească şi se precipitase spre apartamentul lui Odette. Când intră, avu câteva secunde de luciditate: îşi spunea că dacă o salvează pe tânăra fată, regina putea să-l lichideze, să cheme pe rege, să denunţe complotul. Chiar făcuse doi-trei paşi înapoi care, ciudat, declanşară în el, din nou, pasiunea. Simţi că l-au părăsit ambiţiile, că dispăruse totul. Şi pentru că omul nu este perfect niciodată, nici măcar în nebunie, să spunem că în acel moment, în sufletul lui apăru un gând curat.

— Bine, renunţ la ea, dar nu trebuie să moară!

Sări ca ars, alergă dar nu mai reuşi să ajungă la timp. Când a fost lângă Odette, aceasta căzuse deja lovită. O durere îngrozitoare îl strângea de gât. Urlă:

— Moartă? … A murit?

În picioare, încordată, cu pumnalul în mină, cu o voce ciudat de calmă, Isabela răspunse:

— Moartă, fii sigur. Loviturile mele nu iartă!

— Ai ucis-o! se lamentă Jean Temerarul.

Era îngrozit, avea ochii în lacrimi. Nu simţea că în el, toată puterea durerii, furiei, turbării, disperării se aduna ca un nor de furtună care se va declanşa violent. Nu se gândi nici măcar să se aplece asupra victimei. Ochii îi rămăseseră fixaţi pe dâra subţire pe care sângele o desena pe pieptul lui Odette. Regina rupse tăcerea.

— Nu mai este niciunul viu între noi, Jean de Burgundia: eu am omorât-o pe cea pe care tu o iubeai!

— Tu ai omorât-o! Avea mintea rătăcită deja. Făcu câţiva paşi în dreapta şi în stânga, plângând fără lacrimi, scoţând strigăte nearticulate, apoi se întoarse, scoase spada şi spuse: pentru că tu ai omorât-o… ei bine…

— Sunt pierdută, îşi zise Isabela.

Uşa prin care intrase Odette se deschise brusc şi în salon apăru un om cu chipul răvăşit, cu ochii în flăcări. Când îl recunoscură, groaza, demenţa puseră stăpânire pe amândoi căci nu se aşteptau să vadă acolo, în salonul în care Odette era doborâtă de lovitura de pumnal, pe omul care, la acea oră a prânzului, trebuia să se afle pe eşafod. Abia putură să-i pronunţe numele:

— Passavant! Passavant, rostiră amândoi în acelaşi timp. Regina sări în lături.

— Jean de Burgundia! Eu am ucis-o pe cea pe care tu o iubeai, acum ucide-l tu pe cel pe care îl iubesc eu… Nimeni să nu mai rămână în viaţă între noi!

În clipa aceea, ducele se afla în faţa lui Passavant iar spadele lor se încrucişară violent.

Odette de Champdivers

Lovitura de pumnal o doborâse. Abia mai apucase să scoată acel strigăt pe care regele Charles, aflat aproape, îl auzise chiar în momentul în care Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon intrau la el.

Într-o clipă îşi pierdu cunoştinţa. Căzu în neant. Dar asta a durat doar câteva clipe. Imediat simţi o confuză stare de slăbiciune şi din instinctul puternic pe care numai conservarea vieţii îl poate declanşa, făcu un suprem efort să se apere şi înţelese că salvarea trebuia să vină de la cineva din preajmă. Atunci strigase şi, apoi, căzuse. Viaţa se retrăgea din ea prin firicelul acela de sânge. Sensul lucrurilor fu recăpătat foarte rapid. Curând îşi dădu seama că ceea ce auzea, zgomotele acelea îndepărtate, erau de fapt vocile a două persoane. Şi atunci făcu un efort de a înţelege ceea ce spuneau aceste personaje. Nu reuşea. Simţea numai că erau voci ostile şi nu mai putu să măsoare scurgerea timpului. Apoi, brusc înţelese nu numai ceea ce se vorbea, dar recunoscu persoanele care vorbeau. Avea reprezentarea fizionomiei vocii. *Atunci avu o senzaţie de ură şi de dragoste,* o voce îl evoca pe Jean Temerarul, alta pe cavalerul Passavant. Nu se miră că ar putea fi amândoi acolo. Se miră că vorbele erau dure, prevesteau o adevărată bătălie. Efortul acela de perseverare a vieţii se dublă şi după o luptă disperată reuşi să deschidă ochii. Îl văzu pe Passavant, îl văzu pe Jean Temerarul. Erau faţă în faţă. Văzu furtuna aceea oarbă, lupta dintre ei şi îşi dădu seama că unul vă sfârşi curând. Făcu un efort şi se ridică; căzu din nou, de data asta cu braţele spre cele două spade şi avu senzaţia că face semn din cap şi că, într-o explozie de durere, de oroare, de dragoste, striga, scotea sunete…

Totul părea că se desfăşoară lent. În realitate de când căzuse lovită şi până începuse să strige nu trecuse niciun minut.

Passavant

Însoţit de temnicer sosise la palatul regelui. În drum mai aruncă o privire spre Huidelonne şi văzu de departe trupa de arcaşi care se afla deja la turn.

Vă caută pentru a vă duce în Piaţa Greve. În câteva minute vor şti că aţi evadat şi că eu am fugit. În ce mă priveşte, îmi este totuna. Dar dumneavoastră?

— Cum adică? întrebă la rândul lui cavalerul. Se vedea cât era de fericit. Aerul libertăţii îi înfrumuseţa chipul.

— Nu atât pentru dumneavoastră, reluă temnicerul căutând cuvintele.

Passavant izbucni în râs, un râs clar şi sonor, un râs de om fericit.

— Viteazul meu maestru, în arme te descurci aşa de bine, dar nu ai dreptate să vorbeşti în parabole. Cred că nu eşti unul dintre cei patru evanghelişti.

— Vreau să spun… se bâlbâi uriaşul, că aţi fi murit, desigur, pentru că aţi fost condamnat, dar eu nu mi-aş mai fi revenit… în timp ce…

— Mulţumesc. În timp ce, ce vrei să spui?

— În timp ce, dacă ar muri ea, în veci nu m-aş mai fi consolat. Uite, pot să vă spun, nu pentru dumneavoastră v-am redat libertatea, ci pentru ea…

— Ah, se prefăcu trist Passavant. Şi, ea de ce ar fi murit?

— Ar fi murit dacă mureaţi dumneavoastră. Sunt sigur. Nu v-am spus? Când venea să mă vadă acolo, în infernul meu, din fiecare cuvânt simţeam ca nu vorbeşte decât despre dumneavoastră. Pentru ea, în lumea asta nu sunteţi decât dumneavoastră. Dacă dispăreaţi, ce vroiaţi să facă ea?

Passavant îi sorbea cuvintele.

— Dacă mă credeţi, continuă uriaşul, veţi ieşi repede de la Saint-Pol, vă veţi ascunde undeva în Paris şi…

— Linişte! ceru brusc Passavant. Regina se strecura singură şi gravă, la câţiva paşi de ei, pe lângă zid. Apoi dispăru în palatul regelui.

— Aţi văzut? Dacă intraţi, acum eraţi pierdut.

— Mergem!

Temnicerul îl luă de braţ.

— Veniţi, veniţi să vedeţi cine vine pe acolo…

— Jean Temerarul! şopti cavalerul.

— Moartea, îi spuse încet temnicerul.

Ducele intra în palat. Cavalerul îşi şterse fruntea de sudoare.

— Aceşti nemernici pregătesc ceva teribil, îşi spuse Passavant. Simţi că îl strigă Odette… „Este în pericol!” În câteva clipe ajunse la palat. Precauţiile pe care le luase Isabela pentru a o izola pe Odette îi fură de folos lui Passavant.

— Pe aici! strigă temnicerul care mergea înainte să-i arate drumul spre apartamentul lui Odette.

— Stai! Opreşte! Treci înapoi! se auzi o voce.

— Scas! strigă Passavant.

O secundă, Scas nu mai avu grai. Încercă să articuleze ceva dar nu reuşi. Apoi repetă „demonul, demonul”.

— Apără-te dacă poţi! strigă cavalerul.

În acelaşi timp se aruncară unul asupra celuilalt. Cu o voce disperată, Scas urlă: seniore, seniore aveţi grijă! şi lovi furios, puternic făcându-l pe Passavant să facă paşi înapoi. Scas izbucni în râs.

— Micuţa Odette este a dumneavoastră, mormăi el cu intenţia de a insulta. Domnul va sosi ceva mai târziu!

— Scas, în gardă, avertiză Passavant şi ţinti fulgerător după o fandare de maestru.

Scas se prăbuşise pe spate, cu braţele încrucişate peste inimă. Fusese ca trăsnit, nu mai putuse nici să se întoarcă.

Cavalerul sări peste trupul lui şi merse înainte. Temnicerul se aplecă, îl cercetă atent pe Scas şi, zâmbind, spuse:

— Cu o singură lovitură! Drept în inimă!

— Înainte Passavant! se încuraja cavalerul strigând tare de parcă ar fi vrut să îl audă Odette.

Împinse o uşă şi, cu spada înroşită de sângele lui Scas, înainta spre Jean Temerarul.

Se auziră, aşa cum s-a mai spus, câteva strigăte scurte, câteva exclamaţii nearticulate. Imediat o altă luptă începu: se înfruntau doi aşi: Jean Temerarul şi Passavant.

Ducele părea de stâncă. Primi asaltul lui Passavant fără să se clintească. Privirea lui se fixase pe pieptul lui Passavant. În ochi i se citea pofta de a ucide. Făcea un zgomot infernal, Passavant se dezlănţuise ca o furtună vie. Cu o aruncătură rapidă sesiză că Odette este prăbuşită; parcă o auzea gemând de durere, plângând. Furios se aruncă în atac cu toată puterea. Atacă la dreapta şi la stângă, căută să lovească, să ucidă. În faţa acestui uragan, ducele bătu în retragere; curând, Passavant îl ţintui de zid…

În acel moment, Isabela se îndreptă spre ei, cu pumnalul în mână. Acelaşi pumnal cu care o înjunghiase şi pe Odette. În spatele lui Passavant, cu pumnalul pregătit să-l împlânte, scrâşnind de ură, strigă:

— Să mori! Să mori odată cu cea pe care o iubeşti! Dar braţul ei rămase suspendat. O menghină de fier îl prinse. Clocotind de furie, regina se întoarse şi îl văzu pe temnicer impasibil, cu adevărat impasibil şi, lucru stupefiant, extrem de respectuos. O conduse în partea opusă şi-i spuse:

— Majestate, lăsaţi-l sau vă ucid… în secunda aceea Jean Temerarul, nebun de turbare, văzu cum se apropie moartea de el. Spada îi zburase din mână. Văzu lama armei lui Passavant pregătită pentru lovitura de graţie… şi, apoi… Passavant rămăsese încremenit, ochii îi ieşeau din orbite…

Odette ridică braţele şi strigă. Într-un efort supraomenesc, se ridică şi imploră:

— Passavant! Passavant! Lasă-mă să mor dar nu-l ucide pe tatăl meu!

Cei trei sihaştri

Cum s-a văzut, intraseră toţi trei la rege, hotărâţi să-l ucidă. Ocquetonville era acolo, în spatele uşii şi supraveghea. Alţi doisprezece oameni înarmaţi se aflau cu el. Cei trei sihaştri erau constrânşi să facă şi ultimul gest de exorcism care trebuia să-l salveze pe rege de la nebunie şi de la... viaţă. Bruscaille era teribil; Bragaille era întunecat, Brancaillon plângea...

Toţi trei avansau, regele nu îi recunoscuse la început. Apoi se dumiri.

— Vai, ce se întâmplă de nu aveţi anteriele? Vă prindeau foarte bine. Şi cu astea ce-i? Ce faceţi cu pumnalele? strigă el mirat.

Nu răspunse niciunul. Bruscaille ridică primul arma.

— La luptă! Passavant! se auzi din depărtare şi toţi trei îngheţară.

— El este, spuse Brancaillon.

— Ce vreţi de la mine? întrebă descumpănit regele. Ajutor! Ajutor! vor să mă ucidă!

— La atac Passavant! repetă vocea.

— El este! şopti Brancaillon. El! Ne cheamă!

— Pe toţi diavolii! spuse Bragaille, când ne cheamă cavalerul, noi nu mai ştim de niciun stăpân.

— Veniţi! urlă Bruscaille.

Făcură cale întoarsă şi se lansară. Regele nebun îi văzu cum dispar.

Cei trei ajunseră la locul de unde se auzeau apelurile lui Passavant, adică ieşiseră prin uşa opusă sălii în care se afla Ocquetonville cu oamenii lui, intraseră în salonul de onoare al apartamentului lui Odette şi văzură întreaga scenă. Cu spadele în dreapta şi pumnalele în stânga păreau un formidabil trio de spadasini capabili să ţină piept unei armate.

Moartea regelui nebun

Ocquetonville se afla acolo pentru că i se ceruse. Cu urechea la uşa regelui el asculta – credea el – bătălia pe care o ducea nebunul împotriva celor trei sihaştri asasini. Acest om aspru, crud, acest spadasin obişnuit cu atâtea, acum tremura. Se aşeză să asculte în continuare bătălia îngrozitoare. Regele într-adevăr văzuse pe cei trei sihaştri în momentul în care aceştia alergau la chemarea lui Passavant. Văzuse pumnalele, observase că nu mai poartă anteriele şi gândul îl dusese sigur la catastrofă: aceştia urmăresc să mă lichideze. Atunci se uită la ei cu luare aminte. Lui Brancaillon îi întinse mâna şi-i şopti: nu-i aşa că aţi venit să mă faceţi să râd? Imediat intrase, însă, în criză şi nu mai înţelesese nimic cu mintea lui rătăcită. Făcu un salt de parcă ar fi vrut să se ferească şi se trase într-un colţ, cu pumnalul în mână. Din acea clipă el intră în realitatea unor imagini pe care şi le crease sub efectul crizei: Văzu asasinii în mijlocul sălii; i se păru că se sfătuiesc şi că îl arată cu degetul. Bruscaille spunea:

— Regele Franţei nu recunoaşte oare în mine stafia din pădurea Mans?!

— Să-l sugrumăm, cerea Bragaille şi pe urmă îl predăm stăpânului himerelor.

— Cred că-i mai bine să-l omorâm, făcându-l să râdă, era de părere Brancaillon.

— Ajutor! striga regele. Ajutor! Eu sunt regele! Vor să-l sugrume pe rege! Căpitane! Stafiile mele prietene, himere din nopţile mele, unde sunteţi? Trădători! Cine vă plăteşte? Vă e teamă să-l loviţi pe rege? Eu sunt regele! Regele curajos, regele care va lupta!

Se gândi că trebuie să profite de ezitarea celor trei şi apoi se năpusti asupra lor cu pumnalul. Era înspăimântător. Loviturile ratate îl făceau şi mai violent; se arunca în atac frenetic. Se întoarse în sală, răsturnă masa, scaunele. Bragaille încercă să-l imobilizeze dar fără rezultat. Brancaillon se porni pe un râs demenţial care îl scoase şi mai mult din minţi pe rege.

— Întoarce-te! întoarce-te în moarte! Ha! Iată că nu mai ai cap! Sânge? Prea mult! Nu! Destul!

Brusc Brancaillon se evaporă, se risipi ca un fum; acum, strigătele regelui deveniră şi mai sfâşietoare pentru că el credea că Bruscaille şi Bragaille îl muşcau de piept. Brancaillon reapăru şi, simţi el, îi vărsa sângele printr-o rană mare.

— Ajutor! Vor să mă ardă de viu! Ajutor, unde sunteţi fantomele mele! L-au rănit pe rege! Regele va muri, nu înţelegeţi?

Se agita printre scaunele răsturnate, apoi se retrase într-un colţ şi rămase liniştit pentru câteva secunde. Văzu pe cei trei sihaştri cum ridicau spre el nişte pumnale lungi care şerpuiau în aer. Erau de fapt şerpi de foc care, curând, coborâră spre el, îl atinseră şi îl străpunseră încet. Din pieptul lui se auzi un ultim strigăt.

— Sunt mort!

După asta Ocquetonville nu mai auzi nimic. Îşi încorda atenţia dar în zadar.

— Gata! S-a terminat! Regele a murit!

— Să-l odihnească Dumnezeu în pază! răspunseră cei de lângă el şi îşi făcură cruce.

Ocquetonville deschise încet uşa şi văzu că totul era răvăşit: masa răsturnată, scaunele şi celelalte obiecte, armele din panoplie se aflau aruncate pe jos.

„A fost bătălie, nu glumă!” îşi spuse el. În sfârşit, îl descoperi pe rege într-un colţ, culcat, nemişcat, un braţ strâns în jurul pieptului, celălalt întins spre un pumnal aflat în apropiere. Neliniştit se întrebă unde se vor fi dus? Adică, unde erau asasinii. Descoperi că una dintre uşi era deschisă. Tresări.

— Şi-au dat seama ce-i aşteaptă şi au întins-o îşi spuse el. În zadar! Toate ieşirile din Saint-Pol sunt straşnic păzite. Încercă să intre în salon dar se retrase, socotind că ar fi prea mare îndrăzneala să se apropie de mort. Căci mortul era Majestatea Sa, Puterea, trimisul Divinităţii… Era regele. Aşa că închise uşa încet, aşa cum o şi deschisese, şi o încuie cu cheia.

— Acum să mergem să-l anunţăm pe duce că regele este mort. Dacă Ocquetonville ar fi intrat după zece minute în salonul unde se dăduse lupta pentru uciderea regelui ar fi asistat la un spectacol năstruşnic: pe covor, chiar în locul în care se prăbuşise cu câteva clipe mai înainte, regele se necăjea amestecând nişte cartonaşe colorate şi întrebând: unde te-ai dus, Gringonneur? Tocmai acum când am o carte grozavă ţi-ai găsit să o întinzi, drace împieliţat!

Regele Franţei făcea o partidă de cărţi!

Singur!

XXIII. Roselys

Am fixat, deci, gestul fiecărui personaj. Să ne imaginăm acum toate aceste personaje încremenite în gesturile respective. Ieşirea din inerţie ar fi posibilă printr-un impuls. Unul exterior, nu-i aşa?

Asupra Parisului se aşternuse o linişte nefirească. Numai la prânz se auzi dangătul clopotelor.

Mulţimea adunată în Piaţa Greve aştepta condamnatul. Pe eşafod, cel care îl înlocuia pe Capeluche era nervos; se plimba neliniştit.

Aflat în primele rânduri de după arcaşi, Tanneguy du Chatel asculta forfota mulţimii, aşteptând ceva care să producă o răsturnare a situaţiei şi să-l poată salva pe prietenul lui.

În Cetate grupuri de marinari şi de măcelari aşteptau în linişte semnalul răzmeriţei.

Pe una dintre străzile care dădea în Valea Iubirii unde se aflau casele ce adăposteau acele tinere nebune, cum se spunea în acele vremuri, apăruse Saitano; în urma lui, un om îl urma pas cu pas. Vrăjitorul o căuta pe Laurence. Din uşă în uşă ajunsese la Ermina Valencienne, intră în casă, puse câteva întrebări şi, când se lămuri că a dat de cea pe care o căuta, coborî să dea un ordin celui care îl însoţea. Acest om se precipită spre Saint-Antoine, acasă la Tanneguy. În zadar, căpitanul nerăbdător plecase şi acesta nu-l mai găsi.

Vrăjitorul a urcat din nou în apartamentul Erminei. Când îl văzu Laurence începu să tremure ca un animal în faţa dresorului. Ar fi vrut să fugă dar simţi că nu mai avea forţa să o facă. Ermina înţelese că trebuie să intervină.

— Ştiu cine eşti, spuse ea hotărâtă. Adesea, când te vedeam trecând pe înserate, îmbrăcat în mantoul tău roşu, îmi apăreai ca un strigoi venit să ne scoată din minţi. Fugeam din calea ta aşa cum fugeau toţi. Cunoşteam puterea pe care o ai şi pactul pe care l-ai făcut cu diavolul. Dar acum nu-mi mai este teamă de tine. Aşa că, ia spune-mi de ce o cauţi pe Jehanne? Eu ştiu toată povestea vieţii ei, ne-am împrietenit. Ştiu cât a suferit. Ce ai de gând? Jehanne este o adevărată doamnă: ştie să brodeze, să citească, să scrie. Apoi, după cum vorbeşte şi după maniere, se comportă ca o nobilă. Ai vrut să faci din ea o prostituată… ca mine… De ce?

Ermina se opri mirată şi ea de curajul ei. Saitano zâmbea impresionat şi el de îndrăzneala fetei.

— Ei, află că nu ţi-a reuşit! Jehanne nu a stat nicio oră în Strada Plăcerilor unde ai aruncat-o. De când am întâlnit-o locuieşte la mine; este lângă mine şi m-a ajutat, m-a salvat de fapt. Ce vrei de la ea?

— Să o salvez, aşa cum te-a salvat ea pe tine. Să-i dau ocazia de a-şi recăpăta drepturile. Şi, pentru asta, să-i redau memoria.

— Memoria?

— Nu ai să înţelegi şi nici eu nu am timp să-ţi explic. Numai, ai grijă şi nu mă stânjeni! Dacă ţii ca prietena ta să se vindece, atunci lasă-ne singuri.

— Nu! Nu voi accepta.

— Bine, atunci rămâi. Aşează-te în colţul acela şi nu mişca sau, atunci, eu nu răspund de memoria lui Laurence.

— Memoria? repetă Ermina. Laurence? Ce vrei să spui?

— Ermina, strigă Laurence, nu mă părăsi, te rog!

Saitano o luă de braţ pe Ermina şi o conduse într-o parte a camerei.

— Să-ţi aduci aminte: un cuvânt, un gest al tău în timp ce eu îi vorbesc ar putea să o ucidă sau să-i provoace o nebunie pentru toată viaţa. Deci, stai cuminte şi mulţumeşte-i lui Dumnezeu că, astăzi, interesele ei sunt şi interesele mele.

Cuprinsă de spaimă, Ermina rămase nemişcată în scaunul în care o aşezase Saitano. Acesta se întoarse spre Jehanne şi cu voce tare i se adresă:

— Ei, bine Laurence d’Ambrun ce faci aici, acum când Roselys te aşteaptă şi te cheamă?

Liniştită, cea pe care Ermina o ştia de Jehanne îl cercetă pe vrăjitor şi apoi răspunse:

— Mai bine decât oricine ştii cine sunt. Numele meu este Jehanne. Locuiesc de ani de zile în Strada îndurării. Am toate actele ca să pot dovedi acest lucru şi toată lumea poate să-ţi confirme că locuiesc aici de doisprezece ani.

— Fals! interveni Ermina surprinsă de această minciună. Vrăjitorul se apropie de Laurence, o atinse pe frunte de mai multe ori, de fiecare dată apăsând într-un fel anume cu degetele. Apoi îi luă mâinile într-ale sale.

— Uită-te în jurul tău, trezeşte-te şi spune-mi ce vezi… unde te afli…

— În casa mea din Strada îndurării.

— Te afli în casa Passavant, spuse Saitano poruncitor. Priveşte mai atent! Nu minţi!

— Nu mint, nu vreau să mint!

Livid de efortul pe care îl făcea, Saitano îi strânse mai puternic mâinile. Atunci ea strigă:

— Ah! suntem două aici! în mine sunt două persoane! în mine se află sufletul lui Jehanne… şi cel al lui Laurence.

— Numai sufletul lui Laurence! Atât! porunci vrăjitorul. Jehanne este o impostoare!

— Dublă! Sunt două persoane într-una, se lamenta Laurence şi avea dreptate.

Efortul lui Saitano fusese suficient să o trezească într-atât încât să se recunoască drept Laurence dar şi să şteargă pe jumătate din personalitatea lui Jehanne. Pe ecranul memoriei ei se proiecta o imagine dubla. Creierul ei devenise un câmp de bătaie unde două fiinţe se luptau corp la corp. Amintirile artificiale induse de Saitano nu reuşeau să fie învinse. Amintirile naturale, fireşti se trezeau. Cele două stări luptau una împotriva celeilalte iar Laurence era cutremurată de neputinţa de a se fixa. Saitano o supraveghea atent, surprins că vede o comportare cu totul necunoscută. Poate că, pentru câteva minute, şi uitase pentru ce venise.

— Dublă? se întreba el. Fără îndoială… Şi de ce nu? Dacă conştiinţa fiinţei umane rezidă în întregime în memorie, dacă amintirile sunt singurul element al vieţii sufletului, dacă două amintiri locuiesc în acelaşi timp într-un singur suflet, acest suflet este dublu. Ea are acum două personalităţi… Şi, ce se va întâmpla dacă aş lăsa-o în starea asta?

În acele momente Saitano rupsese legătura cu ştiinţa. În timp ce Laurence era asaltată de cele două amintiri, el se apucă să prepare o nouă băutură din substanţele pe care le adusese.

— Bea, îi ceru el bietei femei şi aceasta se supuse.

— Roselys te aşteaptă, te cheamă. Laurence d’Ambrun nu vrei să-ţi vezi fiica? Copilul tău, Roselys! Cea care te strigă acum. Roselys!

— Roselys? întrebă Laurence şi, undeva, departe, în cotloanele îndepărtate ale memoriei ei apăru o imagine, un fel de fantomă, fără consistenţă, o amintire care nu avea un contur precis.

— Roselys? repetă ea şi îi plăcu să pronunţe acest nume, parcă ar fi fost o melodie pe care o fredona. Alarma pe care i-o inspira dualitatea sufletului ei începu să se stingă. Acum părea mai degrabă mirată decât speriată. Imaginea care-i apăruse în orizonturile memoriei începu să capete contururi mai precise. Cu o voce hotărâtă Saitano pronunţă cuvintele care trebuiau să provoace noua asociere de idei:

— Te afli în capela de pe proprietatea Passavant… Aici a fost celebrată căsătoria lui Laurence d’Ambrun cu ducele Jean de Burgundia. Ce s-a întâmplat cu preotul care a oficiat? A murit, Laurence! Au murit toţi martorii chemaţi să te convingă să accepţi acea căsătorie blestemată. Toţi au murit în afară de unul.

Laurence asculta cu atenţie. Efectul lucrării lui Saitano o făcea să palpite. Ea ieşea dintr-o stare, părăsind o memorie şi recăpăta o nouă stare şi o nouă memorie. Ieşea dintr-o memorie indusă, inspirată artificial şi îşi recăpăta memoria ei naturală.

— Aici, continuă Saitano transfigurat, aici regina Isabela de Bavaria ţi-a dat să bei otravă. Aici ai fost lovită cu pumnalul de către Jean Temerarul. Aici ai fost despărţită de Roselys. Unde se află acum fiica ta? Auzi, ea te strigă şi tu, Laurence d’Ambrun eziţi să o cauţi.

— Cum aşa, cum să ezit! Nu ştiu…

— Dar ştii că ai o fată?

— Da, da! Şi ştiu că se numeşte Roselys.

— Ce a devenit Jehanne? Spune sincer. Te-am salvat şi te voi mai salva. Răspunde-mi dar, şi spune adevărul. Trebuie să o găsesc pe Jehanne din Strada Îndurării. Ştiu că ai cunoscut-o bine…

— Niciodată! Jur că nu am cunoscut niciodată persoana de care vorbeşti.

Ermina nu-şi putu stăpâni un strigăt de groază şi, sfârşită, căzu în genunchi, cu ochii rugându-se la icoana Maicii Domnului:

— Ah, acum poţi să strigi, spuse cu o bucurie nemăsurată Saitano. Conştiinţa umană! Geniu, nebunie, înălţarea sufletului, sărăcirea spiritului, pofta pentru crimă, aspiraţia de larvă care se târăşte spre necunoscut, tentative nemernice de a atinge binele sau răul, toate sunteţi nişte probleme de cantitate. Calculul elementelor care compun creierul poate fixa cu certitudine ceea ce va rezulta din asta: gândirea de lumină sau de tenebră.

— Taci, îl imploră Ermina.

Laurence nu striga, nu se ruga. Se uita năucită în jurul ei. Jehanne nu mai exista…

— Spune-mi acum, ştii care-i numele tău adevărat?

— Numele meu este nenorocirea. De ce m-ai trezit? Ştiind acum că sunt Laurence, ştiu şi că fiica mea Roselys nu mai trăieşte, că viaţa mea netrebnică nu are niciun rost. Fiica mea, Roselys este moartă…

— O iubeşti pe Roselys, aşa-i?

Laurence izbucni în plâns. Îşi adusese aminte că asistase la moartea fiicei ei. Fusese lucrarea cea mai straşnică a lui Saitano. Timpul ar fi trebuit să estompeze durerea dar, în cazul lui Laurence, emoţia se producea în aceste clipe ca şi cu doisprezece ani în urmă.

În acest moment, Saitano dădu ultima lovitură:

— Laurence, ai fost înşelată. Roselys nu a murit. Roselys te cheamă. Acum se află în pericol.

— În pericol? Fata mea?

— Da. Vrei să o salvezi?

— Ce tot spui? Dacă-i nevoie, plecăm imediat!

— O clipă. Pentru a o salva trebuie să loveşti în amantul tău.

— Bine! Vreau o armă!

— Iat-o!

— Ce-i asta? Ce să fac eu cu pergamentul ăla? Nu-ţi dai seama de ce este capabilă o mamă!

— Ştiu şi de aceea am încredere în tine. Ascultă-mă cu cea mai mare grijă căci minutele sunt numărate, iar eu nu mai am timp. Acum, amantul tău este stăpânul Parisului şi al palatului din Saint-Pol…

— Visul lui, visul lui vechi, murmură Laurence.

— Ah, acum te recunosc, eşti tu din moment ce îţi aduci aminte de toate aceste lucruri. Da, visul lui se realizează. Este stăpân chiar din acest moment pentru că armatele lui s-au dezlănţuit pe străzile Parisului…

— Măcel, dezlănţuirea lor înseamnă sânge, spuse Laurence.

— Aşa este. Dar trebuie să ştii că Jean Temerarul are un complice.

— Isabela, regina Franţei, numai ea poate fi!

— Tu ai spus-o! Ascultă, fiica ta Roselys locuieşte la Saint-Pol. Cum, pentru ce, asta le vei afla mai târziu. Deocamdată află că Isabela o urăşte. Înţelegi? Pentru a-i oferi coroana regală lui Jean Temerarul trebuie să o sacrifice pe Roselys.

— Coroana!

Saitano o prinse de braţ.

— Ce vrei să faci? Să-l loveşti pe duce acum când este înconjurat de atâţia oameni înarmaţi?

— Blestematul. Amândoi fie blestemaţi în veci! Vino! Dacă viaţa fiicei mele este în pericol, a mea nu mai contează. Voi muri şi eu!

— Tu poţi să o salvezi şi să nu mori în zadar. O poţi salva cu acest document. Saitano îi arătă un pergament. Citeşte!

Laurence luă pergamentul şi citi. Nu-şi mai putu stăpâni lacrimile.

— Ducele a ars actele de căsătorie chiar în capelă numai că acesta a scăpat. Când te-am găsit atunci, era imediat după lovitura de pumnal pe care o primiseşi. Am văzut acest pergament ascuns undeva într-un buzunar al rochiei tale plină de sânge. Iată-l, este actul de căsătorie semnat de Jean Temerarul. Este un act în regulă pentru că este semnat şi de preot, notar şi martori… printre care şi cei ai reginei. Înţelegi că, având acest document, poţi să-l ucizi pe duce? Soţul lui Margareta de Hainaut, semnând acest act a comis un sacrilegiu care este pedepsit ca şi uciderea de părinţi sau de rege.

Laurence înfăşură cu grijă documentul şi îl ascunse la sân.

— Vino, hai să-ţi salvezi fiica!

Amândoi plecară spre Saint-Pol. Ajunşi în dreptul zidului de la Huidelonne, Saitano strigă pe cineva. Un minut mai târziu, se aflau în incinta fortăreţei mergând aproape pe acelaşi drum pe care îl parcurseseră Passavant şi temnicerul. Saitano cunoştea bine locurile, chiar şi intrările secrete, aşa încât o conduse pe Laurence în apartamentul lui Odette de Champdivers.

În sala de onoare se petrecea o scenă cu totul neobişnuită în viaţa unui regat: regina Franţei fusese luată prizonieră de un temnicer! Primul personaj al regatului, chiar înaintea regelui, regina, stăpâna la Saint-Pol, idolul în faţa căruia toţi se supuneau, era ţinută zdravăn de umeri de un individ atât de jos plasat în ierarhia socială!

— Nu mişcaţi, altfel mă obligaţi să vă ucid… în mijlocul sălii, trei inşi rămăseseră încremeniţi, priveau, ascultau şi nu reuşeau să înţeleagă. Erau Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon care intraseră ca o furtună dar se opriseră ca trăsniţi de fulger. În cealaltă parte, Passavant şi ducele de Burgundia, faţă în faţă, înmărmuriţi de efectul strigătului lui Odette: Passavant, nu-l omorî pe tatăl meu! … Cavalerul se uită la Odette apoi la Jean Temerarul şi din privirea lui se putea deduce resemnarea: acum loveşte, eu nu voi ucide pe tatăl celei pe care o iubesc!

O aşeză pe Odette cu grijă pe covor şi din acea clipă nimic nu mai există pentru el. Ducele de Burgundia privea, la rândul lui, uluit la toate aceste gesturi. L-ar fi putut lovi cu uşurinţă, dar nimic din îndârjirea, din ura cu care atacase nu mai rămăsese. Acum repeta în sinea lui: „copilul meu! ea este fata mea!” Apoi, privind înspăimântat spre uşă ca într-un vis fără noimă, spuse:

— Iată, acum vine şi mama… sau fantoma mamei…

— Roselys! strigă dezlănţuită Laurence.

— Ea este fiica ta, confirmă Saitano, şi acela, adăugă el, arătând spre duce, acela a ucis-o! …

— Roselys! şopti Passavant.

Laurence se aruncase în genunchi în timp ce cavalerul se ridică după ce o aşezase cu grijă pe Odette. Înţelesese tot şi, acum, în sufletul lui nu mai simţea nimic. Passavant realiza că iubind-o pe Odette o iubise pe Roselys; că atunci, la Huidelonne el nu numai că o recunoscuse dar o văzuse pe Roselys în persoana lui Odette.

— Tatăl ei! Acest om care a ucis-o este tatăl ei! Auziţi voi, ducele şi-a omorât propria fiică şi eu nu am dreptul să o răzbun!

Nu mai avea forţă să judece nici Jean Temerarul care credea că în faţa lui se află fantoma lui Laurence. Oare să fie chiar ea? Laurence trăieşte! Laurence pe care el o ucisese se afla acum lângă el! Un zid de gheaţă îl despărţea de ea. O auzi aievea strigând cu voce stinsă: Roselys! şi o văzu îngenunchind lângă copilul ei. Apoi nu mai înţelesese nimic. Cuvintele ei se stingeau în durerea ei, femeia repeta: ea este fata mea, Roselys. O luă în braţe şi plecă spre ieşire. În drum se întâlni cu Bruscaille şi tovarăşii lui care se dădură sfioşi în lături. Însoţită de Saitano, ieşi din acea sală purtând-o în braţe pe fiica ei, poate moartă. Isabela încercă să se arunce asupra victimei dar braţul puternic al temnicerului o împiedică.

Passavant ridică spada şi când îi văzu pe cei trei, Bruscaille, Bragaille şi Brancaillon, le ceru să-l urmeze. Acelaşi lucru îl ceru şi temnicerul care, în sfârşit, o părăsi pe regină.

— Scas! Ocquetonville! urlă ducele de Burgundia.

— Ajutor! ceru regina. Ajutor, salvaţi regina!

În acel moment mai multe uşi se deschiseră şi o mulţime de oameni înarmaţi pătrunseră în salon.

— Doisprezece oameni să o apere pe regină, ordonă. Ocquetonville, alţi doisprezece să-l apere pe duce. Ceilalţi după ucigaşi!

— Arestaţi mai întâi pe femeia aceea, strigă regina. Laurence şi Saitano intraseră într-un salon vecin. Câţiva oameni înarmaţi fură opriţi de Passavant, ajutat de temnicer şi de cei trei foşti sihaştri.

— Salveaz-o! Salvează-le pe femei, avu timp să mai ceară Passavant lui Saitano. Noi trebuie să facem faţă aici măcar cinci minute, le spuse celor patru şi, apoi strigă:

— Adio Laurence! Adio Roselys!

XXIV. Eşafodul

Passavant reuşise să oprească oamenii ducelui iar Saitano o conduse pe Laurence prin labirintul palatului până când ajunseră în grădină, la una dintre ieşirile secrete.

— Şi uite aşa îmi scapă Jean de Burgundia, bombănea el necăjit. Pergamentul pe care i l-am dat lui Laurence rămâne, deci, nefolosit, cel puţin de data asta. Dar ce să faci, cum să opreşti o mamă care vrea să-şi salveze copilul, zise el privind-o pe Laurence, pentru prima dată, cu admiraţie. Era uimit de puterea acestei fiinţe. Ce forţă necunoscută permite acestei femei să facă un efort fizic atât de mare?

Laurence mergea cu paşi siguri, fără să privească la Roselys. Ajunseseră în strada Saint-Antoine.

— Hei, n-ai obosit? Nu vrei să intrăm într-o casă? Laurence nu răspunse.

— Atunci să o punem măcar într-o litieră şi să o transportăm unde doreşti!

Laurence nu părea că auzise nici de data asta.

— Ascultă, oraşul este răsculat. Uite-te la aceşti oameni înarmaţi care ne privesc cum trecem. Ce vor spune când vor constata că ai în braţe o moartă?

— Moartă? Cine spune că fiica mea a murit?

— Fii înţeleaptă, renunţă, o să ne aresteze!

— Cine să îndrăznească?! se miră Laurence şi se opri uitându-se atent la Saitano. În atitudinea ei era ceva impozant, majestuos, încât vrăjitorul se sperie.

— Nimeni, desigur, nimeni nu va sta în calea unei mame care îşi duce copilul…

Laurence continuă să meargă şi un alt miracol se produse.

Nu numai că nimeni nu o opri dar mulţimea se da în lături, îi făcea loc. Femeile începură să plângă.

Laurence ajunse în faţa unei case abandonate cu porţile distruse de parcă ar fi fost asediată.

— Casa lui Passavant, se gândi Saitano. Aşa era. Instinctul lui Laurence o condusese la casa lui Passavant, casa în care locuise cândva, în care o adusese pe Roselys. Intră. Leagănul fiicei ei mai era într-o cameră, acoperit de praf.

Laurence o aşeză pe Roselys pe un pat. Rămase în picioare, lângă ea, fără o lacrimă. Încet, se prăbuşea în durere şi în disperare. Saitano ieşi, alergă acasă şi luă ceva din dulap: fugi apoi la Ermina şi o luă cu el. Când se reîntoarse, o găsi pe Laurence tot în picioare, lângă pat, cu ochii în lacrimi.

Saitano încercă să o îndepărteze de pat.

— Ce vrei, lasă-mă să-mi văd copilul.

— Destul! Vrei să moară? Sau vrei să trăiască? Alege! Dacă vrei să trăiască, lasă-mă, am treabă…

Laurence se retrase şi îngenunche în faţa lui Saitano. Plângea.

— Cine eşti? Pentru mine ai fost demon! Fii Dumnezeu! pentru fiica mea! Te voi ierta pentru tot răul pe care mi l-ai făcut! Salveaz-o pe Roselys şi dacă e nevoie, omoară-mă pe mine!

— Ridică-te şi lasă-mă să lucrez! Pot să o salvez şi vreau să o salvez. Dar ia seama! Îţi trebuie curaj!

— Ce trebuie să fac? Spune! Fac orice!

— Să pleci! Pleacă. Să rămână cu mine numai prietena ta.

— Să plec! Eşti nebun?

— Pleacă! Ascultă-mă şi pleacă! înţelegi ce-ţi cer? Eşti capabilă *să înţelegi* ceea ce îţi cer?

— Să înţeleg? Mintea mea, sărmana mea minte! Bine, pentru copilul meu, iată, *înţeleg* ce-mi ceri şi plec.

— Te felicit, spuse grav Saitano. Eşti o femeie de toată isprava, curajoasă. Acum, uită-te la prietena ta. Ai încredere în ea?

Ermina se apropie. Plângea.

— Mi-aş da viaţa numai să nu te mai văd că suferi.

— Sărmana mea prietenă. Cum aş putea să nu am încredere! Este ca şi sora mea.

— Bine! acceptă Saitano jovial. Admiţi, deci, că prietena ta te poate înlocui câteva ore la căpătâiul fiicei tale. Cum, iată: Roselys nu este moartă. Eu răspund de viaţa ei. Se va face bine, îţi promit.

Laurence îl privi cu speranţă şi durere pe vrăjitor.

— Dar, continuă acesta, fiica ta *nu acum* se află în pericol! Va fi atunci când o vei vedea vindecată, atunci ar putea să scape iubirii tale materne pentru a intra încet în moarte.

— Ce spui?!

— Spun că odată vindecată, Roselys îţi va cere pe cel pe care îl iubeşte!

— Pe care îl iubeşte! Iubeşte un bărbat?

— Ea îl iubeşte pe cel cu care a copilărit, pe cel cu care a fost în gând toată viaţa, pe cel care a salvat-o din Sena şi care, mai târziu, a salvat-o din mâinile reginei.

— Hardy! Hardy de Passavant! strigă Laurence.

— Da. Şi, atunci când ea va dori să-l vadă şi-i vei spune că este mort, atunci Roselys va muri chiar în braţele tale.

Laurence făcu din nou un teribil efort să înlăture din mintea ei păsările nebuniei, pentru a-şi aduna puterile ca *să înţeleagă.* Saitano vroia să se convingă că experienţa lui dăduse rezultate şi că o readusese la condiţia ei de dinainte de moarte.

— Hardy este în pericol de moarte? întrebă ea.

— Da şi numai tu poţi să-l salvezi. Laurence se uită spre Roselys.

— Bine, sunt gata să o fac! Unde trebuie să merg? Ce trebuie să fac?

„Jean Temerarul! se bucură în sinea lui vrăjitorul, iată a venit ceasul pedepsirii tale”.

Unde trebuie să mergi? Nu ştiu. Ştiu că eu trebuie să rămân aici. Trebuie să lupt cu moartea. Trebuie să o salvez pe fiica ta. Tu trebuie să-l salvezi pe Passavant. Pentru asta este nevoie să-l anihilezi pe cel care vrea să-l omoare…

— Şi cine-i acela?

— Jean de Burgundia! Laurence îngălbeni.

— Nu te simţi vinovată pentru asta. Nu spune că acum plăteşti greşeala ta de altădată. Nu tu ai comis greşeala. Criminalul a fost el. Laş şi blestemat. Fii tare, pentru că ai arma cu care să-l termini!

— Pergamentul? întrebă Laurence.

— Actul de căsătorie cu ducele de Burgundia, soţul lui Margareta de Hainaut. Du-te la el, găseşte-l şi acuză-l cu martori, arată-i proba şi ai să vezi că chiar oamenii lui îl vor aresta.

— Şi Hardy?

— Arestat, Jean Temerarul nu mai reprezintă nimic. Teribila acuzaţie pe care acest ticălos i-a adus-o lui Passavant nu va mai conta. Toată vina cade pe cel care o are, adică chiar pe el. Şi, acum, du-te!

Laurence se desprinse cu greu de Roselys. După ce ieşi din cameră, Saitano îşi începu lucrul.

Laurence se hotărâse, deci, să-l asculte pe vrăjitor şi acum se afla în drum spre Saint-Pol. Se opri în Piaţa Greve şi văzu că este plină de oameni care discutau, ţipau, se agitau. În centru, se afla un eşafod şi acolo, sus, un călău care se agita într-una.

La Saint-Pol, Passavant şi cei patru ţineau piept la vreo patruzeci de oameni înarmaţi..

— Să mai rezistăm câteva minute, le ceru Passavant tovarăşilor lui. Ce va fi făcând Roselys? Dacă mai trăia, unde o fi acum? La Saint-Pol? O va mai revedea vreodată?

Bătălia se dezlănţuise ca din senin. Acum, la câteva secunde, intra în luptă şi Ocquetonville. Undeva, în apropiere o zări pe regină şi pe ducele de Burgundia. Un om al ducelui se apropia şi i se adresă acestuia ca unui rege.

— Sire?! se miră ducele.

— Da, Sire, Dumneavoastră sunteţi acum rege! Regele a murit!

— Trăiască regele! strigă mulţimea.

Isabela îl prinse de braţ pe Jean Temerarul şi strigă la rândul ei eu frenezie:

— Trăiască regele!

— Înainte! porunci Jean Temerarul. Iată şi primul ordin pe care vi-l dau: prindeţi pe acel rebel şi duceţi-l la eşafodul din Piaţa Greve!

— Ocquetonville de mâna mea vei muri!

Apărură însă şi morţii şi primul a fost chiar bunul temnicer: o secure îi despicase craniul şi bietul om se prăbuşi în uşă. În clipa următoare căzu şi Bruscaille, lovit năprasnic. Ocquetonville ajunsese faţă în faţă cu Passavant şi acesta îi văzu spada plină de sânge.

— Eşti ultimul! îi strigă Passavant.

— Scas! Guines! Courteheuse! Am să vă răzbun!

— Scas! Guines! Courteheuse! strigă Passavant, aşteptaţi-l, vine şi Ocquetonville şi lovi cu sete ca şi când nu mai aştepta decât moartea acestuia.

În salon urletele se transformară în furtună. Passavant aruncă o privire rapidă şi constată că Laurence şi Roselys nu mai erau acolo. Deci, îşi spuse el, reuşiseră să scape.

Simţi un jet cald de sânge şi-l văzu pe Bragaille cum se prăbuşeşte. O lovitură puternică îl decapitase. În confuzia aceea, cu gesturi automate, un uriaş se ridica şi cobora, ţinând în braţul lui puternic o spadă cu două tăişuri pe care o mânuia ca pe o jucărie. Era Brancaillon care bucuros că se afla lângă Passavant înfăptuia cu candoare o îngrozitoare datorie. Passavant constată că folosea numai lovitura de dreapta: braţul lui puncta în faţă, ţintind în pieptul adversarului şi, după fiecare mişcare, revenea cu un salt în spate, cu spada înroşită de sânge proaspăt. În jurul lui rafale de insulte, de înjurături şi blesteme. Nu auzea nimic. Lovea. În acele minute părea o forţă uriaşă în mişcare: cu dinţii strânşi, cu ochii ageri, aţintiţi asupra victimei, cu nervii încordaţi înspăimânta pe cei din salon obligându-i la o retragere dezordonată.

În jurul lui, Passavant numără rapid o duzină de cadavre. Se uită încă odată: nici Laurence, nici Roselys nu se aflau acolo. Lovea, lovea fără milă. Se opri brusc. În faţa lui apăruse Jean Temerarul, tatăl lui Roselys. Acesta asistase neputincios la pierderea lui Ocquetonville. Îşi făcuse drum printre combatanţi şi ajunsese la Passavant. Furia, turbarea îl adusese aici căci din cei patru sfetnici ai lui nu mai rămăsese unul în viaţă. În timp ce avansa spre cavaler îşi spuse: acum nimeni nu mă mai poate acuza de uciderea lui Louis de Orleans! Lupta era înverşunată, Passavant şi Brancaillon străduindu-se din răsputeri să stăvilească iureşul adversarilor care atacau în valuri. Trebuia câştigat timp, acesta era scopul rezistenţei încrâncenate pe care o opuneau cei doi. Din nefericire în timpul asaltului, Brancaillon fu lovit şi se prăbuşi printre ceilalţi. Passavant rămăsese singur.

Când ducele de Burgundia îl văzu pe Brancaillon printre cadavre ridică mâna şi se opri pentru o clipă. Jean Temerarul se aplecă asupra bravului sihastru, îi ridică uşor capul şi apoi se resemnă. Lângă el, în picioare, cu spada pregătită de atac, Passavant contempla această neaşteptată scenă. Nu mai fu capabil să facă niciun gest.

— Spune, îl întrebă ducele, de ce nu m-ai lovit? Ai fi putut să o faci cu uşurinţă!

— Pentru că *ea* vă protejează, răspunse cavalerul.

Jean Temerarul ştia: tatăl lui Roselys nu putea fi ucis de Passavant.

— Atunci, porunci el, opriţi lupta! Arestaţi-l!

Se aşeză aproape de Passavant reducându-i astfel posibilitatea de a se apăra, dar, în clipa următoare un asalt furios se declanşă împotriva acestuia.

— Opriţi-vă! Primul care loveşte va fi omorât, urlă ducele. Acest om trebuie predat judecătorului regal şi condamnat pentru uciderea vărului nostru, ducele de Orleans. Numai executorul regal îl poate lovi! Trebuie ca locuitorii Parisului să-l vadă murind pe asasin. Gardă, conduceţi-l în Piaţa Greve.

Era aproape de prânz.

Passavant fu luat de oamenii ducelui – erau vreo şaizeci – şi dus spre eşafodul din Piaţa Greve.

Jean Temerarul o căută pe regină şi, cu siguranţă, împreună luară ultimele decizii. Se întoarse apoi, spre Robert de Maille şi porunci:

— Conte, vei lua o escortă şi vei merge la Notre-Dame. Acolo, porunceşti să bată clopotul mare chiar la vremea prânzului.

— Acum, Sire, mergi şi să revii învingător. Te voi aştepta, îl asigură regina, te voi aştepta la ora patru în marea capelă regală unde voi porunci să fie prezenţi membrii Consiliului şi canonicii de la Celestins.

Ieşise trecând peste cadavre ca o fantomă a morţii. Jean Temerarul mai întârzie câteva clipe să-şi consume singur bucuria.

— Sunt rege! spuse el cu voluptate.

— Trăiască regele, strigară oamenii lui.

— La atac! La atac! Moarte oamenilor lui Armagnac! strigau arcaşii părăsind salonul în care rămăseseră atâtea cadavre.

După plecarea lor, când se făcu linişte o arătare uriaşă încerca să se ridice dintre cadavre. Se sprijini în mâini şi căzu din nou. O altă încercare însoţită de o ploaie de înjurături. Era Brancaillon! După ce primise o lovitură cumplită, dar nu fatală, rămăsese lungit printre cadavre şi nu mai mişcase. A fost salvarea lui căci numai aşa oamenii ducelui nu-l mai luaseră în seamă. De acolo, de jos, auzise schimbul de cuvinte dintre regină şi duce. Când se ridică, încercă să-şi adune gândurile.

— Îmi arde gâtlejul de sete şi ştiu că un singur om din lumea asta îmi poate stinge acest foc: regele Franţei! Merg să-l fac să râdă puţin şi voi primi vin din belşug. Ah, drace! Şi, de ce oare să se adune ei în marea capelă? îşi aduse aminte brusc de discuţia reginei cu ducele. Auzi, şi Consiliul şi canonicii! Şi ce tot strigau nemernicii ăia: trăiască regele? Cine-i acum rege? Te pomeneşti că... Sărmanul! Unde o fi Passavant? A ia te uită! Asta-i Bragaille şi ăsta Bruscaille. Ptiu, drace! Ia zi-mi, amice, l-am ucis cumva noi pe regele cel bun, cel căruia îi plăcea să râdă cu noi? Oare să fi ajuns stăpânul nostru, ducele de Burgundia, regele Franţei! ... Nu răspund! ... Sunt morţi, te pomeneşti?! Dar de ce or fi atât de surâzători?

Majestate, daţi-mi să beau! Vă implor, trebuie să beau!

Încet, încet, ţinându-se de ziduri, Brancaillon se urni din loc. Afară începu să se simtă mai sigur pe el. Sângele pe care îl pierduse şi care îi dădea senzaţia de sete îi sugeră singura idee precisă pe care o avea în acele momente: orice ar fi, trebuie să ajungă în apartamentul regelui unde, cu siguranţă, bunul rege, îi va da de băut. Curând realiză că el şi ai lui nu putuseră să facă niciun rău bunului lor rege. Atunci, ce s-a întâmplat, se întreba el, de ce se reuneşte Consiliul? Prin uşa secretă care ducea în apartamentul regelui intră în salonul mare acolo unde îl lăsase pe suveran după ce constatase că bietul nebun se dusese pe cealaltă lume. Descoperi dezordinea nemaipomenită din acel salon.

— Drace, e ziua dezastrului! S-au bătut şi aici! Cercetă salonul şi, uimit, văzu că într-un colţ, două personaje ciudate jucau cărţi pe covor: erau regele Charles şi pictorul Jacquemin Gringonneur.

— Simt cum îmi îngheaţă vinele. O, Jupiter, îmi imaginez cum tremura acel mizerabil de Thersyte atunci când auzea strigătele troienilor ce atacau pe greci!

— Hai, Gringonneur, îl trezi regele. E rândul tău... Pe Sfânta Fecioară, la ce ţi-e gândul?

Jacquemin aruncă o carte la întâmplare.

— Tremur, continuă el, şi cu toate astea am să plec! Ah, puterea prieteniei! Ah, voi cei din Olimp, Pylade şi Oreste, Castor şi Pollux, voi nu puteţi să nu vă bucuraţi de mine. Priviţi-mă, Sunt sublim!

Şi, într-adevăr, în acele momente, Gringonneur arăta grozav. Nu avea decât un gând: să plece, să plece cât mai repede şi să scape de masacrul care se apropia. Căci el auzea zgomotele din apartamentul lui Odette şi avea impresia că nu va scăpa de urgie.

Intrase în Saint-Pol pentru a-şi face plimbarea lui zilnică. Îl găsise pe rege jucând cărţi singur în mijlocul dezastrului acela. La început încercase să plece cât mai repede, dar regele îi ordonase să se aşeze şi el ascultase resemnat. Sunt mort! Acum nu mai avea răbdare: dacă mai am un pic de forţă! îşi zise el şi, imediat, din străfundul sufletului lui auzi o altă voce: rămâi, Gringonneur, rămâi cu acest sărman rege pe care toţi oamenii lui l-au abandonat. Dă-le nemernicilor un exemplu de fidelitate! Fii mai curajos decât toţi! Şi dacă regele, care te-a onorat cu prietenia lui şi ţi-a asigurat o viaţă demnă va muri, mori şi tu alături de el. Charles ţi-a dat scrisoarea care îţi permite să porţi spada în palat. Ei, bine, măcar acum să te foloseşti de această spadă!

— Ehei, iată că mi-au sosit şi întăriri, strigă el când îl văzu pe Brancaillon.

— Ia te uită, a sosit şi bravul meu sihastru! se minună regele. Sunt bucuros să te văd întreg!

— Sire, mi-e sete! îndrăzni Brancaillon.

— Şi mie, adăugă Gringonneur bucuros. Mă tot întrebam ce-mi lipsea. Iată, acum ştiu!

Regele se ridică, intră în cămara alăturată şi se întoarse cu două clondire mari.

— Gata, aşezaţi-vă, bem şi jucăm cărţi! le porunci el. Era doar, regele Franţei în palat, la Saint-Pol şi în tot Parisul se declanşase complotul trădării! Spiritul carnajului făcea deja ravagii!

Gringonneur şi Brancaillon se ocupară mai întâi de setea lor, răsturnând cu grabă câteva pahare, unul după altul. Regele făcea cărţile şi bombănea ceva. Se îmbujorase la faţă, ochii îi ardeau încă şi, cu toate astea, forţa crizei scăzuse serios. Cei doi îl văzură cum lăsă cărţile şi începe să-şi frece tâmplele şi fruntea.

Gringonneur nu păru interesat să afle în ce împrejurări fusese rănit Brancaillon. Se mulţumi să constate că masacrul fusese declanşat. Îl pansa pe Brancaillon şi, după al treilea rând, vinul îl făcu să creadă mai mult în puterile lui.

— Să jucăm! Veniţi odată! insistă regele.

— Sire, interveni Brancaillon, nu ştiu cât este ceasul acum, dar când vor bate clopotele de ora patru se va petrece ceva important în marea capelă a palatului.

Gringonneur se uită speriat la Brancaillon.

— Am înţeles acest lucru şi nu mă pot înşela, Sire… Ascultaţi-mă, cred că va veni şi ora aceea să puteţi juca în linişte şi… să râdem!

* * *

În Piaţa Greve sosirea condamnatului fu salutată de strigătele mulţimii. Arcaşii abia mai puteau avansa. Cei din faţă îşi făceau loc cu baionetele.

— Condamnatul! El l-a omorât pe ducele de Orleans! strigau negustorii.

— Condamnat da! Dar ucigaşul ducelui, ehei, cine îl ştie pe acela?!

Acest sentiment că cel care este dus spre eşafod nu este adevăratul ucigaş al ducelui de Orleans era răspândit printre mulţime. Dar nimeni nu se gândea să se indigneze. Ei aşteptau execuţia, spectacolul.

Passavant mergea înconjurat de gardă. Nu era legat. Când ieşise din Saint-Pol, un arcaş încercase să-l ţină de braţ, dar cavalerul îi spusese:

— Prietene, nu am nicio posibilitate să mă salvez. Nu-ţi fie teamă, merg de bună voie. Dar, te rog să mă crezi, dacă chiar vrei să asişti la executarea mea, nu mă atinge!

Arcaşul se sperie şi din clipa aceea nu-l mai atinse.

Sosiseră în Piaţa Greve. Passavant văzu eşafodul şi simţi cum o imensă gheară îl sugrumă. Începu să se gândească nu la cum ar putea să scape, acest lucru i se părea imposibil, ci cum ar putea provoca o încăierare în timpul căreia să-şi ia singur viaţa pentru a evita supliciul. Curând îşi dădu seama că nici aşa ceva nu era posibil.

— Ei bine, atunci să încerc să rămân până la capăt un Passavant! Fiul lui Passavant cel Viteaz!

Nu-i era teamă de moarte, dar îl îngrozea gândul la tortura la care călăul urma să-l supună. Va fi mutilat: îi va smulge limba, îi va tăia braţele şi îl va arunca în foc! Va suporta, oare, toate acestea?

Oamenii de pază înlăturară mulţimea din jurul eşafodului. Violenţa cu care arcaşii îi îndepărta îi făcu pe unii să se opună. Passavant urcă repede scările. Sus îl văzu pe executor care îşi făcea de lucru cu satârul. Mulţimea începuse să vocifereze, femeile să plângă. Passavant văzu pe chipurile multora simpatie şi compătimire.

„Curaj, îşi spuse el, trebuie să mori ca un Passavant! Să mori, nu-i mare lucru… să suferi… drace! Voi avea puterea să nu strig? Adio Odette… Roselys!”

Şi, ca şi când aceasta s-ar fi aflat lângă el, strigă:

— Curaj Passavant!

Când crezu că totul este sfârşit, Passavant zări o spadă uriaşă agitându-se deasupra mulţimii. Doi arcaşi căzură ca trăsniţi. În aceeaşi clipă, dintr-un salt, un uriaş ajunse lângă scara care ducea sus, pe eşafod.

— Iată-mă! Sunt aici, Hardy.

— Tanneguy! răcni Passavant.

— Aici sunt! Prinde pumnalul ăsta!

Passavant prinse din zbor arma pe care Tanneguy du Chatel i-o aruncase. Era furios iar mulţimea, văzându-l, rămase nemişcată de spaimă.

— Aşteptaţi! Aşteptaţi-mă, strigă cineva. Sunt şi eu cu voi, acum suntem trei. Mie îmi vin şi ajutoarele!

Uimit, Passavant descoperi pe cel care vorbise: era chiar călăul care se apropiase de el ţinând în mână imensul lui satâr.

Călăul?! Drace, călăul era chiar şeful tâlharilor, Polifer! Acesta făcu un semn cu ochiul şi îşi aruncă mantoul roşu. În clipa aceea ajutoarele lui săriseră pe eşafod şi se aranjară în spatele lor, cu pumnalele pregătite. Cam treizeci de arătări de pe altă lume, sălbăticiuni, figuri de coşmar urcaseră scara şi ocupaseră platforma eşafodului.

Mulţimea începu să strige înspăimântată.

— Tâlharii! Tâlharii! Polifer ridică satârul şi strigă:

— La atac!

— Înainte! porunci Tanneguy du Chatel.

— La atac! îşi dădu curaj Passavant!

Banda de tâlhari coborî să facă loc prin mulţime. Era ca o turmă de fiare sălbatice. Lumea se dădea în lături îngrozită. În faţă se afla Passavant, în spate Polifer care dădea ordine tâlharilor. Când toţi ajunseră jos începu o luptă cumplită. Undeva, cu un glas al morţii, se auzi dangătul unui clopot. O linişte disperată se aşternu peste mulţime. Era semnalul! Era semnalul ducelui de Burgundia! Era dangătul marelui clopot de la Notre-Dame.

— Ce-i asta? întrebă Tanneguy.

— Semnalul pentru nimicirea oamenilor contelui de Armagnac, răspunse Polifer.

— Ce nenorocire! Ce blestem! se lamenta căpitanul. Banda de tâlhari lupta înverşunat. Negustorii se grupaseră şi se îndreptau în ordine spre locuri anume, cunoscute numai de ei. Un escadron alerga spre Sena urlând:

— Burgundia! Burgundia!

— Moarte oştii lui Armagnac!

— Libertate! Libertate! striga mulţimea în Cetate. Aceste strigăte erau mai puternice şi mai înfricoşătoare. Acolo, în Cetate se aflau oamenii lui Caboche care porniseră spre Saint-Pol.

— Libertate! Libertate!

Lângă eşafod lupta se înteţi, sute de arcaşi sosiră şi înconjurară pe cei trei: Passavant, Tanneguy şi Polifer. Erau prea mulţi şi în furia lor, se stânjeneau unii pe alţii. Cuprinşi de furie, atacau orbeşte, se năpusteau în direcţia în care credea fiecare că va da lovitura de graţie. Passavant recuperase spada unuia dintre cei căzuţi şi, cu teribila lui lovitură de dreapta, dobora unul câte unul. Prinsese curaj şi-şi spunea: ia te uită, încă nu a venit clipa când trebuie să ajung la Passavant cel Viteaz, pe lumea ailaltă. Strigă pentru a-şi da curaj şi mai mult.

— Passavant! Passavant le Hardy

— Înainte! urla Tanneguy. Înainte!

Banda de tâlhari, în bloc strâns, tăia drum printre arcaşi. Loviturile cădeau ca ploaia, strigătele mulţimii se înălţau în văzduh făcând şi mai înspăimântătoare lupta. Arcaşii se împiedicau de cadavre şi se prăbuşeau strigând după ajutor sau blestemând. Înconjurat şi protejat de banda de tâlhari, Passavant înainta până ajunse în strada Saint-Antoine. Aici scăpă de arcaşi; oraşul era cucerit de mulţimea care ieşise pe străzi.

O clipă Passavant şi Tanneguy se uitară unul la celălalt. Erau buimaci, aproape că nu se recunoşteau.

— Sunteţi salvat, spuse Polifer avansând spre Passavant.

— Mulţumită dumitale, răspunse cavalerul întinzându-i mâna. Ia spune cum…?

— A a fost atât de simplu, răspunse şeful tâlharilor ghicind restul întrebării. Jupân Capeluche îmi este prieten. Prieten, înţelegeţi? Nu-mi poate refuza nimic. Din clipa în care am auzit că veţi fi executat, l-am căutat… La început nu a acceptat, apoi l-am convins. Pe scurt, viteazul Capeluche a căpătat… la timp febră şi m-a desemnat ca singurul dintre ajutoarele lui capabile să-i ia locul. Asta-i! Sunteţi salvat! Acum trebuie să ieşiţi din Paris. Unde aţi vrea să mergeţi?

— La Saint-Pol, răspunse Passavant fără să aştepte alte întrebări.

XXV. Ducesa de Orleans

La palatul contelui de Armagnac, spre ora unsprezece, se adunaseră vreo cincizeci de seniori în marea sală. Din sfert în sfert de oră sosea un arcaş şi relata ce se petrece în oraş. Contele Armagnac, în echipament de război, primea mesajele şi le comenta cu sfetnicii lui.

Era palid, nerăbdător şi furios iar oameni lui, înarmaţi, stăteau în aşteptare.

Era o adunare importantă. Toată nobilimea de vază era prezentă acolo.

— Domnilor, Consiliul este deschis. Aştept să vă spuneţi părerea, anunţă Armagnac după ce veniseră ultimele veşti din oraş.

— Pe Sfânta Cruce, interveni contele de Namur. Nu este nevoie nici de cuvinte, nici de sfaturi. Să urcăm pe cai şi să-l atacăm pe Burgundia.

Intervenţia nobilului fu aclamată. Armagnac ridică mâna.

— Nobile senior de Namur şi voi, toţi cei prezenţi, ar fi prea uşor şi prea plăcut să-l atacăm pe ducele de Burgundia. Din nefericire, situaţia în care ne aflăm s-a schimbat. Până în dimineaţa asta noi nu am ştiut despre complotul pe care ducele l-a pus la cale. Când aţi venit aici era deja prea târziu să mai putem face ceva, să ne mai apărăm. Străzile principale şi fortăreţele Parisului sunt ocupate. Nu ne mai rămâne decât să murim glorioşi.

— Dar am hotărât acum câteva minute să mergem la Saint-Pol, interveni ducele de Bar. Să chemăm întăriri şi să apărăm palatul. Să o ducem acolo pe ducesa de Orleans şi să rezistăm. Acolo putem rezista şi un an, timp în care toate senioriile din Franţa se vor ridica şi vor veni să ne sprijine. În cea mai neagră situaţie, noi vom avea gloria supremă de a fi murit apărând tronul Franţei. Asta spun: să mergem şi să-l apărăm pe rege!

Armagnac se ridică. Nobilii văzură că abia se mai putea stăpâni.

— Domnilor, regele este mort! Se aşternu o linişte sinistră.

— Regele Charles a fost asasinat, sugrumat în palatul lui acum o jumătate de oră. Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Toţi cei prezenţi se înclinară şi se rugară.

— Doamne să ai milă de sufletul regelui nostru! Toţi îşi dădură seama de cumplita lovitură dată de Jean de Burgundia. Acesta era triumful lui.

— Nobilii mei, reluă contele de Armagnac, înţelegeţi că nu ne putem refugia în palatul regal, la Saint-Pol. Dar nici nu avem dreptul să ne aruncăm în stradă şi să fim măcelăriţi pentru că am jurat să o ducem pe ducesa de Orleans nevătămată la castelul ei, unde vrea să-şi trăiască în linişte zilele. Iată, deci, ce-i de făcut: o urcăm într-o litieră pe ducesă, ieşim spre strada Saint-Antoine căci nu avem de ce ne teme de oamenii care se află în acea parte a oraşului. Cei dintre noi care vor supravieţui, vor continua drumul…

Cei din sală îşi schimbară priviri mai liniştite: asta însemna să se renunţe la lupta directă cu oamenii ducelui de Burgundia. Rămânea, totuşi, de găsit calea de a o salva pe ducesă.

— Ducesa, reluă contele, a vrut să vină la Paris pentru a cere pedepsirea celui care l-a ucis pe ducele de Orleans. Am fost onoraţi să o escortăm şi să o apărăm. Astăzi, nobililor, ucigaşul a triumfat… Noi toţi avem câteva obligaţii: să nu o lăsăm pe ducesă să cadă pe mâinile duşmanului răzbunător. Căci, în două ore, noul rege ar putea să-şi trimită oamenii şi să o captureze pe văduvă. Trebuie să o apărăm! Când ultimul dintre noi va cădea, ducesei nu-i mai rămâne decât să-şi ia singură viaţa, numai să nu cadă în mâinile asasinului soţului ei. Aşa zic eu, deci, că ar trebui să renunţăm la orice luptă al cărui sfârşit rămâne îndoielnic şi să o salvăm pe ducesă, cu orice preţ, pentru că ea este stindardul senioriei franceze. Apoi să adunăm în Ile de France o armată cu care să-l înlăturăm de la tron pe ucigaş. Dacă ne va ajuta Dumnezeu, eliberăm Parisul şi aşezăm pe tronul Franţei un urmaş demn. Cei care cred că nu-i bine, să o spună.

— Eu cred că are dreptate contele de Armagnac, aprobă ducele de Bar şi după el toţi ceilalţi fură de acord.

— Va trebui să ne luptăm, adăugă contele de Namur, căci nu prea văd eu că vom ieşi de aici.

— Ne vom lupta! Ne vom lupta! strigară toţi cu hotărâre. Retragerea lor din Paris, în condiţiile complotului urzit de Jean Temerarul nu semăna cu o fugă laşă. Ştiau ce-i aşteaptă. Ei rămâneau nişte feudali gata să plătească cu viaţa privilegiile lor, erau feroce în reprimarea oricărei încercări de a li se pune la îndoială drepturile, aşa cum o face oricine când deţine puterea. Dar erau oşteni încercaţi, luptători desăvârşiţi.

Coborâră în marea curte de onoare a palatului contelui de Armagnac, urcară pe cai şi puseră caschetele iar valeţii le dădură armele de luptă.

Se formară cincisprezece rânduri de câte patru luptători fiecare, în spatele fiecărui nobil se afla câte un valet de arme care ducea lancea şi buzduganul. În spatele acestora se aflau, de asemenea, alţi valeţi necombatanţi care aveau rolul să ajute pe nobilii care cădeau în luptă şi, dacă era nevoie să-i panseze şi să-i scoată din câmpul de bătaie. Aşa că, cele cincisprezece rânduri erau de fapt patruzeci şi cinci, adică o adevărată armată îmbrăcată în oţel.

Ce zgomot infernal, ce groază putea să provoace numai aşezarea războinicilor în rânduri! Curând apăru contele de Armagnac care o conduse pe ducesa de Orleans la litieră. Abia se mai putea distinge glasurile celor care strigau:

— Libertate! Libertate!

În curând din mulţime se auziră şi alte voci.

— Trăiască regele! Trăiască senioria Franţei! Moarte Burgunzilor!

Atunci, Valentina ceru celor doi valeţi care o însoţeau:

— Descoperiţi litiera!

Contele de Armagnac nu aprobă dorinţa ducesei.

— Vreau să fiu văzută. Îmi iau partea mea de risc şi dacă Dumnezeu vrea să fiu lovită în această zi, binecuvântată să fie arma care va împlini această voinţă.

— Bine, de acord. Descoperiţi litiera, aprobă contele. Valeţii se supuseră şi Valentina luă loc în litiera descoperită.

Lângă ea se aflau doamnele de Coucy şi de Puisieux, abia mai putând respira de teamă.

Contele de Armagnac urcă în şa, iar valetul său îi dădu casca.

Atunci se produse un incident care arătă ce era în realitate acea nobilime căreia i se putea reproşa orice dar nu şi lipsa de curaj. Valetul de arme se apropiase de contele de Armagnac şi îi prezentase casca. Contele o refuză.

— Cu capul descoperit! Să fiu văzut!

— Cu capetele descoperite! Toţi cu capetele descoperite! strigară ceilalţi nobili şi aruncară caschetele de oţel în ţărână. Valeţii îşi păstraseră totuşi preţioasele echipamente de luptă.

— Să fie deschise porţile! ceru contele şi escadronul se puse în marş strigând: Armagnac! Armagnac!

În mijloc se afla litiera.

Era o formidabilă maşină de război pusă în mişcare care avansa măturând totul în cale. Niciun adversar nu rezistă aşa că, în curând, escadronul se află în strada Saint-Antoine pe unde urma să iasă din Paris. Deodată contele de Armagnac ridică spada şi ordonă:

— Atenţie! Ceilalţi nobili se ridicară în scări încercând să vadă ce se întâmplă.

Strada era ocupată de mulţimea care striga:

— Libertate! Libertate!

Chiar în faţa escadronului lui Armagnac apăruse o armată disciplinată, bine înarmată, formată din mii de luptători. Era ciudat că, printre luptători se aflau mai multe femei: tinere sau bătrâne, urâte sau frumoase veniseră aici, printre luptători să-şi câştige libertatea. Sau să moară. În clipa în care escadronul se găsi faţă în faţă cu trupa înarmată, aceste femei ieşiră dintre rânduri şi se aşezară înaintea oştilor lui Armagnac. Erau multe şi se aranjară în rânduri de câte cinci ocupând întreaga stradă şi strigând:

— Libertate! Libertate!

Escadronul se afla în poziţie de luptă. La vederea acestor femei, Armagnac făcu semn să se oprească.

— Femei! Cum să lupţi împotriva femeilor! îşi spuse contele. Pentru prima dată văzu cu ochii lui atât de aproape ce înseamnă mizeria.

— Hei, voi, lăsaţi-ne să trecem! le ceru el.

Atunci, un urlet nelămurit izbucni din piepturile acelor sărmane fiinţe.

— Ce spun? întrebă contele.

— Armagnac nu este stăpânul străzii! Trăiască libertatea! Ura! Moarte celor care ne înfometează! Nu mai vrem impozite!

— Jos cu senioria! Moarte oamenilor contelui de Armagnac! Curând strigătele de „moarte, moarte” acoperiră totul. Ura şi oroarea erau sentimentele care se citeau pe faţa acelor femei şi a mulţimii ieşită în stradă. Orgoliul războinicilor lui Armagnac era exaltat. Nimic nu-i mai putea opri să calce în picioare acele biete fiinţe care ţipau cu disperare.

— Înainte! înainte!

Deodată, mulţimea bătu în retragere, iar batalionul de femei se desfăcu în două. Escadronul, în faţa acelei manevre surprinzătoare, rămase pe loc. Contele înţelese imediat că acele femei nu din frică, ci pentru a-l lăsa să treacă făcuseră acea mişcare rapidă. Atitudinea lor se schimbase brusc şi contele le auzi strigând:

— Ducesa de Orleans! Este escorta ducesei. Lăsaţi să treacă ducesa! Ea mi-a salvat bărbatul! Ea mi-a vindecat copilul!

Drumul era acum liber şi escadronul putu să pornească în marş. Curând se afla faţă în faţă cu o adevărată oaste înarmată şi lupta nu mai putu fi evitată. Doi nobili căzură loviţi năprasnic. Armagnac striga:

— Înainte! La trap! Înainte!

Nimic nu mai putu sta în calea escadronului. Din toate părţile era atacat de armatele plătite de Burgundia care încercau cu disperare să-l oprească. Din când în când se auzea:

— Trăiască Jean, regele Franţei!

— Trăiască regele!

— Burgundia! Burgundia!

Cele două armate se aflau faţă în faţă. Lupta era crâncenă. Oştenii loviţi cădeau de pe cai făcând un zgomot asurzitor. Lăncii, spade, pumnale şuierau, caii alergau greu, cădeau răpuşi şi nu mai reuşeau să se ridice cu povara în spate a unui călăreţ îmbrăcat în armură de război. Strigătele şi îndemnurile la luptă erau acoperite de cele de durere ale nobililor scoşi din luptă. Sângele curgea din belşug. Peste douăzeci din oamenii lui Armagnac fuseseră ucişi, aproape toţi valeţii de arme căzuseră. Nu mai erau în luptă decât patruzeci de oameni, duci, conţi, baroni, valeţi adunaţi în jurul litierei lovind cu sete pentru a putea avansa cât de cât şi a ieşi din încrâncenata luptă.

Oamenii ducelui de Burgundia îşi cântau deja bucuria şi triumful. Contele Armagnac striga cât putea: înainte! Spre poartă, înainte!

În faţa contelui apăru Jean Temerarul care urla: omorâţi-i, până la ultimul! Să nu mai rămână unul viu! Ucideţi-i!

Învăluiţi din toate părţile, oamenii lui Armagnac, atâţia cât mai rămăseseră, erau pierduţi.

— Omorâţi-i! Unul să nu mai rămână! striga ducele de Burgundia.

Se întâmplă însă ca lucrurile să cunoască, din nou, o întorsătură. În hărmălaia aceea se auzi:

— Passavant! Passavant!

— Tâlharii! Tâlharii! începură să ţipe îngroziţi oamenii ducelui.

— Apăraţi-o pe ducesă! Salvaţi-o pe ducesa de Orleans! Sosiră pe neaşteptate, ca de fiecare dată, oamenii lui Polifer.

De data asta erau conduşi de Passavant. Se afla printre ei şi Tanneguy du Chatel. Plecaseră din Piaţa Greve pentru a ajunge la Saint-Pol, acolo unde Passavant spera să o găsească pe Roselys. Polifer ceruse să-l însoţească numai până la porţile palatului, dar de intrat nu a îndrăznit să intre în palat. Au şi blestemaţii legea lor! Pe drum, toţi cei pe care Polifer îi lăsase din loc în loc să asigure ieşirea din Paris li se alăturaseră aşa că, cei adunaţi păreau o adevărată armată.

Lângă Saint-Pol, Passavant şi trupa lui se loviră de oameni lui Armagnac, aflaţi în marş. Cavalerul văzuse pe ducesă în litieră şi înţelesese tentativa contelui; văzuse şi cum se adunau în stradă oamenii ducelui de Burgundia. Şi atunci îşi propusese: trebuie salvată ducesa de Orleans. Se sfătuise cu Polifer şi Tanneguy, iar Polifer îşi plasase oamenii peste tot unde crezuse el că este necesar. Acum, iată-i adunaţi din nou în bandă, urlând sălbatic.

XXVI. Saint-Pol

Cineva se uita la tot acel masacru şi nu este greu să ne imaginăm cu câtă groază o făcea. Această fiinţă era Laurence d'Ambrun, mama lui Roselys plecată să-l salveze pe cel care o iubea pe fiica ei. Se oprise în Piaţa Greve şi, când văzuse eşafodul, îşi dăduse seama că era pregătit pentru Hardy de Passavant. Văzuse de departe şi se bucurase de fabuloasa tentativă a tâlharilor care îl salvaseră pe Hardy. Plecase spre eşafod hotărâtă, tăindu-şi drum prin mulţime fără să se întrebe ce ar putea să facă în clipa în care ar fi ajuns la eşafod. Constatase că Passavant fusese salvat. Ar fi vrut să-l întâlnească şi îşi făcu un calcul: trebuie să ajung în Saint-Antoine. Avea tot timpul impresia că Hardy o cheamă: vino! vino cu mine! Roselys ne aşteaptă!

Printr-un fenomen explicabil, ea uitase de întâlnirea cu Passavant în casa Erminei. Transmutarea memoriei, realizată de Saitano, ştersese orice urmă de amintire care ţinea de Jehanne. Dar, odată cu aceasta, întreaga ei memorie, trecutul ei, viaţa ei se recompuneau cu exactitate. Acum, când ea căuta să se apropie, să-l întâlnească pe Passavant, în amintirile ei apăruseră întâmplări din vremurile când locuia în casa acestuia.

Dragostea lui Passavant pentru Roselys data din acele zile. Acum, Laurence plângea, amintirile o răscoleau. Mergea prin mulţime, auzea strigătele acesteia, dar îşi vedea de drum şi de durerea ei. Întâlnise escadronul contelui de „Armagnac dar îşi continuase drumul şi nu o interesa decât să ajungă la Saint-Pol. Cele două armate se apropiaseră una de alta. Din mulţimea aceea auzea:

— Hardy, Hardy salveaz-o pe ducesa de Orleans.

Atunci se opri. Îşi dădu seama că în curând oamenii lui Armagnac vor trebui să-şi găsească salvarea ieşind prin poarta Saint-Antoine. Ah, îşi zise Laurence, va ieşi şi el din Paris! îl va mai vedea Roselys vreodată!

— Passavant! Passavant, fiul meu strigă ea atunci.

Drept răspuns se auziră strigăte de luptă. Apoi poarta Saint-Antoine se deschise. Imediat se lăsă podul care ducea spre Saint-Pol. Tâlharii lui Polifer lichidară oamenii de pază, iar Passavant, Tanneguy, Polifer şi o parte dintre oamenii acestuia formară un zid aşezându-se în faţa ducelui de Burgundia. Oamenii contelui de Armagnac deschiseră poarta şi înconjurând litiera în care se afla ducesa de Orleans luară drumul spre nord.

— Victorie! urlau oamenii ducelui de Burgundia.

Jean Temerarul îi fulgeră cu privirea şi îi opri în elanul lor.

— Atâta timp cât acest om este în viaţă, spuse el, arătând spre contele de Armagnac, mă îndoiesc că am obţinut vreo victorie!

Se ridică în şa şi porunci:

— Înainte! La Saint-Pol! Înainte!

Era un strigăt de orgoliu şi de triumf. Astfel vroia să intre în fortăreaţă, să cucerească palatul şi să ia coroana lui Charles al VI-lea aşteptând ora când, în catedrala de la Reims va deveni trimisul lui Dumnezeu. Mulţimea lui de războinici îi înţelese gândul. Înnebuniţi de ură, gata să verse sânge, să ucidă, să distrugă, cu gândul la onorurile care îi aşteptau, aceşti oameni strigau într-un singur glas:

— Trăiască regele!

În acel moment Jean Temerarul ajunsese faţă în faţă cu Passavant. Când îl văzu, scutură din cap. Din nou, se afla în calea lui acest om pe care îl dusese în zadar până şi la eşafod. Cu toate astea, între atâtea visuri şi speranţe câte îi frământase capul şi inima, reîntâlnirea cu Passavant o socoti un incident. Nu avea timp de pierdut.

— La Saint-Pol!

Passavant, Tanneguy, Polifer şi întreaga bandă de tâlhari fură luaţi de mulţime şi intrară în fortăreaţă. Alte strigăte de triumf:

— La capelă! La capela regelui!

Nu mai aveau răbdare. Trebuia să ocupe totul, să ia puterea, să organizeze în grabă ceremonia care să certifice victoria, să-şi împartă posturile şi funcţiile, să-şi ocupe locurile, să se bucure de onoruri şi să-şi arate noile demnităţi. Unul se vedea mare căpitan, altul mare amiral; unul se vedea judecător, altul dregător. Bani, avere, putere, supunerea mulţimii. Totul începuse să intre în calcule. De aceea, trebuia să înfăptuiască acum totul, inclusiv încoronarea, în marea capelă, a lui Jean Temerarul, ca rege al Franţei.

Toată acea amestecătură de oameni intră în marea galerie unde se organizau serbările regale. Ducele plecase cu peste două mii de oameni dar acum nu mai rămăseseră lângă el decât vreo două sute. Ce se întâmplase cu restul?

Undeva, departe de palatul regal, la intrarea principală în Saint-Pol mai puteau fi auzite loviturile de spadă dar ele se pierdeau în frenezia, în tumultul celor care pătrunseseră deja în palat. Nu se mai auzea nici gălăgia străzii.

Jean Temerarul intrase în marea galerie unde se afla tronul regelui Charles al VI-lea. Printre atâtea lucruri teribile care se petrecuseră în acea zi, intrarea în această galerie părea cu totul ciudată.

Jean Temerarul şi principalii lui vasali sau partizani ca Robert de Mailly, Antoine de Brabant, Jaqueville, Chatillon, Villiers de l’Isle-Adam, Saveuse şi alţii, împreună cu nobilii înrolaţi, cam vreo două sute se bucurau din plin de victorie. La trei paşi de Jean Temerarul se afla Passavant, antrenat de mulţime, mergând fără să vrea într-un loc în care ştia că nu va mai scăpa morţii, dar gândindu-se că, poate, aceasta ar fi fost singura şansă de a o mai revedea pe Roselys. Ceva mai departe se aflau Tanneguy du Chatel şi undeva, Polifer înconjurat de cei cincizeci de tâlhari. Intraseră în palat aproape o mie de oameni, femei şi copii, negustori şi oameni sărmani, toţi având credinţa că vor răsturna lumea.

Şi tuturor, Jean Temerarul le cerea:

— La capelă!

Iar oamenii lui strigau:

— Trăiască regele!

— Trăiască regele! repeta mulţimea ca un ecou. Adunătura aceea atât de pestriţă în care se găseau alături duşmani care îşi doreau moartea, mari feudali şi oameni săraci, o mulţime care ar fi putut oricând să explodeze, mulţimea aceea avansa în rânduri strânse până ajunse la mijlocul marii galerii. Cealaltă jumătate a sălii, în care se afla tronul era pustie. În clipa când ajunsese la jumătatea galeriei, livid, descumpănit, Jean Temerarul se opri brusc. Ce se întâmplase?

Aproape nimic. Un incident obişnuit pentru cea mai mare parte din personajele acele întâmplări. Se auzi, undeva, o fanfară. Era afară dar muzica străbătea până în marea galerie.

Era fanfara regelui Charles al VI-lea. Era marşul triumfal care nu se cânta decât în zilele de sărbătoare, când Charles se urca pe tron, acolo în galeria aceea imensă.

Pe Jean Temerarul îl cuprinseră frigurile.

— Pe toţi dracii! tună el dar nu-şi termină vorba că cele două uşi monumentale se deschiseră iar un uşier anunţă:

— Regele! Faceţi loc, soseşte regele!

Prin uşa din dreapta îşi făcu apariţia Charles care urcă pe tron. Era în costumul de ceremonii. Lângă el se afla Isabela de Bavaria, fierbând de furie, de spaimă şi ea, la rândul ei, urmată de gentilomi îmbrăcaţi în costume de curte. Toată această lume somptuoasă părea că-i adusă pentru decor. Într-o ordine pe care o exersase în atâtea alte rânduri, fiecare îşi luă locul în jurul estradei. Apoi se deschise uşa din stânga şi intră Savoisy îmbrăcat în costum de căpitan de gardă, urmat de garda regală: arcaşi, halebardieri, suliţaşi, în total patru companii complete, fiecare de câte două sute de oameni. Toţi cu costumele sfâşiate, pline de sânge, încă marcaţi de luptele pe care le dăduseră la intrarea în Saint-Pol când încercaseră să taie drumul oamenilor ducelui de Burgundia. Nu reuşiseră pe deplin, ducele şi alţi două sute din oamenii lui intraseră, totuşi în palat.

Toată isprava fusese opera lui Brancaillon!

Şi a lui Gringonneur!

Pe strada Saint-Antoine, ducele împreună cu cei două sute de oameni luase avans în marşul lor spre Saint-Pol. Şefii care trădaseră fuseseră înlocuiţi. Din interiorul fortăreţei, de la fiecare palat ieşiseră gentilomi care văzând întorsătura, se adunaseră hotărâţi în jurul regelui. Isabela fusese arestată şi pusă sub supravegherea gărzii de pază. Lovitura de teatru fusese aranjată într-o oră şi, când ducele credea că se află în palat pentru a se proclama regele Franţei, el cădea de fapt într-o capcană…

* * *

Intrarea regelui, a gărzii, invadarea sălii, punerea în scenă a acestei enorme şi magnifice piese se petrecură în câteva minute bune, timp în care Jean de Burgundia simţi că înnebuneşte. Stăpânit de teroare, desfigurat, făcu un efort şi bolborosi:

— Trăieşte! … Charles trăieşte!

Apoi furia îl făcu să-şi piardă stăpânirea de sine. Tremura. Se întoarse spre oamenii lui să le ceară să aştepte dar în acest timp, unul dintre curtezanii regelui se apropie de el şi îi spuse:

— Domnule, vă aflaţi, aici pentru a-l preda nebunului pe ucigaşului ducelui de Orleans, care a scăpat de la eşafod şi a provocat o răzmeriţă împotriva regelui. Vorbiţi, domnule, spuneţi asta şi numai asta. Toate intrările în Saint-Pol sunt păzite. Avem cinci mii de arcaşi în curte. Vorbiţi! Este ordinul reginei!

Cu o mobilitate de sentimente care era şi forţa şi slăbiciunea lui, ducele sesiză mâna care îi fusese întinsă şi aruncă spre Isabela o privire care putea să însemne „am înţeles”, după care strigă:

— Să fie prins acest om şi să fie adus în faţa Majestăţii Sale, regele! Trăiască regele! Trăiască regele!

— Trăiască regele! reluară în cor oamenii lui care, la rândul lor, înţeleseseră şi ei manevra.

În aceeaşi clipă Passavant fu înşfăcat şi târât până lângă tron. Jean Temerarul turbat de furie, dezorientat încă, se îndreptă spre Charles..

Să fi înţeles? Cine ştie? Poate!

Nimeni însă nu a putut şti dacă în acele momente înspăimântătoare regele era în criză sau în deplinătatea facultăţilor mentale.

Se ridică şi, peste umăr, zâmbi celor două fiinţe bizare care printr-un capriciu demenţial luaseră loc în spatele tronului: erau Jacquemin Gringonneur şi Brancaillon…

Unul tremura de groază invocându-l pe Jupiter şi pe Junona, pe toţi sfinţii patroni ai curajului; celălalt arăta impasibil, o forţă uriaşă care creştea în spatele tronului. Liniştit, Brancaillon se adresă regelui:

— Sire, niciodată în viaţa mea nu mi-a fost sete ca acum. Nu vă fie teamă, sunt aici, lângă Majestatea Voastră. Dar mă doboară setea!

În acele momente când se hotăra soarta unui regat, a unui popor, viaţa unui monarh, când mulţimea aceea nu mai pricepea nimic, în liniştea aceea de mormânt, regele îi răspunse:

— Vei bea, bravul meu sihastru, vei bea! Vin sau sânge, nu ştiu deocamdată, dar de băut vei bea!

Şi, întorcându-se spre Jean Temerarul, cu chipul luminat de o bucurie ciudată, adăugă:

— Spune-mi, demnul meu văr, acest om pe care îl aduci aici a provocat emoţie în oraşul nostru. L-ai arestat să nu ne pună viaţa în pericol, nu-i aşa?

O linişte adâncă se aşternu în marea galerie.

— Da, da Sire, răspunse Jean Temerarul. Passavant rămase calm.

— Şi acest om, reluă Charles, este ucigaşul?

— Ucigaşul prea iubitului dumneavoastră frate, ducele de Orleans, da, Sire! căpătă oarece curaj Jean Temerarul.

Regele dădu din cap; Brancaillon înjură înfundat; Gringonneur strănută de spaimă; Tanneguy du Chatel se scutură furios între cei care îl înconjurau.

Jean Temerarul îşi drese glasul pentru a fi mai convingător.

— Ucigaşul!

Liniştea se făcu şi mai grea, teama şi mai mare. De undeva se auzi o voce calmă dar solemnă:

— Jean de Burgundia, minţi!

Ducele se cutremură. Se întoarse în direcţia de unde se auzise vocea, vocea aceea care îndrăznise să profereze o astfel de insultă. Schiţă un gest de dezgust, de om care se află sub pumnul greu al fatalităţii. Încercă apoi să se retragă şi cei de lângă el îl auziră spunând: fantoma!

Toate privirile se îndreptară spre cea care avusese cutezanţa să-l înfrunte: era Laurence.

— Cine este această femeie? întrebă regele.

— Sire, începu Passavant cu o voce care vibra de emoţie, Sire, această femeie este dreptatea. Lasă, Sire, dreptatea să se apropie şi să vorbească.

Jean Temerarul încercase să se retragă, dar se lovi de oamenii contelui care îl şi înconjurară. Era ca într-un coşmar, mintea lui nu se mai putea aduna. Şi, peste toate nenorocirile, apăruse din nou fantoma aceea. Acum se afla chiar lângă el.

— Jean de Burgundia, dacă îl cunoşti pe ucigaşul ducelui de Orleans, denunţă-l, îi ceru Laurence.

Ducele o privi cu ochi reci şi răspunse:

— Da, îl cunosc, este Passavant! Laurence scoase pergamentul.

— Minţi, Jean de Burgundia! Trebuie să spui aici numele ucigaşului! Spune-l!

— Nu! Te rog, fantomă, retrage-te!

— Numele ucigaşului, repetă Laurence.

— Nu pot! Nu pot! spuse ducele şi începu să se zbată de parcă cineva îl sugruma.

— Atunci îţi voi citi ce-i scris aici. Ascultă, Jean de Burgundia. Laurence se apropie şi mai mult de el şi îi citi în şoaptă actul de căsătorie. Nimeni nu înţelesese un cuvânt. Pe măsură ce citea actul de căsătorie, proba materială a sacrilegiului, proba scrisă şi semnată a unei crime considerată mai teribilă decât uciderea de părinte sau de rege, ducele de Burgundia se încovoia ca lovit de o mână invizibilă. Avea ochii rătăciţi, inima îi palpita şi, tot în şoaptă, îşi ceru iertare…

Laurence d’Ambrun îşi strânse pergamentul.

— Acum, alege, vrei să-l citesc cu voce tare sau…

— Iertare, Laurence iartă-l pe cel care te-a iubit!

— Nu voi citi, deci! Atunci spune regelui numele ucigaşului fratelui lui.

Jean de Burgundia se întoarse spre Charles. Cu siguranţă că, în acea clipă, el înnebunise deja. Sosirea regelui, fanfara, invazia gărzii regale, prăbuşirea subită a visului lui de mărire îl loviseră cumplit. Apariţia fantomei îl dezorganizase, îi măturase şi ultima urmă din fantastica lui voinţă de altă dată. Citirea actului de căsătorie, pe care îl credea distrus, îl împinsese în ghearele nebuniei. Avea ameţeli, avea senzaţia că se prăbuşeşte în neant. Cu ochii stinşi, cu gesturi neclare, cu vocea sugrumată, rosti:

— Sire, ucigaşul fratelui dumneavoastră, ducele de Orleans…

— Ei, bine, urlă regele, spune-i odată numele! Cine este?

— Sunt eu!

— Dumneata! răcni Charles.

— Eu!

În acel moment se aşternu din nou o linişte grea. Apoi se auziră murmure care creşteau, creşteau până când se transformară în strigăte furioase. Şi, în această stare de teroare, de stupoare, se auzi distinct glasul regelui:

— Arestaţi-l! Arestaţi-l pe ducele de Burgundia!

Se produse o formidabilă mişcare a gărzii regale. În zarva aceea, Savoisy avansa strigând:

— Spada, spada dumitale, duce!

Într-o clipă ducele fu înconjurat de oamenii lui şi dispăru în mijlocul unei furtuni iscate în marea galerie. Grupul se deplasa compact spre una dintre ieşiri, hărţuit de arcaşi, lovind şi făcând din nou să curgă sânge. Un minut mai târziu Jean Temerarul se afla în curtea de onoare a fortăreţei Saint-Pol.

* * *

Am încercat să explicăm cum a fost constrâns ducele de Burgundia să-şi mărturisească crima, act de nebunie pe care istoria a prezentat-o ca fiind de neînţeles şi a atribuit-o remuşcării.

Cum a ieşit Jean Temerarul din fortăreaţa Saint-Pol este o întâmplare care rămâne şi azi misterioasă.

Se spune că s-a dat o bătălie sângeroasă la ieşirea din Saint-Pol în care cei două sute de oameni ai ducelui s-au luptat vitejeşte, mai mult de cincizeci dintre ei fiind doborâţi. Se spune că supravieţuitorii, un grup sălbatic şi redutabil, l-au plasat în mijlocul lor pe duce, acum incapabil să mai facă măcar un simplu gest de apărare. Apoi acest grup recursese la un adevărat asalt, deschisese poarta, lăsase podul şi, în strigăte de bucurie, dispăruse spre Saint-Antoine.

Zece minute mai târziu, în mijlocul oamenilor lui, Jean de Burgundia se afla în drum spre Dijon, în galopul cailor. Abandonase totul: pe Caboche, oamenii lui, răzmeriţa care trebuia să-l urce pe tronul Franţei. Zile întregi, pe drum, în galopul cailor, în ceasurile de odihnă, la masă, oriunde se afla era obsedat de fantomă, întorcea speriat capul şi arăta aiurea cu mâna:

— Uite-o! Iată fantoma! Aveţi grijă să nu ne urmărească fantoma!

Dar cine deschisese poarta de la ieşirea din fortăreaţă? Cine lăsase podul?

Se povesteşte că în toiul luptei, când nu mai era nicio speranţă pentru duce şi oamenii lui, în mulţime se amestecaseră trei oameni: un uriaş care secera totul în jur cu o halebardă, un căpitan care lovea năprasnic şi un tânăr care tăia calea în faţa lor. Aceşti trei oameni – întâmplare care nu poate ţine decât de fantastic – erau escortaţi de o femeie. O femeie care trecea prin mijlocul carnajului fără să scoată un cuvânt, fără să facă un gest, de parcă ar fi fost invulnerabilă.

Se mai spune că cei trei furioşi, făcând prăpăd în rândurile arcaşilor, au fost văzuţi cum deschideau poarta şi cum manevrau mecanismul prin care se cobora podul.

Şi se mai spune, în sfârşit, că atunci când Jean Temerarul ieşea pe poartă, căpitanul de gardă, cu un grup de arcaşi se năpustise asupra ducelui. Dar căpitanul simţi o mână de fier care îl apucase de umeri şi când reuşi să se întoarcă constată că se afla în faţa celor trei cavaleri furioşi care îl imobilizaseră. Zâmbindu-i cel mai tânăr dintre aceştia i se adresă cu o voce ireală:

— Lasă-l! Lasă-l să treacă!

— Cum? Să las să treacă ucigaşul?

— *Nu, lasă să treacă tatăl lui Roselys!*

Epilog

Povestea se opreşte aici. Pentru inimile sensibile care ar vrea să afle ce s-a întâmplat cu Roselys, să mai spunem că ştiinţa lui Saitano a triumfat asupra morţii şi că, după trei luni de la aceste întâmplări, în biserica Saint-Jacques-de-la-Boucherie, a fost celebrată căsătoria nobilei domnişoare Roselys d’Ambrun cu cavalerul Hardy de Passavant.

La această căsătorie a asistat Laurence d’Ambrun, întinerită de fericire.

Au mai fost văzuţi la căsătorie viteazul Tanneguy du Chatel, căruia încă nu-i trecuse furia de a fi contribuit la salvarea ducelui de Burgundia, şi Brancaillon care nici el nu a putut să înţeleagă niciodată de ce s-a luptat la ieşirea din fortăreaţa Saint-Pol pentru a-l ajuta pe duce să fugă.

Toţi cititorii ştiu acum ce s-a întâmplat cu Isabela de Bavaria, Charles al VI-lea şi Jean Temerarul.

Dar cu Roselys? Dar Passavant?

Ce au devenit ei? Au trăit ei în bucurie şi fericiţi? Să fi avut ei copii, copii frumoşi ca în poveştile cu zâne, aşa cum trebuie să se încheie orice vis de bucurie liniştită?

Sau au luptat din nou împotriva duşmanilor?

Poate o să ne mai întâlnim cu cititorii, să le povestim, aşa că, în loc să scriem aici obişnuitul „sfârşit” le spunem din toată inima:

— La revedere!

Cuprins

I. Călătoria lui Passavant....4
II. Îndurarea....21
III. Mortul îşi caută locul....27
IV. „Acta gestaque”....35
V. Bogăţia lui Passavant....52
VI. În tenebre....63
VII. Cum a fost decretat războiul civil....73
VIII. Tămăduitorii regelui....84
IX. Sihăstria lui Bruscaille şi Co....92
X. La schit....99
XI. Surpriza lui Thibaud Le Poingre....105
XII. Martorul....115
XIII. Magia....130
XV. Misterele Marii Opere....148
XVI. Averea lui Passavant....159
XVII. Dispozitivul de luptă....171
XVIII. Isabela....186
XIX. Temnicerul....194
XX. Pergamentul....202
XXI. În palatul regelui....210
XXII. Coincidenţe....215
Isabela de Bavaria....216
Jean Temerarul....217
Odette de Champdivers....219
Passavant....219
Cei trei sihaştri....222
Moartea regelui nebun....223
XXIII. Roselys....225
XXIV. Eşafodul....232
XXV. Ducesa de Orleans....243
XXVI. Saint-Pol....248
Epilog....256

În aceeaşi editură au apărut:

- Centenarul – H. De Balzac.
- Regina Vagabonzilor – Michel Zévaco.
- Buridan – Michel Zévaco
- Parisul misterios – Ponson Du Terrail.
- O crimă lângă Braşov – Petre Bellu.
- Ieşirea din moarte – Michel Zévaco.
- Dragoste şi ură – Michel Zévaco

Stimaţi cititori,

Vă recomandăm cu căldură romanul, „Centenarul” de H. De Balzac, care diferă total de genul cu care ne-a obişnuit autorul

Pe fondul unei iubiri curate dintre un ofiţer din armata lui Napoleon şi o tânără fată, sunt descrise fenomene paranormale legate de ieşirea sufletului din corpul omenesc, vindecări miraculoase de boli incurabile, secretul vieţii, secretul nemuririi, strâns legate de practicile „Yoga”.

Este un roman de aventuri, antrenant, în care eroul principal este „Centenarul”, un om care ajunsese la vârsta de aproape patru sute de ani, care era înzestrat cu puteri nebănuite şi care descoperise secretul vieţii şi al morţii, secretul nemuririi

Romanul apare pentru prima oară în ţara noastră.

Consilier literar: Radu Anişoara
Tehnoredactor Dumitrenco Ioan

Dat la cules: 16. XI.1992.
Bun de tipar: 28. XI.1992.
Format 16/54 X 84. COLI TIPO: 16

Tiparul executat la „Romcart” Bucureşti

ISBN 973—95108—7—6

EDITURA IGR

ISBN 973—95108—7—6